

T.C.

E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

**İSKOÇYA'DA YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE BİRLEŞİK
KRALLIK SİYASAL SİSTEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

İsmail

TURAN

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

İZMİR

2019

T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**İSKOÇYA'DA YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE
BİRLEŞİK KRALLIK SİYASİ SİSTEMİ**

Yüksek Lisans Tezi

**İsmail
TURAN**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sinem Kocamaz

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum 'İskoçya'da Yetki Devri Politikası ve Birleşik Krallık Siyasi Sistemi' adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsmail Turan

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : İsmail TURAN
Numarası : 92150001925
Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı (Türkçe) : İskoçya' da Yetki Devri Politikası ve Birleşik KRALLIK Siyasi Sistemi
Tez Başlığı (İngilizce) : Devolution Policy in Scotland and United Kindgom' s Politikal Sistem
Tez Savunma Tarihi : 05.03.2019
Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRI ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Sinem KOCAMAZ
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Dr. Öğr. Üyesi Onur KINLI
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Nazmi ÜSTE
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle ☒

Oy çokluğuyla ☐

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

☒☐☐

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Tezli yüksek lisans programlarında düzeltme alan öğrencinin 3 (üç) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

ÖNSÖZ

Yirminci yüzyıl sonlarında yeni devletlerin ortaya çıkmasıyla beraber, devletlerin yönetim sisteminde değişiklikler gündeme gelmiş, yirmi birinci yüzyıl dünya siyasal sistemine yeni katılan devletler ile mevcut olan devletler, merkezi olmayan politikaları uygulamaya yönelmiştir. Bu devletler açısından, yeni yönetim modellerinin uygulanabilirliği konusu önemli olmuştur. Siyasal aktörler, '*Yetki Devri Politikasını*' gündemlerine almaya başlamışlardır. Bu politikanın başarıyla uygulanabiliyor olmasının, devletlerin bekası açısından taşıdığı önem, bu tez çalışmasının ortaya konulması arkasındaki motivasyon olmuştur.

Özellikle siyasi figürlerin, ülkelerinde daha şeffaf ve açık bir yönetime sahip olmaları için yetki devri politikası önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, yetki devri yönetim sorunsalı yaşayan ülkeler için önemlidir. Bu politikanın başarıldığı takdirde ülkelerdeki yönetim sıkıntılarının nasıl ortadan kalkacağı konusunun önemi, araştırmada bu konuda detaylı bir analiz sunulmasını beraberinde getirmiştir. Sadece başarılı bir politika olması halinde değil, başarısız durumların da nasıl sonuçlanacağı tez çalışmasında ele alınmıştır. Bu açıdan bakıldığında, oldukça geniş bir perspektif ile analiz yapılmaya çalışılmıştır.

Tez çalışması, yetki devri politikası hakkında önemli bilgiler sunmakta, konuyu hem teorik çerçevede hem de bu teorik çerçevenin uygulandığı Birleşik Krallık örneğinde ele almaktadır. Çalışmada, sadece Birleşik Krallık hükümetinin paylaştığı dosyalara değil, çeşitli akademisyen ve düşünce kuruluşlarının fikirlerine ve raporlarına da yer verilmeye özen gösterilmiş, konu ile ilgili hacimli bir literatür taraması yapılmıştır. Bununla birlikte güncel konular da ele alınarak yetki devri politikası bağlamında Birleşik Krallık siyasal sistemiyle ilgili farklı bir perspektif sunulmaya çalışılmıştır. Bu yüzden, bu tezin yönetim modelleri ile ilgilenen ve bilgi edinmek isteyen farklı görüş ve düşüncelere sahip kişilere yararlı olması, bilimsel açıdan sağlayacağı en önemli katkı olacaktır.

24.02.2019

İsmail Turan

İzmir

ÖZET

Soğuk Savaş sonrası dönemde dünya siyasetinin değişmesiyle beraber, yetki devri konusunda da farklı bir bakış açısı geliştirme gerekliliği ortaya çıkmıştır. Merkezi yönetim anlayışıyla yönetilen devletler, dünya siyasetinin değişmesiyle birlikte merkezi olmayan politikalara yönelmiştir. Bu ülkelerden birisi de Birleşik Krallık'tır. Birleşik Krallık, yeni dünya düzenine ayak uydurmak için bu konuyu, iç siyasetinin önemli gündemlerinden birisi haline getirmiştir. Bununla birlikte 1990 sonrası dünyasında etnik kimliğe bağlı çıkan çatışma ortamı ve iç savaşların bir benzerinin Birleşik Krallık'ta yaşanmaması için bu politikayı uygulaması gerekmiştir. Birleşik Krallık, ülke içerisindeki sorunları çatışma ortamına mahal bırakmadan demokratik süreç işleterek yetki devriyle çözmeye çalışmıştır. Bu bağlamda yetki devri politikasının başarısının irdelenmesi açısından Birleşik Krallık örneği oldukça önemlidir.

Tez çalışması, yetki devri politikası konusunda İskoçya bölgesinde nasıl bir süreç işlediğini gösterme gayesini gütmektedir. Bu çerçevede tezin ilk bölümünde, yetki devri politikasının ne anlama geldiği teorik çerçevede analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde Britanya adasında meydana gelen siyasal ve tarihsel süreçler bu konunun nasıl bir dönüşüm içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Tarihsel süreçte meydana gelen önemli gelişmeler detaylı biçimde açıklanmıştır. Bu çerçevede yapılan anlaşmaların ve kurumsallaşmanın tarihsel süreç açısından önemi belirtilmiştir. Üçüncü bölümde ise Birleşik Krallık siyasal sistemindeki kilit rol oynayan partilerin bu politika konusunda ne gibi çalışmaları ve düşüncelerinin olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede üç merkez partisi; Muhafazakâr Parti, İşçi Partisi ve Liberal Demokratlar'ın yetki devri konusundaki politikaları incelenmiş, bölgesel parti olarak da İskoç Ulusal Partisi ele alınmıştır. Son bölümde ise Birleşik Krallık ile AB arasındaki ilişkiler irdelenerek İskoç yetki devri sürecinin nasıl dönüşüm geçirdiği konusu incelenmiştir. Ayrıca, Birleşik Krallık siyasal sisteminde yer alan İskoç Bağımsızlık Referandumu ve Brexit süreçlerinin ülkenin politik sisteminde yol açtığı sorunlar tartışılmıştır. Tez, çalışması yukarıda anlatılanlar kapsamında yetki devri politikasının nasıl uygulanması gerektiği konusunda bir çerçeve çizmeyi amaçlamıştır. Birleşik Krallık siyasal sisteminin bu konudaki başarısının analizi farklı siyasal sistemler için de örnek olması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yetki Devri, Birleşik Krallık Siyasal Sistemi, İskoçya Bölgesi, Brexit, Avrupa Birliği,

ABSTRACT

This thesis aims and shows how to evolve devolution policy in Scotland at British Island. Initially, The first part of the thesis set off the meaning of devolution policy. In the second part, it puts forth the historical and political processes in the United Kingdom about how to evolve. Essential improvements in historical and political process were explained. Agreements and institutionalization process are the best examples. Third part showed the parties that are significant in having important works and ideas about devolution politics. Three center parties which are the Conservative Party, Labour Party and Liberal Democrats, and one regional party which is Scottish National Party were based on this issue. Finally, the Scottish devolution was addressed by focusing on British- European relations. It was discussed why Scottish Independence Referendum and Brexit Referendum which caused new problems and possible problems in the British political system. All of this work also claimed how to be the best devolution policy. The most significant issue is the British political system because it is inevitable the success whenever the process is going well.

Key words: Devolution Policy, UK British Political System, Scotland, Brexit, European Union.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE: YETKİ DEVRİ POLİTİKASI

1.1.ADEM-iMERKEZİYETÇİLİK	4
1.1.1.ADEM-i MERKEZİYETÇİLİK ŞEKİLLERİ	6
1.1.1.1.Siyasal Adem-i Merkeziyetçilik.....	6
1.1.1.2İdari Adem-i Merkeziyetçilik.....	7
1.1.1.3Ekonomik Adem-i Merkeziyetçilik.....	8
1.1.1.4Mali/Parasal Adem-i Merkeziyetçilik	8
1.2 YETKİ DEVRİ.....	9
1.2.1 YETKİ DEVRİ MODELLERİ	14
1.2.1.1 İdari İşleri Kapsayan Model	14
1.2.1.2 Siyasal Model	15
1.2.1.3 Yasa Yapmayı Kapsayan Model	16
1.2.1.4 Yürütme İle İlgili Model	17
1.2.1.5 Parasal/Mali Model	17
1.2.1.6 Demokratik Model	18
1.3. YETKİ DEVRİ SONRASI KARŞILAŞILAN SORUNLAR.....	19
1.3.1 ASİMETRİK YETKİ DEVRİ	19
1.3.2 YETKİ DEVRİ PARADOKSU	21
1.4 YETKİ DEVRİ POLİTİKASININ UYGULANMA NEDENLERİ	22
1.4.1 SİYASİ SEBEPLER.....	22
1.4.2 EKONOMİK NEDENLER	23
1.4.3 KÜLTÜREL NEDENLER.....	24
1.4.4 SOSYAL NEDENLER	25
1.5 YETKİ DEVRİ POLİTİKASININ UYGULANİŞ BİÇİMİ	25
1.5.1 YÖNETİCİ ELİT TARAFINDAN GERÇEKLEŞEN YETKİ DEVRİ.....	26
1.5.2 HALK TARAFINDAN GERÇEKLEŞEN YETKİ DEVRİ.....	26
1.6 YETKİ DEVRİNİN ÜLKE SİSTEMİNDE YARATTIĞI DEĞİŞİKLİKLER	27
1.6.1 SİSTEMATİK DÜZEYDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER.....	28
1.6.2 ORGANİZASYON DÜZEYİNDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER.....	28
1.6.3 İŞLEVSEL DEĞİŞİKLİK	29
1.6.4 DÜZENLEYİCİ DEĞİŞİMLER.....	29
1.7 YETKİ DEVRİ VE VATANDAŞLIK KAVRAMI	30
1.7.1 VATANDAŞLIK KAVRAMI	30
1.7.2 MARSHALL BRİTANYA VATANDAŞLIK KAVRAMI.....	31
1.7.3 SOSYAL VATANDAŞLIK VE YETKİ DEVRİ	32
1.7.4 YETKİ DEVRİ VE ORTAK KİMLİK OLUŞTURMA.....	33
1.8 YETKİ DEVRİ İLE İLGİLİ ARGÜMANLAR	34
1.8.1 YETKİ DEVRİ POLİTİKASI İLE İLGİLİ DESTEKLEYİCİ GÖRÜŞLER	34

1.8.2 YETKİ DEVRİ POLİTİKASINA KARŞI ÇIKAN GÖRÜŞLER	36
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

İSKOÇYA'DA YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE BİRLEŞİK KRALLIK SİYASAL SİSTEMİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

2.1 SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNİN SONUNA KADAR TARİHSEL SÜREÇ.....	38
2.1.1 17.YÜZYILDA BİRLEŞİK KRALLIK VE HANEDANLARIN BİRLİĞİ PAKTI (1603)39	
2.1.2. 18. YÜZYILDA BİRLEŞİK KRALLIK VE BİRLİK PATİ(1707).....	40
2.1.3 19. YÜZYILDA BİRLEŞİK KRALLIK SİYASETİ	42
2.1.3.1 İskoç Ofisi (1885).....	43
2.1.3.2 İskoç Özerk Yönetim İşbirliği (1886)	45
2.1.3.3 İskoç Devlet Sekreterliği	46
2.1.4 20. YÜZYILDA BİRLEŞİK KRALLIK SİYASETİ.....	47
2.1.4.1 1960'larda ve 1970'lerde Birleşik Krallık Siyasal Sistemi	48
2.1.4.2 Kilbrandon Komisyonu(1968)	50
2.1.4.3 1978 İskoçya Kanunu ve 1979 Referandumu	52
2.2 SOĞUK SAVAŞ SONRASI UYGULANMIŞ OLAN YETKİ DEVRİ POLİTİKALARI	54
2.2.1 THATCHER DÖNEMİ(1979-92) VE YETKİ DEVRİ POLİTİKASI	54
2.2.2 İSKOÇYA ANAYASAL KONVANSİYONU(1989-95).....	55
2.2.3 TONY BLAIR DÖNEMİ VE YETKİ DEVRİ	57
2.2.3.1 İskoçya Referandumu (1997)	58
2.2.3.2 Danışma/Yönlendirme Grupları (Consultative Steering Group)	59
2.2.3.3 İskoçya Kanunu 1998	60
2.2.3.4 İskoçya Parlamentosu'nun İç Tüzüğü	63
2.2.3.5 Mutabakat Zaptı (1997).....	63
2.2.3.6 Anayasal İşlerden Sorumlu Departman(2003)	64
2.2.4 YETKİ DEVRİNİN İSKOÇYA'YA GETİRDİKLERİ	65
2.3 İSKOÇYA'DA SİYASİ KURUMSALLAŞMA	66
2.3.1 İSKOÇ PARLAMENTOSU	667
2.3.2 YEREL YÖNETİMLER	70
2.3.3 YEREL MECLİSLER	71
2.3.4 QUANGOS (YARI OTONOM HÜKÜMET DIŞI KURUMLAR).....	72
2.3.5 İSKOÇ DIŞ İLİŞKİLER YÖNETİMİ.....	74
2.3.6 ORTAK BAKANLAR KOMİTESİ	75
2.4 YETKİ DEVRİYLE MERKEZ İLE YEREL ARASINDAKİ İLİŞKİLER.....	76
2.4.1 SOSYAL HİZMETLER	76
2.4.2 HÜKÜMETLERARASI İLİŞKİLER	78
2.4.3 SEWEL CONVENTION (SEWEL KONVANSİYONU/TEAMÜLÜ)	79
2.4.4 CONCORDATS (BAĞLAYICI OLMAYAN ANLAŞMALAR).....	80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE SİYASİ PARTİLERİN TUTUMU

3.1 BİRLİĞİ SAVUNAN PARTİLER	82
3.1.1. MUHAFAZAKÂR PARTİ	84
3.1.2 MUHAFAZAKÂR PARTİ VE YETKİ DEVRİ	88
3.1.3 İŞÇİ PARTİSİ.....	91
3.1.4 İŞÇİ PARTİSİ VE YETKİ DEVRİ.....	95
3.1.5 LİBERAL DEMOKRATLAR.....	98

3.2 BİRLİKTEN AYRILMAYI SAVUNAN İSKOÇ ULUSAL PARTİSİ.....	101
3.3 GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İSKOÇ ULUSAL PARTİSİ	106
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BİRLEŞİK KRALLIK SİYASAL SİSTEMİ ÜZERİNDE TARTIŞMALAR:	
İSKOÇYA BÖLGESİ VE AVRUPA BİRLİĞİ	
4.1 BİRLEŞİK KRALLIK YÖNETİMİNDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİKLİKLER ...	109
4.1.1 FEDERASYON VE FEDERATİF YAPILANMA	110
4.1.1.1 Federatif Yapılanmaya Karşı Geliştirilen Argümanlar	112
4.1.1.2 Federasyonu Savunan Düşünceler	113
4.1.1.3 AB ve Birleşik Krallıkta Görülen Federasyon Çeşitleri.....	114
4.1.1.3.1. Karşılaştırmalı Federal Sistem	114
4.1.1.3.2 Mali Federal Sistem	115
4.1.2 ÜNİTER SİSTEM VE BİRLİK YAPILANMASI	119
4.1.3 YARI FEDERATİF YAPI VE YETKİ DEVRİ POLİTİKALARI	123
4.2 AB İÇERİSİNDE BÖLGESELÇİLİK ANLAYIŞI VE YÖNETİM MODELLERİ	126
4.2.1 ÇOK KATMANLI YÖNETİM.....	127
4.2.2 BÖLGELER KOMİTESİ.....	130
4.2.3 BÖLGESELÇİLİK VE BÖLGESEL KALKINMA AJANSLARI	131
4.3 AB ANTLAŞMALARİ ÇERÇEVESİNDE BİRLEŞİK KRALLIK İLE KURULAN İLİŞKİLER VE TUTUM.....	133
4.4 AB İLE İSKOÇ BÖLGESİ İLİŞKİLERİ	135
4.5 BİRLEŞİK KRALLIK'TA REFERANDUMLAR	137
4.5.1 İSKOÇYA BAĞIMSIZLIK REFERANDUMU	138
4.5.2 AB'DEN ÇIKIŞ REFERANDUMU (BREXİT SÜRECİ).....	143
SONUÇ	156
KAYNAKÇA.....	158
TEŞEKKÜR.....	176
ÖZGEÇMİŞ.....	177

KISALTMALAR

Avrupa Birliği (AB)

Amerika Birleşik Devletleri(ABD)

GİRİŞ

Sovyetler Birliği'nin dağılması ile dünya siyasetinde iki kutuplu düzen sona ermiş, uluslararası sistem tamamen değişmiş, dünya düzenindeki bu değişiklik ülkelerin iç politikalarına sirayet etmiştir. 1990'lardan itibaren merkezi olmayan yönetim biçimlerinin arttığı bir dünya siyasal sistemi ön plana çıkmış, kimlikler ve aidiyetler daha çok önem kazanmıştır. Sözü edilen gelişmeler doğrultusunda bölgesel farklılıklar ön plana çıkmıştır. Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Baltık ülkeleri AB'ye üye olurken, Yugoslavya'nın yıkılmasıyla da Slovenya ve Hırvatistan gibi ülkeler AB üyesi olmuştur. Bu gelişmeler bölgesel politikaların ön plana çıkmasını beraberinde getirmiş, AB, birbirinden farklı bölgelerde, ortak karar alınabilmesi için bu ülkelerin Avrupa Parlamentosu'nda nüfusa göre temsil edilmesini sağlamıştır. Dolayısıyla Soğuk Savaş döneminden sonra merkezi olmayan politikalar AB örneğinde vücut bulduğu gibi örgütsel düzeyde ön plana çıkmaya başlamıştır.

Ülkesel boyutta ise, merkezi politikaların uygulanması, demokratik olmayan ülkeler kadar, demokratik olan ülkelerde de pek çok problemi beraberinde getirmiştir. Demokrasi açısından zafiyet gösteren ülkelerde (Örn. Yugoslavya) iç savaşlar ve çatışmalara yol açarken, demokratik ancak birden çok ulustan meydana gelen ülkelerde bağımsızlık talepleri daha çok dillendirilmeye başlanmıştır. Demokratik ülkeler, bu taleplere karşı merkezi olmayan politikalarla yönelerek çözüm üretmeye çalışmışlar ve adem-i merkeziyetçi politikalar daha fazla önem kazanmıştır. Bu bağlamda tez çalışması, demokrasinin beşiği olan Birleşik Krallık'ın başarıyla uyguladığı adem-i merkeziyetçi politikalardan olan yetki devri politikasını ele almaktadır. Britanya'nın başarısı demokrasi konusunda sorun yaşayan ülkeler açısından bir model teşkil ettiği için detaylı bir analizi hak etmektedir. Bununla birlikte yetki devri politikalarının başarılı uygulama sürecinde Birleşik Krallık'ın AB üyesi olması, AB boyutundaki yetki devri politikasının da nasıl gerçekleştiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu bağlamda hem ülkenin uyguladığı politika hem de AB ile uyum sağlama açısından yapılan açılımlar yetki devrinin başarılı bir örneğini oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık örneği, ülkenin dört farklı ulustan oluşmuş olması bağlamında da önem taşımaktadır. Ülkenin, İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda olmak üzere dört farklı ulustan oluşması hem etnik kimliklerin hem de dini kimliklerin birbirlerinden oldukça farklılaşmasına neden olmuş ve yerinden yönetim politikaları konusunda zengin bir laboratuvar olmasını sağlamıştır. 1990'ların siyasi konjonktürü hem İngiliz siyasetinin hem AB'nin merkezi politikalarının değişmesine neden olmuş, Birleşik Krallık özellikle 90'lı yıllarda yetki devri politikalarının başarıyla uygulanması için önemli adımlar atmıştır. Bu nedenle Birleşik Krallık'ta, İspanya'da meydana gelen ayrılıkçı hareketler ve Katalan bölgesinde yaşanan çatışma ortamı görülmemiştir. Bu durum uygulanan politikanın ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Birleşik Krallık'ın, pek çok ekonomik kriz ve iki dünya savaşı atlatmasına rağmen, dört ulusun bir arada kalması bu konudaki kurumsallaşmanın başarısını göstermektedir. Bununla birlikte Birleşik Krallık'ın 1990'lar öncesinde sınırlı da olsa bir yetki devri politikasını uygulamış olması, ülkeyi diğer Batılı devletlerinden ayıran örnek olmuştur. Birleşik Krallık yetki devri politikalarının kapsamında İskoçya bölgesinin seçilmesinin nedeni ise, ayrılma talebinin siyasal yol olan bağımsızlık referandumuna götürülmüş olmasıdır.

Yetki devri politikası, Birleşik Krallık siyasal sisteminde ciddi tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Yetki devri ile gücü kısmen elde eden bölgeler, bağımsızlık taleplerini gündeme getirmişlerdir. İskoçya bölgesinde gerçekleşen 2014 Referandumu bağımsızlık talepleri açısından önemlidir. Merkez ve yerel yönetimin ortak kararı ile yapılan referandumun incelenmesi yetki devri konusunun ele alınması açısından önemlidir. Bununla birlikte İskoçya Referandumu, yetki devrinin yetersiz kaldığı yanların neler olabileceğini de göstermektedir. Dolayısıyla çalışma yetki devri politikasının başarılı uygulaması dışında karşılaşılan güçlükleri ve tartışmaları da ortaya koymaktadır. Bunun dışında tez çalışması, Birleşik Krallık siyasal sisteminde bağımsızlık taleplerinin önüne geçilmesi ve gelecekte olası bağımsızlık talepleri için neler yapılması gerektiği konusunda önemli öneriler içermektedir.

Bu çerçevede dört ana bölümden oluşan tez çalışması, yetki devri ile bölge ve merkez arasındaki ilişkinin nasıl dönüşeceği hakkında bilgi sunmaktadır. Birinci bölümde teorik çerçevede adem-i merkeziyetçi yönetim anlayışı ve türleri açıklanarak,

yetki devri politikasının ne anlama geldiği, türleri ve ne tür sorunlarla karşılaştığı irdelenecektir. Daha sonra, Birleşik Krallık siyasal sistemi örneği üzerinden tarihsel ve kurumsal dönüşüm ele alınacaktır. Bu bölümde taraflar arasındaki ilişkiler Soğuk Savaşın bitimine kadar olan dönem ve sonrasındaki dönem olarak ikiye ayrılarak incelenecektir.

Üçüncü bölümde, Birleşik Krallık'ta siyasette yer alan partilerin tutumuyla yetki devri politikasının ilişkisine bakılacak, her partinin geliştirdiği farklı tutum irdelenecek, Birleşik Krallık ve İskoçya'nın siyasi partilerinin yetki devri konusunda farklılaşan politikaları ele alınacaktır. Örneğin Muhafazakar Parti statükoyu koruyucu yöntemleri savunarak merkezileştirme politikalarına yer verirken, İşçi Partisi hem statükoyu hem de adem-i merkezileştirici fikirleri savunmuş bu farklılıklar bütüncül bir yetki devri politikasının oluşması sürecini geciktirmiştir. Bununla birlikte İskoç Ulusal Partisi'nin politikaları bütün sürecin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Son bölümde ise Birleşik Krallık ile AB arasındaki ilişki incelenecek, AB üyeliğinin bu politikanın uygulanmasındaki katkısından söz edilerek, Birliğin bölgeselcilik politikalarının Birleşik Krallık siyasi sistemi üzerindeki etkisi ele alınacaktır. Bununla birlikte son dönemin en önemli siyasi sorunu olan Brexit sürecinin İskoçya'nın gelecek bağımsızlık talepleri üzerindeki etkisi incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE: YETKİ DEVRİ POLİTİKASI

Tezin ilk bölümünde, yetki devrinin çeşitli kavramlarla olan ilişkisi incelenecektir, Birleşik Krallık siyasi sisteminde uygulanan ve izlenen politikalar analiz edilerek değerlendirme yapılacaktır. Öncelikle, adem-i merkezileşen devlet yönetimi tanımlanacak, bu yönetim sisteminin nasıl uygulandığı ve neden tercih edildiği sorularına cevap aranacaktır. Daha sonrasında, yetki devrinin tanımı yapılacaktır ve bu politikanın farklı modelleri Birleşik Krallık örneği üzerinden açıklanacaktır. Bununla birlikte yetki devri politikasının uygulanmasına neden olan faktörler ve bu politikalar sonucu karşılaşılan sorunlar ele alınacaktır. Yetki devrinin, devlet yönetim sisteminde meydana getirdiği değişimler analiz edilecektir. Bu çerçevede, yetki devrinin siyasi yönetici sınıf tarafından elit sınıf tarafından ya da halk iradesi tarafından gerçekleşiyor olmasının bu politikanın başarısını nasıl etkilediği üzerinde durulacaktır. Daha sonra, vatandaşlık kavramının da bu politika ile nasıl düzenlenebileceği tartışılacaktır. Son olarak, bu politikayı destekleyen görüşlere ve karşıt olan görüşlere yer verilecektir.

1.1 Adem-i Merkeziyetçilik

1990'larla devlet liderleri merkezileşen politikaları uygulayamaz hale gelmişlerdir. Güçlü tek merkezden yönetilen Birleşik Krallık gibi ülkelerin siyasi figürleri, adem-i merkezileşme politikalarını siyasi düzlemde uygulamaya çalışmışlardır. Merkezi olmayan politikaların uygulandığı Britanya'nın siyasal sistemini; ne tam bir üniter devlet ne de tam anlamıyla federal bir devlet olarak tanımlamak mümkün değildir. Britanya, siyasi sisteminin bu iki yapının ara formu olan yarı federal devlet yapısına dönüşmüştür. (Schakel, Hooghe, & Marks, 2012, s. 2). Günümüzde Britanya bu yönetim modeli ile siyasal hayatına devam etmektedir.

Adem-i merkezileşme, merkezi hükümetin daha düşük seviyedeki siyasi yönetime ve bölgesel hiyerarşiye güç transferi şeklinde tanımlanmaktadır (Manor & Crook, 1998). Bu tanıma göre; yerel, merkezden aldığı güç ile bölgeyi yönetme hakkına kavuşmaktadır. Bu sayede, yerel, bölgeyi merkezden daha iyi bildiğinden, yerel yönetim konusunda daha başarılı olacaktır. Bölgelerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, kamu hizmetlerinin daha iyi sağlanmasına yol açacaktır. Bir etkisi de, yerelde karşılaşılan

problemlerin çözümünde, merkezi beklemeden hızlı karar alma imkânını yerele vermesidir. Bunun bir sonucu olarak, yerel yönetim bölgede yaşayan insanların bölgesel konulara katılımını kolaylaştırmaktadır, yerel hükümetler ve yerel aktörler karar verici olmaktadır (Morell, 2004, s. 9). Böylece demokrasinin daha çok kitleye ulaşma amacı gerçekleşecektir. Merkez, yerelde yetersiz kaldığı takdirde bu politikanın yerelin sorunlarını çözmedeki etkisi adem-i merkeziyetçi yönetimin en büyük getirisidir. Bunu yaparken bölgesel halkı ve aktörleri kullanılıyor olması ve bunları sürece dâhil etmesi, ülkenin demokratikleşme seviyesine olumlu katkı yapacaktır.

Adem-i merkeziyetçilik, hem bölgesel politikacıların hem de bölge halkının siyasi eyleme geçmesini sağlamaktadır. (Hopkin, 2009, s. 185). Bu çerçevede, merkezin her politikası, yerel yöneticiler ve halk tarafından kabul edilmeyecektir. En basit haliyle, halk bunu protesto edecektir. Örneğin; Margaret Thatcher yönetimi, ‘oy verme vergisi (Poll Tax)’ politikasını uygulamaya koyduğunda, İskoçya bölgesinde çoğu kişi genel seçimde oy kullanmaya gitmemiştir (Discover Central Government). Bu örnek, merkez politikaların bölgeler tarafından uygulanmasının oldukça zor olduğunu göstermektedir, yerel halk seçime gitmeyerek siyasi eylem ortaya koymuş ve gerektiğinde yerelin ne kadar güçlü olabileceğini göstermiştir.

Bölgede dinsel, dilsel ve etnik kimliklerin temsil edilmesi, merkezi olmayan politikaların uygulanmasında önem taşımaktadır. Bunun bir sonucu olarak, hem sağlanan hizmet hem de karar verme aşamasında halka yakın olması sağlanmaktadır. Yerel yönetim ile toplumun üzerinde etkin olunmasının ve uygulanan hizmet kararlarının kısa sürede alınmasının önü açılmaktadır. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde merkezi hükümetler ve siyasetçiler, gücün merkezde toplanmadığı modellere yönelmiştir (Gay, Winetrobe, & Wood, 1995). Örneğin, Birleşik Krallık’ta 1999’da Tony Blair başbakanlığındaki hükümet, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler bölgeleri için bölgesel hükümetlerini kurmuştur. Ayrıca, bu hükümet bazı merkez yetkilerini yerele devretmiştir.

Adem-i merkeziyetçi yönetim şeklinin seçilmesinin sebeplerinden birisi de, merkez ve yerel yönetimler arasında ekonomi ve refah koordinasyonunun

sağlanmasıdır. Merkez ve bölgesel temsilciler kaynağın iyi paylaşılmasını ve dağıtılmasını sağlarken, ülkedeki ekonominin istikrarlı olmasını kolaylaştırmaktadır (Ter-Minassian, 1997, s. 36). Birleşik Krallık'ta merkez, makroekonomik yönetimi elinde bulundurmıştır. Merkez, bölgesel yönetimlerle refah politikalarını uygulayarak diyalog ve çözüm yolları aramak zorunda kalmıştır. Ortak eylem planı çıkararak hem merkezin hem de bölgesel yönetimlerin iş gücü hafiflemektedir ve devlet politikaları başarıya ulaşmaktadır.

1.1.1 Adem-i Merkeziyetçilik Şekilleri

Adem-i merkeziyetçilik, bölgesel ve yerel politikaların uygulanmasının yerel temsilciler tarafından gerçekleşmesidir. Merkez dışı aktörleri, siyasal sisteme dâhil ederek uygulanır. Merkezi olmayan politikaların uygulanma biçimleri ülkeden ülkeye, hatta bölgeden bölgeye farklılıklar göstermektedir. Her bir model, diğerinden ayrıldığı farklı özelliklere sahiptir. Bu yüzden, âdem-i merkeziyetçilik modelleri, siyasal, idari, ekonomik ve parasal/mali olmak üzere dört farklı şekilde kategorize edilecektir.

1.1.1.1 Siyasal Adem-i Merkeziyetçilik

Bu model, vatandaşların siyaset hayatının içinde bulunması, siyasi örgütlenmelere katılması veya siyasi temsilcilerin seçiminde oy kullanması gibi daha çok politik konuları içermektedir. (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 7). Birey, bu modelde siyasi bir özne olarak merkezdedir. Ayrıca, siyasi güç merkezde değildir. Gücün yerel otoriteye devredilmesi ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, siyasi adem-i merkezleşmenin başlıca özelliklerindendir (Mackinnon, Shaw, & Docherty, 2010, s. 274). Hem yerelin politika yapmasını hem de bölge halkının katılmasını sağlayan bir modeldir. Halkın elde ettiği ve demokratik hakkı olan merkezi hükümeti seçme dışında, yerelde de bunu uygulamaktadır. Bu da, bölge halkının siyasi yaşama katılımını kolaylaştırmaktadır. Temsil etme ve karar verme sürecine katılan yerel halk, bu sistemde yer alır.

Sivil toplum örgütlerinin karar alma mekanizmasına katılması olmazsa olmazdır. Bu örgütler, toplumun sosyal fayda sağlayabileceği her konuda, yerel halkın çıkarlarını göz önünde tutmayı amaçlar (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 7). Böylece, kurumlar

özgür ve etkin çalışarak, merkezin etkisini bölgede azaltmaktadırlar. Yine de, bu modelde yerel merkezi hükümetin belirlediği konularda karar verici yereldir. Westminster yönetiminin, İskoçya parlamentosuna, sağlık, eğitim, ulaşım ve çevre konularını içeren politikalarda karar verme yetkisini devretmesi siyasi adem-i merkeziyetçiliğe iyi bir örnektir. Böylece dış politika, ekonomi, savunma gibi Birleşik Krallık'ın bütünlüğünü ilgilendiren siyasi konularda karar verme gücü, Westminster'da kalmıştır. Bu da, yerelin siyasal adem-i merkezi modelinde sınırlarını göstermektedir. Merkez, yereli belirli ölçüde yetkilendirmiştir. Yine de ana güç, merkezin elindedir. Bu modelde yerel merkeze bağımlı haldedir.

1.1.1.2 İdari Adem-i Merkeziyetçilik

Sözü edilen modelin, bir önceki merkezi olmayan siyasal yönetim modelinden en önemli farkı, değişik hükümet kurumlarına ve temsilcilerine sadece idari görevlerin devredilmesiyle gerçekleşmesidir (Blond & Morrin, s. 13). Bu modelde, merkezi hükümet ve bürokrasinin sorumlulukları yarı otonom kurumlara aktarılmıştır, merkez ile yerel hükümet kurumları arasında koordinasyon anlaşmalar ile belirlenmiştir (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 6). Bu ise devlet siyasi sisteminde bir takım değişiklikler meydana getirmiştir.

Westminster ile Holyrood, 'Mutabakat Zaptı'¹ ile yetki devri politikalarının nasıl olması gerektiği hakkında anlaşmaya varmıştır. Bu sayede, bu belge ile yetki devriyle yerelin sahip olduğu idari yetkileri belirlenmiştir. Bu Mutabakat Zaptı, idari yetkilerin, merkez ile yerel arasında paylaşıldığı yarı otonom bir yapının kurulmasını sağlamıştır. Ayrıca, 'Ortak Bakanlar Komitesi' ile de hem merkez başbakanı hem de bölgesel birincil bakanlar, belirlenen zamanlarda bir araya gelerek, yerel ve merkez koordineli

¹ Mutabakat Zaptı: İki kurum arasında çalışmanın nasıl olması gerektiği konusunda sorumlulukları ve rollerini belirleyen bir belgedir. Sadece kurumlar değil, devlet arası ilişkilerde ya da partiler arasında da bu belge kullanılmaktadır. Bu belge, detaylı bir şekilde bu konuları ortaya koymaktadır herhangi bir yanlış anlaşılmanın önüne geçmek adına. İki tarafında ortak uzlaşısı sonucu ortaya çıkmaktadır. Birleşik Krallıkta da bu belge 1997 yılında, Westminster hükümeti ve meclisi arasında yetki devrini uygulama kararında ilk kez görülmüştür. Yetki devrinin bölgelerde nasıl uygulanacağı ve yetkili kurumların neler olacağı hakkında detaylı bilgiler içermektedir. Daha sonrasında bu belge, yetki devriyle kurulan bölgesel meclis olan İskoç parlamentosu ve Westminster hükümeti arasında yetki devrini geliştiren ortak uzlaşma belgesi olarak Britanya siyasal sisteminde kullanılmaya devam etmiştir. Yetki devrinin zaman sürecinde Britanya sisteminde yarattığı değişiklik ve yetki devrinde meydana gelen durumlar bu belge aracılığıyla siyasette uygulanmıştır. Bu belgenin bu kadar çok önem atfedilmesinin sebebi, alınan kararların iki tarafı bağlayıcı olmasıdır (Devolution and The Joint Ministerial Committee, 2018).

politikaların izlenmesi için görüşmeler yapmaktadır. Bunun sonucunda, yetki devri politikaları arasında bir ortak eylem planı çıkması hedeflenmiştir. Bu modelin en önemli özelliği, otorite ve sorumluluğun merkezden bölgesel yönetime aktarılmasıdır. Ayrıca iki kurum arasında, kontrol ve denge mekanizmalarıyla dengeli ilişkiler kurulmaktadır. Meclis ve bakanlar gibi farklı kurum ve temsilcinin merkezde ve yerelde sürece katılması, bu modelde yerel ve merkez arası ilişkilerde gereklidir.

1.1.1.3 Ekonomik Adem-i Merkeziyetçilik

Bu yönetim şeklinde ise devlet, yönetim sisteminde ekonomik alanda merkezi olmayan politikaları tercih etmektedir. Ekonomik adem-i merkeziyetçi politikalar, neo-liberal ideolojiye sahip yönetimlerin uyguladığı bir takım politikalar. Bunlar, market piyasasının liberalleşmesini savunurlar. Devlet girişimlerinin veya iştiraklerinin özelleştirilmesinden yanadırlar. Ekonomik yönetime, kamu-özel düzleminde bakılmaktadır (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 7). Bütün bu ekonomik uygulamaların altında yatan sebep, devletin korumacı ekonomik politikalardan uzaklaşılmasını sağlamaktır. Ülkelerin ekonomilerinin yönetimini özel sektörün idaresinde serbest piyasa koşullarını oluşturarak gerçekleştirmektir. 1980'lerde Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta sözü edilen neo-liberal dalga başlamıştır.

Birleşik Krallık'ta Margaret Thatcher döneminde devlete ait olan kömür maden ocaklarının özelleştirilmesi bu modele örnek gösterilebilir. Bu dönemde, neo-liberal politikalarla, Britanya ekonomisi rekabete açık hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu modelin tercih edilmesinin sebebi, kamu harcamalarına ayrılan devlet kaynağını arttırmaktır. 1980'lerde neo-liberal akımın etkisiyle, devlet kurumlarının özelleştirilmeleri mümkün hale gelmiştir.

1.1.1.4 Mali/Parasal Adem-i Merkeziyetçilik

Bu modelle beraber, kaynakların toplanma şekillerinin bazı formları merkez altı olan yerel kurumlara aktarılmıştır. Böylelikle, yerel yönetimlerin gelir toplaması kolaylaşacaktır, merkezden karar çıkmasını beklemeden, yerel masrafları bölgesel yönetimlerce karşılanacaktır. (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 7). Süreç, hem bölgesel hem de merkez hükümetin arasında gelir paylaşımında işbirliğine dayalı

gerçekleşmektedir. Merkez kamu harcamalarında gelir arttırmasını kolaylaştırırken, yerelde harcamalarına kaynak bulmuş olmaktadır.

Belirlenen vergilerin toplanması ve belirlenen harcamaların ulus altı üniteler tarafından gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bu durumda ise, bir yandan vergilerin daha etkin toplanması sağlanmaktadır. Bir yandan da, yerel yapılan harcamalarla hizmetleri topluma kolayca ulaştırmaktadır. Bu sayede, merkez ve yerel arasında parasal konularda anlaşmazlıkların çıkmasının önüne geçilmiş olur. Bölgelerden vergi toplamada yerel yönetimin başarılı olması ve bölgesel harcamalara kaynak oluşması, merkez yönetimi kaynak ayırma sorumluluğundan kurtarmaktadır. Bu model, merkezi yönetimin isteyeceği bir durumdur. Yerel yönetimlerin de bölge politikaları için kaynağı bulup uygulaması, yerel yönetimlerin istediği bir durumdur. Merkezi olmayan bu politika hem yerele hem merkeze bu seçenekleri sunmaktadır.

1.2 Yetki Devri

Adem-i merkeziyetçilik, üç farklı boyutta gerçekleşmektedir: yetkilendirme, yetki genişliği ve yetki devri. Yetkilendirme, yönetim ve politika yapma gücünü, görece yüksek yetkili kurumun daha düşük seviyede bulunan ve belirlenen organizasyonu yetkilendirmesi ile gerçekleşir (Bremner, 2011, s. 1). Merkez, bu kurumun nasıl çalışacağı, yetkilerinin neler olacağını belirlemektedir. Merkez, bu kuruma, gerektiği durumlarda ve zamanlarda yetkilendirme yapmaktadır. Bu kurumun sürekli ve devamlı çalışması gibi bir zorunluluğu yoktur. Merkezin isteğine bağlı olarak yetkilendirilen organizasyon siyasi sistemde yer almaktadır. Bu kurumun bağımsız ve etkin çalışması gibi bir durumu olmamaktadır. Bu tür kurumsallaşma yapısının tercih edilmesi, merkeziyetçi politikalardan kopamayan yönetici ve devlet aklından kaynaklanmaktadır.

Yetki genişliğinde ise, yerel kurumlar karar alma gücünden yoksundurlar. Merkez yönetimin kararlarını bölgesel kurumlar aracılığıyla, bölgede uygulamaktadırlar (Bremner, 2011, s. 1). Merkeze bağlı kurumlar ve temsilcilikler, merkezin politikalarının yerelde sadece uygulayıcılarıdır. Bu kurumların karar verme mekanizmaları yoktur. Bu yüzden, bu kurumların kurumsal bilinci oluşmamaktadır. Yetkilerin görece genişliğinden bahsedilir fakat bunların hiçbirinde müdahale etme

hakkı yerele verilmemiştir. Çeşitli konularda bölgedeki kurumlar karar alıyormuş gibi görüldüğü için yetki genişliği diye adlandırılmaktadır. Aksine, merkezi olmayan hiçbir karar, bölge tarafından ve bölge temsilcileri tarafından alınmamaktadır.

Üçüncü merkezi olmayan yönetim çeşidi olan yetki devri, merkezi hükümetin daha küçük ya da bölgesel seviyeye siyasi, ekonomik vb. gücün transfer işlemi olarak tanımlanmıştır (Deacon & Sandry, 2007, s. 2). Robert Huggins ve Fumi Kitagowa'ya göre ise yetki devri, ulus devlet seviyesindeki sorumluluğu ve gücü diğer devlet ya da yönetim ünitelerine transfer etmektir. (Huggins & Kitagowa, 2012, s. 820). Her iki tanıma göre de, gücün kurumlar arasında devredilmesi veya merkezden yerele aktarılması gerekmektedir. Yetki devri politikası, gücün tek bir kurum üstünde yoğunlaştırmamaktır ve gücü dağıtmaktadır. Kısaca devleti merkezden yönetmek yerine, bölgelere belli ölçüde gücün transferinin gerçekleştiği yönetim modelidir. Diğer iki modele göre, bölgede merkezi olmayan politika kararlarını hem alan hem de uygulayan adem-i merkeziyetçi modeldir. Kurumların kurumsal bilinci bu modelde mevcuttur. Merkezin transfer ettiği güç ve politikalarda, merkezin bu kararı almasında herhangi bir müdahalesi olmamaktadır. Yerel, etkin ve bağımsız karar alma mekanizmasına sahip olduğundan Britanya bu modeli tercih etmiştir.

Devletlerin yetki devri politikasını seçmesindeki en önemli sebep, üniter devlet yapısının bölgelerin kimlik farklılıkların korunmasında yetersiz kalmasıdır. Bu da, bölgesel sorunların çözümsüz kalmasına yol açmaktadır. Devlet adamları, federal yapının ülkelerin birliğini korunmasını güçleştireceğini düşünmektedirler. Böyle bir yapılanmanın, bölünmeyi hızlandıracağı görüşünde olan siyasi liderler, adem-i merkeziyetçi yapıyı tercih etmektedir. Birleşik Krallık'ta yetki devri politikası etnik ve dinsel farklılıkların olduğu bölgelerde bu nedenle uygulanmaktadır. Bununla birlikte merkez, bu politika sayesinde devlet ve bölge yönetimindeki zorlukları yerel halka gösterebilmektedir. Merkezi yönetimden şikâyetçi olan yerel halkın isteklerinin, kendi yerel aktörleri tarafından karşılanmaya çalışılması, iki yönetim arasında kıyaslama yapılmasına yol açacaktır. Fakat bu zorlukları aşmak hem yerelin hem de merkezin bir araya gelmesini zorunlu hale getireceğinden bu politika, ülkelerde görülmeye

başlanmıştır. Yetki devri politikaları sayesinde ayrılmak ve bağımsızlık yerine, birlikte ortak akıl yürütmeyi tercih etmelerinin yolu açılacaktır.

Devletler yetki devri ile üç temel amaca sahiptirler. Birincisi, bölgelerin sosyal ihtiyaçlarına çare bulmak ve ülke içinde sosyal bütünlüğü korumak hedefidir. Bu sayede, siyasi yöneticiler ülkenin birliğini sağlarken, bölge sorunlarına da kayıtsız kalmayacaktır. İkincisi ise bu politikanın, devletlerin girişimci kapasitelerini güçlendirmesidir. Bu da, bölgeleri kapsama ve bölgelere erişmeyi kolaylaştırmaktadır. Üçüncüsü ise, kamu harcamalarının azalmasının sağlanmasıdır (Oosterlynck, et al., 2013, s. 11). Böylece merkezin yerelin ihtiyaçlarını tahmin etmekte yapılan parasal kayıplarının önüne, yerel yönetimin doğru hesaplamaları ile geçilebilecektir.

Bölgelerdeki vatandaşlar ile merkezdeki hükümet arasında farklılıklara rağmen, ülke yönetimi ve vatandaşları devretme politikası sayesinde birbirlerine yakınlaşacaktır (Bevir & O'Brien, 2013, s. 7). Nedeni ise, bölgelerde yerel meclislerin kurulmasıdır. Bölge vatandaşları düşüncelerini ve politik düşüncelerini, bölgesel seçimlerde demokratik yolla yansıtmaktadır. Bölgesel seçimler, merkez açısından yerelin taleplerinin görülmesi açısından önemlidir. Yerelin taleplerinin öğrenilmesi, merkezi hükümetin hem bölgesel hem de ülkesel seçimleri kazanmak için sözü edilen talepleri, politik söylem olarak ele almasını zorunlu kılar. Bu durum da merkezin bu politikaları uygulayacağı vaadini gören bölge vatandaşlarının merkeze olan bağlılığına arttırıcı bir etki yapmaktadır. İskoçlar Birleşik Krallık'ta yetki devri politikalarının uygulanmasını ve İskoç Parlamentosu'nun kurulmasını, uzun süre talep etmişler, bununla birlikte 1999'a kadar bu pek uygun siyasi ortamı bulamamışlardır. Ayrıca, bölgelerde de çok büyük destek bulacak şartlar oluşmamıştır. Yetki devri politikası, devlet sisteminde değişikliğe yol açmasına rağmen, Birleşik Krallıkta bölgelerin merkezle arasındaki bağın kuvvetlendirmesi için tercih edilmiştir.

Gordon Monroch'a göre yetki devri; politikaların alt devlet sistemleri tarafından gerçekleştirilmesidir. Böylece yeni kurumlar, yeni siyasi ilişkilerin kurulmasına neden olmaktadır (Monroch, 2003, s. 253). Bu sürecin nasıl işleyeceği ve nasıl şekilleneceği, merkez ve yeni oluşturulan kurumlar arası antlaşmalar ve görüşmeler ile

belirlenmektedir. Devletler bu politikayı uygularken, yönetim kalitesini ve değerini arttırmayı göz önünde bulundururlar. Sonrasında, merkez ortaya bir vizyon sunmakta ve belirlenen ilkeler çerçevesinde hareket edilmektedir (Silk, 2015, s. 1-5). Bu da uygulanan ve izlenen siyasetin başarıya ulaşmasını sağlamaktadır. Büyük Britanya’da da anayasal yetki devri düzenlemeleri, birliğin devamını sağlaması stratejik bir vizyon olarak sunulmuştur. Hem yasal hem yönetsel işleyiş, bölgeler için fonksiyonel zorunluluktur (Justice Committee, 2009, s. 5).

Yetki devrinin seçilmesinin devletler açısından diğer bir nedeni ise, ne tam bir anayasal düzenleme ne de tam bir kurumsal reform gerçekleşmesidir, bu politika ülke dinamiklerine bağlı olarak gelişmektedir. (Hogwood, Cater, Bulmer, Burch, & Scott, 2002, s. 85). Bu da yetki devrinin, ülkeden ülkeye veya ülkelerin bölgelerinde farklılık göstermektedir. Birleşik Krallık’ta yetki devri politikalarının uygulanması, Kuzey İrlanda, Galler ve İskoçya’da uygulanması halk tarafından ve merkez tarafından talep edilirken, İngiltere bölgesi için ise, böyle bir politika bölge halkı tarafından istenmemiştir. Bu yüzden, ülkesel düzeyde bir anayasal değişikliğin önü kapanmıştır. Bu sistemsel değişiklik sadece bölgesel düzeyde kalarak gerçekleşmiştir.

Devretme politikası ile beraber, yeni bölgesel kurumlar ile merkezdeki hükümet, ulusal sorun olarak gördüğü konularda ortak bir strateji uygulayabilecek, bu da devlet mekanizmalarının daha etkin çalışmasını ve kapasitesinin daha verimli kullanılmasını sağlayacaktır (Jones, Goodwin, Jones, & Simpson, 2003, s. 94). Örnek vermek gerekirse, bir ülkede ekonomik kriz olduğunda bu krizden kurtulmanın yolları, hem yerel hem de merkez tarafından uygulanacak politikalar ile bulunacak, merkez ve yerel aktörler, kurumların işbirliği sayesinde ortak eylem planı oluşturulabilecektir. Merkez ve yerelin işbirliği sayesinde ekonomik krizin muhtemel kötü etkileri bir ölçüde azaltılacaktır.

Gücün bölgesel alanlara transferi, ülkelerin demokratikleşme ve yönetimde daha çok kişiyle temsil edilmesi, hem Avrupa’nın birçok ülkesinde hem de çok uluslu devletlerde görülmektedir (Keating & Elcock, Introduction :Devolution and The UK State, 1998, s. 8). Gücün merkezde tutulduğu, klasik ulusal devlet modelleri, Soğuk

Savaş sonrası değişmiştir. Maastricht Antlaşması'nın getirdiği değişikliklerle Avrupa Birliği'nde bölgelerin etkinliğinin arttığı politikalar ve uygulamalar görülmüştür. Bu antlaşmayla beraber, AB'de bölgesel komiteler ve temsilcilikler kurulmuştur. Bölgesel temsilcilerin AB'de bulunması ve etnik, dinsel, dilsel farklılıkların kurumlarda temsil edilmesi, bölgelerin AB'de siyasal etkinliğini arttıran bir güç olmuştur. Bölgelerin siyasal olarak güç kazanmasının dışında, bölgelerin ekonomik olarak kalkınmalarına da AB fonları ve teşviklerde yer verilmiştir. Bunun sonucu olarak, merkez devlet dışında yerelin AB'de temsil ediliyor ve politika geliştirebiliyor olması, yetki devri politikalarının AB'deki gelişimidir. Bu süreçle birlikte, küreselleşme ve refah devleti kavramlarının dünya siyasetinde yer edinmeye başlaması, merkez devletlerin tavrındaki değişikliğe sebep olmuştur. AB sayesinde bölgelere aktarılabilecek kaynakların karşılanması, ülkelerin ekonomilerine getirileri yüzünden merkez tarafından tercih edilmiştir. Ülkelerin siyasetinde, merkez ve yerelin AB kurumları tarafından temsil edilmesi de demokrasilerin ulaştığı kitleyi genişletmiştir.

AB'nin uyguladığı bu yeni yönetim ve temsil şekilleri, literatüre yetki devriyle ilgili yeni tanımlar kazandırmıştır. Yetki devrinin AB politikaları ile ilişkilendirilen tanımlardan bazıları şunlardır. Elizabeth Linda Yuliani'ye göre yetki devri; varlıkların merkezden yerel hükümet ya da topluluklara transferidir. Ferguson tarafından ise yönetim sorumluluklarının özel ya da kamusal olan her türlü kararın, merkez hükümetin kontrolü dışında gerçekleşmesi şeklinde tanımlanmıştır (Ferguson & Chandrasekharan, s. 3). Smith'e göre ise, güç dağılımının daha düşük seviyedeki bölgesel hiyerarşiye ve daha geniş organizasyonlara yayılması olarak tanımlanmıştır (Rhodes, Carmichael, McMillan, & Mossey, 2003, s. 4). Üç tanımda da ortak nokta, gücün merkezden yerele veya düşük düzeyde bulunan kurumlara aktarılmasıyla gerçekleşmesidir. AB politikalarının merkez devletler dışında bölge politikalarının bölgede uygulanmaya başlanması ile paralellik göstermektedir. Birleşik Krallık'ta siyasal sistemde merkez siyasal organizasyonların gücünün transferi, İskoçya'da bulunan organizasyonlara ya da yeni kurulan kurumlara aktarım ile olmuştur. Güç merkezden yerele dağıtılarak kurumlar arasında paylaşılmıştır.

1.2.1 Yetki Devri Modelleri

Yetki devri politikası, âdem-i merkeziyetçi modelin bir çeşididir. Merkezi olmayan politikalar gibi yetki devri politikalarının da farklı uygulanma tarzları vardır. Bölgelerin uzun süredir bir arada olması, Birleşik Krallık'ta merkezi olmayan politika çeşitlerinin hepsinin bu ülkede görülmesine yol açmıştır. Birliği sağlamak adına merkezi hükümet zaman için de farklı yetki devri modellerini uygulamıştır. Bu da, Birleşik Krallık'ı oluşturan bölgelerdeki yetki devri modellerinin birbirinden farklılaşmasına yol açmıştır. Yetki devri; idari, politik, kanun yapan, yürütme ile ilgili, parasal ve demokratik olmak üzere altı farklı şekilde kategorize edilir.

1.2.1.1 İdari İşleri Kapsayan Model

Özel fonksiyonlara sahip kurumlara gücün transfer edildiği, yetki devri modelidir. (Jones & Norton, 2010, s. 226) Bu yetki devri biçimi ile merkezdeki hükümetin belirlemiş olduğu kurumları yetkilendirmesi mümkün olmuştur. Birleşik Krallık'ta 1999 öncesi, merkez hükümetin bölgeler için kurmuş olduğu bölge ofisleri bu işlevde olmuştur (Leeke, Sear, & Gay, 2003, s. 7). 1885'ten 1999'a kadar İskoç Ofisi, Birleşik Krallık siyasi sisteminde merkezin bölgede temsilcisi olmuştur. Westminster hükümetinin yetkilendirdiği ölçüde, bölgede etkin olmuşlardır. Yerelin idari işlerinde bu ofisin yetkilerinde değişiklik merkeze bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Bu modelin tercih edilmesinin nedeni, Londra hükümeti açısından, İskoçya'da olan işlerin ve sorunların daha parlamentoya gelmeden çözülebilmesini sağlayabilmektir. Yerelde bu kurumun bulunmasıyla, merkez kısıtlı zamanda çözülemeyecek sorunlara anında müdahalede edebilmektedir. Böylece daha hızlı işleyen bir devlet mekanizmasının oluşmasının önünü açmıştır. Westminster tarafından, İskoç Ofisi'ne sağlık, eğitim ve tarım gibi konularda sorumluluk verilmiştir (Greer & Jorman, Policy Styles and Devolution, 2007, s. 5). Bu sayede, yerelin ihtiyaçlarının en kısa sürede sağlanması için merkez yetkisini yereldeki bu kuruma devrederek gerçekleştirmiştir.

Bu modelin diğer yetki devri politikalarından daha fazla tercih edilmesinin sebeplerinden biri, diğer modellere göre maliyet kaleminin düşük olması ve fazla

kurumsallaşmanın olmamasıdır. Birleşik Krallık siyasi sisteminde 1999'a kadar işleyen İskoç Ofisi ile bölge sorunları halledilebilmiştir. 1999 sonrasına bakıldığında İskoç Parlamentosu'nun kurulması ve bir takım yeni kurumların kurulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunlarda bir takım yeni masraflara yol açmıştır. Bu yüzden, Britanyalı siyasetçiler de önceliği bu modele vermiştir.

Diğer sebep ise, bu modelin yönetim şeklinde çok önemli değişiklik meydana getirmemesidir. Merkez tarafından bürokratik yollar belirlenmektedir ve bu kurumun başına atanan ya da seçilen kişi siyasi bir role sahip olmamaktadır (Bardsley, 2012, s. 72). 1999'a kadar Birleşik Krallık siyasi sisteminin üniter yapı olarak korunması ve merkezin tek meclise sahip olması bu modele örnek gösterilebilir. Ayrıca, İskoç Ofisi'nin yetkileri bölgede idari boyutta kalmış, Ofis temsilcileri bölgede siyasi bir figür olmamıştır. Yerelin herhangi bir karar verme mekanizmasına sahip olmaması ve merkezin tek karar verici merci olmak istemesi, bu modelin tercih edilmesine neden olmuştur. Bu uygulamanın, 19.yy ve 20.yy'ın sonuna kadar bu uygulamanın sürdürülmüş olması, modelin uzun süre Birleşik Krallık siyasetinde yer aldığını gösterir.

1.2.1.2 Siyasal Model

Politik yetki devri, gücün yerel seviyede yasal bir temel oluşturmasıdır ve vatandaşların da karar verme sürecine katılmalarına imkân sağlamasıdır (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 13). Bu model yerel hükümetin kurulmasıyla değil, bölge temsilcisinin merkez hükümette yer almasıyla olmaktadır (Greer & Jorman, Policy Styles and Devolution, 2007, s. 6). 'İskoçya Bölgesi İçin Devlet Sekreterliği' temsilciliğinin oluşturulması ve Britanya'nın kabinesinde bulunması siyasi modele iyi bir örnektir. İskoç bölgesi için daha fazla siyasi güç ve otorite getirmektedir.

Bu sekreterlik, İskoçya'daki karşılaşılan sorunları ve problemleri halkla birebir temasa geçerek toplamaktadır. Kabineye bu problemleri aktarabilmektedir. Ayrıca, bu temsilci merkezi hükümetin bölgesel sorunlarda göremediği veya gözden kaçırdığı konulara hâkimdir ve hükümeti bilgilendirmektedir. Bu sorunları hükümet gündemine alınmasında etkisi çoktur. O yüzden, kurumun otoritesi ilk modele göre fazladır. Çünkü merkez hükümette temsil edilmektedir. 'İskoçya bölgesi İçin Devlet Sekreterliği'nin

görevleri ve sorumlulukları İskoç Ofis'ine göre daha işlevseldir. Bunun sebebi ise, bölgede temsil edilirken merkezin bir kurum temsilcisi olmamasıdır. Aksine, İskoçya halkını temsil ederek hükümette ve bölgede yer almaktadır. Bu da, bu kurumun bölgede daha etkin olmasını sağlamaktadır. Yine de, iki kurum da herhangi bir karar alma mekanizmasından yoksun bırakılmıştır. Sekreterliğin tek farkı, karar alma sürecinde bölge politikalarını ifade edebilmektedir. Bölgesel Ofis'te böyle bir durum mümkün olmamaktadır. Bölgelerin kendilerine ait bir politika geliştirmeleri imkânsız olmakla beraber, merkezden alınan kararlar ancak bölgede uygulanır. Bölgelere özgü politikalar geliştirilmesi ve bunları yerel temsilciler tarafından karar alması gibi özellikler bu iki yetki devri modelinde yoktur.

1.2.1.3 Yasa Yapmayı Kapsayan Model

Yasa yapma yetkisi veren devretme modeli, merkezden yerel yönetime yasa yapma gücünü vermesidir (Leeke, Sear, & Gay, 2003, s. 7). Bu model, yerelin merkezden bağımsız olarak hareket edebileceği alanlar ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Birleşik Krallık, yetki politikası ile İskoç Parlamentosu'na yasa yapma yetkisi verilmiştir. Aynı yetkilere, Galler meclisi sahip değildir. Bunun nedeni, İskoçya'nın birliğe katılırken, İskoç kanunlarının korumuş olmasıdır. Birlik içinde yer aldıktan sonra, İskoçya bölgesinin karar alma ve yasa yapma yetkisini Westminster Parlamentosu'na devretmiştir. Yetki devriyle yerel parlamentoya yasa çıkarma gücünün yeniden verilmesiyle bölge konularında yasa yapabilme gücünü elde etmiştir.

Yasa yapma yetkisi, merkezin sadece yetki devrini yerele verdiği alanlarda mümkün olmaktadır. Sağlık, eğitim, ulaşım gibi kamu politikalarında yerel karar vericiler etkili ve yasa çıkarmakta yerel hükümet söz sahibidir (Mackinnon D. , 2009, s. 90). Böylelikle, İskoç Parlamentosu bu politikalar hakkında merkez hükümetin kararı olmadan ve merkeze bağlı olmadan, yasa yapabilmektedir. Bir önceki modellerde ise, bu yönde karar alabilecek yetkilendirme ve kurumsallaşma zemini oluşmamıştır. İskoç Ofisi kamu politikalarını merkezin belirlediği politikaların sadece uygulayıcısıydı ve herhangi bir yasa yapma yetkisi bu ofise verilmemiştir. Sekreterlik ise, kamu politikalarında aksayan yanları merkeze bildirmek dışında herhangi bir yasa çıkarma sorumluluğu olmamıştır. Bu yüzden, yasa çıkarmak için hem bir yetkilendirme olması

hem de bir parlamentonun olması zorunlu iki unsurdur. 1999 yılındaki yetki devri politikası uygulanınca, bu model kullanılmaya başlanmıştır.

1.2.1.4 Yürütme İle İlgili Model

Bu yetki devri modeli, politik kararların alınmasını sağlayan yürütme gücünün transferidir (Jones, Goodwin, Jones, & Simpson, 2003, s. 226). Birleşik Krallık yönetim gücü, yetki devri gerçekleşen hükümete ve bakanlarına yasal olarak devredilmiştir (Leeke, Sear, & Gay, 2003, s. 7). Bu sayede yerel meclisler, kararları onaylama gücüne sahip olmaktadır. Bu alınan kararları sorgulanması veya bölgede uygulanmaması gibi durumlar ortaya çıkmamaktadır. Meclis, karar alma mekanizmasından yoksun bırakılmıştır. Bunun sonucu olarak, bölgede herhangi özgün politikalar görülmeyecektir.

Bir önceki modelden farkı ise, merkez hükümette alınan kararların, yerel meclisten de geçmesiyle alakalı olmasıdır. Yerel meclis, yasa yapma hakkına sahip değildir. Bu yüzden, merkez ile farklılaşacak politikalar yerine benzer politikaların yerelde de uygulanması sağlanacaktır. Örnek vermek gerekirse, Galler Meclisi'nin, Westminster'da alınan hükümet kararlarını kendi parlamentosunda da geçirmesi bu modele iyi bir örnektir. Merkezde politik kararlar, aynı şekilde Galler bölgesinde uygulanmaktadır. Merkez hükümet bölgesel hükümete, sadece kanunları geçirme yetkisini vermiştir. Bu da, farklı bölgelerin yetki devriyle uyum içinde olmasına olanak sağlamaktadır. Bölgelerin farklılıklarının ortaya çıkarmayacak bir model olduğundan, entegre olan bölgelerde bu model görülmektedir. Bu bölgelerde, farklılaşmanın önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Galler bölgesinin, tarihsel olarak diğer bölgelere göre daha önce İngiliz bölgesiyle uyum içinde olması, bu modelin uygulanmasına zemin oluşturmuştur.

1.2.1.5 Parasal/Mali Model

Mali model, belirlenen finansal işlemlerini ve vergileri toplama gücünü devlet altı kurum ya da yerel hükümetlere devredilmesidir. Toplanan kaynakların yerel programlarda ve politikalarda kullanımını sağlayan güç devridir (Cheema & Rondinelli, 2007, s. 13). 1998'de 'İskoçya Kanunu' ile gelir vergisinin her poundundan 3 peninin

İskoç Parlamentosu'na aktarılmasının kararlaştırılması, mali yetkinin devrinin gösterilmesi açısından iyi bir örnektir. Bu sayede, İskoç Parlamentosu'nun alacağı kararların ve politikaların uygulanmalarına kaynak oluşturulması sağlanmıştır.

Bağımsızlık referandumunun sırasında, daha fazla parasal yetkinin merkezden bölgesel yönetime aktarılması gündeme gelmiştir. Bölgeden toplanan birçok verginin merkez yerine yerel parlamentoya aktarılması yönünde karar, referandum sonrası gerçekleştirilmiştir. Bu da, yetki devrinin sadece siyasi, politik, yasal boyutunun olmadığını, mali boyutunun da önemli olduğunu göstermektedir. Bölgesel yönetimlerin kamu politikalarını uygularken, mali desteğinde bu yolla sağlanması yetki devrinin devlet mekanizmasının daha işlevli hale gelmesine yardımcı olmaktadır. Belli bir ölçüde, yerelin merkeze yüksek maliyetli politikalarda bağımlılığını azaltacaktır. Merkezi beklemeden bu politikaların uygulanabilmesi, bölge halkı ve aktörlerin memnuniyeti açısından olumlu katkı sağlayacaktır.

1.2.1.6 Demokratik Model

Kevin Morgan, demokratik yetki devrini; yukarıdaki beş yetki devri politikasının uygulanırken şeffaflık ilkesine bağlı kalınarak gerçekleşmesi olarak tanımlamaktadır (Morgan, 2001, s. 344). Buradaki şeffaflık, merkez ve yerel arasındaki geliştirilen politikadan halkın haberdar olmasını hedefleyen bir yetki modelidir. Bu modelde, ikili ilişkilerde belirsizliğin oluşmaması ön koşuldur. Oluştığında ise, bu model demokratik yolların kullanılarak belirsizliğin çözülmesini öngörmektedir.

Ayrıca, bölgeden toplanan gelirlerin bölgelerin ihtiyacı olduğu yerlerde kullanılmasının sağlanması ve bunun kontrolünü sağlayacak açık ve şeffaf mekanizmaların oluşturulması da ana hususlardan biridir. İlaveten, bu model yetki devrinin gerçekleşmesinde anayasal düzenleme yapılmadan bölgesel farklılıklarının korunabileceğini savunmaktadır (Morgan, 2001, s. 344). Şeffaf ve açık olunması hem merkez hem yerel aktörler tarafından beklenilmektedir. Birleşik Krallık siyasetine bakıldığında ise, anayasal düzenleme yerine konvansiyonlarla bölgelerde yetki devrinin uygulanması bu modele uygun olmaktadır. Bu model yetki devri olarak tanımlanmaktan

çok demokrasinin prensiplerinin uygulanması ile ilgilidir. Merkezi olmayan politikalar uygulanırken, belirsizliğin kaldırılması öncelikli gözetilmesi gereken durumdur.

Yetki devri politikaları, Birleşik Krallık'ta demokratik bir şekilde başarılı uygulanmıştır. Bölgelerin isteğine göre düzenlenen bir politika olması sebebiyle, demokratiktir. Merkez ve yerel politikalar arasında belirlenemeyen alanların mevcut olması bu durumu zorlamaktadır. Bu alanlar, uzlaşa sonucu halledilmeye çalışılıyor olunması, Britanya demokrasinin bir göstergesidir. Bununla birlikte bağımsızlık referandumuna kadar, şeffaf ve açık politikaların sürdürülmesinin iyi bir örneğidir. Referandum sürecinden sonrası oluşan belirsizliklerin devam etmesi ve AB'den çıkış referandumu durumlarının bölgeler arası farklılıkların görülmesi, şeffaf ve açık bir yol hem ülke hem bölge politikalarında izlenmeye çalışılmaktadır. Bu yüzden, Britanya'nın bu modele uyduğunu söylemek mümkündür.

1.3. Yetki Devri Sonrası Karşılaşılan Sorunlar

Merkez tarafından güç transferi gerçekleştiğinde, devletin yönetim sisteminde bir takım problemler ortaya çıkmaktadır. Yetki devrini uygulayan merkezi hükümetin bölgelere devrettiği güçlerin birbiriyle uyumlu ve eşit şekilde gerçekleşmemesi zorluklara neden olmaktadır. Birleşik Krallık örneğinde olduğu gibi bölgeler arası yetki devri modelleri farklıdır. Merkezi olmayan politikalar uygulanması, bölgelerin birbirinden farklı yapılarını gözetmek merkezin sorunlar çemberine girmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda asimetrik yetki devri ve yetki devri paradoksunu açıklamak gerekir.

1.3.1 Asimetrik Yetki Devri

Charles Tarlton, asimetrik yetki devrini; bölgelerde uygulanma biçimlerinin aynı seviyede gerçekleşmemesi şeklinde tanımlamaktadır. Bu kurumlaşma farklılaşmasının altında yatan sebepler ise; sosyal, kültürel, ekonomik ve politiktir (Tarlton, 1965, s. 869). Birleşik Krallık örneğinde bu asimetrik durum gözlenmektedir. İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda gibi küçük bölgelerde yetki devrinin uygulanması sonucu kendi meclis ya da parlamentoları oluşturulmuştur. İngiliz bölgesinde ise böyle bir oluşumun olmaması bu asimetriyi doğurmuştur. Ayrıca, farklı etnik, dil ve dine sahip bölgelerin

halklarından böyle bir talep gelirken, İngiltere’de bu yönde talep olmamıştır. Bu nedenle yetki devri, nüfus olarak yüzde 15’lik kısmının isteklerine göre şekillenmiş, diğer kısım için aynı seviyede değişiklik yapılmaması bu asimetriyi arttırmıştır (Hazell, 2006, s. 38). Yetki devrinin bütününe ilgilendiren politikanın Birleşik Krallık’ta olmaması bu durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. İngiltere bölgesinin talebi olmuş olsaydı böyle bir durumla karşılaşılmayacaktı. Yetki devrinin etkisinin bölgelerde kalmış olması bu politikanın en zayıf kaldığı alan olmuştur.

Farklı devlet kurumsallaşmaları ve kurumların güçlerinin bölgelerde farklılık göstermesi de asimetric durumu ortaya çıkarmaktadır. (Shaw & MacKinnon, 2003, s. 1233) Örneğin; yetki devri politikasıyla İskoç bölgesi yasa yapma gücü ve vergi toplama gücüne sahip iken, Galler ve Kuzey İrlanda’daki meclisler bu güce sahip değildir. Bir diğer örnek ise, ulusal sağlık hizmetinin 50 milyonluk İngiliz bölgesinde uygulanabilirken, diğer 10 milyonluk bölgelerde ise sağlık konusunda farklı politikaların uygulanmasıdır (Bewan, 2014, s. 3). Bu politikalar, yetki devrindeki bütüncül yapıyı zorlamaktadır. Yetki devrinin bölgeden bölgeye değişmesi ve en temel politikalardan olan sağlık konusunda bölgelerin ayrılmış olması, yetki devrinin bölgelerde istenilen sonucu vermediğinin göstergesidir. Yetki devrinin beklenen sonucu, ülkesel boyutta gerçekleşmemiştir.

Asimetric yapının yaratılmasının bir diğer sebebi ise, bölgelerin farklı tarihsel geçmişi ve bölge halklarının karakterleridir. (Henderson, Jeffery, & Wincott, 2014, s. 32). Birleşik Krallık’ta bölgelerin birleşmesi açısından her bölge için farklı bir süreç gelişmiştir. Galler Bölgesi, 1536’da İngiltere ile birleşirken, 1707 yılında İskoçya Bölgesi ve 1800 yılında İrlanda birliğe dâhil olmuştur. Bölgeler arasındaki uyum ve koordinasyonun sağlanması farklılıklar göstermiştir. Galler bölgesinin diğer iki bölgeden önce birleşmesi, diğerlerine göre uyumunu kolaylaştırmıştır. İskoçya’nın birleşme süreci ekonomik nedenlere dayanırken, İrlanda’nın katılımı, milliyetçilik akımının etkili olduğu bir dönemde gerçekleşmiştir. 1922’de İrlanda ayrılmış fakat Kuzey İrlanda, Britanya’nın bir parçası olarak kalmıştır. İrlanda’daki milliyetçi akım, İskoçya bölgesinin ekonomik nedenlerinden ağır bastığı için İrlanda bölgesi Birliği terk etmiştir. İskoçya ise birleşmesine rağmen, kendi yasalarını, eğitim politikalarını ve

İskoç Kilisesi'ni korumuştur. Ekonomik sebeplere rağmen, bu üç unsur İskoç bölgesini diğerlerinden ayırmaktadır.

Bu asimetrik yetki devrinin Birleşik Krallık için üç önemli etkisi olmuştur. İlki, Westminster hükümeti ve yerel hükümetler arasındaki resmi görüşmelerde, bölgeyi ve ülkeyi ilgilendirilen konularda ortak çözümler ve stratejiler ortaya konulamamıştır. Bir diğeri ise, İskoç siyasetçilerin ve temsilcilerin Birleşik Krallık siyasetinde göz ardı edilmesidir. Bunun bir sonucu olarak, İskoç karar alıcılar merkez hükümetin otoritesine karşı çıkmışlardır (Cairney, Intergovernmental Relations in Scotland: What Was The SNP Effect?, 2012, s. 240). Yetki devriyle birliğin korunmayı hedefleyen Britanyalı siyasetçiler, bu asimetrik durumdan dolayı bölgelerin ayrılma taleplerinin önüne geçememiştir. Merkezi olmayan politikalar, merkez ile yerel arasında ayrılığı derinleştirmiştir. Beklenildiği gibi merkez ve yereli yakınlaştırmamıştır. Aksine, merkezinde yereli ülke politikalarında bölgesel siyasi aktörleri dışlamış olması, bu durumun kilitlenmesine sebep olmuştur.

Bu asimetrik yapı iki şekilde çözüme kavuşturulabilir. Birincisi, İngiliz bölgesinde de yerel bir meclisin kurulması sağlanarak olabilir. Yetki devrinin bu sayede ülke genelinde bir politikası olması mümkün hale gelecektir. Fonksiyonel ve etkin çalışan devlet mekanizması oluşturulacaktır. İkinci çözüm ise, Birleşik Krallığın federasyona dönüşümü sağlanabilir. Böylece bölgelerdeki farklılıklar ve bölge politikaların farklı olması ülke genelinde bu kadar problemli hale gelmemiş olacaktır. Yetki devri modellerinin bölgelerde farklılık gösteriyor olması nedeniyle tek bir yetki devri modeline dönüştürmek oldukça zordur. Bunun yerine, bölge politikaların farklılıklarının devam ettiği bir federasyon daha akılcı ve merkez hükümet tarafından uygulanabilir.

1.3.2 Yetki Devri Paradoksu

Yetki devrinin gerçekleştiği bölgelerde, bölgesel vatandaşlık kavramının ülkesel vatandaşlıktan daha üstün olduğu durumlar, bu paradoksu açıklamaktadır (Brown, Kincaid, Cole, & Deem, 2014, s. 5). Yetki devriyle yerel politikaların uygulanmaya başlanmasıyla, bölgelerin farklı kimlikleri ön plana çıkmaktadır. Bu ise, merkez

politikalarından ve yönetiminden uzaklaşmalara yol açmaktadır. Örneğin Birleşik Krallık içinde bulunan İskoçlar, İskoç kimliğini Britanyalı kimliklerinden üstün tutmaktadır. Bu politikanın birliği ayakta tutacağı beklenmiştir fakat yerel kimliklerin ön plana çıkması durumunda merkezin yetersiz kalmış olduğu durumlar da gözlenmektedir.

Bu paradoksun, devlet politikalarından memnun kalmayan vatandaşlar için bölgesel hükümetlere daha fazla gücün verilmesiyle çözülebilir olduğunu savunan görüşler vardır (Brown, Kincaid, Cole, & Deem, 2014, s. 5). Örneğin, İskoçya, Bağımsızlık Referandum sürecinde, daha fazla parasal gücün bölgeye devredilmesi için referandum sürecini kullanmıştır. Bu açıdan artan İskoç ayrılıkçılarının politikalarını durdurmaya yönelik adımlar atılmıştır. Yetki devri politikaları ile birliğin korunmasından bölgesel olarak birlikten ayrılma noktasına gelinmesi yetki devrinin bulundurduğu paradoksu göstermesi açısından iyi bir örnektir. Bu bağlamda Birleşik Krallık iyi bir laboratuvar olma özelliği göstermektedir.

1.4 Yetki Devri Politikasının Uygulanma Nedenleri

Yetki devri politikalarını uygulamak merkez hükümetlerin bir anda karar verdikleri bir durum değildir. Merkezi politikaların çok uluslu devletlerin yönetiminin zorlaşmasıyla merkez hükümetler merkezi olmayan politikalara yönelmek durumunda kalmıştır. Bu ülkelerin ve bölgelerin tek bir devlet çatısı altında birliği korumak adına ve bölgeleri merkeze bağlı kılabilmek için çeşitli argümanlar geliştirmesi gerekmiştir. Devletlerin federasyon veya üniter devlet yapıları yerine yetki devri politikasını seçmelerinin sebepleri, bu bölümde açıklanmaya çalışılacaktır. Birleşik Krallık örneği üzerinden bu sebeplerin üzerinde durulacaktır. Bu sebepler; siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürelidir.

1.4.1 Siyasi Sebepler

Farklı etnik ve dinsel topluluklar, bir araya gelerek bir devlet sistemini oluşturmuşlardır. Siyasi kurumlar aracılığıyla gerçekleşen bir bütünleşme yılların getirdiği bir bilinçle mümkündür. Farklı grupların bu siyasi yapıdan ayrılmayı tercih etmeden önce dikkat çekecekleri politik söylem, yetki devridir. Birleşik Krallık politik

birliğin en başarılı biçimde sağlandığı ülkelerden biridir ve bu politik birliği uluslararası alanda Westminster Parlamentosu ve hükümet temsil etmektedir. En önemlisi ise, politik birlikteki bölgelerin farklı kimliklerinin, dinsel ve dilsel farklılıklarının bölgelerde uzun süre muhafaza edilmesidir.

Yetki devri politikasıyla ortaya çıkan kurumlar, merkezi hükümet tarafından tanınmaktadır (Select Committee on The Constitution, 2016, s. 21). Bölgelerde bulunan parlamentolar ve diğer kurumlar meşru görülmektedir. Merkez, birliğin hiçbir zaman dağılması taraftarı olmamıştır. Aksine, bölgelerin birlikte savunma ve dış politikada gibi konularda nasıl ortak hareket etmesi gerektiğini bulmayı hedeflemektedir (Gallagher & Gibbon, 2014, s. 12). Bu yüzden, bölge politikalarında bölgelere siyasi olarak karar verici rol oynamaları sağlanmıştır. Bölgeler ve merkez üzerinde birleştirici etki yapmıştır. Merkez, bütünü ilgilendiren politikalarda karar verirken, bölgelerin de bölge politikalarında yer alıyor olması siyasal birliğin sağlanmasına katkıda bulunmuştur.

Zaman içinde birlikteki bölgeler tarafından farklı taleplerin dile getirilmesi, siyasi bir takım değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler, merkez iktidarın yerel güçlere yetki transferiyle mümkün olmuştur. Birleşik Krallık, 18 yıl öncesi birliğin bir arada tutulması için yetki devrini gerçekleştirmiştir, yeni kurumlar ile beraber siyasi birliğin bir farklı şekline dönüşmüştür (Political and Constitutional Reform Committee, 2013, s. 3). Bu da, birliğin dağılmasının önüne geçmiştir.

1.4.2 Ekonomik Nedenler

Birliğin devam edilmesi için ekonomik faktörler, devretme politikasının uygulanmasına neden olmuştur. Birlikte bulunmak bölgelere, serbest ticaret, gümrük vergilerinden muafiyet ve tek birim para biriminin kullanılması gibi avantajlar getirmektedir. Birliğin dağılması halinde neler olabileceği konusundaki tartışmalar, devretme politikası çok kimlikli devletlerde önemli görülmektedir.

Birleşik Krallıkta, 1707'de Birliğin sağlanması halinde İskoçya bölgesi için ekonomik avantajlar garanti edilmiştir. Makroekonomik yönetim sisteminin tek elde toplanması, birlikte kalma yönündeki düşünceleri desteklemektedir (Gallagher & Gibbon, 2014, s. 12). Ekonominin tek elden idare edilmesi, bölgeler için önemli

görülmüştür. Bunun nedeni; ekonomik kriz durumunda birlik içinde yer almak ile birlik dışında olmak arasındaki farklılıktır. Birlik dışında kalan bölge için ekonomik krizin etkileri Birlik içerisinde kalması haliyle aynı olmayacaktır. Bölgelerin birlik dışında yer almaları, krizlerle tek başlarına ilgilenmeleri açısından oldukça zor olacaktır. Bölgeler birlikte olduklarında ekonomik krizin etkileri bölgeye daha az yansıyacaktır. (Select Committee on The Constitution, 2016, s. 18). Bunun nedeni; Birleşik Krallık ekonomik sisteminin, bölgelere sağladığı ekonomik avantajlardır. Ekonomik koruma politikaları sayesinde ekonomik krizlerin kolayca atlatılması mümkün olacaktır. Birlik dışında olunması ise gümrük ve vergi muafiyetinin sağlanamayacak olması nedeniyle krizin zorlu geçmesine neden olacaktır. Kurumların entegre ve uyum içinde olması, birliği çekici hale getirmiştir. Merkezin birliği bir arada tutabilmesi için yetki devrini uygulamasının sebeplerinden biri de, bu ekonomik boyuttur.

1.4.3 Kültürel Nedenler

Toplunun kültürel olarak ortak paylaştığı değerler yüzünden merkez, yönetim yetki devri politikasına yönelmiştir. Birleşik Krallık'ta konuşulan dilin İngilizce olması, ulusal sağlık hizmetinin verilmeye çalışılması, BBC kanalının her bölge de ortak yayınlar yapması, ortak hanedana bağlı olunması gibi paylaşılan kültürel bilinç, bu birliği ayakta tutmaya çalışılmaktadır (Select Committee on The Constitution, 2016, s. 22). Bu değerler, Birleşik Krallık'ı bir araya getiren olmazsa olmaz kültürel parçalarıdır. Birlik içindeki bölgeler için sözü edilen kültürel miras anlam ifade etmektedir. Yetki devrini uygulayan merkez, bu değerleri de göz önünde bulundurmaktadır.

Bu değerlerin, hem merkezde bulunan güçler ve karar vericiler tarafından ortak kabul görmesi, aynı zamanda bölgede yaşayan halk ve yerel politikacılar tarafından da kabul görmektedir. Bu sayede, bölgeler farklılıklarına rağmen, ortak kültürde buluşabilmektedir. Bu faktörde, ekonomik ve siyasi faktörler kadar önemlidir. Çünkü kültürel birliktelik ve ortak bilinç oluşmamış olduğunda, yetki devri politikalarında bir bütünlük sağlamak zor olacaktır. Bu kültürel değerler, birliğin sağlanması ve devam etmesinde merkez tarafından vurgulanmaktadır. Merkez yetki devri politikalarını pekiştirmek için bu değerleri kullanmaktadır. Ortak bilinç sayesinde, Birleşik Krallık'ta yaşayan halkların uzun süre bir arada olmasının sağlanması hedeflenmektedir.

1.4.4 Sosyal Nedenler

Sosyal birliğin sağlanması yetki devri politikası ile kaynakların dağıtılma sürecinin iyi yönetilmesi bu faktörü oluşturmaktadır. Ülkelerin kaynaklarının her bölgeye dağıtımında etkin olmasını sağlamak merkezin başlıca görevlerindendir. Bunu da, yetki devri politikası ile sağlayabilecektir. Ülkenin zenginliklerinin paylaşılması ve bütün halklar arasında ayrım gözetmeden yapılması ana husustur.

Merkezin ulaşamadığı noktalara, yerel hükümetlerin ulaşması daha kolay olmaktadır. Yerel yöneticiler, bölgeleri merkezden daha iyi bilmektedir ve tanımaktadır. Yerel hükümet, hem bölgelerin en doğru ihtiyaçlarının tespit edilmesi hem de kaynakların dağıtılmasında merkeze göre daha adil davranmaktadır. (Select Committee on The Constitution, 2016, s. 19). Birleşik Krallık'ta birliğin yetki devri politikalarının sonucunda Kalman Komisyonu² kurulmuştur, bu komisyonun kararı da kaynakların yoksul bölgelere aktarılması yönünde olmuştur (Where Now for Politics in Britain, 2014, s. 11). Bu kararın alınması, yetki devri politikasının tercih edilmesindeki sosyal faktörü iyi yansıtmaktadır. Bölgeler arasındaki sosyal refahı ve kalkınma farkını azaltmayı hedefleyerek bu politikaları uygulamıştır. Bu politikaları uygulamasının nedeni, birliğin devamlılığını sağlamaktadır. Zengin ile fakir arasındaki makası azaltmak, sosyal devlet prensibini benimseyen her ülkenin uygulaması gereken bir ölçüt olmuştur. Birleşik Krallık da bu politikalara yetki devri sonrası bölgelerin ayrışmaması için dikkat etmektedir.

1.5 Yetki Devri Politikasının Uygulanış Biçimi

Demokrasilerde politikaların uygulanmasının gerçekleşmesi önemli yer kaplamaktadır. Yetki devrinin uygulanma biçimi, demokrasinin gelişmişliğini göstermektedir. Bu politikanın uygulanma talebinin halk tarafından istenmesi ve sürece halkın katılması politikanın başarıya ulaşmasındaki en önemli unsurdur. Yine de, yetki

² Kalman Komisyonu: Profesör Kenneth Calman'ın başkanlığında İskoç yetki devri hakkında kurulmuş bir komisyondur. Bu komisyon, hem Birleşik Krallık hükümeti hem de İskoçya parlamentosu tarafından desteklenmektedir fakat iki kuruma da bağlı olmadan tarafsız bir şekilde, bölgedeki yetki devri politikalarını değerlendirmektedir. Yetki devrinin etkin bir şekilde işlemesi için hem merkezin hem de yerelin uygulayacağı ve transfer edilmesi için gereken koşullar hakkında çeşitli konulara yer vermektedir. Merkez ile yerel arasında yetki devri politikalarında bir yol haritası sunuyor olması ve bölge ile ülke sorunlarını değerlendiriyor olması açısından önemli bir komisyondur. Birleşik Krallık siyasetindeki değişikliklerde ve politikalar açısından önemli yer teşkil etmektedir. (The Calman Commission, 2009)

devrini gerçekleştirecek kadroların bu sürece sahip çıkmaları ve uygulama isteklilikleri belirleyici olmaktadır. Bu yüzden, yetki devrinin gerçekleşme şekli merkez hükümet mi yoksa bölgede yaşayan halk tarafından mı olduğu konusu önemli kılmalıdır. Bu bölümde, bu iki durum Birleşik Krallık örneği üzerinden açıklanmaya çalışılacaktır.

1.5.1 Yönetici Elit Tarafından Gerçekleşen Yetki Devri

Yetki devrinin, yasal ve anayasal değişikliğin merkez hükümet politikacıları tarafından gerçekleşmesidir (Deacon & Sandry, 2007, s. 61). Birleşik Krallık siyasi sisteminde merkez, İskoçya'da hükümet kurulması ve bu süreçte hükümetin ne gibi yetkileri ve sorumluluklarının olacağını belirlenmesinde söz sahibidir. Merkez ile yerel hükümetin arasında ilişkilerin nasıl ilerleyeceği yönündeki antlaşma 1998'deki 'İskoçya Kanunu' ile Westminster hükümetinden çıkmıştır (Cairney, Majoritarian Versus Consensus Policy Making or a Common European Style? The Case of UK and Scotland, 2013, s. 5). Ana karar merciinin merkez olması, yetki devrinin siyasi iktidarı elinde bulunanlar tarafından gerçekleştiğini gösterir.

Ayrıca, yerelin mali konularda tam bir kontrol gücüne sahip olmaması ve bölgesel ekonominin verimliliğinin sağlanması ve ekonomik performans konularında da merkezi hükümetin karar verici olması, yetki devri politikasının bu şekilde gerçekleştiğinin kanıtıdır (Hazell, 2006, s. 48). Yetki devrinin gerçekleşmesi şekline göre, merkez karar vericileri, ülke genelindeki partiler ve politikacıların etkisinde, bu politikalar gerçekleşmektedir (Tijmstra, 2009, s. 733). Önemli politikalar uygulanırken, sürece halkın ve bölgesel aktörlerin dâhil edilmemesi, bu modelin demokratik olması konusunda şüpheye yol açmaktadır. Bu politikaların merkez tarafından belirleniyor olması ve yerel meclisin dışında gerçekleşiyor olması, yetki devrinde merkezin etkin olduğunu göstermektedir. Merkeze bağlı gerçekleşen yetki devrinin, yerelin gerçek sorunlarına çözüm bulması oldukça zordur. Yerel yönetimin dinamikleri ve aktörleri bu süreçte göz ardı edilmektedir.

1.5.2 Halk Tarafından Gerçekleşen Yetki Devri

Halk tarafından gerçekleştirilen yetki devri, geniş bir uzlaşma zemini sağlanıp bölge vatandaşlarının da bu sürece dâhil olduğu modeldir (Tijmstra, 2009, s. 733).

Anayasal değişikliğin yerel halk tarafından istenilmesi halinde gerçekleşir (Deacon & Sandry, 2007, s. 61). Yetki devri politikalarının merkez tarafından belirlenmesi ve halkın onayına sunulması gerekmektedir. 1998’de meclisten yetki devri politikası kararı çıkmış, 1997’de referandumla halk tarafından da kabul edilerek 1999’da bölgede uygulanmaya başlanmıştır.

Yetki devri ile ilgili 1979 referandumundan, İskoç bölgesi için yerel bir parlamentonun kurulma kararının alınmamasıyla beraber, siyasal hareket yerine sosyal harekete dönüşmüştür. 1980’lerin sonlarına doğru yetki devrini isteyenler İskoçya Anayasal Konvansiyonu oluşturmuştur. Bu konvansiyoona; çeşitli sivil toplum örgütleri, partileri, işçi sendikaları ve iş dünyasındaki kuruluşlar katılmıştır (Kellas, 1992, s. 54). Toplum sürece dâhil olduğu sosyal ve sivil örgütlerle, yetki devrinin gelişimini sağlamıştır. İskoçya bölgesi için yerel bir parlamentonun kurulması yönünde karar çıkması için siyasi duruma uygun koşulları bulmaya çalışmışlardır.

1990’larda İşçi Partisi’nin bu politikayı gündeme alması ve özellikle de bu konvansiyonun ortaya koyduğu yetki devri politikasını uygulaması, halkın taleplerinin merkez hükümet tarafından ele alındığını gösterir. İskoç Parlamentosu’nun, bazı parasal vergilendirme hakkının olması bu anayasal konvansiyonun fikridir. O yüzden, Birleşik Krallık’taki devretme politikasının bir kısmının halkın isteklerine ve ortaya koydukları fikirlere bağlı olarak gerçekleştiği söylenilebilir. Merkezin siyasi adım atmasında halktan gelen talepler etkili olmuş ve bu taleplere göre şekillenmiştir. Birleşik Krallık örneğinde her ne kadar merkez yetki devrinin sınırlarını belirlemiş olsa da, yerel aktörler ve fikirler bu sürecin dışında tutulmamıştır. Bu yüzden, hem yerel halk hem merkez otorite arasında uzlaşı ve diyalog kanalları sayesinde bu politikalar uygulanmıştır.

1.6 Yetki Devrinin Ülke Sisteminde Yarattığı Değişiklikler

Merkezi olmayan politikaların uygulanmasıyla ülke siyasal sisteminde bir takım değişiklikler de meydana gelmiştir. Bu değişimler, yetki devri öncesi dönemde olmayan durumlardır. Üniter devlet ve tek meclisli yapının yerini, bölgesel yönetimlerin ve meclislerin de olduğu daha karmaşık bir yönetim sistemi almıştır. Bunun, dışında

bölgeler ve devlet yönetiminin işleyişinde bir takım değişiklikler kaçınılmaz olmuştur. Bölgesel meclislerin kamu politikalarında karar alma mekanizmasına sahip olması, yetki devrinden önceki dönemde görülmeyen durumlardan sadece biridir. Bu yüzden, yetki devrinin yönetimde getirdiği farklılıklar, Simon Bulmer tarafından dört şekilde kategorize edilmiştir. Bunlar; sistemsel, örgütsel, süreçsel bağlamda, düzenleyici değişikliklerdir.

1.6.1 Sistematik Düzeyde Meydana Gelen Değişiklikler

Sistemsel değişiklik, yetki devrinin devlet veya hükümet sisteminde gelen değişikliklerin anayasal çerçevede düzenlenmesidir. (Bulmer & Burch, 2000, s. 6). İskoç Parlamentosu'nun kurulmasını sağlayan 1998 İskoçya Kanunu'nun, Westminster Parlamentosu'ndan geçmesi ile Birleşik Krallık siyasi sisteminde değişiklik gerçekleşmiştir. 1707'den 1999'a kadar tek meclisle yönetilen Birlik, bölge meclisleri ve merkez parlamentoları olan sisteme dönüşmüştür. Bütün bunların yasal düzlemde gerçekleşmiş olması bu sistemsel değişim kapsamına girmektedir.

Ayrıca, sistemsel olarak gerçekleşen değişikliklerin bir diğer örneği 'İskoçya 2012' ve 'İskoçya 2016' kanunlarıdır. Bu kanunlar, İskoçya Parlamentosu'na 1999 yılından sonra bölgeye transfer edilen vergi gücüne bazı vergilerin dâhil edilmesini içeren parasal konuları içermektedir. Merkez yönetim sisteminin bu vergilendirmeyi, İskoç Parlamentosu'na devretmesi, Birleşik Krallık ekonomi sisteminde yeniden değişiklik getirmiştir. Politika yapma gücünün ve parasal gücün bir kısmının devredilmesi, yetki devri öncesi siyasi sistemdeki merkezi gücü bölgelere transfer edilmiştir. Kurumlara yeni yetkilendirmeler yapılması sistematik değişikliğe neden olmaktadır.

1.6.2 Organizasyon Düzeyinde Meydana Gelen Değişiklikler

Bu değişiklik ise, merkez ve yerel yönetim arasındaki kurumsal yapılarda meydana getirdiği değişiklikler şeklinde tanımlanmıştır (Bulmer & Burch, 2000, s. 6). Yetki devri öncesi, bölge ile ilişkiler, Londra hükümeti ile İskoç ofisi ve bölge sekreterlikleri arasında sağlanmaktaydı. Bölge ve merkez arasındaki organizasyon yapılanması belirli bir düzeyde gerçekleşmiştir ve sınırlı kalmıştır.

Yetki devri sonrası ilişkiler, Westminster ile İskoç Parlamentosu arasında yeni ve farklı bir boyutta örgütlenmeye dönüşmüştür. İskoç Ofisi, Bölge Sekreterliği dışında İskoç Parlamentosu'nun kurulmasıyla kurumsal yapıda değişikliğe yol açmıştır. Merkez ile yerel ilişkiler arasındaki temsil eden kurum ve kuruluşların değişmesi veya sürece dâhil edilen yeni organizasyonlar bu değişikliğe neden olmaktadır. Hükümet düzeyinde, bölgesel birincil başkanlar ile merkez başbakanın görüşmesi veya merkez hükümet bakanları ile bölgesel hükümetteki bakanların görüşmesi de organizasyon düzeyinde değişikliklere iyi bir örnektir.

1.6.3 İşlevsel Değişiklik

İşlevsel değişiklik, yetki devri politikasıyla, merkez ve yerel yönetim arasındaki ilişkilerin işleyiş sürecinde meydana gelen değişikliklerdir (Hogwood, Cater, Bulmer, Burch, & Scott, 2002, s. 83). Yetki devri öncesinde bölge ile merkez arasında ilişkiler, çeşitli kurum ve temsilcilikler aracılığıyla sağlanmaktaydı. Yetkilendirilen yeni kurumlar ile merkez arasında resmi veya bazen resmi olmayan ilişkiler bu süreçle gerçekleşmekteydi.

Yetki devri ile beraber, merkez ve yerel parlamentolar arasında diyalog geliştirmek adına 'Bakanlar Komitesi' kurulmuştur, bölge ile merkez ilişkiler işlevsel olarak değişmiştir. Bölge ve merkez, ortak karar alınmasında ikili işlerin kurulması, yetki devri öncesi olmayan bir boyuttur. Nedeni ise; yetki devri öncesi merkezin yetkileri çok geniş iken, yerelin gücünün sınırlı kalmasıdır. Yetki devri öncesi dönemde, merkeze dayalı ilişkiler kurulurken, yetki devriyle beraber yerel hükümetin talebiyle ve istekleriyle ilişkilerin kurulması zorunlu hale gelmiştir. İlişkiler işlevsel olarak değişikliğe uğramıştır. Yerel de merkez kadar, bu ilişkileri ve diyalog yolları aramak durumunda kalmıştır.

1.6.4 Düzenleyici Değişimler

Düzenleyici değişimler, organizasyon ve işlevsel bağlamda nasıl bir yol izleneceğini gösteren merkez ile yerel arasında gerçekleşen değişikliklerdir. Bununla birlikte bir takım kuralların ve kodların belirlenme işlemidir. Ayrıca, kurumların kapasitelerinin ne olması konusundaki belirsizlikleri kaldırmaya çalışmaktadır

(Hogwood, Cater, Bulmer, Burch, & Scott, 2002, s. 83). Sözü edilen değişimler, yasal içtihatlarla düzenlenme süreci olarak tanımlanabilir. Yetki devri öncesi, siyasal yönetimde büyük değişiklikler ortaya çıkmamıştır. Bu yönde düzenlemeler olmamıştır.

Birleşik Krallık'ta devretme politikasıyla, merkez ve bölgesel hükümetler arası görüşmelerin yapılması gerekli kılınmıştır. Bu görüşmelerde hangi seviyede temsilcilerin katılımı sağlanacağı konusu önem kazanmıştır. Bu temsilcilerin, ne kadar süreyle bir araya gelmesi gerektiği gibi konularda düzenlenme yapılmıştır. Bununla birlikte resmi mi yoksa resmi olmayan yolların mı tercih edileceği gibi düzenlemeye yönelik değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu değişikliklere, diğer üç değişikliğe göre daha fazla önem atfedilmelidir. Sistematik, organizasyonel ve işlevsel düzeydeki değişimlerin temelini düzenleyen değişiklikler bu düzeyde yapılır. Kurulacak olan ilişkinin devlet sisteminde getireceği yönetsel değişim düzenleyici düzeydeki değişimle mümkündür. Merkez ve yerel arasındaki ilişkilerde işlevsel olarak değişikliği sağlamak için düzenleyici değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Yetki devrini uygularken, düzenleyici değişikliklerin belirlenmesi, başarı sağlanmasındaki ana husustur.

1.7 Yetki Devri ve Vatandaşlık Kavramı

Literatürde en tartışmalı kavramlardan biri de vatandaşlık tanımıdır. Vatandaşlık tanımı, Eski Yunan ve Roma imparatorluğundan günümüze kadar bir takım değişiklikler geçirmiş ve sürekli devinim halindedir. Bu yüzden, günümüzde vatandaşlık tanımının tek bir kalıba girmesi mümkün olmamaktadır. Yetki devri politikası, vatandaşlık tanımının yeniden gündeme alınmasına yol açmıştır. Birleşik Krallık'ta bölgeye, ülkeye ve kuruma dayalı vatandaşlıklar ortaya çıkmıştır. Bu kavram, Birleşik Krallık'ta yeniden tartışma konusu olmuştur.

1.7.1 Vatandaşlık Kavramı

En basit tanımıyla vatandaşlık; devlet ile bireyler arasındaki bağlantıyı sağlayan temel ilişki biçimidir (Lord Goldsmith, 2009, s. 10). Devlet, bireyin haklarını korumayı amaç edinmiştir ve bazı hakları bireye sağlamıştır. Bunun karşılığında, bireyin de devlete karşı sorumlulukları vardır. Bu haklar çerçevesinde, bireyin devlete belirlenen

vergiyi ödeme zorunluluğu vardır. Korunan birey, devlete karşı kimi zaman ürünlerin üreticisi ve tüketicisi durumundayken kimi zaman da devletin kültürel gelişimine yardımcı olmaktadır (Wilson, 1999, s. 8). Devlet ve birey arasında ilişkiler sürekli bir diyalog ve etkileşim içerisinde devam etmektedir.

Vatandaşlık bilincinin oluşmasında ortak kültür ve tarih kadar, bunun hukuki düzlemde yer alması da önem taşımaktadır (Andrews & Mycock, 2007, s. 75). Birleşik Krallık yasalarında ise, vatandaşlık için bir araya gelen insan topluluğunun bulunması gerekir. Bu topluluğun, etnik kimlik, cinsiyet, sınıf ya da dinsel farklılıkların üstünde bir vatandaşlık tanımı vardır (Joint Committee on Human Rights, 2008, s. 25). Buradan da anlaşılacağı üzere, Birleşik Krallık'ta vatandaşlık kavramı herkesi kapsayıcıdır. Topluluğun mümkün olan maksimum kişiye ulaşması, bu kavramın en önemli şartıdır.

1.7.2 Marshall Britanya Vatandaşlık Kavramı

1940'ların başında Thomas Humphrey Marshall, Birleşik Krallık refah devletinin vatandaşlık kavramının gelişimin üç aşamada gerçekleştiğini savunmuştur. 18.yy Birleşik Krallığı'nda ilk sivil haklar ortaya çıkmıştır. Bu sivil haklar; özgür konuşma, seyahat etme ve kişisel hakların korunmasını kapsamaktadır (Greer, Devolution and Social Citizenship in the UK, 2009, s. 3). Bu haklara bakıldığında, öncelik birey ve demokrasiye verilmiştir. Demokrasi kavramının dünya siyasetinde belirginleşmeye başladığı bir dönemde Birleşik Krallık bu hakları vatandaşlarına vermiş olması, demokrasinin Birleşik Krallık'ta gelişimi ile paralellik göstermektedir.

19.yy'da Birleşik Krallık, vatandaşlık tanımı ise, politik hakları da kapsamaya başlamıştır. Bu haklar; oy kullanma, siyasi partilere katılma, vb. gibi bireylerin siyasi haklarıdır. Üçüncü aşama vatandaşlık tanımı ise sosyal haklar şeklinde 20.yy'da kapsama alınmıştır. Bu sosyal haklar; sosyal güvenlik, gelir vergisi, eğitim ve sağlık gibi refah devleti tanımına göre şekillenmiştir (Mitchell, Evolution and Devolution : Citizenship Institutions and Public Policy, 2006, s. 160).İkinci aşamadaki haklar, toplumun siyasal hayata dâhil olmasındaki kapıları açmaktadır. Üçüncüsü ise, sosyal devlet bilincinin oluşmasıyla beraber devletin bireye karşı yapmakta olduğu yükümlülükleri hak kapsamına dâhil etmiştir.

Fakat Marshall'ın vatandaşlık tanımı homojen bir gruba göre tanımlamıştır ve etnik, cinsiyet, sosyal sınıf ve yerel faktörler vatandaşlık kavramı dışında tutulmuştur. Bu kavram, ulus devlet yapısına ve küreselleşen dünya dinamiklerine kayıtsız kalmıştır (Desmoyers-Davis, 2001, s. 15). Birleşik Krallık'ta gerçeklikleri göz ardı eden bir vatandaşlık tanımı olmuştur. Günümüz 21.yy. olduğuna göre, Birleşik Krallık'ta bu kavram üzerinde yeniden tanımlamaya gidilmelidir. Hem AB'ye hem de bölgelerin kimliklerinin de önemli kazandığı politikaların uygulandığı bu yüzyılda, bunun yapılması Birleşik Krallık için bir zorunluluk haline gelmiştir.

1.7.3 Sosyal Vatandaşlık ve Yetki Devri

Birleşik Krallık'ta günümüzde vatandaşlık kavramı, yerel, bölgesel, devlet ve Avrupa birliği boyutunda değişiklik göstermektedir (Henderson, Jeffery, & Wincott, 2014, s. 158). Britanya adasında yaşayanlar, Britanya, bölgesel kimlikler ve Avrupa birliği vatandaşlıklarına sahiptirler. Yetki devri politikası sosyal vatandaşlık haklarında değişiklik göstermiştir. Bölgeden elde ettikleri haklar, sosyal vatandaşlık tanımı olarak genişlemiştir.

Bölgesel hükümetler, merkezi hükümetin belirlediği politik alanlardaki konularda değişikliklerle uygulamalarda farklı uygulama yollarını tercih etmiştir. (Greer, Devolution and Social Citizenship in the UK, 2009, s. 81). Ortak sağlık hizmetinin Birleşik Krallık'ta olmaması, bölgelerin farklı sağlık politikalarını uygulamaktadır. Bu da, bölgelerin sosyal konularda vatandaşlık tanımı farklı bir boyuta taşımıştır. Kaynak yönetimi ve para yönetimi, politikaların işleyiş süreci gibi farklılığı sosyal vatandaşlık kavramının bölgelerden bölgeye değişiklik göstermesi vatandaşlık kavramını da değiştirmiştir (Greer, Devolution and Social Citizenship in the UK, 2009, s. 8). Kimliğin ve vatandaşlığın tanımı, Birleşik Krallık'ta tek bir boyutta olmaktan çıkmıştır. Bunun yansıması olarak, bölgesel kimliklerin bölgelerde geçerli olduğu ve AB kurumuna dâhil olması ile bu kuruma aidiyetliğin olduğu vatandaşlık kavramının içinde yer almıştır. Bunlar, ülkesel kimliğin dışında oluşan yeni vatandaşlık tanımları olmuştur.

1.7.4 Yetki Devri ve Ortak Kimlik Oluşturma

Farklı uluslardan oluşan devletler, beraber yaşayabilmek için kendi alt kimliklerinin de üstünde bir st kimlik oluşturarak devletin bölünmesinin önüne gecmeye çalışmaktadırlar. Soğuk Savaş süresince Yugoslavya’da Gvey Slav kimliği oluşturulmaya çalışılmasına rağmen bu pek mümkün olmamıştır. Soğuk Savaş’ın bitmesiyle bölgeler kendi alt kimliklerine sahip çıkararak ve çatışarak, Yugoslavya’nın dağılma sürecini başlatmışlardır. Ortak bir st kimlik yaratmak sadece demokratik olmayan ülkelerde değil, demokrasisi oturmuş ülkelerde bile problem haline gelmiştir. Birleşik Krallık’ta bile savaş zamanlarında, ekonomik krizlerde ya da bölgelerinde çıkan değerli kaynakları sahiplenmede, alt kimlikler söz sahibi olmak istemişlerdir.

1990’lar sonunda Birleşik Krallık’ta yetki devri politikasını uygulamaya başlamıştır ve bölgelerde yeni kurumlar ortaya çıkmıştır. Westminster hükümeti de, Britanyalılık kimliğini kullanarak yerelde etkili olmaya çalışmıştır. Hükümet, Birliğin bu kimlikle devretme politikasının daha güçlü olunacağını ve başarıya ulaşılacağını vurgulamıştır (Keating, *The Strange Death of Unionist Scotland*, 2010, s. 383). 2014’te Telegraph Gazetesi’nde, Britanya kimliği; hukukun üstünlüğü, hanedanlığın egemenliği, çoğulcu devlet yapısı, kişisel özgürlükler, özel mülkiyet, kurumlar, aile, tarih ve İngiliz dili olarak tanımlanmıştır (Telegraph View, 2014). Bu tanımlama, bireysel ve demokratik değerler dışında, ortak kültürel değerlerin de bu kimliğin oluşmasında etkin olduğunu göstermektedir.

Britanya’nın emperyalist imparatorluk ve tarihsel geçmişi, bu kimliğin oluşmasında etkilidir. Hem askeri güç hem de hukuksal g birlik için önemli görülmektedir. Alt kimlikler bölge halkı tarafından Birleşik Krallığı’n güçlü olduğu dönemlerde desteklenmemektedir (Barnes, 1998, s. 15). Fakat İskoç, Galler gibi kimlikleri devretme politikalarını yeni kurumsallaşmanın etkisiyle ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. (Curtice & Seyd, 2001, s. 9). Bölge siyasetçileri, merkezden elde etmiş oldukları yetkileri farklılaştırma ve kimlik siyaseti üzerinden okumuşlardır. Bölgesel yönetimler, Westminster hükümetinin uyguladığı politikaları, eski politika olarak tanımlarken, kendi uyguladıkları politikaları yeni politika olarak tanımlamışlardır (Mitchell & Bradbury, *Devolution: New Politics for Old*, 2001, s. 259). Yetki devri ile

vatandaşlık bağlamında tek bir kimlik oluşturmak pek mümkün görünmemektedir. Bölgesel politikalar ve kurumlar bunun önünde engelleyicidir. Bölgelerin AB ile kurdukları ilişkilere bağlı olarak, AB vatandaşlığı da zorlayıcı bir faktör olarak durmaktadır.

Arthur Aughey ise Britanyalı tanımını; hanedanlık etrafında birleşen politik kültür olarak ifade etmiştir (Aughey, 2001, s. 40). Bunun altında yatan sebep, ülkenin üniter yapısının korunması ve birliğin devam etmesi amacıdır. Bununla birlikte literatürde, Britanyalı kavramı, ekonomik olarak güçlü refah devleti, sosyal ve bölgesel eşitliği temsil etmeyi savunan görüş olarak geniş yer edinmiştir. (Keating, *The Strange Death of Unionist Scotland*, 2010, s. 368). Bu yüzden, demokratik ve ekonomik unsurlar etrafında bu bölgeleri bir araya getirmeye çalışan bir kavram olmuştur. Bununla birlikte, merkez yönetim Britanyalı kimliğini bölgelerde kabul ettirmeye çabalayıp değerler ve kültür üzerinde dursa da, değişen dünya siyasetinde ve küreselleşen dünyada bu pek mümkün görünmemektedir.

1.8 Yetki Devri ile İlgili Argümanlar

Merkezi olmayan politikaları uygulamak, merkezi yöneten devletler açısından oldukça tartışmalı bir konu olmuştur. Bu politikalar uygulanırken, hem bu fikri savunan hem de bu fikrin karşında yer alan kişilerin görüşleri, merkezin politikasında belirleyici olmuş, yetki devri politikası tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Yetki devrinin üniter sistemde getirdiği değişikliklerin tam bir federasyon sistem oluşturmaması ve bu iki yönetim modelin arasında kalmış olması eleştirilere yol açmıştır. Yönetim sisteminde getirdiği değişiklikler, net perspektif ve tek bir model sunmamaktadır. Bu da, yetki devrinin iki farklı görüş etrafında kamplaşmasına neden olmuştur. Bu yüzden, yetki savunan ve karşıt olan argümanlar bu bölümde açıklanacaktır.

1.8.1 Yetki Devri Politikası ile İlgili Destekleyici Görüşler

Yetki devri politikasının getirmiş olduğu avantajlardan biri, çoğunluğun isteği olan politikanın uygulandığı görüşüdür (Deacon & Sandry, 2007, s. 3). Bölgelerde bu politikanın uygulanması için bölge halkının büyük bir kısmının istemesi ve onaylanması gerekmektedir. Nitekim İskoçya'da 1997 referandumu, yüzde yetmiş civarı oyla kabul

edilmiştir. İskoçya bölgesinin çoğunluğunun isteği üzerine de, bölgede yetki devri politikası uygulanmaya başlanmıştır.

İkinci savunulan görüş ise, devletlerin birliğinin devam etmesini sağlamaktır (Guibernau, 2006, s. 71). Westminster Hükümeti, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda bölgelerinin ayrılması yönündeki taleplerin önüne yetki devri politikası uygulayarak geçmeye çalışmaktadır. Birleşik Krallık'ta birliğin sürdürülebilmesi, bunun bir göstergesidir.

Üçüncü görüş, bölgesel kimliklerin korunmasını savunmaktadır (Deacon & Sandry, 2007, s. 3). Birleşik Krallık'ta, İskoç, İngiliz, Gale ve Kuzey İrlandalı gibi kimlikler yetki devri politikasıyla da sürmektedir. Ayrıca, bölgesel yönetimler alt kimlikler ile ilgili politikaları da uygulamaya devam etmektedir. İskoçya bölgesinde, eğitim ve kilisenin bölgeye has özellik taşıyor olması buna iyi bir örnektir. Merkezin bu konularda yerele karışmıyor olması da merkezin bölgelerin kimliklerine verdiği önemi gösterir.

Diğer önemli nokta, yetki devrinin, siyasi temsil etme konusunda daha adil olduğudur (Seldon & Kavanagh, 2005, s. 348). İskoçya bölgesindeki bölgesel hükümeti temsil edilen politikacılar, kendi bölgelerinden seçilmekte ve kendi bölgesel problemleri ile ilgilenmektedir. Bu sayede, bu bölgede yaşayan insanların siyasi hayatın içinde olmasını sağlamaktadır. Westminster'da İskoçya bölgesini 59 milletvekili temsil ederken, İskoç Parlamentosu'nda 129 İskoç milletvekili temsil etmektedir (Parliamentary constituencies). Bölgesel mecliste, merkez hükümete göre daha adil bir dağılım olmuştur.

Beşinci görüşe göre, bölgesel sorunların önemine dikkat çekilmesi yetki devrinin getirdiği diğer bir artıdır (Tijmstra, 2009, s. 733). Bir bölgesel meclisin olması sayesinde bölgenin sorunları dillendirilmektir. Genel seçimlerde merkezi hükümetin bölgeden oy almaya çalışacak olması yerelin sorunları üzerinde odaklanmasını sağlamaktadır. Merkez partiler, hem yerel hem ülkesel politikaları parti manifestolarında belirtmek zorunda kalacaktır.

Altıncısı, bölgesel yönetimler sayesinde zaten önceden beri var olan sistemin devamı olarak görülmesidir (Deacon & Sandry, 2007, s. 3). Yerel bölge meclislerinden önce, bölgelerde, bölgesel ofisler olmakta ve kabinelerde bölgesel temsilcilikler bulunmaktaydı.

1.8.2 Yetki Devri Politikasına Karşı Çıkan Görüşler

Bu görüşü savunanların ilk gerekçeleri, yetki devrinin çoğunluğun isteği olmadığıdır (Deacon & Sandry, 2007, s. 4). Bu çıkarımın dayandığı nokta, yetki devri politikası ile devlet sisteminin değiştiriliyor olması nedeniyle ülkenin genelinde bir seçim yapılması zorunluluğudur. Örneğin, 1997 referandumun ülke genelinde olmadığından bütün Britanya adasının kararı olarak görülmemektedir.

İkinci iddiaları ise, yetki devri politikalarının ayrılma hareketlerinin bölgelerde daha da dile getirileceği konusudur (Glen, 2015, s. 16). İskoç bölgesi için bağımsızlık referandumunun yapılması örnek gösterilebilir. Diğer bölgelerde de bunun olmayacağını garanti yoktur. AB çıkış kararının alınmasıyla, İskoç bölgesinde ayrılma talebi yeniden gündeme gelmiştir. Yetki devri politikalarının yetersiz kaldığı durumlarda ve bölge çıkarlarıyla ters düşen durumlarda bölgeler ayrılma eğiliminde olmaktadır.

Üçüncü ise, devletin genel politikalarında farklılıklarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Seldon & Kavanagh, 2005, s. 349). Birleşik Krallık'ta sağlık, eğitim gibi birçok kamu politikasında, bölgeler karar verici olmaktadır. Bu da, bölgelerde farklı kamu politikaları uygulanmasına yol açmıştır. 'Ulusal Sağlık Servisi'nin bütün bölgeleri kapsayıcı bir politika olmaması da bu düşünceyi güçlendirmektedir.

Dördüncüsü, bu politikanın maliyet açısından kayba neden olmasıdır (Deacon & Sandry, 2007, s. 4). Yetki devri politikası ile yeni meclisin kurulması ve buna bağlı bir sürü komisyonun kurulması da Birleşik Krallık devlet bütçesi için daha fazla masraf çıkarmaktadır. Yetki devrine karşı çıkanlar, bu politikanın ülke ekonomisine zarar verdiği düşüncesindedirler. Bu kaybın azaltılması için, merkez bölgelerdeki kurumların kaybı azaltıcı yönünde politikalar uygulaması gerektiğini savunurlar.

Diğer bir sorun yetki devri ile bölgelerin devlet politikasına katılmasının problemli hale geliyor olmasıdır (Deacon & Sandry, 2007, s. 4). Westminster hükümeti, Lordlar Kamarası'nın kaldırılması ve Avam Kamarası'nın milletvekili sayısının düşürülmesini tartışmaktadır. Yeni bölgesel meclislerin kurulması ve parlamenter sayısının artması, merkez politikayla çelişmektedir. Bölgelerin farklı kamu politikaları ve kendisini temsil eden kurumlar ile birliği sağlayan devlet politikalarından uzaklaşmasına yol açmaktadır.

Başka bir görüşe göre yetki devri politikası, yeni bir bölgesel elitin oluşmasına neden olmaktadır (Deacon & Sandry, 2007, s. 4). Yerel ve merkez arasında fikir birliği olması gereken konularda, bir görüş birliğinin oluşmamasına yol açacaktır. Bölgelerin ve merkezin izlediği politikaların farklılığı bu duruma neden olacaktır.

Yukarıda anlatıldığı gibi yetki devri konusunda pek çok tartışma söz konusudur. Bu politikanın pek çok avantajı olmakla birlikte ülkenin birliği açısından sorun yaratacak faktörleri de beraberinde getirme ihtimali söz konusudur. Yetki devri politikasının başarısı bu açıdan uygulanmasının başarısına bağlıdır. Bu bağlamda Birleşik Krallık'ın tarihsel süreçte bu politikayı hangi aşamalardan geçerek uyguladığını incelemek pratikte politikanın işlevselliği açısından fikir verecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

İSKOÇYA'DA YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE BİRLEŞİK KRALLIK SİYASAL SİSTEMİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Tezin bu bölümünde Birleşik Krallık'ın izlemiş olduğu yetki devri politikalarına ilişkin düzenlemeler incelenecektir. Bu bölümde, tarihsel süreç ele alınarak taraflar arası ilişkiler Soğuk Savaş'ın bitimine kadar olan dönem ve sonrasındaki dönem olarak ikiye ayrılacaktır. Tarihsel bir alt yapı olması adına, 1707 Birleşme Paktı ile İngiliz ve İskoç Krallıklarının tek bir devlet yapısına geçme süreci incelenecek ve bu sürecin taraflar arasındaki ilişkide neden olduğu değişiklikler ele alınacaktır. İskoç Bölgesi'nde İskoç Ofisi ve Devlet İçin Bölgesel Sekreterliği'nin kurulmasının Birleşik Krallık sisteminde meydana getirdiği değişikliklere bakılarak bu model daha iyi anlaşılmalı çalışılacaktır. Bununla birlikte, ilk kez güç ve yetki devrinin yerel bölgelere verilmesi yönünde yayımlanmış Kilbrandon Komisyonu'na atıf yapılarak, 1960 ve 70'li yılların yetki devri politikaları değerlendirilecektir. Sonrasında, ilk kez yetki devri hakkındaki referandum ele alınacak ve referandumun sonucu değerlendirilecektir. 1979-1992 yılları arasında ise Margaret Thatcher döneminde, adem-i merkezileşme politikalarından çok, merkezileşme politikalarının uygulandığı dönem anlatılacaktır. 1997 yılında Tony Blair'ın iktidara gelmesiyle, İskoç yetki devri politikalarının uygulanması yönünde bir takım gelişmeler olmuştur. Bu bağlamda Blair'ın Birleşik Krallık siyasetine getirmiş olduğu düzenlemeler ve farklı belge dokümanlar çerçevesinde incelenecektir. Ayrıca bu düzenlemelerin İskoç siyasi sisteminde getirdiği değişiklikler, İskoç Parlamentosu'nun kurulması arka planında ele alınacaktır. Yetki devri sonrası, merkez ile yerel arasında kurulan ilişkiler ve antlaşmalar irdelenecektir.

2.1 Soğuk Savaş Döneminin Sonuna Kadar Tarihsel Süreç

Magna Carta ile bugünün demokrasi sisteminin temel taşlarından biri olan parlamento kavramını dünyaya kazandıran Birleşik Krallık, demokratik ülkelerin başında gelmektedir. Birleşik Krallık oluşmadan önce, Britanya kıtasında Gale, İskoç ve İngiliz bölgeleri, farklı etnik kimlikli devlet yapıları mevcuttu. Kimi zaman, bu

bölgeler savaş yapmıştır. Kimi zamanda bölgelerde barış hâkim olmuştur. Buda bölgeler arasında ilişki kurmayı zorunlu hale getirmiştir.

Bunun bir yansıması olarak, bölgelerde ortak kurumsal yapıların ortaya çıkması da aynı zamana denk gelmiştir. Kurumsallaşmayı göstermesi açısından ortaya çıkan parlamento, 1215 yılında İngiliz bölgesinde Magna Carta ile kurulmuştur. İskoçya Bölgesi farklı etnik kimlik yapısına sahip olmasına rağmen, İskoç bölgesi için parlamentonun kurulması 1235 yılında yazılı belgeyle mümkün olmuştur. (Scotland Parliament, s. 3). Bu, İskoç ve İngiliz bölgelerinin kurumlarını ve birbirlerine benzer devlet organlarını oluşturduklarını göstermektedir. Ayrıca, birleşme sürecine giden antlaşmalara kadar, bölgeler arasında sürekli bir iletişim hali devam etmiştir. Bunun sonucu olarak, Birliği oluşturacak alt yapının bölgelerde var olan temeller üzerinden kurulmasını kolaylaştırmıştır.

2.1.1 17.Yüzyılda Britanya ve Hanedanların Birliği Paktı (1603)

Tarih boyunca çeşitli etnik kimlikler ve farklı özelliklere sahip gruplar günümüz Birleşik Krallık topraklarında bulunmuştur. Bu etnik kimliklerden biri olan İskoçlar, bağımsız devletini ilk kez 1320'deki Arbroath Deklarasyonu ile İskoçya bölgesinde kurmuşlardır (Declaration of Arbroath). Britanya adasında bu tarihten itibaren, İngiliz ve İskoçlar arasında sürekli savaşlar olmuştur ve birbirlerine üstünlük sağlamaya çalışmışlardır. Bu bölgesel çekişmelerin sonra ermesini sağlayacak en önemli anlaşma metni, "1603 Hanedanların Birliği Paktı"dır. Bununla beraber, İngiliz ve İskoç bölgelerinin birleşme sürecinin de temeli atılmıştır.

1603 Hanedan Birliği kanunun çıkmasıyla beraber, İskoç ve İngiliz hanedanlıkları tek bir hanedanlık altında toplanmıştır. Böyle olmasının sebebi, İngiliz tahtındaki Birinci Elizabeth'in ölümüyle beraber hanedanlığı temsil edecek varisin olmamasıdır. İngiliz hanedanlığının başına İskoç Kralı Dördüncü James, Birinci James olarak geçmiştir (Jones & Norton, 2010, s. 230). Bu sayede, İngiltere'de taht kavgaları olmamış ve iç savaş yaşanmamıştır. İngiltere'nin dünya üstündeki gücü de etkilenmemiştir.

İki bölgenin tek bir hanedanlık etrafında toplanması ve yönetilmesine rağmen, iki bölgede farklı devlet yapılanmaları yaklaşık 100 yıl kadar daha devam etmiştir. Bu durumda, İskoç ve İngiliz parlamentoları kendi bölgelerinde siyasi karar alıcı olmuş ve parlamentolarına bağlı kurumlar da işlevlerini aynen sürdürmüşlerdir. 1603–1707 arası Britanya adası, 1999 sonrası yetki devri politikası uygulanan Birleşik Krallık siyasal sistemine benzemektedir. İki dönemin benzerliğinin nedenlerinden ilki; yetki devri gerçekleştiğinde, İskoçya'nın Holyrood Parlamentosu'na ve İngiltere'nin Westminster Parlamentosu'na sahip olmasıdır. Bununla birlikte iki dönemde de, iki meclis bulunmaktadır. Ayrıca, İngiliz hanedanlığı ortak hanedan olarak hem İskoç hem de İngiliz bölgeleri için yetki devri sonrasında kapsayıcı bir özellik göstermektedir.

2.1.2. 18. Yüzyılda Britanya ve Birlik Paktı(1707)

Yaklaşık yüzyıl geçtikten sonra, Birleşik Krallık'taki birlik İskoçya Bölgesi'nde sağlanmıştır. Bu birleşme, tarımsal üretimdeki metotların yavaş yavaş değişmeye başladığı ve ticaret sisteminde değişimlerin yaşandığı dönemde gerçekleşmiştir. Dünya ekonomik sisteminde meydana gelen değişikliklerin sistemleşmeye başladığı bir dönemde, İskoçya birliğe dahil olmuştur. Sömürgecilik, Batı ülkeleri tarafından yaygınlaşmaya başlamıştır. Büyük Britanya adasında iç mücadelenin yerine, dışarıda ele geçirilecek topraklara yönelmenin gerektiğini savunan görüş ağırlık kazanmıştır. Bu da, parlamentoların birlik paktının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bütünleşmeyi sağlayan bu pakt, 16 Ocak 1707 tarihinde İskoçya Parlamentosu'ndan geçmiştir. İngiliz Parlamentosu'nda ise, 28 Ocak 1707 tarihinde 25 maddelik anlaşma metniyle beraber onaylanmıştır. Sözü edilen anlaşma ile Birleşik Krallığın tek parlamentosunun merkezdeki Westminster olduğu kabul edilmiştir (Boyle & Crowford, 2014, s. 74). Bu antlaşma ile beraber ülkedeki siyasi otorite ve güç, tek merkezde toplanmıştır. Devlet yapılarının benzer yapılarda olmasının bütünleşme sürecine olumlu etkisi olmuştur. Yine de, bölgelerdeki sorunların ve problemlerin azaltılması yönünde adımlar atıldığı bir dönem başlamıştır.

İskoç bölgesinin çıkarlarının savunulması ve bölgenin temsil edilmesi, bölgeden seçilecek milletvekillerinin parlamentoya yollanması sayesinde gerçekleşmiştir. Bu da,

bölgeyi ilgilendiren siyasi kararların hepsinin merkezden yürütülerek alınmasına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak ülkede siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel bir birliktelik, tek elden sağlanmaya çalışılmıştır. Yine de bu birleşme, bir etnik kimliğin diğerine asimile politikalarını uygulamasıyla olmamış aksine, bölgelerin birbirlerine uyum sağlaması yönündeki politikalar tercih edilmiştir. Böyle bir birleşme modeli tercih edilmeseydi bugünkü çok kimlikli devlet yapısının, Birleşik Krallıkta halen sürdürülmesi mümkün olmayacaktı.

Bu birleşme antlaşmasının en önemli yanı, İskoçya Bölgesi'nde Presbyterian Kilisesi'nin yapısının İngiliz Anglikan kilisesine bağlanmaması yönündeki kararın alınması ile bölgenin kendisine has yasa sistemindeki ve eğitim politikalarındaki farklılıkların korunmasıdır (Pittock, 2008, s. 15-16). Dini inançların farklılığı, bir etnik grubu diğerinden ayıran özelliklerden biridir. Benzer durumda olan kişiler ortak bir aidiyet oluştururken, aynı zamanda bu durum ötekileştiği gruptan da ayrışmasına neden olmaktadır. Bu da, İngiliz ve İskoç bölgesinin tam olarak bütünleşmesine engel olmuştur. Bu anlaşma maddesi sayesinde, kimlikler korunmuştur. Yasal çerçeve ile garantiye alınması da birliğe katılmalarını sağlamıştır.

Yasaların diğer bölgeden farklı olması, topluluk içinde aynı kanunlara tabi olmamak ise, yine bölge bütünleşmesinin başarılı olmasında en güçlü engel olmuştur. Eğitim ise, ulusların öz benliklerini unutulmamasında en etkin yoldur. Bölgelerinde kendi ulusal eğitimini alan çocuklar kendilerini, doğdukları ve yaşadıkları yere ait hissetmektedirler. Bu çerçevede, İskoçya'da İskoç alt kimliğinin bu üç özelliğinin korunmasına karşılık, İskoçya, Birleşik Krallık içinde birlikte yer almıştır. Böylece, bölgeler farklı kimlikli bölgelerin birliğe katılması, bölgesel özelliklerin yasal olarak güvence altına alınmasıyla sağlanmıştır. Her ne kadar 'Ortak Britanya Kimliği/Kültürü' bölgede devlet politikası olarak uygulanmak istense de, İskoç alt kimliği buna izin vermemiştir. Bu yüzden, bu bölgede Britanya kimliği etkin olmamıştır.

Bu birleşmenin ticaret ve endüstri devri ve sömürgecilik faaliyetlerinin arttığı döneme denk gelmesi, İskoçya bölgesinin de birliğe dâhil olma sebeplerini oluşturmuştur. İskoçya bölgesinde üretilen ürünlerin piyasaya sürülmesi gerekmektedir.

Birliğin gümrük vergi muafiyeti getirecek ve ticareti kolaylaştıracak olması, İskoçların birliğe katılmasına neden olmuştur (Pittock, 2008, s. 15-16).Ekonomik ve ticari sebepler, İskoçların birliğe katılmasını sağlamıştır.

İskoç ve İngiliz bölgelerinin birleşmesi, Britanya imparatorluğunun dünya siyaseti ile daha çok ilgilenmesine neden olmuştur. Bu sayede, emperyalist Britanya imparatorluğunun dünya sahnesinde etkin yer alması sağlanmıştır. Bölgeler ortak bir siyaset izlemişlerdir. Bu birleşmeden sonra ülkenin savunması, güvenliği ve dış politikası gibi konularda karar verici güç Westminster hükümeti olmuştur. 1707'den yetki devri politikalarının uygulanmaya başlayacağı 1999 tarihine kadar, tek karar alma mekanizması Birleşik Krallık hükümeti olarak kalmıştır. Yetki devri gerçekleşse bile bu konularda merkez hükümetin etkin olarak kalması sağlanmıştır.

2.1.3 19. Yüzyılda Birleşik Krallık Siyaseti

Milliyetçilik akımı,17.yüzyılda hanedanlıkların bir olmasını başaran ve 18.yüzyılda parlamentoları birleşen Büyük Britanya'yı etkilemiştir. Bu akım, dünya siyasetinde 19.yüzyılın sonlarına gelindiğinde, kendisini iyice hissettirmiş, siyasi sistemde değişiklik olması yönünde, Westminster Parlamentosu'nda uzun süren tartışmalara yol açmıştır. Birleşik Krallık'taki etnik farklılıkların, milliyetçi akımdan etkilenmemesinin yolları aranmıştır.

İlk kez 1880'lerde özerk yönetim kavramı, Westminster'da ele alınmaya başlanmıştır. Dönemin Başbakanı olan Gladstone, bu kavramın İrlanda'yı Birleşik Krallık'ta tutma fikri olarak ortaya atmıştır (Bardsley, 2012, s. 9). Büyük Britanya'da bu fikrin çıkmasının altında yatan sebepler; güçlü olan imparatorluğu bir arada tutabilmek ve artan milliyetçilik akımının Britanya adasında yayılmasını engellemektir. Fakat 1921'de Kuzey İrlanda hariç İrlanda, birlikten ayrılmıştır.

Birleşik Krallık'ın üniter devlet yapısı ve tek merkezden yönetiliyor olması, bölgelerdeki halklar arasında sürekli problemin çıkmasına neden olmuştur. Bu yüzden, 18.yüzyılın önemli siyaset bilimcilerinden olan Edmund Burke, yetki devri ile tüm bölgelere sınırlı da olsa bir otorite verilmesi gerektiğini savunmuştur. Britanya İmparatorluğunu tehditlere karşı güçlendireceği tezini ortaya koymuştur (Bardsley,

2012, s. 9). Bu bakış açısı ise, Birleşik Krallık siyasi sistemindeki değişikliği üniter devlet yapısını koruyarak mı yoksa federasyona geçerek mi sağlanacağı konusunda tartışmalara yol açmıştır. Bu dönemde eski sömürgesi olan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki federal yapı, bazı İngiliz siyasetçilerce emperyalist Büyük Britanya'da karşılaşılan problemlerin çözümü olarak görülmüştür. Ancak, bu modelin ayrışmayı daha da derinleştireceği düşüncesiyle, federasyon ya da federatif yapıyı tercih etmemişlerdir. Birleşik Krallık bu nedenle federasyon modelinden uzak durmaktadır. Ülkede üniter devlet yapısını koruyacak politikalar, siyasi aktörler ve partiler tarafından uygulanmıştır.

Bu siyasal sorunlar karşısında, 19.yüzyıldaki İngiliz siyaseti dört ana temel düşünce geliştirmiştir. Birincisi siyasi sorunlara rasyonel çözüm aranmalıdır. İkincisi, çözüm İngiliz bölgesinin önderliğinde gelişmelidir. Üçüncüsü, Birlik bölgelerin siyasi bağımsızlıklarının koruyucusu olmalıdır. Dördüncüsü ise, bölgelerin kültürel farklılıkları korunmalıdır. (Brown, McCrone, & Paterson, 1998, s. 7). Bu politik düşüncelerin sonucu olarak, bölgesel temsilciliklerinin kurulması ve bölgesel devlet sekreterlerinin bölgeler ve parlamentoda temsil edilmesine karar verilmiştir. Bu yöntem, bir yandan, İngiliz bölgesinin etkinliğinin korunmasını sağlamakta diğer yandan da, bölgelerin birlikten uzaklaştırmasına engel olmaktadır. Yine de, bu siyasi kararların alınması, ne ayrılıkçı ne de yetki devri isteyen düşüncelerin gelişmesinin önüne geçememiştir.

2.1.3.1 İskoç Ofisi (1885)

Merkez ile bölgeler arasında iletişim yollarının bulunması amacıyla, İskoçya bölgesinde İskoç Ofisi kurulmuştur. 1885 yılında, Muhafazakâr hükümetin başında olan Lord Salisbury, bu bölgesel temsilciliğin kurulmasında önemli rol oynamıştır (Seawright, 2008, s. 43). İdari yetki devri olarak görülebilecek bu temsilcilik, Birleşik Krallık sistemine katılmıştır. Temsilciliğin kurulmasının Westminster'da Muhafazakâr Parti tarafından savunulması ve bu politikanın uygulaması şaşırtıcıdır. Nedeni ise; bu partinin merkezileşme politikalarını savunan bir parti olmasıdır. Birliği bir arada tutmak isteyen devlet aklına göre değerlendirildiğinde ise, ters bir politika değildir. İlk defa

merkezden bölgelere bazı konularda yetki bu temsilcilik aracılığıyla devredilmiştir. Birleşik Krallık sisteminde, bölgelere kısmen de olsa idari yetkilendirme yapılmıştır.

İskoç Ofisi'nin yeri ve görevleri zamanla değişime uğramıştır. Bu ofisin ilk kurulduğu yer Londra'dır fakat 1936 yılında Edinburgh'a taşınmıştır (Seawright, 2008, s. 43). Bu temsilciliğin, İskoç bölgesine taşınmasının altında yatan sebeplere bakıldığında, bölgesel problemleri yerinde görüp merkeze iletilmesini sağlamak, merkez ve yerel güçlerin birbirleriyle koordinasyonu ve işbirliğini arttırmaktır. Ayrıca bu ofis hizmetlerin bölgeye daha iyi ulaşılabilmesini yerine getirmektedir. Ayrıca, merkezdeki siyasi partiler, siyasi olarak bölgelerde etkinlik kazanmak için bölgelere taşınması yönünde karar almışlardır.

İlk kurulduğu yıllarda İskoç Ofisi, Westminster hükümetinden gelen politikaları uygulanmaktaydı. Kendisine verilmiş olan kısıtlı otoriteyle kendi politikasını geliştirmesi oldukça zor olmuştur. Yine de, 1885'lerden 1999'a kadar İskoç bölgesinde merkezi hükümetin alt bir kurumu gibi çalışması ve işlevde olması, bu kurumu önemli kılmaktadır. İskoç halkının günlük yaşamı etkileyen ve bölgede temsil eden tek kurum olmuştur.

İskoç Ofisi'nin merkezle olan bağıını güçlendirmesi ve birbirine yakın olması devlet memurları aracılığıyla sağlanmıştır. Bu memurların seçimi, bölgesel temsil ofisleri tarafından yapılmıştır (Szolnoki, 2006, s. 2). Bölge temsilciliği için çalışanların bölgeden seçilmesi, bölgenin gerçeklerinin en doğru şekilde bilinmesi ve net bilgi aktarımını sağlamıştır. Merkez, bu yolla yerelde çıkan problemleri minimize etmeye çalışmıştır. Goldsmith, İskoç Ofisi'nin bölge sorunlarını, Westminster hükümetine aktarmasında ve hükümetin gündeme almasında başarılı olduğunu söylemiştir (Wilson & Game, 1994, s. 120). Bölge ile ilgili politikaların geliştirilmesi merkezin elinde olmuştur. Bölge sorunlarının merkezde tartışılması sonucu, merkezin hükümet programlarına yansıtılmıştır.

İskoç Ofisi'nin başlıca sorumlulukları; sağlık, eğitim, yargı, tarım, balıkçılık, turizm, çevre, kültür, ev gibi konularda politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasıdır (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 24). Buradan da anlaşılacağı üzere,

bu kurum aracılığıyla bölgesel olarak uygulanacak olan kamu politikaları yerele devredilmiştir. Görünürde, çok büyük yetkiler veriliyormuş görünse de, merkezin aldığı kararlar bölgelerde uygulandığı için yetkiler daha çok idari olarak verilmiştir. Parasal güçten yoksun olan bölgesel temsilcilikler, merkeze mali açıdan bağlı bırakılmıştır. Maddi bağımlılık, mali destek bulamayan bölgesel ofislerin, kendi politika uygulamalarını hayata geçirememelerine neden olmuştur. Bununla birlikte karar verme iradesinin Birlik sonrası bölgelerin, ilk kazanımının olması nedeniyle az da olsa bölgelere karar verme iradesinin bırakılmış olması yerel açıdan, olumlu karşılanmıştır.

İskoç Ofisi'nin yerelde yaptığı görevlere bakıldığında, merkez hükümetin birçok bakanlığının yaptığı görevi, bölgede tek kurum olarak yapabilme kapasitesine sahiptir. Bu yüzden de, yetki devrine kadar İskoç Ofisi, İskoç bölgesinde en önemli kurum olarak görülmüştür. 19. yüzyıl ile 21.yüzyıl arasında güç devrinin idari görevlerde olsa, yerele bir güç devredilmesi Birleşik Krallık siyasal sisteminin merkezileşme politikalarında az da olsa değişikliğe gitmesine yol açmıştır.

Bir düşünce kuruluşu olan Constitution Unit'in çıkarmış olduğu Ağustos 2002 raporuna göre; bölge ofisinin sorumluluğu olmayan düzenlemeler; anayasa, dış politika, savunma, uluslararası sivil servisin gelişimi, ekonomik ve finansal konular, ulusal güvenlik, ticaret ve endüstriyel sanayi, enerji düzenlemeleri, ulaşım, kürtaj, genetik çalışmalar, cerrahi ve ilaç piyasası, medya gibi konularıdır (The Constitution Unit, Nations and Regions:The Dynamic of Devolution , 2002, s. 26). Sosyal ve refah devletinin ana temellerini oluşturan birçok siyasi karar alma mekanizmaları, Birleşik Krallık merkezi hükümetine bağlı kalmıştır ve ana karar verici hala merkezdir.

2.1.3.2 İskoç Özerk Yönetim İşbirliği (1886)

1886 yılında, İskoçya bölgesinin haklarının daha iyi savunulmasını ve İrlanda'nın kazanmış hakların bir benzerinin bu bölge içinde elde edilmesini ve merkez hükümette temsil eden parlamenter sayısının artırılmasını isteyen bir grup İskoçyalının kurmuş olduğu örgütlenmedir (Devine, 2008, s. 2).Bu birlik, İskoç bölgesinin çıkarlarının sonuna kadar korunmasını savunmuştur. Westminster

Parlamentosu'nda, temsil gücünün artması ve bölgelerin eşit haklar istemeleri, Birleşik Krallık siyasi sisteminde istedikleri başlıca değişikliklerdi. Bu da, İskoçların bölgelerinde o tarihlerden beridir, bir bölgesel bilincin oluştuğunu göstermektedir.

Bu örgütlenme, İskoçya bölgesi için ilk milliyetçi oluşumdur. İlk kez bu birlik ile İskoç bölgesi için ürün patentleri, toprak düzenlemeleri, balıkçılık faaliyetleri gibi bölge konularında yasal değişiklik yapılması talep edilmiştir. (Gay, Scotland and Devolution, 1997, s. 7). Ayrıca, özerk bir yönetimin oluşmasını savunmuşlardır. Dönemin başbakanı olan Gladstone'nun fikirlerinden etkilenerek bu işbirliğini kurmuşlardır. Zamanla bu örgütlenme önemini kaybetmiştir. Yine de, İskoç ulus kimliğinin altında örgütlenen bu kurum, Birleşik Krallık siyasi tarihinde yer almıştır. Milliyetçi görüşlerinden ötürü etkin olmaya çalışılsa da pek başarılı olamamıştır.

2.1.3.3 İskoç Devlet Sekreterliği

İskoçya bölgesi için diğer önemli bir kurum ise, devlet sekreterliğidir. Bu, bölgenin Birleşik Krallık siyasi sisteminde meydana gelen diğer bir değişikliktir. Birleşme sonrası ortaya çıkan bu kurum, yaşanan siyasi krizlerden dolayı 1747 yılında kaldırılmıştır (Gay, Scotland and Devolution, 1997, s. 5). 1885 yılında yeniden ortaya çıkan bu sekreterlik, 1892 yılında kabinede bulunma hakkını elde etmiştir. 1926 yılında sonra ise, Westminster hükümetinde bölgeden sorumlu yetkilerle donatılmıştır ve temsil edilmiştir (Seymour & Gagnon, 2012, s. 130). Kabinede yer alması, bu sekreterliğin kabinedeki bakanlar ile direk temas kurabilmesini sağlamıştır. Ayrıca kurum, bölgesel sorunları hükümet gündemine alınmasında etkin rol oynamıştır. Bölgesel sekreterlikte, aynı bölgesel ofis gibi Birleşik Krallık siyasal sistemi içinde zamanla yetkilendirme ve sorumlulukları değişmiştir.

İskoç bölgesi devlet sekreterinin görev kapsamında, bölgedeki sorunları çözmek için ortaya atılan fikirlerin yaratacağı endişeyi azaltmaktır. Bu sekreterlik, Westminster hükümeti ile bölgenin politikalarda anlaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, hükümet politikalarını uygularken de bölgede hükümetin sözcüsü konumundadır (Select Committee on Constitution, 2002, s. 21). Bu durumda, bu sekreterlik merkezde bölgenin temsilcisi olurken, bir yandan da bölgede merkez hükümetin doğrudan

temsilcisi olmuştur. Bu sayede, merkezin uygulayacağı politikaları bölgede anlatabilmeyi sağlamıştır ve meşru bir zemin oluşturmıştır. Dahası, bölgede karşılaşılan sorunları dile getirme görevi ve merkezin bölge politikalarındaki tutumunu değiştirmesine yol açmıştır. Hem bölgenin çıkarını savunabilecek hem de hükümetin amacını bilerek ona göre politikalar talep edebilecek olan bu sekreterlikti.

19.yüzyılın sonlarında İşçi milletvekili olan Keir Hardie, İskoçya Parlamentosu'nun yeniden kurulmasını seçim kampanyası olarak Mid-Lonark'ta kullanmıştır (Bevir & O'Brien, 2013, s. 6). Yetki devri politikası, Birleşik Krallık siyasetinde bu dönemde az da olsa siyasetçiler tarafından dile getirilmiştir. Bu siyasetin gelişmesinde uygun ortamı bulamamıştır. Bölgede bir takım değişikliğe neden olmuştur ama hiç biri devretme politikası kadar bölge sorunlarını anlamak için etkin ve yeterli mekanizmalar oluşmamıştır. Yine de, yetki devri politikalarının gelişmesi için alt temel olmuştur. Birleşik Krallık siyasetinde uygun ortam olduğunda ise, bölgesel sorunların çözülmesini ve sistemin daha iyi çalışılmasını yolunu açmıştır.

2.1.4 20. Yüzyılda Birleşik Krallık Siyaseti

1800'lerin sonuna doğru gelen değişimler, Birleşik Krallık'ın politik sisteminde kısmen değişime yol açmıştır. 1900'lerin ilk yarısında hiçbir değişiklik olmamıştır. İskoç Ofisi ve İskoç bölgesi için devlet sekreterliğinin görev yetkilerinde değişiklikler olsa da, siyasal sistemde önemli bir farklılık yaratmamıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası, bölgelerin ulus kimliklerine olan desteğin artması ile Birleşik Krallık'ta değişiklik önerileri ortaya atılmıştır. Fakat bu önerilerden başarıya ulaşabileni olmamıştır. Örneğin, 1924 yılında ilk İşçi Partisi'nin hükümet gündeminde İskoçya bölgesi için özerk yönetim hakkındaki yasa önerisi kabul edilmemiştir (Bevir & O'Brien, 2013, s. 6). 1960'ların başına kadar, bu konu hakkında yeni bir düzenlemeye gidilmemiştir.

İki dünya savaşı geçiren Birleşik Krallık, birliğin devamlılığını sağlayabilmenin yollarını aramaya çalışmıştır. Bunun sebebi olarak, her savaş devlet içindeki farklı ulusları, milliyetçi duygularını ve ayrılma düşüncelerini derinden etkilemiştir. Sadece savaşlar değil, ekonomik krizler de halkın alt kimliklerinin gelişmesinde önemli olmuştur. Bu yüzden, 20. yüzyılda Britanyalı siyasetçiler, bu birliğin ayakta kalması

için liberal prensipleri sosyal gruplara yaymıştır. Ayrıca, Britanya imparatorluğuna önem atfederek tarihsel bir bilinç oluşturmaya çalışılmıştır. Serbest piyasanın olumsuz etkilerinden korunmak için siyasetçiler devlet korumasını garanti etmişler (Brown, McCrone, & Paterson, 1998, s. 12). Bu düzenlemenin yapılması ve karar alınması, birlikteki ulusların ekonomik olarak zarar göreceği durumlardan etkilenmemesini sağlayarak, birlikte kalınması için çabalamıştır. Topluluklara, beraber olduğunda nasıl bir güç olduğu gösterilerek birlik halindeyken ülkenin dünya üzerinde bir güç olduğu emperyalist Britanya İmparatorluğu'na atıf yapılarak hatırlatılmıştır. Liberal düşünce, toplum tarafından ne kadar çok benimsenir ise, toplumda sosyal birliğin sağlanmasının bir o kadar kolay olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda birliğin sağlanması için dönemin siyasetçileri ve karar alıcıları tarafından bu prensipler gerekli ve uygun görülmüştür.

Ancak, Birleşik Krallık'ın ekonomi politikaları, halkı, 1929 ekonomik buhranında serbest piyasa ekonomisinin kötü etkilerinden, koruyamamıştır. Britanya İmparatorluğu, bu ekonomik kriz yüzünden dünya siyasetindeki ekonomik ve politik gücünü kaybetmeye başlamıştır. Sterlinin altın yerine kullanıldığı altın standardı sisteminden, 1931 yılında kötü ekonomik koşullardan dolayı ayrılmak durumunda kalmıştır. Bu tarihten itibaren, sterlin altın karşılığı olarak kullanılmamaya başlamıştır. Hem siyasi açıdan hem de ekonomik olarak daha iyi durumda olan ABD'ye dünya gücünü devretme süreci gerçekleşmiştir. Artık 'Pax-Britannica' dönemi sona ermiştir. Bu dönemde dünya siyasetinde geri çekilme yaşanmasına ve birlikte bulunan halkların ayrılma yönünde adımları olmasına rağmen, birlik bir arada kalmayı başarmıştır. Bunun altında yatan sebepler ise, dönemin siyasetçilerinin izlemiş olduğu politikalar ve ekonomik krizde ayrılmanın bölge halkları tarafından tercih edilmeyecek bir durum olmasıdır. Ayrıca, İkinci Dünya Savaşı koşullarının oluşmaya başlaması birliğin dağılma sürecini engelleyen bir set olarak ortaya çıkmıştır.

Hem bölge halkları hem de siyasi aktörler tarafından bölgesel farklılıklara rağmen, Birleşik Krallık çatısı altında ulusların yaşamaya devam etmesi sağlanmıştır. İskoç bölgesinde farklı sivil kurumlar işlemeye devam etmiştir. Ulusal alt kültürün bölgesel politikaları ve kamu kurumları, Birleşik Krallık sisteminde korunmuştur

(Bradbury, 2008, s. 4). Mesela, İskoç kilisesi İskoçya için sivil bir kurumdur ve bu kuruma merkez tarafından müdahalede bulunulmamıştır. Kilisenin korunması bölgenin farklı dokusunun korunduğu anlamına gelmektedir. Eğitim konusunda, bölgesel kimliklerin ağırlıklı olduğu politikalar uygulanmıştır. Balıkçılık gibi politikalarda bölgesel temsilciler etkin olmuştur ve sağlık gibi kamu politikalarında farklı kurum ve kuruluşlar etkin rol oynamıştır. 20.yüzyılda Birleşik Krallık'ta, 19. yüzyılda gelişen politikalar devam ettirilmiştir. Bölge haklarının en temel hareket mekanizmaları korunmuştur. Bunun da etkisi olarak birliğin ayrılma taleplerinin yerini, birlikte kalma fikri yaygın olmuştur. Bölgesel ulusal partileri destek bulması, 60'lar ve 70'lere kadar kendisine bölge siyasetinde yer edinememesine neden olmuştur.

2.1.4.1 1960'larda ve 1970'lerde Birleşik Krallık Siyasal Sistemi

1960'ların sonlarına doğru Birleşik Krallık'ta refah devleti politikalarının ve sosyal politikaların uygulanmasında başarısızlıklar yaşanmıştır. Beraberinde Birleşik Krallık'ın dünya politikasında gücünün azalması ve ekonomik sorunlar yaşanması, bölgelerde ulusal kimliklerin savunulduğu partilerin yükselmesine neden olmuştur. Bu çerçevede, Britanya siyasal sisteminde birtakım değişikliklerin yapılması planlanmıştır ve uygulanmaya çalışılmıştır. Merkezdeki siyasetçiler, sürekli yükselişte olan ulusal kimlikli siyasetçilerin ve bölgesel partilerin, birliğin dağılması yönündeki politikalarının önüne geçmeyi hedeflemişlerdir.

Muhafazakâr Parti'nin lideri Edward Heath, 1968 yılında Perth Deklarasyonu'nda, yetki devri için ilk adımı atmıştır. Ayrıca, anayasal düzenleme yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir (Democratic Progress Institute, 2014, s. 15). Bu dönemde, yetki devrine giden ilk adımı atan yine muhafazakâr parti olmuştur. Statükoculuğu savunan bir partinin, adem-i merkezileşen politikalara yer vermesi dünya siyasetinde partilerde nadir görülen bir durumdur. Bu bildirgenin hiçbir şekilde uygulanamamış olması ise, büyük bir başarısızlıktır. Seçimlerde başarı elde etmek için stratejik olarak bölgelerde uygulamaya çalışılmış parti politikası halini alamamıştır. Siyasi olarak partinin yetki devrine karşıt görüşleri, Birleşik Krallık sisteminde sorunu daha da derinleştireceği endişesi nedeniyle, bu bildirgenin uygulanmamasının sebebidir (Tijmstra, 2009, s. 184). Böylelikle, Birleşik Krallık siyasetinin politikalardan biri

uygulanamadan rafa kaldırılmıştır. Bu, siyasal değişiklik için bir süre daha beklenmesi gerekecekti. Britanyalı siyasetçilerin bu konu da, nasıl bir yol izlemesi gerektiği siyasette yer alması için ülkenin yaşadığı ekonomik sıkışıklıklar ve bölgelerde artan bağımsızlık isteyen partilerin bölgelerde güç kazanmaya başlamasıyla üzerine düşölmesi gereken bir konu olarak görölcekti. Britanya'nın birliğinin önemli olduğunun hatırlatılması ve bölgelerin yaşadığı sorunları anlayacak yönetimlerin ve siyasetçilerin siyasetin içine dahil etmesiyle mümkün olacaktı. Artık çözümün merkezden halledilemeyeceğinin anlaşılması ve merkezin uyguladığı politikaların yerelde karşılığını bulmadığı kabul edilecekti. Merkez kadar yerelinde bu konuda olumlu ve birliğin dağıtacak hamlelerin içinde bulunmaması ile bu politikanın uygulanma fikrine giden yolu açabilirdi. Aksi halde, hem merkezin fazla otoriterleşen yapısına hem de yerelin ayrılıkçı tutumuna başka alternatif bir yol olamayacaktı.

2.1.4.2 Kilbrandon Komisyonu(1968-73)

1968 yılında, Lord Kilbrandon'ın başkanlığında kurulan bir kraliyet komisyonu, merkezi hükümet ile bölgedeki ulusların birbiriyle olan ilişkilerini analiz etmeyi amaçlamıştır (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 18). Bölgelerdeki ulusların etnik kimliğinin farklı olmasından kaynaklanan problemlere çözüm bulmaya çalışmıştır. Merkez ve yerel arasındaki ilişkinin nasıl düzenlenebileceğinin belirlenmesi konusu hakkında çalışmalarda bulunmuşlardır. Bu komisyon, Birleşik Krallık siyasal sistemindeki eksiklikleri göstermeye çalışmıştır. Siyasal sistemdeki eksiliğin nasıl aşılacağı konusunda çıkarımlarda bulunmuştur.

Bu komisyon beş yıllık çalışması sonucunda, ilk kez bölgeleri yöneten bölgesel meclislerin kurulması yönünde görüş bildirmiştir (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 18). Bu fikir, Birleşik Krallık sistemini detaylandırarak açıklayan rapordur. 1999'daki yetki devri politikasının temelini şekillendiren metin olma özelliğini taşımaktadır. İlk kez resmi bir belge ve komisyon kararıyla bazı politikaların yetkisinin bölgesel meclise transfer edilmesi konusu, 1973'lerde ortaya konulmuştur. Ancak, 1999'da gerçekleşebilmiştir. Ayrıca bu rapor, Birleşik Krallık sisteminde uygulanacak yönetim modeli ve siyasi değişikliklerin neler olabileceği konusunda

önemli bilgiler vermektedir. Ülke sistemi için üniter ve federatif devlet yapılarından hangisinin uygun olduğu yönünde açıklamalarda bulunmaktadır.

Komisyonunda, federasyon sisteminin Birleşik Krallık için uygun olmadığı yönündeki görüş hâkimdir. Raporda belirtilen ilk neden; dört bölgede dengesiz güç paylaşımı yaratacağı ve bölgelerdeki meclislerin çalışmayacağıdır. (Bogdanor, 2015, s. 16). Her bölgenin nüfus olarak dengesiz dağılmış olması ve bölgelerin gelişmişlik ve kalkınmışlık durumlarının birbirinden farklı olması diğer nedendir. Farklı boyutlarda olacak federatif yapıların bir arada tutmak zordur. Kaynakların dağıtılma ve paylaştırılma, parasal fonların düzenlenme gibi konuları, çok karmaşık sistemler uygulanarak sağlanabilir. Kamu politikaların bölgelerde uygulanma şekillerinin nasıl olacağındaki belirsizlikler, federal sistemin kötü etkileri olarak raporda belirtilmiştir. Bu çerçevede sözü edilen sistemden, Birleşik Krallık uzak durmuştur ve durmaktadır. Birleşik Krallık siyasal sisteminde şeffaf ve açık politikalar uygulanmıştır. Geleneksel bir siyasi geçmişe sahip ülke, kesin olmayan ve öngörülemeyen politikalara, hem politikacılar hem de halk bu dönemde temkinli yaklaşmıştır. Bu raporun yayınlanmış olmasına ve bu rapor ışığında referanduma gidilmesine rağmen, yetki devri ile ilgili 1978 İskoçya Referandumu bunun bir örneğidir. Bu referandumun yetki devriyle bölgeye getireceği kazanımlar dönemin siyasetçileri tarafından açık ve net şekilde halka anlatılamamış olması ve bu politika konusunda İşçi partisinin bölünmüş olması gibi durumlar, seçimde kafa karışıklığına yol açmıştır. Böyle bir politikanın getirecekleri bilinmeden halk tarafından kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

Kraliyet Komisyonunun cevapladığı sorulardan bir diğeri de, yerel hükümetlerde yapılacak değişikliklerin neler olması gerektiği ve idari ve siyasi kurumların ilişkilerin, bütün bölgelerde nasıl olacağıdır (Political and Constitutional Reform Committee, 2013, s. 9). Bölgelerin ihtiyaçlarına göre yeni yetkilendirilmeler yapılması mı yoksa başka ilişki yöntemlerinin kurumlar arasında uygulanması üzerinde durulmuştur. Bu konu hakkında, farklı fikirler ortaya atılmıştır. Bu raporun ışığında, Birleşik Krallık siyasal sistemin gerekli olan değişikliğin ve eksikliğin yetki devri politikasının olduğu sonucuna varılmıştır.

Kraliyet Komisyonunda, ekonomik ve anayasal düzenlemeler yapıldığında Britanya İmparatorluğunda yaratacağı etkileri bir diğer başlık olmuştur (Political and Constitutional Reform Committee, 2013, s. 9). Bunun yapılmasının nedeni, bölgede ulusal partilerin etkin olmaya başlamasıdır. Anayasal değişiklik yönündeki isteklerin ve bölge halkların taleplerinin karşılanması gerekli görülmüştür. Bu yönde adımların atılması, bu dönemdeki Britanyalı siyasetçilere tavsiye niteliğindedir. 1960’larda ve 1970’lerde ekonomik olarak yaşanan krizler, bölgelerin birlik içinde kalmayı tercih etmelerini zorlaştırmıştır. Bu rapor, merkeze ekonomik olarak bölgelere ulaşabilen politikaları uygulaması ve bölgelerin haklarının neler olması gerektiğini bildirmiştir.

2.1.4.3 1978 İskoçya Kanunu ve 1979 Referandumu

1973’teki Kilbrandon Komisyon Raporu ile beraber, bölgedeki değişiklik yapılması gerektiği yönündeki tartışmalar yeniden gündeme gelmiştir. İskoç Ulusal Partisi, 1971’de Kuzey Denizi’nde petrolün bulunmasıyla beraber İskoçya’da propagandalarını arttırmıştır. İşçi Partisi de, 1974 yılından itibaren yetki devri politikalarını siyasi ajandasına almıştır. Yetki devri konusundaki kanun ve referandum, Birleşik Krallık sisteminde yapılacak en büyük değişikliğe yol açacaktı. Bunlar, Britanya tarihindeki önemli iki gelişmeydi.

1978 İskoçya Kanunu, bölgelerde meclis kurulmasını ön görmüş fakat para toplama gücü merkezde kalmıştır (Hazel, 1997, s. 18). Meclise, verilecek yetki sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla yerel meclisin bölge politikalarını mali güç olmaksızın uygulaması zor hale gelmiştir. Ayrıca merkezin, yerel üzerinde mali olarak etkin olmasına yol açmıştır.

Westminster hükümeti tarafından güç transferi gerçekleşirken, yetki devrinin Avrupa yasalarına uygun şekilde uygulanması ve devredilen yetkilerde sorumluluğun yerel mecliste olması, İskoç kanununun diğer önemli maddesiydi (Hazel, 1997, s. 18). Avrupa yasaları, bu politikanın geliştirilmesinde izlenecek yol olarak seçilmiştir. Bunun nedeni, ayrılmak isteyen bölgelerin kendilerini Avrupa’ya yakın hissetmeleridir. İngiliz bölgesi ise, hiçbir zaman Kıta Avrupası’nın bir parçası olarak kendisini görmemiştir. İskoçya bölgesi aksine, kendisini her zaman Avrupalı görmüştür. Asıl karar vericinin

merkez olması, bununda İngiliz bölgesinde olması, Westminster yönetiminin Avrupa'ya karşı şüpheli tavır sergilemesine neden olmuştur. Yine de, Birliği bir arada tutabilmek adına Avrupa'ya yakın siyaset izlenmek zorunda kalınmıştır. Bu yüzden, Merkez hükümet, Avrupa yasalarını kullanarak ve uygulayarak bölgelerin itiraz etmelerini engellemektedir. Devredilmesi planlanan güç ve yetkinin merkeze bağlı kalması ise, bu kurulacak olan meclisin görev ve sorumluluklarını sınırlayacaktı.

1979 Referandum süreci ise, Birleşik Krallık'taki siyasi bölünmüşlüğü olduğu bir süreçti. Özellikle, İşçi Partisi, bu referandumda siyasal sistemde değişiklik isteyen ve istemeyenler olarak ikiye bölünmüştür. Bu durum da seçim sonuçlarını etkilemiştir. Ulusalıcıların ve ayrılıkçı hareketleri savunan partiler ile birlik taraftarı olan işçi partisi ve bazı muhafazakâr partililer, yetki devrini desteklemişlerdir (Lynch & Bromage, s. 2). Birlik taraftarı olan siyasetçiler, Birleşik Krallık'ın geleceği için ve birliğin bir arada kalmasını sağlayacağını düşüncesi ile ayrılıkçı hareketi destekleyenler ile evet tarafında yer almışlardır. Ayrılıkçı hareketi savunanlar, yetki devrini, bağımsızlığa giden ilk adım olarak görmüşlerdir. Daha klasik merkezîyetçi politikaları savunan politikacılar ve özellikle Muhafazakâr partililer, bu yetki politikanın karşısında yer almıştır. Seçmenler ve partiler, siyasi olarak referandumda kutuplaşmıştır.

Referandum kararında bulunan en önemli madde, yetki devri politikasının kabul edilebilmesi için toplam seçmenin %40'nın evet oyu vermesiydi (Aughey, Bort, & Osmond, 2011, s. 2). Seçime katılanlarının oylarının değil, toplam seçmen sayısının oranına göre, bu karar geçerli olacaktı. Kararın alınma nedeni, İskoçya bölgesinin tamamını değiştirecek olmasıdır. 1979 referandumunda, evet oy oranı %32,9 oranında kalmıştır. Bu sonuçta, Birleşik Krallık sisteminde değişiklik meydana getirmemiştir (Denver, 2002, s. 828).

Toplam seçmenden %40'ının onaylanma kararı, Birliği savunan geleneksel düşünenler ile ayrılıkçı düşünceleri savunan kişiler arasında, tartışılan bir mesele olmuştur. Bu politikanın tam olarak uygulanması için yirmi yıl daha beklenecektir. Daha sonraki dönemde Tony Blair hükümetinin başa gelmesiyle yetki devri politikası uygulamaya konulmuştur.

2.2 Soğuk Savaş Sonrası Uygulanmış Olan Yetki Devri Politikaları

1979 referandum sonrası iktidara gelen Muhafazakâr parti, 1997 yılına kadar sürmüştür. Bu dönemde, yetki devri siyasi merciler tarafından göz ardı edilmiştir. Başbakan Margaret Thatcher dönemi, merkezileşme politikaları uygulanmıştır. Bu merkezi politikalara karşı, diğer siyasal partiler, sivil toplumlar, bölgelerde insanlar ilk kez bir araya gelerek sosyal bir hareket oluşturmuştur. Ancak bu hareket, 18 yıl boyunca iktidarı alabilecek siyasi bir harekete dönüşmemiştir. Bu dönem, “*merkezileşen Britanya*” siyasal sistem olarak adlandırılmıştır. Yerellerdeki yetkilerin merkeze geçmesini sağlayacak uygulamalar ve çoğu yasaklamalar merkez tarafından uygulanmıştır.

2.2.1 Thatcher Dönemi(1979-92) ve Yetki Devri Politikası

1980’ler dünya ekonomisi ve siyasetinin değiştiği bir dönemdir. Neo-liberal dalganın sonucu, Birleşik Krallık’ta Margaret Thatcher ile uygulanmaya başlamıştır. “Thatcherism” diye adlandırılan bu dönemde, politikalar iki temele dayanmaktadır: serbest piyasa ekonomisi ve güçlü devlet politikası (Tomaney, 2000, s. 681). Devlete ait madenler ocakları, özel şirketlere devredilerek neo-liberal politikalar Britanya siyasetinde yer almaya başlamıştır. Bölgelere verilen yetkiler konusunda tekrardan merkezin karar verici olması güçlü devlet politikasına örnektir. Bu politikalarının sonucu olarak, İskoç bölgesinde muhafazakâr partinin başarı gösterememiştir.

Thatcher döneminde sadece etnik olarak farklı olan İskoç, Gale veya Kuzey İrlanda bölgeleri değil, İngiliz bölgesindeki Büyük Londra Konseyi ve metropol şehirlerinin de yetkileri alınmıştır (Seldon, Blair's Britain 1997-2007, 2007, s. 54). Sözü edilen uygulamalar merkezileşme politikaları için yapılmış olsa bile, Birleşik Krallık siyasi sisteminde merkez hiç olmadığı kadar otoriteye sahip olmaya çalışmıştır. En önemli görülen bölgesel sorunlarla merkez ilgilenmemiştir. İskoçya meselesinde ise, iktidar Büyük İskoçya Komitesi ile İskoç Seçim Komisyonu gibi birçok kurumun yetkilerini sınırlı olarak kullanılması izin vermiştir. Bölgesel sorunlara siyasi olarak değil, sadece sosyal zeminde çözüm yolları aramaya çalışmıştır (Taylor & Wren, 1997, s. 838). Bu yüzden, Thatcher hükümetinde, siyaseten güçlü devlet yapısına adem-i merkezileşen politikalar terk edilerek ulaşılabileceği düşüncesi hâkim olmuştur.

Thatcher döneminin bir önemli politikalarının biri de, oy verme vergisinin getirilmesi idi. Bu politika, bölgelerde büyük tepkiyle karşılanmış ve çoğu kişinin seçimlere katılmamasına yol açmıştır. Bunun sebebi ise sadece düşük harcama yapan bölge konseylerinin vergi muafiyetinden yararlanmasını sağlamaktır. Bununla birlikte, harcamaları yüksek olan konseylere de daha fazla vergi ödemek zorunluluğu getirilmişti. Vergi muafiyetinden yararlanacak olan konseylerin çoğu Muhafazakâr Parti'ye yakın iken, daha çok vergi ödeyecek konseylerin çoğu bölge partileri ve İşçi Partisi'ne yakındı (Cairney & McGarvey, Scottish Politics-An Introduction, 2008, s. 33). Bu politika, farklı etnik kimlikteki bölgelerden destekle bulamamıştır. Yine de, İngiliz bölgesi nüfus olarak diğer bölgelerden kalabalık olması ve Muhafazakâr Parti'nin seçimlerle iktidarda kalması, bu politikanın uygulanmasını sağlamıştır.

Bu politikanın uygulanması, birliği savunan ve ayrılıkçı düşüncelere sahip kişilerin bir araya gelmesini mümkün kılmıştır. Bu sayede, Birleşik Krallık'ta büyük değişiklik gerçekleşecekti. Bir araya gelemeyecek gruplar, örgütlenmeler ve partiler beraber yetki devrinin, merkezden yerele gerçekleşmesi konusunda ortak hareket edecek sosyal bir harekete dönüşecekti. İşçi partisi ve İskoç Ulusal partisi gibi iki farklı ideolojide bulunan bu partilerin, yerele yetki transferinde aynı safta yer almalarına neden olmuştur. Bütün bunların ardında, Thatcher hükümetinin yönetim şekli ve politikalarının beğenilmemesi etkili olmuştur. Yetki devri politikanın gelişmesinde, merkezi yönetim dışında, örgütlenen bu sosyal hareket ılımlı diyalog yollar ve yöntemler sayesinde birbirine yakınlaşan bir kitle ortaya çıkmıştır. Yetki devri fikrinin uygulanacak politikalara son şekli verilene kadar, bu kitle sosyal bir hareket olarak varlığını sürdürmüştür. Siyasi bir harekete dönüşmesi için 1990'lı yılların beklenilmesi ve Tony Blair liderliğindeki İşçi partisinin yönetime gelmesi gerekecekti.

2.2.2 İskoçya Anayasal Konvansiyonu(1989-95)

Thatcher döneminde, 1980'lerin başında merkezileşme politikalarına karşı 'İskoçya Meclisi İçin Kampanya' örgütlenme hareketi olarak başlamıştır. İstenen kitleye ulaşılabilmesi ise İskoçya Anayasal Konvansiyonu ile mümkün olmuştur. "İskoçya Bölgesi için Kampanya" 1979 referandum sonucunda evet kampanyasında çalışan gruplar ve partiler bir araya gelerek oluşmuştur. Bu kampanyaya dâhil olanlar, halkın

isteyeceği ve temsil edeceği bir meclisin olmasını istemiştirler (Ichijo, 2014, s. 51). Böylelikle, demokrasinin en temel göstergesi olan bölge halkının talebi için bir araya gelinmiştir.

İskoçya Anayasal Konvansiyonu ise 1989’da ‘İskoçya Bölgesi İçin Haklar’ kampanyası ile ortaya çıkan bir Konvansiyon’dur. Kampanyada, İskoçya bölgesine yetki devrinin gerçekleşmesi ve bunun anayasal düzenleme ile yapılması savunulmuştur. (Scottish Constitutitonal Convention, 1995, s. 3). Bu Konvansiyon’a, iktidarda bulunan Muhafazakâr Parti dışında, diğer bütün sosyal gruplar, aktörler ve örgütlenmeler katılmışlardır. Bu konvansiyonun raporu, Kilbrandon raporunun da etkisinde kalmıştır. Bu raporda, yetki devrinin Birleşik Krallık siyasi sisteminde nasıl bir değişikliğe yol açacağı tartışılmıştır. Ayrıca, bu rapor uygulanacak politikaların ne olması gerektiği konusunda oldukça geniş bilgi sunmuştur. 1997’de İşçi Partisinin lideri Tony Blair ve yönetimi, yetki devri politikasını oluştururken, bu konvansiyon raporundan yararlanmıştır.

İskoçya Anayasal Konvansiyonu’nun sunduğu en temel düşünce, İskoç halkını temsil eden bölgesel bir parlamentodur. Bunun dışında, yetki devri politikaları uygulanırsa, Avrupa Birliği’nde bölgeyi temsil eden bir temsilcinin bulunması gerekliliği düşüncesi de bu konvansiyonda yer almıştır. ‘İskoçya Parlamentosuna Doğru’ raporunda, bölgesel politikaların uygulanabilmesi ve finansal olarak karşılanabilmesi için parasal g transferinin olması da belirtilmiştir. (Gay, Winetrobe, & Wood, The Government of Scotland:Recent Proposals, 1995, s. 5). Böylelikle, yetki devri için uygulanacak politikanın son halini sunan bir rapor olmuştur.

Bu rapor ile Kilbrandon raporu arasında farklılıklar ciddi boyuttadır. Konvansiyon raporu, bölgenin Avrupa Birliği’nde temsilcisinin bulunmasına dönüşen yetki devri politika nerisi olmuştur. Uygulanmadan önce bile, bu politikadan sorumlu kurumlar ve görevleri süreç içinde değişim göstermiştir. Bu konvansiyon raporunun Kilbrandon raporundan üstün olduğu bir diğer noktada, belirli bir düzeyde parasal gücün bölgeye verilmesidir. Sözü edilen konvansiyon raporuyla, bölgelerde uygulanacak olan politikalarda, yerel parlamento merkeze bağlı kalmadan politikaları

gerçekleştirme imkânına kavuşacaktı. Kilbrandon Raporu'ndaki yetki devri politikası buna imkân sağlamamaktaydı. Yetki devri politikası uygulanıncaya kadar, bu politika hakkındaki en kapsamlı rapor bu konvansiyon ile gerçekleşmiştir.

2.2.3 Tony Blair Dönemi ve Yetki Devri

1997'deki seçimleri İşçi Partisi'nin kazanması, 18 yıllık Muhafazakâr Parti iktidarını sona erdirmiştir. Birleşik Krallık siyasi sisteminde, en büyük değişikliği İşçi Partisi getirmiştir. Sosyal hareket, 18 yıllık Muhafazakâr Parti iktidarına son vermiştir. Bölgesel sorunlara çözüm olacak yetki devri politikası, sonunda siyasal bir harekete dönüşmüştür. 1960'lardan beri devam eden sorunlar, 1990'ların sonuna kadar ekonomik, sosyal ve politik konularda devam etmiştir. 1960'lar ve 70'lerde ekonomik krizler ile finansal sorunlar, 1980'lerde ve 90'larda merkezileşen politikaları uygulayan Thatcher yönetimi ile ilgili sorunlar bölgeler arasında siyasi krizlere yol açmıştır. Bu durumda, yetki devri politikasının temeli olacak sosyal hareketin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1997 seçiminde ve referandumunda İşçi Partisi başarı göstermiş, bölgelerden aldığı destek dışında, İngiliz bölgesinde de Muhafazakâr Parti'ye karşı üstünlük elde etmiştir. 1997 seçimlerinden önce, 1992 yılında John Smith tarafından yetki devri politikasının Britanya sisteminde tamamlanmadığını belirtmiştir ve İskoç halkının bu yönde bir isteği olduğunu dile getirmiştir (Addison & Jones, 2005, s. 47). John Smith'in ölümüyle, yetki devri politikalarının uygulayıcısı Tony Blair olmak durumunda kalmıştır. Blair, 'Yeni İşçi Parti' politikasını oluşturarak ve yetki devri politikasını öne sürerek seçimleri kazanmayı sağlamayı hedeflemiştir. Blair bunu başarmıştır. Yetki devri konusunda anayasal değişikliğin 1990'lardaki İşçi Partisi politikası ile örtüşmesi ve siyasal ortamın buna müsait koşulların olması, Birleşik Krallık'ta etkin ve tam kapasiteli bir değişikliğin önünü açmıştır.

Yeni İşçilerin bu dönemde getirdiği yönetim değişiklikleri şunlardır; hükümetin kamu harcamalarındaki bütçe istikrarının sağlanması, özelleştirme ve yarı özelleştirme gibi uygulamaların devlet temel kurumlarından uzak tutulması, kamu hizmetlerindeki bilgi teknolojisinin geliştirilmesi, kamu yönetim politikalarında uluslararası gündemin

takip edilmesi, kamu politikalarında bu karar alma mekanizmalarının uygulanılması (Hood, 1991, s. 3). Bu yeniliklere bakıldığında, devlet mekanizmalarının daha iyi işleminin yolları aranmıştır. Kamu politikalarında bölgelerin etkin bir yol bulunmaya çalışılmıştır. Böylece, İşçi Partisi, Birleşik Krallık siyasi sisteminde işler ve etkin bir yönetim ortaya koymayı hedeflemiştir.

2.2.3.1 İskoçya Referandumu (1997)

İşçi Partisi bu politikalar ışığında, yetki devri politikasını uygulamaya çalışmıştır. Hükümet, 1997 yılında yetki devri politikası hakkında referandum kararı almıştır. 1997 Referandumu'nda, İskoç bölgesinde % 60.1 oranında seçmen seçime katılmıştır. Bu seçmenlerin %74.3'ü İskoç Parlamentosu'nun kurulması yönünde oy kullanmıştır ve yine bu seçmenlerin %63.5'i de, vergi konusunda bazı yetkilerin İskoçya hükümetine verilmesini yönünde oy vermiştir (Robins, 1998, s. 105). Bu referandum, dönemin Birleşik Krallık politikalarını ve değişen dünya siyasetinin geldiği noktaya bağlı olarak gelişmiştir. Britanya tarihinde, Thatcher dönemi görülmemiş bir merkezileşmenin olduğu bir dönem olmuştur. Bu dönem bölgelerdeki kontrolün arttığı bir dönem olmuştur. Bunun dışında, Birleşik Krallık'ın üyesi olduğu AB'de merkezi olmayan adımların gerçekleşiyor olması, bu ülkeyi siyaseten böyle bir değişiklik yapmayı gerekli kılan unsurlardan biridir. Kaldı ki, İskoç Anayasal Konvansiyonu'na üye olan İşçi partisi ve siyasetçilerin yönetime gelmeleriyle bunu gerçekleştirmemek için hiçbir neden kalmamıştır. 1800'lerden beridir tartışmaya açılan bu politika, siyasal konjonktür açısından en uygun dönemde referanduma sunulmuştur. Ülkede yaşanan herhangi bir ekonomik kriz veya siyasal gerginliğin olmadığı anda bu politikanın ortaya sürülmüş olması, çoğunluk tarafından kabul edilmesini sağlamıştır.

1997'deki referandumda, 1979 İskoçya bölgesi referandumundaki gibi katılımındaki toplam seçmenin %40'nın evet yönünde oy kullanılması ön koşul konulmamıştır. Ayrıca, seçime katılanlarının çoğunluğunun da İskoçya bölgesi için yetkilendirme talepleri olumlu karşılamıştır. 1999 yılında da bölgeden sorumlu bir parlamento kurulmuştur. 1979 referandumunda, İşçi Partisi'nin bölünmüş olması ve sürecin politikacılar tarafından seçmene anlatılmasında yaşanan zorluklar başarısızlığa yol açmıştır. 1997'de güçlü ve karizmatik bir lider Tony Blair etrafında toplanan İşçi

Partisi, bu süreci iyi yönetmiştir. Bu dönemlerde seçmenlere yetki devri politikası iyi anlatılmıştır. Thatcher döneminde yaşanan başarısızlık bu referandumda gerçekleşmemiştir. Sosyal hareketin oluşturduğu dalganın, siyasi mercii tarafından da benimsenmesi sonucu, yetki devri politikasının uygulayabilmenin önü açılmıştır.

2.2.3.2 Danışma/Yönlendirme Grupları (Consultative Steering Group)

İskoç Parlamentosu'nun kurulmasını ön gören referandumdan evet kararının çıkmasından sonra, yönlendirme gruplarının kurulmasına siyasi otoriteler tarafından gerek duyulmuştur. İskoç Parlamentosu hakkında kanunun çıkmasından önce, alt yapısının oluşturulması sağlanmalıydı. Bu danışma grupları üç ana temel esasa göre dayandırılmıştır. Birinci esas, İskoç Parlamentosu'nun operasyonel ihtiyaçları ve çalışma metotları hakkında görüşlerin sunulmasıdır. İkinci olarak, bu parlamentonun iç tüzük yönetmeliği ve prosedür kurallarının geliştirilmesi ve uygun hale getirilmesidir. Üçüncüsü ise, devlet sekreterliğine bu konular hakkındaki görüşleri içeren raporun sunulmasıdır (Scottish Office, 1998, s. 4). Bu kurumun görev ve sorumlukları üç maddeyle belirlenmiştir.

Westminster hükümeti açısından bakıldığında, bu yönlendirme grupları İskoç Parlamentosu'nun nasıl bir yol izlenerek açılması ve çalışması gerektiği konusunda bilgi sağlayan ve önerilerde bulunmaktadır. Merkez için en iyi kararın verilmesinde çeşitli ve faydalı görüşler sunmaktadır. Merkeze alternatif çözümler sağlamaktadır. Son karar vericinin merkez olmasına rağmen, bu mekanizma rasyonel kararların verilmesinde bölge ve birlik için yararlı olmaktadır. Bu gruplar, sadece siyasal politikacıların değil, sosyal yaşamdaki halkın görüşlerini de göz önünde bulundurarak önerilerde bulunmuştur. Bu gruplar çalışmalarını sürdürdükleri sürece bütün bölgeleri kapsayıcı politikaları siyasi yöneticilere geniş bir perspektif sağlamıştır.

Bu danışma gruplarının diğer bir faydası da, komitelerin karar almaları ve uygulamaları konusunda bilgi sunmalarıdır. Komitelerin dört farklı şekilde çalıştığı belirtilmiştir. Birincisi, bu komiteler sözlü ve yazılı olarak hem bakanların hem de devlet memurlarının ifadelerini kayıt altına alırlar. İkincisi ise, karar verilme aşamasından önce ve politika gelişimi sürecinde etkindirler. Üçüncüsü, politikalar

hakkında alınan kararları kamuoyu ile paylaşırlar. Dördüncü olarak, bütçe işlemlerinde finansal yönetimden sorumludurlar (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 46-47). Yönlendirme grupları, parlamentonun ve komitelerin yetki devri politikalarının uygulanmaya başlandığı zaman, bu kurumların İskoçya bölgesi için sorumlulukları ve yetkileri belirlemiştir. Bu sayede, bölgedeki kurumlar arası çatışmanın önüne geçilmiştir. Bu danışma grupları, siyasi aktörler veya karar alma mekanizmalarında aldıkları kararlar veya öneriler bağlayıcı olmamasına rağmen, siyasi merciler tarafından gerekli görülmüştü. Yetki devri politikasının gerçekleştiği süreçte görmek mümkündür. Bu gruplar aracılığıyla, İskoç Kanunu ile parlamentonun iç tüzüğünün hazırlanmış olması buna iyi bir örnektir.

2.2.3.3 İskoçya Kanunu 1998

1997 referandum sonucu ortaya çıkacak durum, 1998 İskoç Kanunu ile şekillenmiştir. Westminster hükümetinden çıkan bu kanun ile yetki devri politikasının boyutu belirlenmiştir. Bu kanun ile İskoçya bölgesi için parlamento kurulması yönündeki referandum onaylanmıştır. Ayrıca bu kanun, İskoç Parlamentosu'na devredilen politikalar ve parasal güç vermiştir. Devredilen konularda yasa çıkarma yetkisi, Holyrood siyasi merci olarak belirlenmiştir. Bunlarda, İskoçya'da idari, yasa ve mali yetki devri çeşitlerinin bir arada uygulandığı yeni sistemin Birleşik Krallık siyasetinde değişiklik meydana getirmiştir.

Sözü edilen yasal düzenlemeler ile Westminster hükümetinin yetkisinde olan pek çok konuda sorumluluk, güç ve yetki 129 parlamentere sahip olan İskoç Parlamentosu'na geçmiştir. Bu da, 1707 yılından beri İskoç bölgesinde uygulanan politik yaşamı değiştirmiştir. İskoç Parlamentosu'nun iki önemli özelliği vardır. Birincisi, merkezin belirlediği politikalarda serbest ve kendine özgü politika geliştirmesini sağlar. İkincisi, gelir vergisindeki her pound' ta 3 peni arttırma ya da azaltma yetkisi, Holyrood hükümetine verilmiştir. (Riche, 2013, s. 43). Bu iki özellik, merkezin hem finansal hem de siyasal alanda bölgede etkinliğini azalmasına yol açmıştır. Bunun yerine, yerel hükümetin bölgede en yetkili siyasi kurum olmuştur.

İskoçya Kanunun siyasal sistemde yarattığı değişiklik yeni bir tartışmayı gündeme getirmiştir. Bu tartışma, İskoçya bölgesinin egemenliğinin İskoç Parlamentosu'nda mı yoksa Westminster hükümetinde mi olduğudur. Ian Holiday, egemenliğin iki şekilde gerçekleştiğini savunmaktadır; Yasal ve politik egemenlik. Yasal egemenlik, Birleşik Krallık'ın dağılmaması ve bölgelerin bir arada birlik içinde kalmasıdır. Politik egemenlik ise, bölgelerde uygulanan politikaların halkın taleplerine göre şekillendirilmesidir, bölgelerde yer alan meclisler merkez hükümetin alt meclisi olarak konumlandırılmaktadır (Holiday, s. 10). Birliğin bir arada kalmasını sağlayacak politikalarda, ana karar merciinin Westminster olması yasal egemenlik kapsamındadır. Savaş, barış, diplomasi gibi konularda merkez hükümeti, karar vericidir. Bölgesel kamu politikalarını İskoç Parlamentosu'nun belirlemesi ise, politik egemenlik kapsamındadır. İskoç Meclisi, ana merkezin altında çalışan alt bir kurum gibidir ama yerel, uygulanacak politikalarda bağımsız ve tam yetkili bir biçimde yerine getirmektedir. İskoç Kanunu, egemenlik tartışmasına yol açmıştır ve Birleşik Krallık'ta egemenlik kavramında değişiklikleri meydana getirmiştir. Yetki devri gerçekleştikten sonra egemenlik ikiye ayrılmıştır. Yasal egemenlikten sorumlu olan merkezi hükümet olurken, politik egemenliğe sahip bölgesel meclis olan Holyrood olmuştur.

İskoç Kanunu'nun yerel hükümete devrettiği politikalar; sağlık, sosyal çalışma, eğitim, yerel yönetim, adalet ve sivil güvenlik işleri, orman, balık ve tarım, çevre, turizm, bölge içi ulaşım gibi konuları içeren konulardır (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 28). Bu konulara bakıldığında zaman, bölgenin bölgesel konularında merkez hükümete bağlı olmadan gerçekleşmesi muhtemel politikalardır. Merkezden çıkan kararların bölgedeki krize ve protestolara yol açacağı düşünülerek, bu kararlar sözü edilen politikalar yerele devredilmiştir. Bir diğer açıdan da, yerelde hızlı bir sürede karar alınması ve yerel hükümetin sorunu büyümeden ortadan kaldıracak olmasıdır. En temel konularda, bölgenin temsil ettiği kişilerin soruna en etkin çözümü bulacak olması da ayrı bir faydası olacaktır.

İskoç Kanunu'nun merkezde rezerv olarak kalan konulara bakıldığında ise bu konular, anayasa, dış politika savunma, istihdam, ekonomik ve sosyal sorunlar, sosyal güvenlik ve uluslararası konulardır (Hallwood & MacDonald, 2009, s. 59). Bu konular

ülkenin genelini ilgilendiren ve birliğin devamı için ortak karar alıcı bir mekanizmayı gerektiren konulardır. Bölgelerin kendilerine has dış politika taleplerinin yerine, merkez ortak aklı ve bütün bölgeleri kapsayan bir politikanın uygulanmasına çalışmaktadır. Bu konular, merkezin bölgelerdeki hâkimiyetini koruyacaktır. Ayrıca, birliğin dağılmadan bir arada kalmasının içeren konuların olması, yerel ile merkez arasında ilişkilerin sürekliliğini sağlamaktadır. Örneğin, Birlikten ayrılma, merkezle yerel arasında uzlaşa sonucunda çıkacak referandum kararına göre şekillenmektedir. Bu ayrılmada iki tarafın yer almasının nedeni, merkez ile bölge arasında oluşabilecek belirsizlikleri ortadan kaldırmaktır. Şeffaf ve açık olarak belirlenen politikaların sayesinde, anlaşmazlık konularının ortaya çıkmaması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Yine de, İskoç Kanunu bazı konular hakkında yeterli detaylar içermemektir. Yetki devri politikaları uygulanmaya başlandığında, Birleşik Krallık-İskoçya ve Avrupa Birliği-İskoçya arasındaki belirsiz alanlar ortaya çıkmıştır. Birleşik Krallık ile İskoçya arasında sanayi, yüksek eğitim, yoksulluk, nükleer planlamalar, ulusal sağlık servisi gibi konularda kimin yetkili olduğu konusu açıkça belirtilmemiştir. AB ile İskoçya arasında ise, ortak tarım politikası, ortak balıkçılık politikası, AB çevre ilkeleri ve sağlık kontratları gibi konularda, yerele yardımcı olmak konusunda İskoç Kanunu yetersiz kalmıştır (Cairney & McGarvey, Scottish Politics-An Introduction, 2008, s. 2). Yetkinin hangi tarafta ve kimde olduğunun belirtilmediği durumlarda, bütün ilgili taraflar ortaya bir yol haritası koymaya çalışmıştır. Örneğin, Merkez ülke genelinde ‘Ulusal Sağlık Hizmeti’ sağlanmaya çalışılırken, sağlık politikasının yerele devredilmesi ile yerel, bölgesel politika uygulamaya çalışmıştır. Bu gibi konular ortaya çıktığında, her iki tarafında uzlaşmaya varması ve ortak bir karar alınması zorunlu hale gelmiştir. Örneğin, sağlık konusunu içeren sigara yasağı, karşılıklı uzlaşa sonucu İskoç hükümetinin yetki devri kapsamına alınarak belirsizlik ortadan kalkmıştır (Cairney, The role of ideas in policy transfer: the case of UK smoking bans since devolution, 2009, s. 477). Karar verme, merkezden yerele aktarılacak sorun çözülmüştür. Bunun gibi diğer belirsiz konularında uzlaşıyla, yetki devri kapsamına alarak ya da merkezde yetkinin kalmasını sağlayarak halledilmelidir.

2.2.3.4 İskoçya Parlamentosu'nun İç Tüzüğü

Bir kurum kurulmadan önce o kurumun yetkilerinin yönetmelikle düzenlenmesi olmazsa olmazdır. O kurumun yetki sınırlarının belirlenmesi ve yetkilerinin neler olduğu konusu, kurum kurulmadan oluşturulmalıdır. Yetki devrini politikasıyla Britanya, yerel hükümetin nasıl işleyeceği konusunda iç tüzük hazırlamıştır. Bu iç tüzük, parlamento hakkında detaylı bilgi içermektedir.

Parlamento iç tüzüğünde; milletvekillerinin nasıl seçileceği konusu ve seçmenlerin parlamentoyu nasıl etkilediği konuları yer almıştır. Komisyonların parlamentoya nasıl destek sağlayacağından, parlamentonun çalışma saatleri ve parlamentonun açıklık ve şeffaflık ilkesinin göz önünde tutularak kamu kurumlarına atamalar yapması iç tüzükte belirtilen diğer konulardır. Parlamento aktivitelerinin raporlanması da tüzükte bulunan bir maddedir. (Winetrobe, 2001, s. 13). Bu sayede, kurumun sınırları belirlenerek, kurumun işlerliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Yerel ve merkez hükümet, yetkilerini bilerek bu siyaset izlenilmiştir. Aksi halde, açık ifadeler ve belirli ilkelerden oluşmayan siyasi organlar, ülke içinde kurumlar arasında çatışma alanları meydana getirebilirdi.

2.2.3.5 Mutabakat Zaptı (1997)

Birleşik Krallık siyasal sisteminde yetki devri politikası sonucu oluşan merkez ile yerel yetkililerin aralarındaki görüşmelerin nasıl olması gerektiğini belirten belgedir. Dahası, hükümetler arası ilişkilerin kurulmasını ve ortak bakanlar komitelerinin kurulmasını ön gören bu belge, ilk kez 1997'de ortaya çıkmıştır. Bu belge resmidir ve mutabakat zaptı merkez ile yerel arasında en temel ilişkiyi gösterir. Yetki devri sonrasında çıkabilecek sorunları ele alması bu belgeyi, daha önemli kılar.

Bu belge, Birleşik Krallık sistemdeki değişiklikleri belirtmektedir ve bunu 3 önemli amaç etrafında sağlamaktadır. İlki, yetki devri ile gerçekleşen kurumların sorumluluklarının belirlenmesi ve uygulanabilecek politikaların genişletilmesi konularıdır. İkincisi, belirlenen konularda yetki devredilen kurumların düşüncelerine yer verirken, en uygun fikrin karar verilmesini sağlar. Son olarak, yetki devredilen kurumlar (İskoç Parlamentosu ve buna bağlı olan komisyonlar ile komiteler) ve merkezin

katılımı ile bölge için gerekli olan uygun planların yapılmasını amaçlamaktadır. (Civil Service, 2015, s. 7). Bu sayede, bölge sorunları için bölge ve merkezin ortak hareket edebilme kabiliyetini artacaktır.

Sistemdeki değişikliklerin getireceği durumlarda, kurumlar arası veya merkez ile bölge arasındaki iletişim kanalları ve yolları bulmayı ön gören bir mutabakat zaptı vardır. İki tarafında kabul edebileceği fikirlerin uygulanmasını göstermektedir. Sözü edilen mutabakat zaptı, ilişkilerin devamlılığını sağlayacak ortak politikalar oluşturulmaya çalışmanın temelini atan belge durumundadır. Britanya siyasetinde hem Westminster hem de Holyrood hükümetlerinin siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel farklılıklarına rağmen devamlılığı bu zapt ile mümkündür.

Bu zapta imza atan bölgesel ve merkez hükümet temsilcileri, hükümet arası ilişkiler ve ortak bakanlar komitesinin kurulmasına sebep olduğundan resmi bir belge olarak görülmektedir. Yine de, bu zaptın resmi bağlayıcılığını sağlayan bir antlaşma görülmemektedir (Hansen, s. 47). Bu belgenin Westminster hükümeti tarafından yayınlanmış olması resmi olduğu yönünde tartışmalara yol açmaktadır. Bunun nedeni, yerel bölgedeki aktörlerin bu kararlarda çok etkili olmadığı düşünülmektedir.

2.2.3.6 Anayasal İşlerden Sorumlu Departman(2003)

Yetki devrinin getirdikleri, bölgeler arası problemlerin siyasi erkler arasında çözülmemesi sorunu Birleşik Krallık'ta baş göstermiştir. Farklı mahkeme sistemlerine sahip bölgelerde, herhangi bir sorunun çözüme kavuşturulması gerekliliği siyasi politikacılar tarafından fark edilmiştir. Bunun üzerine, 2003 yılına gelindiğinde Birleşik Krallık sisteminde 'Anayasal İşlerden Sorumlu Bölüm' kurulmuştur. Bu kurum, yetki devri gerçekleşen bölgeler ve merkez arasında yetki devrinden kaynaklanan sorunlara çözüm aramıştır (The Constitution Unit, Nations and Regions:The Dynamic of Devolution, 2003, s. 33).

Böylece, gücün bölgelere aktarıldığı konularda merkez ile yerel siyasi odaklar anlaşamadığı zaman, bu kuruma başvurmuşlardır. Bu kurum, yasal bir süre içinde her iki tarafında çözüm bulmasına yardımcı olmaktadır. Merkez ve yerel arasında, komiteler, konseyler veya komisyonlar gibi kurumlarla değil, bu departman ile sorun

çözümüne kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu kurumun hem merkez hem de yerel güçleri ikna etmesi, meşru ve yasal bir zeminde gerçekleşmektedir.

2.2.4 Yetki Devrinin İskoçya'ya Getirdikleri

Birleşik Krallık politik sistemine getirilen değişikliklerin bütün bölgelerde farklı boyutlarda uygulanması ağır işleyen siyasal sistemin hızlandırılması göz önünde bulundurularak geliştirilmiştir. 1999 sonrası bölgeyi temsil eden kurumlar, İskoç Ofisi ya da İskoç bölgesel devlet sekreterliği ile sınırlı kalmamıştır. Yetki devriyle, bölgeyi en etkin temsil eden İskoç Parlamentosu olmuştur. Bu kurum, daha fazla yetki ile daha fazla güce kavuşan yapısı sayesinde bölgede en yetkili karar verici olmuştur. Bu yerel parlamento, farklı olan kamu politika kararları olarak, bölgelerdeki farklılıkları belirginleştirmiştir.

İskoç Parlamentosu, birincil yasama yetkisine sahiptir. İskoçya bölgesi, bu özelliğiyle yetki devrinin gerçekleştiği diğer bölgelerden ayrılmıştır. Örneğin Gale bölgesinde, merkez hükümetin uyguladığı politikaları meclisten geçiren idari yetki devri uygulanmıştır (Hopkins, 2002, s. 171). İskoçya bölgesi, belirlenen politikaların uygulanmasını ve karar verilmesini merkeze bağlı olmadan gerçekleştirmektedir. Hiçbir bölgenin etkisinde kalmadan, yetki devri gerçekleşen alanları bölgeye özgü politikalar geliştirmektedir. Bunu da, İskoç parlamentosunda halkın isteklerine göre şekillendirilmiştir ve değiştirmiştir. Yetki devri politikasında yasa yapma hakkı yerine merkezde alınan kararları uygulayan idari yetkilere sahip bir meclis bölgede kurulmuş olsaydı, İskoç yerel meclisi bölgenin ihtiyaçlarına uygun politikalar geliştirmeyecekti ve uygulamayacaktı. Aynı Galler meclisindeki gibi bölgede ikincil yasa yapan meclis olacaktı ve bölgeyi şekillendiren yine merkez kalacaktı. Bölgesel meclis ikinci konumda olmaması, yetki devrinde İskoçya'yı diğer bölgelerden ayıran en önemli özelliğidir, yerel politikalarda kanun yapma ve yasa yapmada birinci sorumlu kurum İskoç parlamentosudur.

Yetki devrinin getirmiş olduğu bir başka değişiklik, merkez ve yerel ilişkilerin gerçekleştiği boyutta meydana gelmiştir. Merkez ile yerel arasında olan politikalar, yetki devriyle beraber yerele aktarılmıştır. Yerelde bu politikalarda ilişkiler meclis ile

konseyler ya da komiteler arasında gerçekleştirmektedir (McGarvey, 2002, s. 31). Bu devredilen konular da merkez-yerel arası ilişkiler, yerel kurumlar arası ilişkilere yerini bırakmıştır. Eskiden devredilmeyen konular, merkez ile yerelin arasındaki Westminster hükümetinin kararı doğrultusunda olmuştur. Merkez, Bölge Devlet Sekreterliğinin bölge ile ilgili politikaları gündeme getirmesiyle hükümet ajandasına almıştır ve İskoç Ofisi ile çalışılarak bölge politikaları oluşturulmuştur. Fakat yetki devriyle gerçekleşen parlamento ile yerel komiteler, komisyonlar, konseyler gibi örgütlenme çeşitliği, halka ulaşan yeni politikaları gerçekleştirmişlerdir.

Devletin başında kim olduğu konusunda yetki devri öncesi ve sonrası değişmemiştir. Yetki devri öncesi, Westminster hükümetinin başı olan kraliçedir. Diğer bölgelerde kraliçe hâkimdir. Devretme politikasından sonra da, hem Westminster hem de Holyrood parlamentolarının başı yine kraliçedir. (Giubernau, 2010, s. 66) Kraliçeye tabi olma konusunu, bütün bölgeleri kapsayarak devam etmiştir.

Yetki devrinin en önemli değişikliklerinden birisi de, İskoç Ofisi'ne devredilmiş olan politikaların uygulanması için kaynakların toplanması ve vergi gücünün İskoç Parlamentosu'na geçmiş olmasıdır. (Mitchell & Bradburry, 2004, s. 333). Böylece, güç kapsamı ve yetkilendirmesi genişleyerek kurumlar arası transferler sayesinde gerçekleşmiştir.

2.3 İskoçya'da Siyasi Kurumsallaşma

Bu bölümde yetki devri politikası öncesinde ve sonrasında, İskoçya bölgesinde olan kurumsallaşma incelenecektir. Yetki devri öncesinde olan kurumların hala Birleşik Krallık siyasi sisteminde devam etmesi ve yeni kurulan kurumlarla çatışmadan bölgede temsil edilmesi, yetki devrinin başarılı şekilde uygulandığını göstermektedir. Bunun sebebi, Birleşik Krallık gibi demokrasinin örnek gösterildiği ülkelerde, kurumlar arası çatışmaların yaşanmasının ender görülmesidir. Bu yüzden, hem Westminster hükümeti hem de Holyrood hükümeti arası sorunları azaltacak mekanizmalar kurulmuştur ve anlaşma yöntemleri aranmıştır. Bu bölümde, İskoç Parlamentosu, bağımsız yetkileri olan hükümet kuruluşu ya da örgüt, Ortak Bakanlar Komitesi gibi kurumların yanı sıra sivil servisler, hükümetler arası ilişkiler, resmi konvansiyonlar (sewel convention),

bağlayıcılığı olmayan antlaşmalar (concordats), gibi hem kurum hem de kurumlar arası ilişkileri düzenleyen antlaşmalara bakılacaktır. Böylece yetki devri politikasının Birleşik Krallık sistemine getirmiş olduğu değişikliklerin açıklanarak anlaşılması sağlanıp ve bilgi verilmiş olacaktır.

2.3.1 İskoç Parlamentosu

Yetki devri politikasının uygulanmaya başlamasıyla, İskoç bölgesinde en etkili olan kurum İskoç Parlamentosu olmuştur. 1707'deki parlamentonun birleşmesinden bu yana yaklaşık 300 yıl sonra kurulan bu parlamento, hem bölgesel değişimleri hem de Birleşik Krallık siyasi değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu siyasi değişim sonucunda, İskoç Parlamentosu merkez tarafından elde ettiği yetkiler, sorumluluklar ve görevler daha önceden hiçbir siyasi kuruma verilmemiştir. Bu da, İskoçya Parlamentosu'nu bölgede merkezi güç odağı yapmıştır.

İskoç Ofisi ve Birleşik Krallık'ın bölgedeki temsilcisi olan sekreterliğin yetkilerinin bu kuruma devrolması ile beraber, İskoç Parlamentosu'nun elde ettiği ekstra güç ve yetki ile bölgede hâkim kurum haline gelmiştir. Yetki devri öncesi hiçbir kurum parasal konuları kapsayan siyasi meselelere, örnek vermek gerekirse; vergileri arttırma gücüne sahip olmamıştır ve bölge için belirlenmiş konular hakkında gerekli yasaları çıkarabilecek mekanizmaları oluşturamamıştır. Bu yalnızca, İskoçya Parlamentosu'na yetki devri sayesinde gerçekleşmiştir.

Yetki devri öncesi dönem ile sonrasındaki bir diğer önemli bir fark da parlamentonun İskoç bölgesinde yaşayan halk tarafından seçilen parlamento olması ve idari kadronun halkın oyları ile belirlenmesidir. İskoç Ofisi ve Sekreterlik siyasi iktidarın atamaları ile gerçekleşmiştir (Bache & Jordan, 2006, s. 77). Parlamentonun, siyasi merciler tarafından değil, halkın olduğu sosyal merci tarafından seçiliyor olması önemli bir değişikliktir. Yetki devri gibi siyasi konuların merkez veya iktidarı elinde bulunduran iktidarlar tarafından değil, halkın talep ve isteklerine göre şekillenmiş olması önemlidir. Bu da, bölgenin demokratik prensipler etrafında yönetilmeye çalışıldığını göstermektedir.

Yetki devri öncesi dönemde, bölgeler arasında entegrasyonu ve birliğini sağlamaya çalışan merkezi siyasi sistem vardı. Yetki devri sonrası dönem de ise, adem-i merkezileşen bir siyasi sistemde kurumlar aracılığı ile dönüşüm gerçekleşmiştir. Bu iki sisteminde uygulanmasının altında yatan sebebe bakıldığında ise, artan milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerin engellenmeye çalışıldığı görülür. Kurumlar, her ne kadar farklı görev ve yetkileri de olsa ortak bir amaca hizmet etmek için kurulmuşlardır.

Holyrood hükümeti; güç paylaşımı, sorumluluk, ulaşılabilirlik ve katılım ve eşit olanaklar şeklinde 4 ana prensip benimsemiştir. Güç paylaşımı; parlamentonun üç ana unsuru olan İskoç halkı, yasa koyucular ve İskoçya bölgesini idare edenler arasında güç paylaşımının mecliste ortaya konulmasıdır. Sorumluluk ise, İskoç idaresinin parlamentoya karşı sorumlu olmasıdır. Parlamento ve idareciler prensibi bu erkin İskoçya halkına karşı da sorumlu olduğunun altını çizmektedir. Üçüncüsü ise, parlamentonun şeffaf ve ulaşılabilir olması prensibidir. Bu prensibe göre sorunlara çözüm bulma mekanizması dışında, uygulanacak yasa ya da politikalarda halkın katılımı sağlanmalıdır. Karar alma mekanizmalarının veya araştırma prosedürlerinin gelişmesinde bölgesel hükümet yardımcı olmalıdır. Son olarak, İskoç Parlamentosu herhangi bir süreçte, atama yapılırken herkese eşit şans vermelidir (Ezzamel, Hyndman, Johnsen, & Lapsley, 2008, s. 27).

Gücün paylaşımında siyasi ya da yasa koyucuların dışında, İskoçya bölgesindeki halkın güç paylaşımındaki rolü de parlamento tarafından belirtilmiştir. Hem yasa hem politikalar geliştirilirken, halkın çıkarlarının gözetilmesi vurgulanmıştır. Sorumluluk konusunda, demokrasilerin en temel görevi olan halka sorumlu olunması ve halkın seçmiş olduğu parlamentoda idare görevini üstlenenlerin parlamentoya karşı sorumlu olması, genel olarak günümüz devletlerinde görülen bir durumdur. Bu yüzden, İskoçya Parlamentosu'nun bu prensibi uyguluyor olması bölgede demokrasi gelişimi için iyi bir alt yapı oluşturmaktadır.

İskoçya'da yönetim veya parlamento, bireyleri göz önüne alarak politikaları açık, şeffaf ve ulaşılabilir olmasını amaçlamaktadır. Bu da, halkın uygulanan politikalardan haberdar olmasını sağlayarak mümkün kılmıştır. Bunun sonucunda ise,

karar alma sürecine halkın katılım kanallarının açılması, uygulanacak politikaların kapsamını tabana yayılması ve yollarının bulunması daha kolay hale gelecektir. İskoç siyasi aktörler, bu prensibi benimseyerek herhangi bir zümre ya da sınıfa ait olmadan, mümkün olduğunca çok kişiyi dâhil ederek politikaları oluşturmayı öncelikli konu olarak görmüşlerdir.

Yönetim, herkese eşit yaklaşarak kişilere cinsiyet, etnik kimlik, sınıfsal veya ideolojik ayrım yapmaksızın, devlet kadrolarına yerleştirme yaparak demokrasinin gereğini yerine getirmiştir. Böylece ileri demokrasi dediğimiz ülkelerde, ideolojik yapılanma veya etnik kimliğin hâkim olduğu kadrolaşmanın önüne geçilmektedir. İskoçya bölgesinde de bu gözetilerek gerçekleşmektedir.

İskoç Parlamentosu'nun yetkilerinin kapsamına baktığımızda, Parlamento Avrupa kurumları ve karar alma süreçlerinde yetki devri politikaları çerçevesinde AB ile doğrudan ilişkiler içinde bulunma hakkına sahiptir. Bunun en açık olduğu konulardan biri Avrupa Birliği'nde temsiliyettir. Birleşik Krallık, otoriteyi Holyrood hükümetine devrettiği alanlarda hükümet, bölgeyi AB'de temsil etmektedir. İskoç Parlamentosu'ndan çıkan AB politikalarının Britanya kurumlarından da çıkması sağlanarak İskoçya bölgesinin farklı kimliğini garanti altına almak bu parlamentonun amaçlarından biridir. Ayrıca, İskoçya Parlamentosu, uluslararası antlaşmaların yetki devri politikaları kapsamına giren konularda müzakere ve uzlaşının sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu politikalarda İskoçların çıkarlarını İskoçya Parlamentosu göz önünde bulundurur (Mciver, 2014, s. 7). Bu sayede, hem Avrupa Birliği konularında hem de Birleşik Krallık politikalarında, İskoçya'nın etkinliğinin arttırması konusunda bu parlamento çalışmaktadır.

İskoçya Parlamentosu, hem ileri demokrasi prensiplerini benimsemiş hem de bölge çıkarlarını koruyarak hareket etmiştir. Bu sayede, parlamento sadece bölge için önemli bir aktör değil, birlik içinde merkezle de ilişki kurmak durumunda olan bir aktör konumundadır. Ayrıca, İskoç Parlamentosu Westminster ve AB ilişkileri çok boyutlu gerçekleşmektedir ve denge ve kontrol mekanizmaları kurmuştur. Bu kurumla ilişkiler, yetki devri politikaları sonucunda ortaya çıkmıştır.

2.3.2 Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler demokrasinin gelişmesinde ve kurumsallaşmada en etkin devlet aygıtlarındandır. Merkezdeki yönetimlerin bölgeye ulaşması zor olmaktadır. Yereldeki yönetici kadrosunun bölgeye ulaşması daha kolaydır. Yerel yönetimler sayesinde, katılımcı demokrasinin gelişmesi ve geniş kitleye yayılması sağlanır. Bu sayede, yerel halk politika ile ilgilenmeye ve devlet kurumlarına güven duymaya başlar. Bunun nedeni yereldeki bireylerin sosyal, ekonomik ve siyasi kararlara en direkt müdahalede edebiliyor hissetmesidir (Pratchett, 2001, s. 4).

Yerel otonomiye sahip olan kurumlar, merkez hükümetin altında çalışan devlet kurumları gibi işlev görmektedir. Çoğunlukla bu kurumlar, merkez ile yerel arasındaki ilişkiyi tartışabilecek otoriteye sahip değildirler. Yerel yönetimlerde siyasi olarak bölünmüşlük vardır. Merkez, yerele gücü sınırlı olarak vermiştir. Merkezin yerel yönetimlerle nasıl kurulacağı bilinmemesi, bu iki aktörün arasında krizin çıkmasına neden olmaktadır (Blond & Morrin, s. 3).

Merkezden devlet politikalarının bölgelere ulaşması veya merkezden bölge sorunlarına çare olması beklenmektedir. Bu nedenle pek çok Batı demokrasisi, merkezi olmayan politikalara yönelmekte ve bunların yerel hükümetlerle ya da bölgesel yönetimler ile sağlanmaktadır. Özellikle, bütçe konusunda bölge ile merkez arasındaki uyum sağlanması için bölgede merkezi siyasi partiler, yerel hükümetlerde etkin olmaya çalışarak ülke sınırları içerisinde ulusal bir program geliştirmeyi hedeflenmiştirler (John, 2001, s. 8). Siyasi partiler, yerel yönetimlerdeki seçimleri kazanmayı hedefleyerek bunu yapmaktadırlar.

Yerelin de kendi başına finansal sistemi yönetebileceği fikrine sahip olmasına rağmen, bu kadar büyük bir sistemi bölge içinde tek başına yardım almadan yönetmesi zor olacaktır. Aslında, hem merkez hem yerel kendi kapasitelerini ve potansiyelini iyi kullanabilmiş olsalar ve birbirini tamamlayabildiklerini görmüş olsalar, devlet politikalarında hem verimliliği arttıracak hem de politikaların yerel ve ulusal düzeylerde başarıya ulaşmasını sağlayacaklardır.

Yerel yönetimler, Birleşik Krallık siyasal sisteminde modernleşmenin öncüsü olduğundan önemlidir. İlk yerel yönetim kanununun çıktığı yıl 1894 yılıdır. Bu kanunda, 1845 yılında çıkan yasaların bölgelerde yetersiz kaldığının ve bir dizi değişikliğin yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca, bu kanunla merkezin konsüllerle bölgedeki etkinliğinin artırılması yönünde kararı Westminster’da alınmıştır (Wightman, 2014, s. 7). Kötü yönetim koşullarının iyileştirilmesi ve merkezin kontrol etmesini sağlayacak etkin yolun aranıyor olması, Birleşik Krallık demokrasinin ne kadar eskiye dayandığını göstermektedir. Yerel otorite ve konsüller bu kanunla beraber, İskoç ve Gale bölgelerinde etkin olmaya başlamışlardır.

John Stuart Mill, yerel yönetimin vatandaşlara siyasete katılımını teşvik ederek ve demokrasinin toplum kimliğini oluşturarak bölgesel farklılıkları kapsadığını, ifade etmiştir (Brooks, 1991, s. 42). Bu farklılıklar bilinerek ve kapsayıcı olarak ortak bir ulusal politika gündeminin oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır. Bu düşünce, uzun süre, Birleşik Krallık siyasal sisteminde uygulanmaya çalışılmıştır. Bölgesel politikalarda farklılıklar yerel yönetimin önüne geçtiğinden, ortak bir ulusal politika gelişmesi pek mümkün olmamıştır.

2.3.3 Yerel Meclisler

Yerel yönetimler, merkez tarafından belirlenen politikaları uygulamada yetkili ve sorumlu olmaktadır. Yerel yönetimler özellikle eğitim, sosyal, ulaşım gibi konularda bulundukları bölgelerde, bu politikaları uygulamaktadır. Yerel meclisler de yerel yönetimler gibi bölgede etkin olan ve yerel yönetimlere bağlı çalışan kurumlardandır. Bu meclisler de yerel yönetimler gibi yerel halk tarafından seçilmektedir. Bu meclisler, bölge politikalarında halkın isteğinin neler olduğu konusunda çalışmalar yapmaktadır. Yerel halkın ihtiyaçlarını yerel yönetimlere aktarması nedeniyle yerel yönetimler tarafından tercih edilmektedir. Yerel meclislerin görev ve yetkileri; okullara öğretmen sağlanması, parkların yapılması, doğum ile ölüm işlemleri, evlilik işlemleri, caddelerin ışıklandırılması ve yol çalışmalarını sağlamaktır. İskoçya’da 32 tane yerel meclis bulunmaktadır (Craig, Taylor, Bloor, Wilkinson, Syed, & Monro, 2002, s. 6). Yerel yönetimler ve meclisler, büyük kamu politikalarının uygulayıcı değillerdir,

günümüzdeki belediyelerin halka sağladığı en temel hizmetleri bölgelere sağlamakla yükümlü bölgesel kurumlardır.

Bütün yerel yönetimler ve yerel meclisler, 1975 yılında İskoç Yerel Otoriteleri'nin Konvansiyonu adı altında tek bir organizasyon altında toplanmışlardır. (McConnell, 2004, s. 7). Bu konvansiyon, ortak politikalar oluşturma, finansal kaynak bulma, hizmet ücretlendirmeleri ve hizmet koşulları gibi konularda, yerel konsüllerin ortak karar alınmasını sağlamayı amaçlamaktadır (Sloat, 2002, s. 26). Bu durumun altında yatan sebep, bölgelerde uygulanacak kararların bölge içinde farklılıklardan bağımsız bölgesel birliktelik sağlamaktır. Bu konsüller, siyasi olarak farklı olan yerel otoritelerin siyasi görüşlerden bağımsız hareket edilmesinin yolunu aramaya çalışan bir kurum olmuştur. Yine de, İskoç bölgesini İngiliz ve Gale bölgelerinden ayrışmasını daha da derinleştirmiştir.

Yetki devri sonrası politikasıyla, İskoç İdaresi bu konvansiyonun sosyal idare ajandasının ulaşmasında daha çok başvurmuştur (McGarvey, 2002, s. 30). Bölgesel aktörler, toplumun sosyal konularına değinilmesinin gerektiğinin farkına varmıştır. Yerel topluluklar için hem sosyal hem politik karar alınmasını yetki devri sonrası dönemde İskoç Parlamentosu gerçekleştirmektedir. En etkili kurum İskoç Parlamentosu'nun olmasına rağmen, komiteler ve meclisler de bu parlamentoya yardımcı olmak üzere devrededir.

Yetki devrinin izin verdiği ölçüde Avrupa Birliği politikalarında, yerel temsilcilerin ve otoritelerin Birlik ile ilişkiler kurması, AB düzenlemeleriyle mümkün hale gelmiştir. 2011 Yerelleşme Kanunu ile hem AB-Birleşik Krallık hem de Merkez-yerel hükümet arasındaki rezerve konularda ölçüt olarak AB kuralları ve uygulamaları standart olarak kabul edilmiştir (COSLA, 2014, s. 3). Böylelikle, sınırlı da olsa yerel parlamento dışında da yerel aktörlerin AB ile ilişkilerde sürece dâhil edilmesi sağlanmıştır.

2.3.4 Quangos (Yarı Otonom Hükümet Dışı Kurumlar)

Birleşik Krallık siyasi sisteminin en önemli kurumlarından biri yarı otonom hükümet dışı kurumlardır. 1970'lerde oluşturulan bu kurum, Birleşik Krallık'ın farklı

bölgelerinde farklı şekillerde faaliyet göstermektedir. Birleşik Krallık siyasetinde, yaklaşık 250–350 arasında yarı otonom kurum bulunmaktadır.

D.A.N. Jones ve Alan Doig, quango kelimesini; yarı resmi bir örgütlenme olan fakat halkın düşüncelerini temsil eden kurumlar şeklinde tanımlamıştır (Borker, 1982, s. 3-4). Tam resmi olmamasının nedeni, bu kurumun ortaya koyduğu düşünceler yönünden merkeze bağlı karar alınmıyor olmasıdır. Yarı resmi olmasının sebebi, finansal kaynağını sağlayan devlet tarafından desteklenmesidir. Bu yüzden, bu kurumun ortaya koyduğu fikirler, kimi zaman devlet politikası olmaktadır. Hem merkeze bağlı olmaları hem de merkezden bağımsız hareket edebilme kabiliyetlerinden dolayı yarı otonom hükümet dışı kurum şeklinde adlandırılmaktadırlar.

Yarı otonom hükümet dışı kurumlarının başlıca görevleri; sosyal hizmetlerde hükümetin eksik kaldığı işlerde yardımcı olmak, dağılan ve farklılaşan hükümet politikalarını sınıflandırmak ve bir araya getirmeye çalışmak ve doğrudan olmayan, bölünmüş olan yönetimlerin politikalarda merkezin ulaşmasını sağlamaktır. (Borker, 1982, s. 44). Sözü edilen bu bağımsız kamu örgütleri, Birleşik Krallık siyasal sistemindeki eksik kalan politikaları tamamlamaya ve merkez hükümete bildirmeye çalışmaktadırlar. Bu çerçevede, hükümetin bölgelerdeki etkinliğini ve politikaların verimliliğini artırmak yönünde görevler benimsemişlerdir. Bu sayede, merkezin politikaları bu kurumlarla mümkün olan en çok bölgeye ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Derek Birrell, 6 farklı yarı bağımsız hükümet kurumunu kategorize etmiştir. İdari olan quangos, idarenin ve yönetimin aldığı kararları merkez hükümete iletilmesi konusunda yardımcı olmaktadır. İkinci model ise, sağlık kurumlarına yardımcı olmaktadır, sağlık konuları ile ilgilenmektedir. Bu modelin, sivil toplum örgütlerinden farkı yoktur. Üçüncüsü tavsiye niteliğinde olan kurum, bakanlara veya devlet kurumlarına gerektiğinde uzman görüşünde bulunmaktadır. Bu modelin tavsiyelerinin devleti bağlayıcılığı yoktur. Dördüncü model, kamu işbirliği olarak adlandırılmaktadır. Bu ise, ulusal endüstrinin gelişmesi için yardımcı olan bir kurumdur. Beşinci model ise, devlet kurumlarının veya görevlerinin nasıl düzenlenebileceğini araştırmayı üstlenmektedir. Bu da, genelde tek kişiden oluşur. Son olaraksa, Tribunal

(mahkeme/muhakeme yapan) kurum özel uzmanlık gerektiren alanlarla ilgilenmektedir (Birrell, 2012, s. 164-5).

Buradan da anlaşıldığı bu örgütlenme biçimi, devletin herhangi bir kurum ve görevine yardımcıdır. Sağlıktan endüstriye kadar ve uzmanlık gerektiren alanlarda karar alma mekanizmalarına kadar, geniş bir kapsamda çalışmaktadır. İskoçya bölgesinde, politik elitler dışında da hükümetin uygulayacağı politika süreci ve hizmetlerin sağlanmasında bu yarı otonom kurumlar faydalı olmuştur. Bu kurumların kararları politik kararlardan bağımsızdır. Bu yüzden, hem merkez hem yerel hükümete bağlı olmadan gerçekleşmiştir.

Yetki devri politikası ile beraber İskoçya bölgesini idare etmede, yerel hükümet, yerel yönetimler ve yerel meclisler dışında bağımsız kamu örgütleri de etkin olamaya başlamıştır. (Cairney & McGarvery, Scottish Politics-An Introduction, 2008, s. 154). Yetki devri sürecinde de, bu kurumun önemi artarak devam etmektedir. Nedeni ise, yetki devri sonrası İskoçya politikasının ve kurumlarının nasıl olması gerektiği sorgulandığında, merkeze faydaları olmasıdır. Birleşik Krallık siyasal sisteminde uzunca süredir var olan yarı bağımsız hükümet kuruluşları, yetki devriyle İskoç siyasi aktörlerine ve parlamentosuna bölgeyi yönetmede yardımcı olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

2.3.5 İskoç Dış İlişkiler Yönetimi

Yetki devri gerçekleştikten sonra İskoç yönetiminin, belirlenen alanlarda çoğunlukla AB ile ilişkileri geliştirmek amaçlı oluşturduğu bir strateji yönetimidir. Bu ilişki stratejisinde dört ana temel sunulmaktadır. Bu temel unsurlar; AB ile ilişkilerde İskoçya bölgesinin çıkarlarını göz etmek, bölgeler ve ülke çapında ortak fayda sağlayacak bağlantılar kurmak, İskoçya'nın olumlu olan ülke imajını geliştirmek, Birleşik Krallık ile arasındaki ilişkileri en verimli hale getirmektir (The Constitution Unit, Nations and Regions:The Dynamic of Devolution, 2003, s. 35).

Bu şekilde yönetim, İskoçya'nın diğer bölgeler ve kurumlar ile ilişkilerinin tek bir boyutta gelişmemesine neden olur. Birleşik Krallık'a bağlı olan bölgenin yine de merkez için faydalı olan politikaları tercih etmesi sağlanırken, birliğe önem

verilmektedir. Bölge halklarının bölgesel çıkarları savunurken, bunu hem merkezi hem de AB çerçevesinde gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu da, ilişkilerin çok yönlü olduğunu göstermektedir. Yetki devri politikası İskoçya bölgesine bunu sağlamıştır ve bölge siyasetçilerinin de bunu kullanarak Birleşik Krallık siyasi sisteminin getirdiği değişiklik olmuştur.

2.3.6 Ortak Bakanlar Komitesi

Yetki devri politikası sonrası ortaya çıkmış olan bu komiteler, merkez ile bölgesel hükümetler arası ilişkilerde en önemli rolü üstlenmiştir. Bölgesel bakanlar ve merkez hükümet temsilcilerinin bir araya gelmesiyle bu komiteler oluşmuştur. Kurulma amaçlarına bakıldığında ise amaç, yetki devri sonucu oluşan merkez tarafından devredilen ya da devredilmeyen konularda ortaya çıkan sorunları çözmektir. (Papaun, Rutter, & Nicholl, 2016, s. 17). Yetki devri politikasıyla beraber, merkez ve yerel aktörler problemin çözümünde bir araya gelmektedir. Bu görüşmeler, düşünüldüğü gibi yereli merkezden uzaklaştırmamaktadır. Aksine, bu politika sayesinde problemlerin çözümünde ortak akılla hareket edilmesi sağlanmaktadır. Hem merkez hem de yerel aktörler, ortak faydayı gözeterek bu görüşmelerde bulunmaktadır.

Ortak bakanlar komitesinin nasıl çalışması gerektiği hakkında 2002 yılında, Lordlar Kamarası'nda bir rapor yayınlanmıştır. Bu rapor, toplantıların yapıldıktan sonra alınan kararların yayınlanması ve problemlerin çözüme kavuşturulması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, her politika için ayrı bir komitenin kurulması ve yerel ve merkez temsilcilerin düzenli olarak bir araya gelmesi gerektiği vurgulanmıştır (Select Committee on Constitution, 2002, s. 17). Görüşmelerin merkezdeki başbakan ile bölgelerin en üst yetkili bakanlıkların bir araya gelmesinin dışında, eğitim, sağlık vb. konularda hem bölgesel hem de merkezde bulunan yetkili temsilcilerin de ayrı komiteler oluşturarak bir araya gelip görüşmeler yapması hedeflenmiştir. Toplantıların her sene yapılması sayesinde konulara göre komitelere bölünüp paylaştırılması daha hızlı, daha yerinde kararların alınmasını sağlayacaktır.

Merkezle yerel arasında kurulacak ve oluşturulacak her ilişki, hem bölge hem de birlik için faydalı olacaktır. Bölgenin sorunlarını en direkt şekilde ve en etkin kişiler

arasında paylaşılması bölge çıkarlarını korumaktadır. Bununla birlikte merkezin de, bölgenin sorunların çözümünde tek yönlü bir politika oluşturmaması gerektiğinin farkına varmasına yol açacaktır. Bunun dışında, merkez ile yerel arasında inisiyatif gelişmesine neden olacaktır. Bununda artısı, bölge ve yerel arasında anlaşmazlıkların kolay çözülecek olmasıdır.

2.4 Yetki Devriyle Merkez ile Yerel Arasındaki İlişkiler

2.4.1 Sosyal Hizmetler

Birleşik Krallık siyasi sisteminde yetki devri sonrası gerçekleşen politikaların sonucu en önemli konulardan bir diğeri de, sosyal hizmetlerin nasıl sağlanacağı ve nasıl gerçekleşeceği. Kamu politikalarında her ne kadar siyasi otorite sahipleri birleştirmeye çalışsalar da, bölgelerdeki farklı politikalar uygulanmaya devam etmiştir. Devretme politikası ile yetkilendirilen İskoç Parlamentosu, bu politikalarda ayrımı daha da derinleştirmiştir.

Sosyal hizmet, Birleşik Krallık bölgesel yönetiminin sağlanmasında önemli araçlardan biridir (Rodes, Carmichael, McMillan, & Mossey, 2003, s. 3). Bunun sebebi ise, sosyal politikaların uygulanması ve politikaların bölgelere ulaşması için merkezin etkin olmaya çalışmasıdır. Hem yetki devri öncesindeki dönemde hem de sonrasındaki dönemde sosyal hizmetlerin sağlanması merkez için önemli bir mesele olmuştur. Bölgeleri birlik içinde tutabilme amacına sahip olan merkez, bu hizmetler ile bunu sağlamayı amaçlamaktadır.

Sosyal hizmetlerin sağlanmasında kıstasların neler olması gerektiği konusu akademik dünyada yer edinmiştir ve tartışmalara neden olmuştur. Birleşik Krallık'ta sosyal hizmetin uygulanması için bir kişinin yaşına, cinsiyetine, cinsel kimliğine, dinsel inancına, ırkına, milletine, iş statüsüne ve engelli olup olmamasına bakılmaz (Civil Service Management Code, 2016, s. 13). Toplumda uygulanan politikalar da farklılıklara rağmen, ortak bir sosyal hizmetle beraber toplumun bir araya gelmesi sağlanır.

Yetki devri öncesi, bu hizmet politikalarını İskoç Ofisi gerçekleştirirken, devretme politikası ile İskoç Parlamentosu uygulayıcı olmuştur (Rodes, Carmichael,

McMillan, & Mossey, 2003, s. 152). Bölgeler arasında tek kamu politikaları uygulanmamasına rağmen, Birleşik Krallık siyasi sisteminde birleşik bir sosyal hizmet sağlanmıştır. Bu çerçevede, sosyal hizmetler uygulanırken hem merkeze bağılı kalınmış hem de bölgenin çıkarları için yerel kurumlar bu hizmetleri sağlayan olmuştur.

Yerel ile merkez arasında sosyal hizmetler için kodlar belirlenmiştir. Bu kodların kapsamına bakıldığında, hem hanedan kararlarla hem de merkez hükümetin çıkardığı kanunlarla sınırlı kalmıştır (Parry, 2001, s. 56). Merkez hükümetin belirlediği ölçüde sosyal hizmetler, yerel parlamento aracılığıyla uygulanmıştır. Bu yüzden, sosyal hizmetler anlamında birleşmiş bir Birleşik Krallık'tan söz etmek mümkün değildir. Sadece yetkilendirme ve denetim, merkez hükümete bağılı gerçekleşmektedir. Diğer konularda merkeze bağılı olunacak bir durum yoktur.

Sosyal hizmetlerin bölgeye ulaşması ve bölge için en iyi politikaların ve hizmetin verilmesinde önemli rol oynayan aktörler, devlet memurlarıdır. Bu hizmetlerin başarılı olmasında, bu devlet memurlarının dikkat edilmesi gereken durumları göz ardı etmemesi gerekmektedir. Bu devlet memurları yanlış ve resmi olmayan bilgiyi, görev ve sorumlu olduğı konularda kullanmamalıdır. Ayrıca, hiçbir siyasi ya da kamu politikası aktivitesine katılmamalıdır. Kendi görevlerini bağımsız ve tarafsızlık ilkesinde gerçekleştirmelidir. Politikalar uygularken kamuoyuna beyan vermemeli ve bu politikalar hakkında kişisel fikirlerini paylaşmamalıdır. Son olarak, üçüncü kişiler tarafından herhangi bir hediye veya yarar sağlayabilecek durumu kabul etmemelidirler (Civil Service Management Code, 2016, s. 19-21).

Devlet memurlarının görevlerini uygulamada temkinli olmaları bu hizmetlerin başarılı bir şekilde uygulanmasına bağılı olarak gerçekleşmektedir. Kesin ve net olmayan politikalara itibar edilmemesinin sebebi, hizmetlerin yanlış ve hatalı bir şekilde aktarıma yol açılmasını engellemektir. Devlet memurlarının siyaset ve kamu aktivitelerinden bağımsız olmalarının vurgulanmasında yatan sebep ise, tarafsız bir şekilde görevlerini icra etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, yerel ve merkez tarafından baskı altına alınmasının önüne geçmek hedeflenmektedir. Yapılan işlerin kamuoyunda beyan edilmemesi ve fikirlerin beyan edilmesi, etik ve ahlaki değer açısından doğru

olmayacaktır. Rüşvet ve yolsuzluğun önüne geçmek için devlet memurlarının başka kişilerden herhangi bir maddi veya manevi desteğin kabul edilmemesi konusu bu sosyal servislerde dikkat edilmesi gereken hususlar olmuştur. Hem belirlenen ilkeler hem de devlet memurlarının görev ve yetkilerinin belirlenmesi, merkez ile yerel arası hem yetki devri öncesi hem de sonrası dönemde sivil hizmetlerin sağlanmasında önemli rol oynamıştır. Bu ilkeleri takip edildiği sürece, Birleşik Krallık siyasi sisteminde sağlanan hizmetlerde başarıya ulaşılması kolay olacaktır.

2.4.2 Hükümetlerarası İlişkiler

Hükümetler arası ilişkiler herhangi bir politik sistemde, birden fazla hükümet sisteminin olduğu ülkelerde görülmektedir. Bu ilişkilerin kurulması, hem birbirine bağlı hem de otonom kurumlar arasında gerçekleşmektedir. Birleşik Krallık'ta yetki devri politikası sonucunda oluşan ortak bakanlar komitelerinin oluşması ile beraberinde bu ilişkiler ortaya çıkmıştır. Federatif devlet yapısı dışında, devretme politikası gerçekleşmiş parlamenter sistemde de görülmüştür. Bu ilişkiye bakıldığında, her iki yapıda da adem-i merkezileşmiş ve sorumluluğun yerel aktörlere bırakılmış sistemlerde olmasıdır.

Hükümetler arası ilişkilerin kurulmasında yatan sebeplere bakıldığında ise, en önemli görülebilecek olan ortak çıkarlar ve endişelerdir (Select Committee on The Constitution, 2015, s. 10). Bu yüzden, ortak çözüm yolları aranmaktadır. Federatif yapılarda, yerelin yetkileri önemli politika konularında yeterli değildir. Parlamenter sistemde yetki devri sonucunda oluşturulan hükümet altı kurumların sınırlı sorumlulukları vardır. Bu da, hem bölgesel hem de merkez aktörlerinin en iyi devlet politikasını gerçekleştirme amacıyla bir araya gelip ilişkilerde bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Karşılaşılan problemlerin çözümünü yerel ile merkez hükümetler, resmi ya da resmi olmayan hükümetler arası ilişkiler ile halletmeye çalışmaktadırlar (Bolleyer, 2010, s. 412).

Hükümetler arası ilişkilerin kurulması, dört ana temel üzerinde gerçekleşmektedir. Birinci olarak merkez ile yerel hükümetler arasında çıkan çatışma alanları, özellikle tam olarak açık ve belirlenmiş olmayan konularda ortaya çıkmaktadır.

İkinci temel, yasa veya anayasalarda ilgili maddelerde hizmetler ve politikalar konusunda kapsayıcı rolün kimde olduğu konusudur. Üçüncüsü ise, devlet ve bölgelerin arasındaki politikalarda uyumun ekonomik, sosyal ve siyasi olarak sağlanmaması durumunda gerçekleşir. Dördüncü ise, yeni çıkacak muhtemel çatışma konuları hakkında, fikirler ortaya konulması için bir araya gelmektedirler (Keating, 2012, s. 214).

Politikaların net belirtilmediği durumlar ve anayasal çerçevesi belirlenmeyen durumlar olduğunda, hükümetler arası ilişkiler önemlidir. Amaç, devletin bütün bölgelerini ilgilendiren sosyo-ekonomik ya da politik birliği sağlamaktır. Ayrıca merkez ile yerel arasında gelecekte ortaya çıkabilecek sorunların önceden görüşülüp karar alınması amacıyla, bir araya gelinmesini sağlar.

Hükümetler arası ilişkilerin kurulduğu ülkeden biri de, Britanya'dır. Bu yapının kullanılmasının nedeni, birliği anayasal zeminde daha sorunsuz hale getirmektir. Bu ilişkiler, Westminster Hükümeti, İskoç Hükümeti, Galler Hükümeti ve Kuzey İrlanda yönetimi arasında kurulmuştur ve bu bölgeler arasında devam etmektedir (Select Committee on The Constitution, 2015, s. 5). Bu ilişkiler, çok boyuta dayanarak gerçekleşmektedir. İki hükümet arasından daha fazla temsilcinin bir araya gelmesinden dolayı, bu boyuttadır.

Hükümetler arası ilişkiler, Birleşik Krallık'ta çoğunlukla resmi olmayan ilişkilere dayanarak bölgesel ve merkez arasında koordinasyonu sağlamaya çalışılmaktadır (Mackinnon, 2015, s. 50). Bu sayede, bölgelerin çıkarlarının merkez hükümete direkt olmasa da ortak eylem planı oluşturulabilecek olan mekanizmayı oluşturmak hedeflenmiştir. Bunu yapılmasında hem merkezin birlik koruma çabaları hem de yerelin farklı dokularının korunmasını sağlayarak gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, merkezin bölgelere kendini iyi anlatabilmesini ve gerekli işbirliğinin oluşmasını sağlar. Bu durumun sonucunda hem merkez hem yerel aktörler ve kurumlar ortak payda da buluşurlar.

2.4.3 Sewel Convention (Sewel Konvansiyonu/Teamülü)

Birleşik Krallık siyasal sisteminde, yetki devri politikasının ortaya çıkması sonucu merkez ve yerel güç odaklarının güç transferinin gerçekleştiği alanların

belirlendiği konvansiyondur. Bu konvansiyon, Westminster hükümetinin Holyrood Parlamentosu’nu hangi konularda ve nasıl yetkilendirdiğini açıklamaktadır.

İki güç tarafından da kabul edilen bu Konvansiyon merkez için ortak çözümler bulunmasını sağlar (Bowers, 2005, s. 4). Merkez, yetki devrinin gerçekleştiği politikalara direkt müdahalede bulunamaz. Yetki devri gerçekleşen yasal kararlar üstünde değişiklik yapması, dolaylı yolla müdahalesi mümkündür. Bu konvansiyon bunu belirtmektedir. Bu da, hem merkez hem yerel arasında sorunlara çözüm bulmak için iki tarafın da sorunlara ılımlı yaklaşmasını sağlamaktadır. Bağlayıcı konvansiyon, her iki kurumun da işbirliği içinde çalışmasını öngörmektedir.

Bu işbirliğinin sağlanmasında en önemli faktöre bakıldığında bu faktörün, yetki devrinde uygulanacak politikaların merkez ile yerel güçlerin aynı politikayı iki kere tekrar etmesinin önüne geçmek olduğu görülmektedir. (The Constitution Unit, 2001, s. 38). Böylelikle, zaman ve maliyet konusunda, Birleşik Krallık siyasal sisteminde kayıpların azaltılması hedeflenmiştir. Yine de, bu belgede merkez hükümet fikirlerinin diğer hükümetin yetkilendirilmesi konusunda etkinlik ve ağırlıklık kazanmıştır. Bu da, yerel açısından bu konvansiyon önemli görülmemesine yol açmıştır.

2.4.4 Concordats (Bağlayıcı Olmayan Anlaşmalar)

Yetki devri politikası gerçekleştikten sonra Birleşik Krallık ile İskoçya yönetimleri arasında hem resmi hem de resmi olmayan yollardan antlaşmalar ve konvansiyonlar bir takım değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişikliklerin resmi bağlayıcı statüsü olmayan biçimi ‘concordats’dır. Bu antlaşmalar, Westminster ile İskoç yönetimi arasındaki ilişkiler kurulmasını ve kurumların çalışmalarının farkında olunmasını amaçlamaktadır (Cairney & McGarvey, Scottish Politics-An Introduction, 2008, s. 164). Sözü edilen antlaşma biçimi, özellikle yetki devrinin olmadığı konularda, Birleşik Krallık’ın devlet kurumları konusunda sorumluluklarının devam etmesini sağlamaktadır. Yetki devrinin gerçekleştiği durumlarda da yetki devredilen kurumların çıkarlarını savunmaktadır. Böylece, merkez ile yerel arasında resmi statüde olmasa da işbirliği sağlanması bu anlaşma ile olmaktadır.

Bu antlaşmalar, merkez ile yerel arasındaki ilişkilerin prosedür ve kurallarının neler olması ve politika süreçlerinde nasıl bir işbirliği ve koordinasyonun olması gerektiği konusunda da bilgi vermektedir (Scott, 2000, s. 3). Öncelikli olarak resmi yollar denenmiş olsaydı, iki tarafında daha katı duruş sergilemesi söz konusu olacaktı. Bununla birlikte uzlaşılamayan konularda esnek davranılmaması ve farklı alternatif fikirlerin çıkması engellenecekti. Bu yöntemle, iki yönetimin de birbirine iyi niyetle yaklaşımları sağlanmış, böylece Birleşik Krallık sisteminde uzlaşma ve uyumun yakalanmasının önündeki engeller kaldırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YETKİ DEVRİ POLİTİKASI VE SİYASİ PARTİLERİN TUTUMU

Tezin bu bölümünde Birleşik Krallık ve İskoçya’da siyasi partilerin yetki devri konusunda farklılaşan politikaları ele alınacaktır. Üç ana temel üzerinden partiler incelenecektir. Birleşik Krallık siyasal sisteminde bulunan partiler, birlik ve bağımsızlık konusundaki yaklaşımları, Avrupa Birliği hakkındaki düşünceleri ve üniter/federatif devlet yapısındaki fikirleri üzerinden temellendirilecektir. Bu üç temelin birbiriyle ilişkisi, partilerin yetki devri politikasındaki duruşunu belirlemektedir. Bu çerçevede Muhafazakâr Parti, İşçi Partisi, Liberal Demokratlar ve İskoç Ulusal Partisi incelenecektir. Bu partilerin, Birleşik Krallık siyasetinde meydana gelen olaylar karşısında gösterdikleri siyasi duruşları ve zaman içinde bu siyasi duruşlarının nasıl bir dönüşüm içinde olduğu anlatılacaktır. Ayrıca, bu dört partinin süreç içinde ortak tavır sergilemiş oldukları durumlar incelenecektir. Bu çerçevede, yetki devri politikalarının öncesi ve sonrası partilerde meydana gelen değişimler ele alınacak böylece Birleşik Krallık siyasal sisteminde meydana gelen etkilerin anlaşılması mümkün olacaktır. Çalışmaya küçük partilerin dâhil edilmemesinin sebebi, tek bir amaç için kurulmuş olmaları ve yetki devri politikaları konusunda net bir tutum içinde bulunmamalarıdır. Sonuç olarak, bu dört partinin siyasi görüşlerinin bilinmesi, yerel ve ülkesel olarak politikalarının etkin olması ve merkez ya da yerelde gücü ellerinde bulundurmaları bağlamında sözü edilen partilerin tutumu analiz edilecektir.

3.1 Birliği Savunan Partiler

Kimlikleri farklı olan grupların ya da toplulukların bölgesel olarak ayrılma talepleri, çok uluslu olan ve birlik olarak kurulmuş ülkelerde görülmektedir. Birleşik Krallık, İspanya, Belçika gibi batı demokrasilerinde bu durum, özellikle 1990 sonrası kendisini göstermiştir. Katalonya, Felemenk ve İskoçya bölgelerinde merkezi olmayan politika talepleri ve ayrılma yönündeki fikirler artış göstermiştir. Bu bölgeler, merkez tarafından etnik kimlikleri farklı bölgeler ya da ülkede azınlık olarak görülmektedir. Sözü edilen durum da, küçük bölgesel partilerin bölgede siyasal varlığını giderek arttırmasına neden olmuştur. Birliğin bir arada kalması için ülke genelinde başarı

gösteren merkez partiler, siyasi ajandalarına merkezi olmayan politikaları dâhil etmek zorunda kalmıştır.

1990 sonrası, adem-i merkezileşen politikaları başarılı şekilde uygulayan Birleşik Krallık olmuştur. Bunun sebebi; yetki devri politikasını uygularken merkez ile yerel arasında güç paylaşımındaki süreci iyi yürütmüş olmasıdır. Yetki devri politikalarında bağımsızlık taleplerini bastıracak siyasi adımları zamanında uygulamıştır. 2007 yılına kadar da siyasi olarak bölgesel partiler yerelde iktidar olabilecek başarıyı gösterememiştir. Bu süre zarfında merkez partiler bölgede etkin olmuş ve yerel politikaları şekillendirmiştir. Britanyalı siyasetçiler hem bölgeyi hem de birliği memnun edecek politikaların faydasını görmüşlerdir. Yetki devrinin ilk iki döneminde merkezdeki ve yerelde bulunan İşçi Partisi'nin iktidarda olması, bu koşulların oluşmasına zemin sağlamıştır. Merkezi olmayan politikaların önemli bir bölümünün uygulanmasında, birliği savunan partilerin gücü elinde bulundurmasıyla mümkün olmuştur.

Birliği savunan partiler, yetki devri politikalarının uygulanmasında anayasal değişiklik yapılmadan, uygulanmasını istemektedir. (Gallagher, s. 202). Bu partiler, kendilerini siyasi olarak bu şekilde konumlamaktadır. Birleşik Krallık'ta yazılı bir anayasanın olmaması nedeniyle birliğin bir arada tutulması için yazılı bir anayasanın olması gerektiği yönünde siyasi partiler ve politikacılar arasında tartışmalar olmuştur. Fakat birliği savunan partiler, özellikle de Muhafazakâr Parti buna karşı çıkmaktadır. Yerel ile merkez arasında belirlenen ilişkiler anayasal düzeye taşındığında, yasal açıdan değişiklik olursa bu politikada hiçbir ucu açık noktanın bırakılmayacak olması Muhafazakâr Parti'nin temel karşı çıkış nedenidir. Merkezin manevra yapabileceği alanların azaltılmaması için birliği savunan partiler, bu düzenlemenin karşısında yer almaktadırlar.

Birlik konusunda hemfikir olan partilerin bir özelliği ise, İskoçya bölgesinin ayrılmasının önüne geçilmesi gerektiği yönündedir. (Dardanelli, 2006, s. 7). İskoçya'nın kendini yönetebilmesi ve ihtiyaçları ile ilgili farklı düşüncelerine rağmen, ayrılma taleplerine karşı ortak politika geliştirme konusunda aynı saftadırlar. Örneğin; İskoç

Ulusal Partisi ve Muhafazakâr Parti bağımsızlık referandumu yapılması yönünde karar alındıktan sonra, Birleşik Krallık'taki üç merkez parti (Muhafazakar, İşçi ve Liberal Demokratlar) Smith Komisyonu'nda toplanmış ve bu komisyonda, bölgenin vergilendirme gücünü arttırma yönünde karar almışlar ve Birliğin dağılmaması için yetki devri politikalarında beraber siyasi adım atmışlardır.

Bu üç parti de İskoçya bölgesinin farklı etnik kimliğinin ve bölgesel karakteri ile diğer bölgelerden ayrıştığının farkındadır. Lakin bu üç partide bağımsızlık talebinin İskoçya'da dayandığı temelleri güçlü bulmamaktadırlar. Bu durum bu partilerin bölgede artan milliyetçi ve ayrılıkçı hareketlerine karşı bölgelerde ortak hareket edecek siyasal hamleler geliştirmesini sağlamıştır (Bradbury, Mitchell, Bennie, & Denver, 2000, s. 153). 1999–2007 arasındaki yerel hükümetteki seçimleri birinci sırada tamamlayan İşçi Partisi, koalisyon oluştururken ikinci sıradaki İskoç Ulusal Partisi yerine Liberal demokratları tercih etmesi buna iyi bir örnektir. Britanya'da bölgesel hükümet kurulurken İşçi partisi, İskoç milliyetçisi ve ayrılma fikrinde olan bir parti yerine diğer alternatifleri göz önünde bulundurmuştur.

Birliği savunan merkezi partiler, kendilerini bölgelerde güçlendirecek yetki devri politikasını siyasi kazanım amaçlı kullanmışlardır ve tam olarak karşısında yer almamışlardır (Melding, 2013, s. 13). Üniter devlet yapısının korunmasını savunan Muhafazakâr Parti bile aynı tavrın içinde yer almıştır. Özellikle İşçi Partisi'nin yetki devri politikasını Birleşik Krallık siyasetine getirmesi ve bunun sonucu olarak İngiliz bölgesi dışında kalan yerlerde seçimlerde üstün olmaya başlaması, Muhafazakâr Parti'nin bu bölgelerde etkin olabilmesi için yetki devri politikalarını hükümet programına almasını gerektirmiştir. Liberal Demokratlar ise yetki devrini federatif devlet yapısına giden bir politika gördüğünden arkasında durmuştur. Sonuç olarak Birleşik Krallık'ın birliğini korumak ve sağlamak amacıyla olan partiler, bu politikaları isteseler de istemeseler de destek olmak ve sahip çıkmak durumunda kalmışlardır.

3.1.1. Muhafazakâr Parti

Birleşik Krallık siyasal sisteminin merkez yönetiminde, önemli partilerden ilki Muhafazakâr Parti'dir. Bu parti, iktidarda yer almaya en büyük aday iki partiden biridir.

Birleşik Krallık'ı ilgilendiren siyasi konularda ve politikalarda duruşunu net olarak belirtmek zorundadır. Bu açıdan bu partinin ideolojik fikirleri yetki politikasını doğrudan etkilemiştir.

Muhafazakâr Parti'nin karşı olduğu önemli politikalardan biri, Birleşik Krallık'ın anayasal reformunun yapılmasında önemli rol oynayacak 88. Charter'³ değiştirilip yeniden bir anayasal düzenin oluşturulması girişimidir. (Winetrobe, The Constitution: Principles and Development, 1996, s. 14). Bunun sebebi parti açısından, muhafazakâr siyasi aktörlerin mevcut olan düzenin değişmesi konusunda statükocu tutum içinde olmalarıdır. Mevcut kurumların aynı kurumsal bilinçle çalışmasını ve devam etmesini savunurlar. Yetki devri politikalarının uygulanmaya başlamasıyla ülkenin politik sisteminde değişikliğin olup olmadığı konusunda, bu parti değişmediği iddiasında bulunmaktadır. Bu nedenle, anayasal değişikliğin yapılmasının gerekmediğini düşünen bir siyasi partidir. Bunun sebebi olarak, asıl ve ana karar alıcı politikaların merkezi hükümetin yetkisinde olmasını gösterirler. Ayrıca, yerel hükümetin sınırlı yetkisinin olması ve bu yetkinin merkez tarafından transfer edilen güce bağlı olarak gerçekleşmesi de bu partinin savunduğu tezlerden olmuştur.

Bu statükocu duruş, siyasi sisteme getirebilecek büyük çaptaki değişikliklere karşı duruştur. Bununla birlikte küçük bir takım değişikliklere fazla bir karşı duruş gösterilmemiştir. Bunun bir örneği olarak yetki devri politikasına karşı duran 1990'ların Muhafazakâr Parti, 2012 yılında İskoç Bölgesi'ne finansal güç devri konusundaki değişiklikte çok büyük karşı duruş göstermemiş ve hatta desteklemiştir. Bunun sebebi, bağımsızlık referandumunun gündemde yer almasıdır. Muhafazakâr Parti açısından, Britanya birliğinin sağlanması ayrılma yönündeki çabaların finansal yetki devri ile engellenmesi önemli bir parti politikasıydı. Dolayısıyla Parti, yetki devrini bağımsızlık

³ 88. Charter, Birleşik Krallık siyasal sistemini şekillendiren önemli bir belgedir. Bu belge, topluma verilen özgürlükleri sağlamaktadır. Örneğin; sivil özgürlüklere sahip olma, herhangi bir kuruluşa üye olma, ayrımcılığa uğramama, kendini mahkemede savunma hakkı, mahremiyetin korunması ve ifade özgürlüğünü içermektedir. Ayrıca, bu belge; hukukun üstünlüğünün altını çizmektedir. Açıklık ve şeffaf bir hükümetin kurulmasını garanti eder. Verilen oy oranında temsil edilmesini ve seçim sistemini garanti eder. Bağımsız yargıya atıf yapan bir belgedir. Devletin bütün kuruluşlarının, hukukun üstünlüğünün benimsemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dahası, merkez ve yerel hükümetlerin devlet veya yetkililerin aşırı güç kullanmamasına karşı garantör bir belgedir. Birleşik Krallık'ta bulunan halklara karşı bölgesel ve yerel, merkez olarak gücün eşit şekilde paylaşımını garanti etmektedir (Unlock Democracy, 2016).

referandumuna tercih ettiğinden bu konuda tepki göstermemiştir. Parti, bölgeye güç transferinin gerçekleşmesine ideolojik olarak karşı olmasına rağmen, ülkenin devamlılığını sağlamak için yetki devri politikasını kabul etmek durumunda kalmıştır.

Muhafazakâr Parti, üniter devlet yapısını kültürel ve örgütsel olarak korunamayacağının farkında olan bir partidir. Bunu, en azından siyasal ve ekonomik çerçevede bir arada tutmaya çalışmaktadır (Melding, 2013, s. 43). Bundan dolayı; siyasi kararların merkez tarafından da onaylanması, ekonomik kriz konularında karar verenin merkez olması, bütün bölgesel politikaları kapsayıcı kararların uygulanması Parti açısından önem taşımaktadır.

Muhafazakar Parti, Westminster hükümetinin gücünün tek yapıda olması gerektiğini savunmaktadır. (Convery, 2013, s. 4). Bu fikri, bölgesel güç odaklarının hiçbir zaman, merkez hükümetin yetkileri ve sorumluluklarına erişememesini sağlamaya çalışan politikaların geliştirilmesi ile desteklemektedirler. Yetki devri politikalarında sınırlanan konular ve devletin genelini ilgilendiren konularda merkezde kalan yetkiler, bunun bir göstergesidir.

2005 Muhafazakâr Parti Manifestosu'nda, yetki devri politikasının başarısının bu parti tarafından yadsınmadığı belirtilmiş, İskoç Bölgesi'ndeki halkın isteklerinin gerçekleşmesinin çok önemli olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte sözü edilen politikayla Westminster hükümetinin sorumluluğu sorgulanmaya başlanmıştır (Conservative Manifesto, 2005, s. 21). Bölge politikalarını ilgilendiren konularda yerel hükümet etkin iken, merkezin ülkesel politikalarında gücü elinde bulundurması probleme yol açmıştır. Asıl güç ve yetkinin merkez ile yerel arasında dengeli bir ilişkinin olduğunu ön göremeyen Muhafazakâr parti, bu politikada net bir duruş sergileyememiştir. Bu nedenle Parti, yetki devri politikasında hem destek hem de karşı duruş göstermişlerdir. Bu durum, İskoç Bölgesi'nde bu partinin etkin olamamasına neden olmuştur.

Birliği savunan Muhafazakâr Parti, bölgelerin bağımsızlıklarının önüne geçilmesi için üç önemli argüman geliştirmiştir. Birincisi, kamu hizmetleri harcamalarında bölgelere daha fazla kaynak sağlanmasıdır. İkinci argüman, hem iş

dünyası hem de endüstriyel açıdan ekonomik olanakların bölgelere getirilmesidir. Üçüncüsü ise, İskoçya'nın Dünya Forumlarında daha etkin temsil edilmesidir (Winetrobe, The Referendum Bill, 1997, s. 14). İskoçya Bölgesi bağımsız olduğunda toplanan gelirin kamu politikalarına kaynak ayracağı miktar, Birleşik Krallık içindeki bütün bölgelerden toplanan gelire bölgeye aktarılabilecek olan paradan daha az olacaktır. Bu da, İskoçya'nın birliği tercih edeceğini düşüncesini güçlendirmektedir.

Birleşik Krallık'ın dünya siyasetindeki ağırlığı, İskoçya'nın dünya siyasetinde bağımsız olduğunda gerçekleşecek olandan daha etkilidir. Bunun altında yatan sebep ise, Birleşik Krallık siyasetinin geçmişten günümüze gelen diplomasideki başarısıdır. Bölge, birlik içerisinde kalarak bu durumdan faydalanabilir. Bu açılardan bakıldığında birlikten ayrılmanın, hem Birleşik Krallık'ı hem de İskoçya'yı ekonomi ve siyaseten zayıflatacağı düşüncesi Muhafazakâr Partinin savunduğu düşüncedir. Birlik içinde diğer ülkeler ile kurulacak ilişkiler, İskoçya Bölgesi ayrı olduğunda bölge ekonomisi ve var olan işletmelerin önüne bir takım zorluklar getirecektir. Bu yüzden, birçok ekonomik konuda entegre olan Birleşik Krallık, bölgeyi korumaktadır. Birlik içindeki bölgenin hem ekonomi piyasasında hem de ortak güvenlik konusunda garanti altına alınması Muhafazakâr Parti açısından gerekli görülmüştür (Scottish Conservatives, 2014, s. 5). Böylelikle birlik, ekonomik, siyasi ve ticari faydaları bölge için sağlamaktadır. Ayrıca, herhangi bir tehdit durumunda bütün bölgelerin güvenlik açısından birliği tutması, muhafazakâr partinin savunduğu önemli görüşlerdendir.

Yetki devrine karşı çıkmalarının sebebine bakıldığında Birleşik Krallık'ın dağılmasını hızlandırma ihtimalinin dışında, ulus hareketlerinin bölgede etkisinin artması durumudur (Brennan, s. 319). Bu nedenle Muhafazakâr Parti uzun süre hareket sürecine dâhil olmamış ve yetki devrine belirgin şekilde destek çıkmamıştır.

Avrupa Birliği'ne bakış açısı incelendiğinde Muhafazakâr Parti'nin her zaman AB'ye karşı şüpheli yaklaştığı söylenebilir. Parti, AB'de Birleşik Krallık'ın çıkarının hem ticaret hem de ekonomik ilişkilerde savunulmadığı iddiasındadır (Rennie, 2012, s. 32). Egemenliğin AB'ye devredilen konularda ve politikalarda, özellikle ticari boyutta olanlarda, AB'nin yasalarının ve düzenlemelerin, Birleşik Krallık yasalarından üstün

tutulduğu iddiasındadır. Ayrıca, yetki devri kapsamında olan AB politikalarında, hangi mercinin etkin olduğu konusu Birleşik Krallık siyasetinde sürekli tartışılmıştır. Muhafazakâr Parti açısından, AB'nin kuralları ve politikaları Birleşik Krallık'ın egemenliğine müdahale olarak görülmektedir. Yetki devriyle bölgelerin kamu politikalarında AB ile ilişkiler kurması ve güç kazanması, Birleşik Krallık'ta egemen olanın kim olduğu yönündeki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Muhafazakâr Parti, hem AB hem de yetki devri politikaların en yetkili karar verici olması gerekenin Westminster hükümeti olması gerektiğini savunmaktadır. Bu parti, siyasi gündemini de bu düşünce üzerinden şekillendirmektedir.

Bu yüzden, Muhafazakâr Parti'nin 5 ana problem olarak gördüğü konular; merkez hükümetinin yasalar ile değişen durumu, Avrupa entegrasyonu, Britanya kimliği, devletin rolü ve ekonomi piyasasının düzenlenmeleri, sivil birlik ve sosyal sorumluluklardır (Griffiths & Hickson, 2010, s. 122-3). Hem yetki devri politikası hem de AB ile olan ilişkiler, merkez hükümetin Birleşik Krallık siyasal sisteminde yarattığı değişiklik Muhafazakâr Parti'nin gündeminde sürekli yer almıştır. Diğer problem olarak görülen sebepler ise, demokrasinin ileri olduğu ülkelerde ulaşılmak istenilen fakat başarı sağlanamayan konulardır. İskoç Parlamentosu'nun Birleşik Krallık'ta merkez hükümet tarafından yasa ile belirlenmiş olması ve yetki devri konusunda İşçi Partisi'nin tutumu bu parti tarafından problem olarak görülmüştür.

3.1.2 Muhafazakâr Parti ve Yetki Devri

Muhafazakâr Parti yetki devrine karşı olmasına rağmen tarihsel süreçte Birleşik Krallık siyasi sistemine yetki devri politikasının temelini atmıştır. 1885'te İskoç Ofisi'nin kurulması ve 1926'da İskoç Bölgesi'nin sekreterinin kabinde yer almasını sağlaması, Muhafazakâr Parti'nin döneminde gerçekleşmiştir (Scottish Conservatives, 2014, s. 5). Dünya savaşları ve ekonomik krizler dolayısıyla, yetki devri politikası hem Birleşik Krallık siyasetinde hem Muhafazakâr Parti'nin gündeminde yer edinememiştir. 1970'lerde İşçi Partisi'nin yetki devri önerisinden önce, Muhafazakâr Parti tarafından herhangi bir siyasi adım gelmemiştir.

1979'da İskoçya'nın yetki devri hakkındaki ilk kanun tasarısında ve referandum sürecinde, hayır çıkmasında etkili olan Muhafazakâr Parti'di. Hem İşçi Partisi hem İskoç Ulusal Partisi'nin bir arada olması yetki devrinin tehlikeli bir konu olduğu ve Westminster hükümetinin güçte kalması gerektiği kampanya sürecinde kullanılmıştır (Lynch & Bromage, The 1979 Devolution Referendum in Scotland, s. 4). Bu seçimde, Muhafazakâr Parti, birliği savunan ve ayrılmayı isteyen bir partinin bir araya gelmesinin Birleşik Krallık siyasetine neleri getireceği konusunun altı çizmiştir. Özellikle vurgulanan, Birleşik Krallık'ta belirsizliğe yol açacağı düşüncesi olmuştur. Bu sayede, bu referandumdan hayır sonucu çıkmıştır. Muhafazakâr Parti yetki devriyle bölgelerin bağımsızlıklarını kazanacağı iddiasıyla, yetki politikaların uygulanmasının önüne geçmeye çalışan bir parti olmuştur. Bu partinin 1979'da iktidara gelmesi ve 1997 yılına kadar iktidarda kalması, yetki devri politikalarının siyaseten gelişmesinin önünde engel olmuştur.

1980'ler ve 1990'larda Margaret Thatcher ve John Major dönemindeki Muhafazakâr Parti, merkezileşme politikalarına fazla önem vermiş ve üniter yapının korunması gerekliliği üzerinde durmuştur. Thatcher, yetki devri politikasının tam olarak tanımlanarak, net olarak belirlendikten sonra desteklenebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca, İşçi Partisi'nin uygulayacağı yetki devri politikasının birliğin dağılma riskini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu politikanın uygulandığı sürece, statüko ile ayrılma arasındaki ilişkinin meclis tarafından kötüye kullanılacağı yönünde görüş bildirmiştir. (Dardanelli, 2006, s. 10). Bu durumlardan dolayı, Thatcher yönetimi ve 1990'ların Muhafazakâr Parti yönetimi tarafından bu politika hükümet programına alınmamıştır.

1992 sonrasında yetki devrinin sosyal bir hareket olarak siyasi mecrada İşçi Partisi'nin de gündeme getirmesi, 1997 sonrasında İşçi Partisi'nin iktidarı ele elde etmesi ve bu politikayı uygulayarak bölge seçimlerinde başarılar elde etmesi Muhafazakâr Parti'nin duruşunda değişikliğe neden olmuştur. 1997 sonrası Muhafazakâr Parti duruşu, hem birliği desteklemek hem de yetki devri politikasına karşı yapıcı yaklaşımlar sergilemek olmuştur. İşçi Partisi'nin uyguladığı politikalar da

anormallikleri kaldırmak şeklinde tanımlanmıştır ⁴ (Griffiths & Hickson, 2010, s. 126). Seçimleri kazanmak adına yetki devri politikalarının eksikliklerinin neler olduğunun belirlenmesi ve uygulanmasında değişikliklerin yapılması üzerinde durmuştur. 1997 ile 2003 yılları arasındaki bütün seçimlerde bu politika takip edilmiştir. Her ne kadar karşı duruyor görülseler de hem birlik hem de seçim kaybetme kaygısıyla, Muhafazakâr Parti manifestosunda yetki devri politikasından bahsetmek durumunda kalmıştır.

Cameron dönemi ise Muhafazakâr Parti'nin ortaya attığı düşüncelerde ve yetki devri politikasında değişimin ve bölge siyasetinde farklılıkların yaşandığı bir dönemdir. Öncelikle yetki devrinin yol açacağı bağımsızlık yönündeki hareketlere karşı, bölgelerdeki vergilendirme politikalarının değiştirilmesi ve gelirlerin yerel parlamentoya aktarılması yönünde kararlar alınmıştır (Hazell, The Conservative Agenda, 2010, s. 29). Bununla birlikte bölgedeki devlet sekreterliği, fon sistemindeki adaletsizlikler ve Westminster'da bölgelerin fazla temsil edilmesi gibi konularda önemli adım atılmamıştır. Gelir vergisi ve bir takım vergilendirme çeşitlerinin 2012'deki İskoç Kanunu ile yerel bölgeye devredilmesini konu alan kanun tasarısı Muhafazakâr Parti tarafından gerçekleştirilmiştir. Yetki devri politikalarında önemli değişiklikler, bu parti iktidarı döneminde olmuştur. Bu dönemde yetki devrine net bir karşıtlık gösterilmemiştir.

⁴ Yetki devrinin neden olduğu anormallikleri, Muhafazakâr parti şöyle tanımlamıştır. Birincisi, yetki devrinin bütün bölgelerde gerçekleşmemiştir. İskoçya, Kuzey İrlanda ve Galler bölgelerinin kendi parlamentoları olurken, İngiliz bölgesi için herhangi bir yetki devri politikası uygulanmamıştır. Halkın %15'lik kısmına hitap eden bir politika yerine, 100% ü ilgilendirecek şekilde uygulanmasını Muhafazakâr parti tarafından savunmaktadır. İkincisi, bölgelerden seçilen milletvekillerinin merkez parlamentolarında temsil edilirken ve İngiliz bölgesi için kararlarda etkili olunurken, İngiliz parlamenterler diğer bölgelerin parlamentolarında temsi edilmemektedir. İngiliz bölgesi için de bir parlamentonun kurulmuş olsaydı, bu problemin ortadan kalkacağını iddiasındadır, Muhafazakâr parti. Üçüncüsü, bölgelere parasal fon aktarımında kullanılan sistem (Barnett Formula), İngiliz bölgesi için adaletli olmamasıdır. Bu para dağıtım sistemi, diğer bölgelere İngiliz bölgesinden daha çok hizmetin sağlanmasını ve daha fazla para aktarımını gerçekleştirmemektedir. Muhafazakâr parti, İngiliz bölgesinin nüfusunu gözeterek, bu sistemi düzenlemeyi seçmenine vaat etmektedir. Böylelikle, İşçi partisinin neden olduğu anormallikleri ortadan kaldırmayı hedefleyen politikaları vardır (Seawright, The Conservative Party's Devolutiion Dilemma, 2008).

Kısaca bu dönemde parti, yetki devri politikasının temeli sayılabilecek bölgesel kurumlar ve temsilciliklerin ortaya çıkmasını sağlamış olmasına rağmen, birliği savunan çizgide olmuştur. Sözü edilen kurum ve temsilcilikler bölgede çalışmaya başlasa da Muhafazakâr Parti, bölgesel meclislere yetki ve sorumlulukların verilmesinde uzun süre karşı duruş sergilemiştir. Fakat sonraki dönemde birlik için yetki devri politikasının olmazsa olmaz olduğu anlaşılmıştır. Bölgelerin bağımsızlık talep etmesi riskine karşı Muhafazakâr Parti yetki devri ile meydana gelen değişikliği savunmak durumunda kalmış ve siyasal sürece de dâhil olan bir parti olmuştur.

3.1.3 İşçi Partisi

Westminster hükümetinin seçimlerde iktidar olabilecek en güçlü diğer partisi, İşçi Partisi'dir. Bu parti farklı dönemlerde yetki devri politikasını Birleşik Krallık siyasal sistemine getirmeye çalışmıştır. 1990 sonlarında uygun koşulların oluşması ile bu değişikliği uygulayan ve devam ettiren parti olmuştur. Yetki devri politikasındaki bu partinin tutumu, Britanya siyasetini etkilemiştir. Birleşik Krallık siyasal sistemine getirdiği değişiklik, İşçi Partisi'nin siyasi olarak farklı tutumu sayesinde olmuştur. İşçi partisini Muhafazakâr partiden ayıran ve belirleyici olan yanı bu politikadır.

İşçi Partisi de birliğin devamlılığını savunduğu için yeni anayasa konusunda Muhafazakâr Parti gibi Birleşik Krallık siyasal sisteminde köklü bir değişiklik taraftarı değildir. Muhafazakâr Parti kadar sert bir tutum sergilemez. Sadece bireysel hak ve özgürlüklerin belirlenecek alanlarda anayasal düzenleme ile ilgili reform yapılması gerektiği düşüncesini savunur. (Winetrobe, The Constitution: Principles and Development, 1996, s. 8). Böylelikle, yetki devri politikasının bir anayasal çerçeveye girmesini Muhafazakâr Parti gibi istememekle birlikte Britanya siyasi düzeninin yenilenerek daha etkin bir politik sisteme geçişine de karşı değildir.

İşçi Partisi, AB ile Birleşik Krallık ilişkilerinde de Muhafazakâr Parti perspektifine sahip değildir. Aksine, AB ile olabildiğince uyum sağlanması gerektiğini savunur. Bunun sebebi ise, serbest ticaret ile Birleşik Krallık'ın, AB ülkelerine, mallarını ve hizmetlerini kolayca satabilmesidir. Ayrıca, işçiler de serbest dolaşabilme imkânı ile başka ülkelerde çalışabilmektedir. Ekonomik ve ticari olarak Britanya'ya

getirisinin fazla olduğu düşüncesindedir (Giddings & Drewry, 2014, s. 5). Özellikle bölgelerin ortak tarım ve balıkçılık konularında AB tarafından desteklenmeleri, bölgelerde merkezi olmayan politikaları uygulamasını kolaylaştırıcı bir etken olmuştur. Bu yüzden, bu parti, hem AB politikalarına hem de yetki devri politikalarına eşit biçimde yaklaşmaktadır.

Bunun bir sonucu olarak denilebilir ki, İşçi Partisi bölgesel konularla en çok ilgilenen partidir. İşçi Partisi, 1979 ve 1997’de yetki devri politikalarının gelişmesinde önemli adımları atan parti olmuştur. Yetki devri politikalarını hem bölgesel kurumlar hem de merkezi kurumları kullanarak geliştirmiştir. Bu da, bu partinin 3 önemli bölgesel strateji geliştirmesine neden olmuştur. İlk strateji, bölge politikalarının geliştirilmesi ve bölgelerin ihtiyacının belirlenmesinde, bölgesel aktörlerin kullanılmasıdır. Bunlar, ulusal politikalarla ve kurumlarla uyumlu hale getirilmelidir. İkinci strateji olarak, hem ulusal hem bölgesel aktörlerin bir araya gelerek geliştirmesi gereken politikaları, ortak hareket edecek yöntemlerle sağlamalıdır. Üçüncü strateji ise, yerel aktörlerin çözemeyeceği konuları ve merkezin onayı gerektiren konularda, tam yetkilinin merkez olmasıdır (Laffin, Shaw, & Taylor, s. 5).

Yetki devrinde uygulamalarında bu bölgesel strateji izlenmiştir. Merkezin tam müdahale edemediği konular, yetki devri ile yerele transfer edilen politikalar ilk strateji olarak uygulanmıştır. İkincisi, tam belirtilmeyen ve yerelin kapasitesi üstündeki politikalar da hem merkez hem yerel arasındaki uzlaşya ve ortak karara bağlı gerçekleştirilmiştir. Üçüncü strateji ise, yerelin müdahalede bulunamayacağı ve ülkeyi kapsayıcı olan siyasi konularda merkezin tek söz sahibi olmasıdır. Bunun sonucu olarak, tek boyutlu yönetim modeli, İşçi Partisi tarafından benimsenmemektedir. Bölge politikalarında bölgesel yönetimi öne çıkarırken, ülke politikalarında merkezi ortaya çıkarmaktadır. Merkez ile yerel arasında belirsiz konularda ise, ortak aklı ve çıkarı koruyacak bir modeli sunmaktadır. Yerel aktör ve karar alıcı ile merkezdeki aktörleri sürece dâhil etmeyi amaçlamaktadır. Yetki devrini gerçekleştirirken, İşçi Partisi bu bölgesel stratejiyi göz önünde bulundurmıştır.

İşçi Partisi, federasyon fikrinden çok yetki devriyle Birleşik Krallık siyasal sisteminde olacak değişikliği tercih etmektedir. Bunun sebepleri, ayrılma hareketlerinin federasyona geçildiğinde hızlanacak olması, anayasal düzenleme yapılması ya da yeni anayasanın yazılma ihtiyacı doğmasıdır (Dale, 2000, s. 375). Partide yetki devri politikasının ortaya çıkaracağı kurumsal değişikliklerin reformlarla halledilebileceği görüşü hâkimdir. Bu da, İşçi partili politikacılara bölgelere güç transferini sağlayarak ayrılma taleplerini azaltabileceklerini düşündürmektedir. Bu durum siyasetçilerin federasyon gibi daha büyük ve karmaşık yönetim sistemine karşı durmalarına yol açmıştır. Ayrıca, bu partinin birliğin önemini vurgulamasından dolayı, federasyon fikri desteklenmemiştir.

İşçi Partisi, İskoç bölgesinin farklı kimlik yapısı ve bölgenin özerklik ya da bölgesel yönetim isteklerin en iyi şekilde anlayan partidir. Bu parti, bölgeler arasındaki farklılıkların kültürel, politik ve tarihsel boyutta olduğunun farkındadır. Siyasal sistemde bölgelere gücün belirlenen ölçüde verilmesinin farklılıklara rağmen bölgeleri bir araya getireceği düşüncesi, İşçi Partisi'nin ideolojisidir. Partinin yetki devri politikasını savunmasının bir başka nedeni de, bölgede etkin olamayan Muhafazakâr Parti'nin kurumsal ve politik etkinliğini arttırmamaya yönelik siyasi hedeftir (Hassan, 2002, s. 150). Muhafazakâr Parti'nin ortak değerler ve Britanya kültürüne atıf yapmasına karşılık, İşçi Partisi bölgelerin farklılığının Britanya'yı güçlendirdiğini vurgulamıştır.

Yetki devri politikaların konusunda İşçi Partisi'nin belirlediği konular; güç transferinin anayasal reform düzenlemeleri ile halledilmesi, yerel yönetimlerin daha etkin hale getirilmesi, bürokrasinin etkinleştirilmesi ve yeni devlet kanallarının geliştirilmesidir (Labour and Constitutional Reform). Bu sayede, İşçi Partisi'nin başarı kazanacağı düşünülmüş böylece bölgedeki ulusal partilerin yerel seçimlerde başarısının önüne geçmeyi hedeflemiştir. Yetki devri politikasıyla, İşçi Partisi, 1999- 2003 arasında bölgede etkin olmayı başarmıştır. Bu politika bölge siyasetini şekillendirmekte önemli rol oynamıştır. Etkin bir yönetim siyasal sistemi kurulmaya çalışıldıysa da, özellikle 2007 sonrası İskoç Ulusal Partisi'nin iktidara gelmesiyle merkez ile yerel arasında sorun yaratmaya başlamıştır. Yine de, başarılı bir politika olduğunu söylemek mümkündür. Transfer edilen güç sonucunda, egemenlik Westminster ile Holyrood Parlamentoları

arasında paylaşılmıştır. Merkez ile yerel arasında diyalog ve uzlaş kanalları, bölgesel ve ülke geneli hükümetler arasında daima açık tutulmuştur.

İşçi Partisi'nin iktidarında bölgede etkin olan merkez partiler süresince, hem bölgesel ekonomi hem de bağımsızlık söylemlerinin önüne geçilmiştir. İşçi Partisi sonrası, merkezde iktidarda bulunan Muhafazakâr Parti ile yerelde iktidarda olan İskoç Ulusal Partisi birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Bu iki partinin ideolojik olarak savundukları politikaların birbirinden farklı olması problemlerin kaynağı olmuştur. Bunun sonucu olarak, İşçi Partisi'nin, öngöremediği ulusal hareketlerin artmasının ve bürokrasideki engellerin kalkmasının önüne geçilememiş, 2014'te İskoçya bölgesi için bağımsızlık referandumu yapılmıştır. Bölgede referandum süresince merkez partilerin yönettiği başarılı propaganda sayesinde, birlik önündeki zorlu ayrılış sürecinin işlemesi engellenmiştir.

2014 Referandumu gösteriyor ki, İşçi Partisi'nin yetki devri politikasını sadece kendi parti politikasıyla şekillendirmiştir. Bunun yerine, bütün partileri kapsayacak ve kabul edeceği bir yetki politikasını bölgede uygulanması gerekirdi. Bu sayede, Birlikten ayrılma süreci, tehlikesi yaşanmamış olacaktı. 1999-2007 yıllarında merkezde ve yerelde iktidarda olan İşçi Partisi, merkez ve yerel yönetimdeki partilerin farklı olduğunda da yetki devri politikasının sorunsuz işlemlerini sağlayabilirdi. En büyük zafiyeti, İşçi partililer bu noktada göstermiştir. Merkezde birliği savunan Muhafazakâr Parti ile yerelde birlikten ayrılmayı savunan İskoç Ulusal Partisi'nin ortak noktada anlaşmaları mümkün olmamıştır. Bunun sebebi, iki partinin de hem siyasi hem de ekonomik fikirlerinin farklı olmasıdır. Bu durum da yetki devrinin nasıl bir sürece dönüşeceği ile ilgili bir belirsizlik ortamı yaratmıştır. Fakat birliğin dağılma ihtimaline karşı merkez partiler bir araya gelmeyi başarmıştır. İşçi Partisi, bu süreçte diğer merkez partiler ile işbirliği ve ortak yolların geliştirmesine çalışmıştır. Birliğin korunması ve bağımsızlığa karşı yerelde sağlanamayan gücü, merkezde sağlamaya çalışarak İngiliz siyaseti büyük bir sınav vermiştir.

3.1.4 İşçi Partisi ve Yetki Devri

1920'ler ve 30'larda İşçi Partisi, Liberal Demokratların yerini almaya ve bölgedeki ikinci güçlü parti olmaya başlamıştır. Bu dönemden sonra, bu parti seçim kazanma amacıyla yetki devri politikasını Birleşik Krallık politik sistemine getirmek için uğraşmıştır (Dorey, 2008, s. 206). Daha önceki dönemde hem ekonomik krizlerin hem de dünya savaşlarının olması bu konuyu ülke gündemine girecek fırsatın oluşmasına engel olmuştur.

1960'ların başında, Wilson Başbakanlığındaki İşçi Partisi yeniden devretme politikasını yeniden gündeme getirmiştir. Bu dönemde bu konunun gündeme gelmesinin 3 nedeni vardır. İlk neden; Britanya ekonomisinin dünya piyasasına uyumlu hale gelebilmesinin bölgelere güç transferinin gerçekleşmesiyle mümkün olabilecek olmasıdır. İkinci neden ise, Britanya'nın ekonomik güç olarak düşüşü ve gücündeki bu kaybın bölgelerdeki ekonomik durumu kötüleştirmesidir. Üçüncü neden, ekonomik sorunlar nedeniyle bölgelerde ulusal hareketlerin artmasının önüne geçebilmek için bu politikanın tercih edilmesidir. (Dorey, 2008, s. 212).

Bu çerçevede, İşçi Partisi özellikle İskoçya Bölgesi için parlamento kurulması yönünde çabalamıştır. Bunu yapmasının sebebi, hem ekonomik hem siyaseten bölgelerde artan milli duyguları ve ayrılma taleplerini azaltmaktır. Bölgelerin sosyal ve kültürel dinamiklerinin artık göz ardı edilemeyeceği, Birleşik Krallık siyasi hayatında anlaşılmıştır. Küresel dünyadaki ekonomik durumunun Birleşik Krallık siyasal sistemine olan etkisi merkezi olmayan politikalar, kötüye giden ekonomiyi durdurabilecek güç olarak algılanmıştır.

1960'larda ekonomik sorunlarla çalkalanan Birleşik Krallık, sonunda 1970'lere gelindiğinde yetki devri politikaları konusunda ciddi adımlar atmıştır. Kilbrandon Komisyonu (1973), 1978 İskoçya Kanunu ve 1979 İskoçya Referandumu bu dönemde izlenen siyasi hamlelerdir. Bu politikalar 3 sebep dolayısıyla gerçekleştirilmiştir. Bölgesel partilerin uygulamış olduğu başarılı politikalar ve kampanyalar sonucu, merkezin değişiklik yapmak zorunda kalmış olması sözü edilen politika değişimindeki en önemli nedendir. İkinci neden, merkezi hükümetin demokratik sistem içerisinde

bölge sorunlarının yeterince ele alınmadığının seçmenler tarafından dillendirilmeye başlanmış olmasıdır. Diğer neden ise bölgelerde merkezin uyguladığı popüler olmayan politikalara karşı gösterilen tepkilerdir (Bardsley, 2012, s. 13). Bölgenin bilinç düzeyinin artması ve merkezden gelen her politikanın sorgulanmaya başlanması, İşçi Partisi'nin bölgeye olan ilgisini daha da arttırmıştır ve Parti bölge siyasetine daha yakın olmaya çalışmıştır. Bunun sonucu olarak ise, adem-i merkezi politikaların bölge ve ülke siyasetine girmesi için çabalanmıştır. Yine de, güçlü lider figürünün ortaya çıkmaması ve partideki bölünmüşlük, planlanan siyasi hamlelerin başarıya ulaşmamasına neden olmuştur.

1979 referandumunda İşçi Partisi'nin çoğunluğunun evet tarafında yer alması partideki siyasetçilerin yetki devrinin birliği güçlendireceği fikrinde olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte Parti, bu politikanın uygulanabilmesi için referandumda toplam seçmenin %40'ı oranında evet çıkması yönünde, yasal düzenleme yapmıştır. İşçi Partisi, bölge politikasında değişiklik yapmak isterken, referandumdan evet çıkmasını zorlaştıracak düzenleme yapmıştır. Bu da, İşçi Partisi'nin yetki politikasında net bir siyasi duruş sergileyememesine neden olmuştur. Bir yandan referandum sürecini başlatırken, bir yandan da referandumun geçerli sayılması için yasal zorunluluk getirilmesi, partinin yol haritasını net olarak ortaya koymasına engel olmuştur. Bu da referandumdaki başarısızlığın sebeplerinde biri olmuştur. Ayrıca, bu politikanın seçmene yeterince anlatılmaması bölgede başarısız olunmasına yol açmıştır. Yetki devri hakkındaki referandum süresi boyunca, yerel partiler ve ticari iştiraklerin de İşçi Partisi'ni desteklemeleri de başarı sağlayamamıştır (Lynch & Bromage, The 1979 Devolution Referendum in Scotland, s. 6). Bununla birlikte, hem bağımsızlık isteyen hem de birliğin devamını isteyen iki grubun aynı tarafta yer alması, İşçi Partisi'ne karşı hayır cephesini savunanların elini güçlendirmiştir.

İşçi Partisi'nin 1979 referandumundaki başarısızlığına rağmen, 1983 İşçi Partisi manifestosunda İskoç meclisinin kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Manifestoya göre; yasal ve yönetsel güç bu meclise verilmeli ve yerel politikaları belirlenmelidir. Bölgede endüstrinin ve sanayinin gelişmesi için bu meclisin rolünün önemli olduğu ve meclisin vergi gücünün olmasının gerekliliği de manifestoda vurgulanmıştır (Dale,

2000, s. 277). Hem Kilbrandon Komisyon Raporu hem de 1979 Referandum sonuçlarından siyasal bir sonuç elde edilememesi bu yönde politikadan İşçi Partisi'ni vazgeçirememiştir. İşçi Partisi'nin iktidarda kaybetmesiyle beraber, yetki devri politikası siyasal hareketten sosyal bir sürece dönüşmüştür. Politikalarda izlenecek yolu 1979 referandumu değiştirmiştir. Bundan sonraki süreçte, Muhafazakâr Parti'ye karşı yetki devri politikalarının gerçekleştirilmesi sosyal bir hareket olarak ortaya çıkmıştır ve hem partileri hem de sivil toplumları dâhil eden bir konvansiyon oluşmuştur.

İşçi Partisi'ndeki 1979 yılındaki bölünmüşlük bir süre daha devam etmiştir. Neil Kinnock gibi İşçi partililer yetki devrinin bölünmeyi arttıracaklarını savunmuştur. Ayrıca, Muhafazakâr Parti'nin İskoçya bölgesi için ortaya koyduğu oy verme vergisinin (Poll Tax) doğru bir politika olduğunu ifade etmiştir. John Smith gibi İşçi partililerde, 1979 referandumu sonrası yetki devrini 'bitirilmemiş iş' (unfinished business) olarak tanımlamıştır (Scottish Labours Devolution Commission, 2014, s. 2). Parti içerisindeki bu bölünmüşlük, 1979 ve sonrasında neden başarılı bir siyasi hareket oluşmadığını göstermektedir. Bu iki siyasetçi de, İşçi partisinde etkin bir güce sahipti. Yetki devrinin Birleşik Krallık'taki siyasal sisteminde neden olacağı muhtemel etkiler, yetki devrini savunmayan İşçi partililerin bir süre daha bu politikalara temkinli yaklaşmasına yol açmıştır. Ayrıca, Muhafazakâr Parti politikalarına yakın duran partililer, partinin elini güçsüz duruma getirmiştir. Uzunca süre, Muhafazakâr Parti'nin 1979-97 yılları arasında iktidarda kalmış olması bunun en iyi göstergesidir. Bu bölünmüşlük, seçmene güven vermemiş ve oy verme yönünde olumsuz etkilemiştir.

1990'lardan itibaren yetki devrine muhalefet eden siyasetçiler azalmıştır. İşçi partisinde Tony Blair gibi güçlü bir lider çıkmıştır. Bu da, İskoçya bölgesini ve diğer bölgeleri etkileyecek politikayı geliştirmesi için uygun koşulu oluşturmuştur. Blair, bu politikayı uygularken Britanyalı tanımı üzerinde bir politika geliştirmiş ve ortak Britanya kültürü etrafında bölgeleri bir arada toplamayı yöntem olarak belirlemiştir (Shi, 2008, s. 102). Ortak kültür ve ortak kimlik üzerinden birliği de savunmayı hedeflemiştir. Birleşik Krallık'taki bölgeleri ve etnik kimlikleri kapsamaya çalışmıştır.

1997- 2007 yılları arasında yetki devri İşçi Partisi tarafından bölgede uygulanmaya başlanmıştır, daha sonrasında siyasi adımların bölge siyasetinde devam etmiş olması bu politikanın başarısıdır. İşçi Partisi, 2007 sonrası iktidarda yer almamasına rağmen, birliği savunan partilerle yetki politikalarında aynı çizgide olmuştur. Yetki devri politikasının uygulanmasına devam edildiği takdirde birlik sağlanacağına dair görüşlerini hala devam ettirmektedirler.

3.1.5 Liberal Demokratlar

Liberal Demokrat Parti, Birleşik Krallık siyasi sisteminin iki merkez partisinden herhangi birisi hükümet kuramadığı takdirde, koalisyona katılıp hükümetin kurulmasında önemli rol oynar. Tek başına iktidarı elde edebilecek güçte olmayan bir partidir. Bir başka deyişle de denilebilir ki, Birleşik Krallık'ta iki artı yarım parti sistemindeki yarım olan partidir. Diğer iki merkez partiye göre siyasi arenada geniş bir kitleye ulaşamamaktadır. Yönetimde hükümet kurulması ve istikrar sağlanması adına, bu parti dengeleyici rolü üstlenmektedir. Yetki devri politikaları İskoçya bölgesine uygulanırken, 1999- 2007 yılları arasında bölgede İşçi Partisi'nin koalisyon ortağı olmuştur. 2010-2014 yılları arasında ise, merkezde Muhafazakâr Parti ile koalisyon ortağı olmuştur.

Liberal Demokratlar da İşçi Partisi'nin savunduğu görüşe sahiptir. İşçi Partisi gibi Birleşik Krallık demokrasisinin ve siyasi sisteminin modernize edilmesini ve bu reformun anayasal zeminde seçim, parlamento, yetki devri, yerel yönetimler, sivil özgürlükler gibi konularda reform yapılmasını savunmaktadır (Griffiths & Hickson, 2010, s. 157). İşçi Partisi'nin savunduğu reformlardan daha kapsamlısını Liberal Demokratlar sunmaktadır. Ülkenin seçim sistemindeki düzenlemenin yapılmamasının, seçmendeki adalet anlayışını etkilediği bu parti tarafından dillendirilmiş, geniş çaplı bir değişikliğin anayasal düzeyde değişiklik yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Parti, sözü edilen düzenlemeler yapıldığı zaman Birleşik Krallık siyasi sisteminin sorunlarının kalmayacağı iddiasındadır. Ülke modernizasyonun yapılmasının ardında yatan sebepler, ağır ve yavaş işleyen devlet mekanizmalarının hızlı bir şekilde çalışmasını sağlamaktır. Devlet siyasi sistemindeki olması gereken değişikliklerin

Liberal Demokratlar ve İşçi Partili siyasetçiler tarafından görülmesi, yetki devri gibi bir politikanın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Liberal partiler, ideolojik olarak çok kültürlükten yanadır ve azınlıkların siyasi sisteme dâhil edilmesini isterler. Ayrıca, farklı kimlikli toplumların kurumlar aracılığıyla merkezi olmayan politikalara katılım sağlaması ve bu kurumlara sorumluluk verilmesi konusunda da isteklidirler (Toubeau & Wagner, 2013, s. 101). Bu ideolojik yapılanma sayesinde Liberal Demokratlar, İşçi Partisi'nin yetki devri politikasını da desteklemiş hatta İskoçya hükümetinde iktidara ortak olmuşlardır. İşçi Partisi'nin bu politikaları bölgelerde etkin bir biçimde uygulayabilmelerine yardımcı olmuştur. Liberal Demokratlar da farklı kimliklerinin korunması konusunda İşçi Partisi ile aynı düşünceye sahiptir. Bunun dışında, merkezi olmayan politikalarda İskoç Parlamentosu'nun kurulması ve parlamentoya yetkilendirme yapılması durumunda İşçi Partisi'yle aynı çizgide yer almıştır. 1999–2007 yıllarında İskoç Parlamentosu'nda yetki devri politikalarında sorun çıkmaması bu yüzdendir.

Liberal demokratların yetki devri politikası çerçevesinde Parti, İskoç Parlamentosu'nun kurulması ve gelir vergisini arttırma gücünün olmasını savunmuştur. Bununla birlikte İskoçya'da bulunan yarı bağımsız hükümet kuruluşlarının daha şeffaf olmasını ve bu kurumlara atamalarda liyakat gözeterek atamaların yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca, İskoç ekonomisini modernleştirme, kamu politikalarının yeniden düzenleme ve İskoç Ofisi gibi kurumların bölgesel sorumluluklarını düzenlenme gibi konularda Liberal Parti önemli rol oynamıştır. Bununla birlikte AB ile ilişkilerde İskoç bölgesinin çıkarlarının gözetilmesini de savunmuştur. (Winetrobe, The Referendum Bill, 1997, s. 10). Yetki devriyle ilişkilendirilen politikaların uygulanması halinde, etkili devlet organlarının bölgelerde çalışmasını arttıracak, Liberal Demokrat siyasetçiler tarafından öngörülmektedir. Bu da partiye göre Birleşik Krallık demokrasisinin yerel, bölgesel ve ülke genelinde etkinliğini geliştirecektir.

Bu sayede, liberaller bölgelerin sorunlarına çare olmayı hedeflemektedirler. Bölgeye daha adilane bir sistem uygulanırsa, birlik içinde etkin çalışan bölgelerin ortak

bir çıkar için çalışacağına inanmaktadırlar. Merkez, yerel ve AB kurumlarının politikaları, İskoçya bölgesinin çıkarları ve talepleri gözetilerek gerçekleştiği takdirde ilişkiler tek boyutta olmayacaktır. Bu çerçevede ortaya zor ve karmaşık bir yapı çıkmasına rağmen, partililer bu şekilde Birleşik Krallık siyasi sisteme yeni bir dinamizm kazandırmayı hedeflemektedirler. Ayrıca bu konularda İşçi Partisi'nin de aynı tutum içinde olması, liberallerin yetki devri politikasına katılımını kolaylaştırmıştır.

Yetki devrinin siyasi sisteme getireceği değişiklik Liberal Demokratlarda Birleşik Krallık sisteminde yaşanacak değişimin bir devamı olacağı beklentisini yaratmıştır. Liberal demokratlar için yetki devri bir dönüm noktası olmuştur. Bu yüzden, bu parti devretme politikasını bir süreç olarak algılamıştır. Bir siyasi olay veya konu olarak görmemiştir (Steel Commission, 2006, s. 8). Bölgedeki etkin kamu politikaları uygulanması ve başarısı, Liberal demokratların değişim beklentilerini arttırmıştır. Birleşik Krallık sistemini üniter yapıdan yarı federal yapıya dönüştüren yetki politikasının, bir süre sonra federasyon şeklini alacağı bu partililer tarafından düşünülmüştür. Yetki devri, bu sürecin ilk adımı olarak görülmüştür. Bunun sonucu olarak, hem Birleşik Krallık hem de İskoçya bölgesi için Britanya değer olarak görülmüş ve yetki devri desteklenmiştir.

Birleşik Krallık'ın politik sisteminde ortaya koyduğu fikirler, klasikleşen Britanya siyasi fikirlerinin dışındadır. Liberal Demokratlar, bu sisteme alternatif politikalar sunmaktadır. Bunlardan birisi de, yetki devrinin federasyona geçiş olarak algılanmasıdır. Liberal demokratlar, birliğin sorunsuz işleyişi ve devamını sağlayabilme konusuna, iki merkez partiden farklı yaklaşmaktadırlar. Liberal demokratlar, bölgelerin ve ulusların arasındaki ilişkilerde farklı kimliklerin en iyi şekilde temsil edileceği sistemin federasyon olduğunu savunmaktadır (Steel Commission, 2006, s. 56). Bu parti, Birleşik Krallık'ta siyasi sistemi bir süre sonra bölgesel ve ulusların güçlerini sınırlamanın ve kurumlar için reform yapmanın yetersiz kalacağını varsaymaktadır. Yetki devriyle beraber bölgelerin daha çok güç talebinde bulunacağı ve merkezinde bu taleplere karşı çıkması ise beklenen bir durumdur. Bundan dolayıdır ki, yetki devrinin bölge sorunlarını çözmekte etkin olmadığı ve yetersiz kaldığı bir durumda bölgesel ve

ulusal tartışmaların çıktığı sorunların çözümü sistemin federasyona dönüşmesi ve yeni bir anayasa yazılması ile mümkündür (Hopkins & Bradbury, 2006, s. 141). Böylelikle, Liberal demokratlar ayrılma talepleri olan ulusların ya da bölgelerin bu taleplerinin bir şekilde de olsa önlenebileceğini savunurlar. Federasyonda, bölgelerin etki alanlarının maksimize olması ve bölgelerin özerk yapılarının olmasının açacağı milliyetçi duyguların da bastırılması anlamına gelecektir. Bu parti tarafından kabul gören bir düşüncedir.

Bunun bir sonucu olaraksa, İskoçya Bağımsızlık referandumu süresince ‘Birlikte Daha İyi’ kampanyasının içinde yer alan Liberal demokratlar, parasal federalizm olarak adlandırılabilir birçok verginin yerele aktarılması yönündeki politikanın seçim vaadi olarak kullanılmasında önemli rol oynamışlardır (Democratic Progress Institute, s. 25). Federalizmin bir adımı olarak görüldüğü için Liberal demokratların desteğini, Muhafazakâr ve İşçi Partisi’nin kampanyasına katılmıştır. Vergilendirmedeki değişiklikler, Büyük Britanya sistemi federatif yapıya bir adım daha yaklaşmıştır. Liberal Demokratlar, İskoçya bölgesindeki değişim talebini en iyi anlayan merkez partisi olmuştur.

3.2 Birlikten Ayrılmayı Savunan İskoç Ulusal Partisi

İskoçya’da bölgesel parti olan İskoç Ulusal Partisi, bölge siyasetindeki en önemli partilerden biridir. Siyasi olarak uzunca bir süre hem bölge hem de ülke çapında siyasi varlığını devam ettirmektedir. Partinin zaman zaman siyasi duruşundaki değişiklikler, Birleşik Krallık siyasi sisteminde yaşanan durumlarla paralellik gösterir. Yetki devri öncesi ve sonrası iki dönemde de etkin olan bu siyasi parti, İskoç Parlamentosu kurulduktan sonra ve özellikle 2007 sonrası iktidar olmasıyla bölge siyasetinde önemli karar alıcı olmuştur.

Bu partinin savunduğu tezlerden birisi, yeni bir anayasal düzenlemenin yapılması ve İskoçya bölgesinin değerlerini taşıyan yazılı bir anayasa olması gerekliliğidir (Holiday, s. 6). Bu görüşü savunmalarının altını çizdikleri sebep, yetki devrindeki politik sorumluluğun kimde olduğunun belirsiz kaldığı alanlarda yaşanmış olan krizlerdir. Ulusal partili siyasetçilere göre anayasal düzenleme birçok belirsizliğin

ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Hatta öyle ki, yetki devri politikalarının sonrasında bu partinin seçimleri kazanması halinde İskoçya bölgesindeki yaşayan halka yazılı bir anayasayı getirecekleri iddiasında bulunmuştur (Winetrobe, The Referendum Bill, 1997, s. 19). Bu iddiada bulunan partinin bağımsızlık taleplerine karşı durması, ülkede olan sosyal, kültürel, ekonomik ve politik birliğin devamından yana olması beklenir. Fakat 2007 sonrası iktidara gelmeleri ile önce bağımsızlık ve sonrasında yeni bir anayasal düzenleme yapılması yönünde parti siyasi duruşunda değişiklik olmuştur. Gücü elde eden İskoç Ulusal Partisi kurulduğundan beri savunduğu tez, öncelikli bölge politikası haline getirmiştir.

Partinin anayasal düzenleme ile bağlantılı ikinci olarak savunduğu tez ise 1707'den önceki bağımsızlık durumunu bölge için tekrardan istemeleridir. İskoç Ulusal Partisi, kendi bölgesini tek başına yönetebilen bir İskoçya devletinin kurulmasını ve böylelikle de birliğin dağılmasını amaçlayan bir parti olmuştur. Bu çerçevede parti, geleceğe dair bölge politikalarının belirlenmesinde sadece İskoçya bölgesinin ve İskoç halkının söz sahibi olması argümanını çeşitli seçim kampanyalarında kullanmıştır (McGregor, 1999, s. 62). Bunun altında yatan sebep, İskoç Ulusal Partisi'nin sosyal politikalarda başarılı olduğunu gösterip bağımsızlık yönündeki tüm engelleri ortadan kaldırmaya çalışmasıdır.

İskoç Ulusal Partisi, yetki devri öncesi, siyasi fikirleri merkezi partilere göre sıra dışı olan bölge partisiydi. Yetki devri sonrası dönemde, merkezi otorite tarafından bağımsızlık talebi olumlu karşılanmamıştır. Fakat yine de, merkez ve yerel yöneticiler tarafından bağımsızlık referandumu kararı alınmıştır. Bağımsızlık referandumunda da bağımsızlık yönünde karar çıkmış olsaydı, İskoç milliyetçiliğinin bölgeye yeni bir dinamik etkisi olacak ve yeni bölgencilik kavramlarının ortaya çıkmasına sebep olacaktı (Dye, 2015, s. 4). Bağımsız olma fikirleri seçmeni ikna edilebilmiş olsaydı, bu parti İskoç Home Rule⁵ konusundaki fikirleri hayata geçirilebilecekti ve yıllar sonra partinin

⁵ İskoç Home Rule, İskoçya'nın İskoçyalıların kendilerinin yönetmesi gerektiği savunan düşüncedir. Bağımsızlık isteyen İskoçlar ve İskoç Ulusal partisi bunu savunmaktadır. İskoçya bölgesini sadece İskoçlar yönetmesi gerektiğine inanmaktadır. Merkeze bağlı olmadan, kendi kaderlerini kendilerinin belirlemesini istemektedirler. Yönetecek kurumlar ve aktörlerin hepsinin İskoçya bölgesinde olmasını istemektedirler. (Scottish Home Rule, 2007)

bu konudaki talebi başarıyla ulaşılmış olacaktı. Yine de, parti bu başarısız referandum sürecinden sonra bile bu fikri savunmaya devam etmektedir.

Bağımsızlık talebi olan partiler, ekonomik ve kültürel boyutta merkezi olmayan politikaları uygulamayı talep ederler. Bu durum, ideolojik olarak merkezden farklılaşmalarına neden olur. Örneğin, İskoç Ulusal Partisi ekonomik olarak sol düşüncelere sahipken, kültürel olarak liberaldir. (Toubeau & Wagner, 2013, s. 103). Bu fikirleri savunan Liberal Parti merkez parti olmasına rağmen, Birleşik Krallık siyasi sisteminde ve İskoçya bölgesinde fazla yer bulamamıştır. Yetki devri öncesi dönemde merkez partilerin her bölgede güçlü bulunmaya çalışması yüzünden, İskoç Ulusal Partisi bölgede ve ülkede etkin bir parti olamamıştır. Bu parti, bölgesel politikalarda devretme politikası uygulanmaya başlanmasıyla, bölgede etkin olmuş, bölgesel, kültürel ve politik tanımlamaları kullanarak bölge kurumsallaşmasında göz önünde bulundurmıştır. Bu sayede, yeni yönetim modeli ile sosyo-ekonomik faydaları ve açık karar alma mekanizmaları ile bölge politikalarının meşruluğunu bölgede ispatlamıştır (Raco, 2003, s. 75) . Kısaca, sürecin başarılı şekilde yürütülmesi için bölgesel partilerin de katılması gerekli kılınmıştır. Yetki devri sonrası Birleşik Krallık siyasi sisteminde değişikliğe yol açmıştır. Bunun en önemlisi, 2007 sonrası ilk kez bölgesel bir partinin İskoçya bölgesinde iktidarı elde etmesidir. Bundan sonra, merkez ile yerel arasında bölgesel partilerin de sürece dâhil edilmesi ve ülkesel politikalarla bölge politikaların uyumlu olması gerekli bir zorunluluk haline gelmiştir.

İskoç Ulusal Partisi'nin bölgede varlık göstermesinin altında yatan sebep ise, İskoç milliyetçiliğini kullanmasıdır. İskoç milliyetçiliğini bu kadar sahiplenmesi, bölgesel bir partisi olmasından kaynaklıdır. Bu parti, İskoç milliyetçiliği savunmasında merkeze karşı üç tez geliştirmiştir. Öncelikle Birleşik Krallık'ın çok farklı uluslardan bir araya geldiği kabul edilmiştir. İskoçlar ile İngilizlerin birlikte ortak olarak yer aldığı belirtilmiştir. Bu çerçevede ortak Britanyalı kimliğinin öne çıkarılmaması gerektiği savunulmuştur. Kendi kimliklerinin korunmasını istemektedir. İkinci tez ise, bu birleşmenin İngiltere bölgesi için avantaj sağlamış olmasıdır. Birleşme, İskoçya bölgesine getirdiği ekonomik ve politik kazanımlara rağmen, İskoçya'nın kimliğini tehdit etmektedir. Üçüncüsü, kuzey bölgesindeki petrol kaynaklarının bulunması ve AB

ile olan ekonomik ve ticari bağların, merkezin çıkarlarına uygun gerçekleşmesidir. Parti, bu durumun İskoç ulusunun ekonomik çıkarına hizmet etmediğini söylemektedir (Dardanelli, Ideology and Rationality: The Europeanization of The SNP, 2003, s. 274).

İlk tezde savunulmak istenilen fikir, bölgenin kimliğinin unutturularak asimilasyonun gerçekleşebileceği yönündeki endişelerdir. İskoç kimliğinin üstünde Britanyalı kimliğinin yer alması, bölgede geçmişle bağ kuramayan bireylerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İkinci tez çerçevesinde devlet yapılanması ve kurumsallaşmada İngiliz bölgesinin etkin olduğu vurgulanmıştır. İskoçya bölgesinin farklı kimliğinin göz ardı edildiği belirtilmiştir. Son tez ise merkezin bölgelerin çıkarlarını içerecek politikalar yoluyla ekonomik ve ticari faydayı merkez dışındaki bölgelere yayması gerekliliğidir. Merkezin bunu yapamadığı savunulmaktadır. Ancak İskoç milliyetçiliğinin 1707'den günümüze kadar gelmesinin, bölgede muhafaza edilen eğitim politikaları ile İskoç yasalarının sayesinde olduğunu belirtmek gerekir. Aksi takdirde, İskoç milliyetçiliği de İskoçya'da kaybolan birçok ulusların ve milletlerin akıbetine uğrayacak, İngilizler ve İskoçlar arasında belirgin farklılıklar günümüze kadar taşınmayacaktı. Kimliklerin günümüzde etkinliğini sürdürüyor olması, Birleşik Krallık siyasal sisteminin kurumsallaştığını ve devlet politikasının başarılı olduğunu kanıtlamaktadır. Bu yüzden, özellikle milliyetçilik konusunda İskoç Ulusal Partisi'nin savunduğu tezler gerçeği yansıtmamaktadır. İskoç yasalarının ve eğitim sisteminin merkezden farklı olması, bu partinin argümanını zayıflatmaktadır.

İskoç Ulusal Partisi'nin iktidara gelmesi ile National Conservation raporu yayınlanmıştır. Bu raporda, İskoçya bölgesi için statükodan yetki devrine ve bağımsızlığa kadar uzanan bütün politik tercihler sunulmaktadır (Aughey, Bort, & Osmond, Unique Paths to Devolution Wales, Scotland and Northern Ireland, 2011, s. 17). Bu belgenin yayınlanmasından sonra, bağımsızlık için uygun koşulları politik ve yönetsel olarak hazırlamak, desteği arttırmak ve sürekli siyasi gündemde tutmak gereken bir konu olarak belirlenmiştir.

Raporlar incelendiğinde dikkat çeken en önemli konu, bölgede egemenlik hakkına sahip olan kurumun İskoç Parlamentosu olduğuna sürekli atıf yapılmaktadır.

Yetki devrinin bölgeye getirmiş olduğu etkilerin bir benzerini İskoç Ulusal Partisi'nde de görmek mümkündür. Bölgenin İskoç Bölgesel Parlamento'ya sahip olunmasıyla, 1707 öncesini hatırlatılmıştır, bu partinin çizgisinde de değişikliği beraberinde getirmiştir. Bağımsız İskoçya vurgulanmaya çalışılmıştır. Merkez ile yerel arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde milliyetçilik ve tarihi geçmiş yeniden önem kazanmıştır. Politik ve ekonomik kurumların ortaya çıkması, ikili ilişkilere yeni bir boyut getirmiştir. Hem bağımsızlık hem de anayasal değişiklik olması gerektiği konularında fikirler belirginleşmiştir. Etkin devlet yapısının nasıl kurulması ve politikaların başarıya ulaşmasında ne gibi yolların uygulanması gerektiği konusu da, diğer merkez partiler gibi bu partide fikir ayrılıklarına yol açmıştır.

Parti iki farklı kanat şeklinde tanımlanır; köktenciler (fundamentalist) ve tedrici değişimden yana olanlar (gradualist). Köktencilerin savunduğu tez, İskoçya bölgesinin hızlı bir değişim ile bağımsızlığına kavuşması gerektiğidir. Ayrıca, yetki devri politikasının uygulamalarına şüphe ile yaklaşmaktadırlar (Cairney & McGarvey, Scottish Politics-An Introduction, 2008, s. 30). Onlara göre bağımsızlığa geçiş Fransız devrimindeki gibi monarşinin bitip cumhuriyete geçişte olduğu gibi bir anda gerçekleşmelidir. İskoçya bölgesinin kendi bağımsız ve egemen devletini kurmasını savunmaktadırlar. Yetki devri, hem zaman hem de parasal kayba yol açacağı için bu politikanın uygulanmasına karşıdırlar.

Tedrici olarak değişimden yana olanların savunduğu fikir ise bu ekibin yetki devrini bağımsızlığa giden bir yol ya da süreç olarak görmeleridir. Zamanla bağımsızlığa doğru eğilimin olacağı konusunda görüşe sahiptirler (Deacon & Sandry, 2007, s. 95). Bağımsızlığın bir anda ilan edilip ayrılmanın zor olduğu ve çeşitli örgütlenme biçimleri ile partilerin işbirliği sayesinde bağımsızlığa giden yolun kendiliğinden geleceği beklentisindedirler. Yavaş olarak ilerleyen bir süreç olsa da, eninde sonunda İskoçya bölgesinin bağımsız olacağına inanmaktadırlar. O yüzden, yetki devrinin doğru istikamet olduğu ve ara bir model olduğunu düşünmektedirler. Bu bağlamda her iki görüşünde savunduğu ortak nokta, bağımsızlığın bölgeye geleceği yönündeki fikirleri olmuştur.

Bununla birlikte süreç konusunda ayrı fikirlere sahip olmalarının yanı sıra, bölge için gerekli işbirliği yapılması konusunda da ayrı düşmüşlerdir. Tedrici olarak değişimden yana olanlara göre, aynı demokrasinin bir ülkede gelişimi ağır ilerleyen, reformlarla gerçekleşen veya yönetim sistemi dönüşen ülkeler gibi Britanya siyasi sisteminin değişeceğini savunmaktadırlar. Yetki devri, bu dönüşümün başlangıcıdır. Köktenciler, devrimler ile ilgili şeylerin çok çabuk değişebileceğini, aynı Fransız devrimini gerçekleştiren Fransa ya da Çarlığın devrilmesinde önemli oynayan Sovyet Rusya'daki devrimin hızlı olmasını örnek almaktadırlar. Ancak parti içerisindeki bu iki görüşe rağmen 2014 referandumuna giden süreçte, bağımsızlığa giden süreci yaşayan İskoçya, bağımsızlık yerine birliği terk etmeme kararı almıştır. Dolayısıyla partinin iki kanadı da istediği durumu gerçekleştirememiştir. Referandum, Parti'nin bölge halkına uzak olduğunu kanıtlar nitelikte olmuştur.

3.3 Geçmişten Günümüze İskoç Ulusal Partisi

İskoç Ulusal Partisi, 1928 yılında İskoçya'nın Ulusal Partisi adıyla siyasette yer almaya başlamıştır ve bugünkü adını 1934 yılında almıştır (Marr, 2007, s. 288). Bu partinin kurulması altında yatan sebepler, ekonomik krizler ve savaşlardır. Bu faktörler nedeniyle, bölgede ulusal hareketler hızlanmış ve artmıştır. 1950'lere gelindiğinde İskoç Ulusal Partisi, Avrupa Birliği uyum fikrini desteklemiştir. Ayrıca, İskoçya bölgesinin çıkarının AB içinde olmasının ekonomik olarak avantajlarının Birleşik Krallık'ın çıkarının üstünde olduğunu savunmasına rağmen, siyasi açıdan bölge politikası ve ülke çapında başarı gösterememiştir (Tarditi, 2010, s. 10). Bu partinin 1970'lere kadar bölgesel başarı elde edememesi ve bölgesel siyasete ayak uyduramıyor olması, partinin bölge için önemli görülmesinde engel olmuştur.

1970'lere gelindiğinde en önemli başarılarından birisi, Kuzey denizinde petrolün bulunması ve Birleşik Krallık siyasi sisteminde küresel petrol krizinin yaşanmış olmasıdır. 1973'te "İskoçya'nın Petrolü kampanyası" ile ekonomik olarak yaşanan krizden bölgesel olarak çıkmanın mümkün olduğu söylemi parti tarafından kullanılmıştır (Pittock, 2008, s. 58). Böylece parti, petrol politikasının gücünden faydalanarak sürdürdüğü politikaları ile merkez partilerin yetki devri konularına yönelmesini ve bir takım değişiklikler yapmalarını sağlamıştır.

1950'lerde AB'ye girmeyi savunan parti, 1970'lere gelindiğinde ülkenin AB'de yer alınmaması gerektiğini savunu ve pozisyonunu 4 faktörle açıklamıştır. İlki, müzakere masasında İskoçya bölgesinin temsil edilmeyecek olmasıdır. İkincisi, bu partinin liderleri ve milletvekillerinin AB'nin siyasi yapısına oluşturdukları olumsuz tutumlardır. Üçüncüsü, AB'ye ekonomik uyum süreci, serbest piyasa ve pazarın liberalleşmesine karşı olmalarıdır. Dördüncüsü; tarım ve balıkçılık konularında AB'nin İskoçya'nın çıkarlarını savunmuyor olacağı düşüncesidir (Dardanelli, Ideology and Rationality: The Europeanization of The SNP, 2003, s. 275).

Bu dönem, İngiltere ile İskoçya birleşmesi sürecindeki beklentilerin uzun süre sonra İskoçya bölgesi için faydalı olmadığı görüşünün arttığı bir dönemdi. İskoçya'nın güçlü olduğu alanlarda AB'ye girileceği zaman, ne olunacağını bilinmemesi ve AB sürecini merkezin tek elden yürütüyor olması gibi sebepler, Parti'nin AB'nin karşısında yer almasında etkili olmuştur. Kaldı ki İskoç Ulusal Partisi'nin Birleşik Krallık'tan ayrılmak isterken, yeniden bir başka birliğin altına girmesi, partinin duruşunda ikilem olarak gözükeceğinden parti her iki birlik konusunda da karşı duruş sergilemiştir.

1980'lerde, Birleşik Krallık siyasal sisteminde artan merkezileşme politikalarını uygulayan Muhafazakâr Parti'ye karşı, ayrılma fikri terk edilmiştir. Sosyal bir hareket olarak başlayan İskoç Parlamentosu kurulması yönündeki oluşuma katılarak sert parti politikasını yumuşatmaya çalışmıştır. Böylece, partinin daha çok kitleye hitap edebilmesi amaçlanmıştır (Ichijo, 2014, s. 46-47). Bununla birlikte partinin AB konusunda karşı olan tutumu da değiştirmiştir. İskoçya bölgesinin olası bağımsızlığından Avrupa'dan gelecek desteğin göz ardı edilemeyeceğini bilen siyasetçiler vardı. Bu yüzden, AB parti politikası haline gelmiştir (Zwet, 2013, s. 19). 1980'lerde siyasi partinin tutumundaki değişikliğin altında yatan sebep; ekonomik, politik ve güvenlik konularında bölge çıkarlarını tek boyutlu ve tek bir amaca sabitlemenin İskoçya bölgesi için şans ve fırsatların kaçmasına neden olmasıdır. Bu dönem siyasetçiler, çok farklı boyut ve amaçlar tercih etmiş, yetki devri politikaları uygulanmaya başlanıncaya kadar da bu siyasi çizgiyi devam ettirmiştir.

1999 sonrası yetki devri politikalarının sonucu yeniden İskoç parlamentosunun kurulmasına rağmen, İskoç Ulusal Partisi 2007 yılına kadar iktidara gelememiş, iktidar olmasıyla birlikte bölge siyasetinde önemli değişiklikler yapılması yönünde adımlar atılmasında rol oynamıştır. Bölgesel parlamentoda çoğunluğu kazanmasıyla üç ana konu belirlenmiştir; bağımsızlık, yazılı anayasa ve parasal konularda daha çok yetki (Gallagher, s. 203). Bu dönem boyunca, iktidarda olan hükümet ve partili milletvekilleri halkı bu konularda ortaya çıkacak belirsizliklere karşı ikna etmeye çalışmıştır.

Parti, 2011 Manifestosu'nda, bağımsızlık konusunu daha fazla öne çıkarmıştır. İskoç halkının geleceğine karar vermeleri açısından referandumun demokratik seçim olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, referandum sonucunun evet çıkması halinde İskoçya'nın bağımsız devlet olacağı şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur (Select Committee on The Constitution, 2012, s. 5). Yoğun propaganda sürecine rağmen, bağımsız olunması halinde yasal ve ekonomik belirsizlikler yaşanması ihtimali yüzünden İskoçya bölgesinde kararsız kalanlar referandum sonucunda belirleyici olmuştur. AB ve Birleşik Krallık ilişkilerinin nasıl olacağının öngörülemediği olması da referandumu etkileyen önemli faktörlerdendir.

Bununla birlikte bölgesel olarak gücü elde eden parti, bağımsızlık konusunda uzun süredir bahsettiklerini yapmaya çabalamıştır (Curtice & Ormston, Attitudes Towards Scotland's Constitutional Future, 2013, s. 2-3) Bu çerçevede, 2007'de İskoçya'da iktidara gelen İskoç Ulusal Partisi önce ekonomik ve sosyal politikaları bölge siyasetine getirmiştir. Bölgeye bu politikaların faydalarını göstermeye başladıkça, 2012 yılından itibaren ilk kuruluş amaçlarındaki gibi bağımsızlık konusunu gündeme getirmiştir. 2014 yılına hem merkezin hem yerelin bağımsızlık kararını almasıyla beraber, Birliğin dağılmasına yol açabilecek en ciddi referandumlardan birinin kapısı açılmıştır. Birleşik Krallık' ta ilk kez merkez, yerelin gücünü görmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRLEŞİK KRALLIK SİYASAL SİSTEMİ ÜZERİNDE TARTIŞMALAR: İSKOÇYA BÖLGESİ VE AVRUPA BİRLİĞİ

Bu bölümde Birleşik Krallık siyasi sisteminde yetki devriyle meydana gelen değişikliklerin, federasyon veya federatif yapıya dönüşüp dönüşmediği, üniter yapı ve birliğin korunup korunmadığı ya da yarı federal sistem olarak mı adlandırılması gerektiği konusunda tezler ortaya konulacaktır. Bu üç değişik yönetim sisteminin hangi özelliklerinin Birleşik Krallık'ta bulunduğu ve Britanya sisteminin farklılaşan yönleri ifade edilecektir. Daha sonrasında ise, Birleşik Krallık'taki devlet siyasi düzeninin hangi modele yakın olduğu konusunda bir sonuca varılacaktır. Ele alınacak bir diğer başlık ise, Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık ilişkileridir. Bu ilişki incelenirken, Büyük Britanya'da yetki devri politikalarının uygulanması ve AB'de yeni yönetim şekillerinin ortaya çıkması sonucu kurumlar arasında bu sürecin nasıl gerçekleştiğine bakılacaktır. Hem ülkesel hem bölgesel boyuttaki etkileri üzerinden de, bu ülkenin bu birliği isteyip istemediği konusunda çıkarımlarda bulunulacaktır. Yetki devri sonrası dönemde AB ile olan ilişkilerin anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

Son olarak, son üç yılda hem İskoç Bağımsızlık Referandumu hem de Avrupa Birliğinden Çıkış Referandumu (Brexit) ile Birleşik Krallık siyasi sisteminde yaşanan gelişmelerin yetki devri politikasına muhtemel etkileri analiz edilecektir. Bağımsızlık kararının çıkmamasının ve AB'den çıkış kararının alınmasının, İskoçya ve Birleşik Krallık'ta meydana gelecek değişikliklerin neler olabileceği hakkında tezler öne sürülecektir. Sonuç olarak, yetki devri politikasının Birleşik Krallık'ta yarattığı değişimin bağımsızlık ve AB çıkış sürecinde ülkenin uzun vadede karşılaşılabileceği problemler, krizler ve karmaşık durumlar hakkında süren tartışmalara yer verilecektir.

4.1 Birleşik Krallık Yönetiminde Meydana Gelen Değişiklikler

Dünya siyasetinde ülkelerin idare şekillerine bakıldığında üç farklı modelin olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan birincisi, devlet yönetiminde farklı biçimleri uygulanan, federasyon veya federatif devlet yapısıdır. Genel olarak, bölgeler bölgesel yönetimler tarafından yönetilir ve yerel yönetim bölgesel politikaları belirler ve uygular. Merkezdeki siyasi otorite ise, bu bölgelerin üstünde yer alarak devlet

yönetimini yapmakta ve politikalarını uygulamaktadır. Bu politikalar, dış politika ve makroekonomik konuları içerir ki, yerel bu konularda merkeze bağlıdır.

Bunun dışında, üniter sistem dediğimiz ve en klasik anlamıyla ulus devletlerin kurmuş olduğu, gücün tek merkezde toplandığı ve yerele kısıtlı gücün verildiği yönetimler şeklinde tanımlanır. Üçüncü sistem olan yarı federal sistem ise, ne tam olarak gücün merkezden yerele verildiği ne de gücün tek merkezde toplandığı sistemdir. Yani, merkezden güç yerel yönetimlere belirlenen alanlarda transfer edilirken, iki hükümetinde yönetme işlerinde bulunmasıdır. Federatif yapıdaki bölgesel yönetimlere göre, merkezin yerele müdahalesi bu sistemde biraz daha kolaydır.

Bu üç farklı model Birleşik Krallık sisteminde uzunca süre tartışılmış, tek bir ulus yapısının olmadığı bu ülkede üniter devlet yapısının olmadığı savunulmuştur. Yetki devri öncesinde tek merkezi hükümetin olması, bu yapıya uymaktaydı. Yetki devri sonrası dönem de ise, Birleşik Krallık sisteminin federasyona kaydığı yönünde tezler geliştirilmiş ve bölgesel hükümetlerin kurulmuş olması bu kaymaya örnek verilmiştir. Yine de, birçok yetkinin merkezde kalmış olması ve her bölgede yetki devrinin aynı boyutta gerçekleşmemiş olması da bu tezi bir anlamda çürütmektedir. Üçüncü ara model olan yarı federal yapı ise, şu anki yetki devri politikalarını uygulayan Birleşik Krallık sistemine uygun görünmektedir. Hem üniter yapının hala koruması hem de federatif yapının belirli temellerinin uygulanmaya çalışılması bu ara model ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda bu üç sistemi detaylı incelemek yerinde olacaktır.

4.1.1 Federasyon ve Federatif Yapılanma

1990'ların başından beri, merkezi hükümetlerin merkezileşme yönündeki politikalarının yerel politikalarda etkisiz kaldığının görülmesiyle birlikte ülkelerin yönetim sistemlerinde değişikliğe gidilmiştir. Özellikle Avrupa'da farklı etnik kimlikli ulusların tek bir devlet çatısı altında tutulabilmesi için bu politikaları uygulamak zorunlu hale gelmiş ve AB'ye üye olan devletler, AB'nin politikaları ile beraber merkezi olmayan politikaları çeşitli bölgelerde uygulamaya başlamışlardır. Devlet altı çalışan AB kurumlarının bölgelerde etkin çalışmaya başlaması, federasyon veya özerk

bölgelere karşı olan ülkelerin tutumunda değişiklik yaratarak federasyon veya federatif yapıları içeren yollara başvurmalarını sağlamıştır.

Federasyon kelimesinin birçok farklı tanımı bulunmaktadır. En kapsamlı tanımı, Ronald Watts yapmıştır. Watts, federasyonu tanımlayabilmek için beş özelliğin olması gerektiğini savunmaktadır. Bunlar; hükümetin en az ikili bağlarının olması ve bunların ülkede yaşayan halkla beraber koordineli olması, her şeyin üstünde yazılı bir anayasa ve anayasada güç paylaşımını belirtmesi, yereldeki otoritenin merkezde daha yüksek kapasiteye sahip bir parlamento aracılığıyla temsil edilmesi, bölgeler arası sorunları çözecek bir anayasa mahkemesi olması, hükümetler arası işbirliğini sağlayacak mekanizmalar olmasıdır (Bingham Centre For The Rule of Law, 2015, s. 13). Bu özelliklere bakıldığında gücün tek hükümet kurumunda değil, çeşitli dengi kurumlar arasında paylaşılması ve halkın doğrudan bu kurumlarda temsil edilmesi ya da katılımının sağlanması federasyonun olmazsa olmaz bir parçası olarak görülmüştür. Hem bölgede hem de ülke çapında yaşayan halkı önemsemesi ve politikaların geliştirilmesinde bireye odaklanması ana husustur. Hükümetler arası bağların kurulmasının yasal zeminde yazılı bir anayasa ile görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi de, bu koşullardan biridir. Sistemde aksamalar yaşayabileceği düşünüldüğünden de kontrol edici ve dengeleyici mekanizmaların olması, sorunların çözümünü kolaylaştırıcı bir takım yöntemler olarak federasyonda yer almaktadır.

Daniel Elazar, federal devlet tanımının yapılabilmesi için kurumsallaşmanın en azından bir konvansiyon vasıtasıyla sağlanabileceğini ifade etmiştir. (Menon & Schain, 2006, s. 4). Kincaid ise, bölgelerin yönetsel farklılıkları anayasada korunarak ve kurumlarında zaman içinde gelişim göstererek sisteme katılma süreci olarak tanımlamıştır (Cameron & Falletti, 2005, s. 257). Federasyon için denilebilir ki, bölgesel kurumsallaşmanın yazılı bir metin aracılığıyla sağlanması ve güç transferi, görev dağılımının gerçekleşmesi bu düzenin oluşturulması bu üç tanımda da ortaktır. Gücün farklı düzeydeki devlet kurumları arasında paylaşılan ve bu devlet kurumlarının kendi kuralları ve diğer kurumlarla ortak paylaşılan kurallar çerçevesinde hem bölgesel otoriterler arası uyum hem de bölgesel yönetimlerin farklılığında korunmasını sağlayan bir sistem olarak kendisini göstermektedir.

Bölgelerin farklılıkların, tarihsel, kültürel, dilsel, dinsel veya etnik olmak üzere birçok nedeni olabilir. Bölgelerin bu farklılıkların ortak tek çatı altında toplamak federasyon şeklinde ve merkezi olmayan yapılarla mümkündür. Eğer güç tek merkezde toplanmaya çalışılıyorsa, ortak değerler ve kimlikler yaratılması bölgesel farklılıkların göz ardı edilmesi bir takım asimile yollarının önünü açacaktı. Bunun yerine, kapsayıcı ve olabildiğince bölgeleri içerecek bu federasyon sistemi, küçük devlet yapılarının kurulmasını engellemektedir

Anayasal düzenleme ile bölgelerin hareket kabiliyetleri olabildiğince esnek tutulduğu için bölgeler de anayasal sınırlarını aşma girişiminde bulunmaz. Federasyon içinde bölgelerin hepsinin ayrı birer temsilcileri ayrı liderleri olmasına rağmen, karar alma mekanizmalarında gücü beraber paylaşarak koordinasyonu sağlarlar. Merkezin bölgeler üstünde etkin olduğu politikalar genelde ekonomik, sosyal, kaynakların kullanımı, kamusal eğitim ve sağlık konularında ve gelir toplama konusunda görevler ve sorumluluklar yüklenmiştir (Driving Democracy, 2007, s. 9). Dolayısıyla makro politikaların merkezde geliştirilmesi sağlanırken, mikro konular ise yerelin yetkisi kapsamındadır. Bunun bir faydası merkez ülkenin daha ağır işleyen ve kapasite gerektiren zor konulara odaklanırken, bölgesel yönetimlerin sorunları daha kolay halledebilmeleridir. Bu makro konularda da yeterli kapasiteye sahip olmayan yerelin, bu konularla fazla ilgilenmemesi zaman ve mali yükümlülük getirmemektedir. Kaynakların ve kapasitenin iyi yönetilmesi, hem merkezin hem de yerelin çıkmaza girmelerini engellemektedir. Ayrıca, bürokratik engellerin aşılarak genel devlet politikalarında ve bölge politikalarında başarıya ulaşılmasını sağlamaktadır.

4.1.1.1 Federatif Yapılanmaya Karşı Geliştirilen Argümanlar

Federasyona karşı olanlar, federatif yönetimin toplumların bölünmesine neden olduğu ve devlet yönetimini zayıflatmakta olduğu tezlerini savunmuşlardır (Deacon & Sandry, 2007, s. 118). Karşı çıkanlar, bu sistemin ülkelere faydasından çok zarar getireceği düşüncesindedirler. Bununla birlikte federasyon fikrine karşı çıkanlar, en iyi federasyon devlet örneği olan Amerika Birleşik Devleti (ABD) örneğini gözden kaçırmaktadırlar.

Federasyon karşıtı olanlar ise bağımsızlığa giden yol olduğunu ve bu yöndeki çabaların artacağını savunmaktadır. (Deacon & Sandry, 2007, s. 118) Bu argümanı savunanlar, 1990 öncesi Yugoslavya, Çekoslovakya, Sovyetler Birliğı gibi federasyon şeklinde yönetilen birçok devleti örnek göstermektedir.

Federasyon karşıtları, karar alma mekanizmasında yavaş ve önemli konularda bölgeler arası karar almanın zor olacağını savunmaktadırlar (Deacon & Sandry, 2007, s. 118). Federasyon karşıtlarının devlet mekanizmalarının etkisiz ve yavaş çalışacağı ve beklenen dinamizmi yakalayamayacağı fikrine yoğunlaşmıştır. Aksine, devletin bölgelerde uygulanacak politikalara karışmaması ve kamu politikalarında bölgelerde farklılık göstermesi bu ülkeyi zayıflatmaz, ABD örneğinde olduğu gibi federasyon; merkezin dünya siyasetini takip etmesini sağlayarak dünya gücü olmasının önünü açmıştır.

4.1.1.2 Federasyonu Savunan Düşünceler

Federatif devlet yapılanmasını savunanlar bu yönetim modeli ile gücün merkez ve bölgeler arasında paylaşılması yoluyla ülkenin bir arada tutulacağını ve güçleneceğini savunurlar (Deacon & Sandry, 2007, s. 118). Federasyonun birleştireceğı ve farklı toplumları bir araya getireceğı fikrine karşı durmalarının sebebi bu modelin ayrışmaları arttıracacağı ve merkezi sınırlandıracak olmasıdır.

Federasyon fikrini savunanlar, federasyonun bölgelerin çıkarlarının anayasal olarak korunmasını sağlayacağını savunmaktadırlar. Ayrıca federasyonun yerelin siyasi temsiline imkan tanıdığı, merkez ile yerel arasında denge ve kontrol mekanizmaların gelişmesini sağladığı düşünülmektedir (Deacon & Sandry, 2007, s. 118). Federasyon yapılanmasında kürtaj, LGBTİ hakları gibi birçok konuyu iç siyaset içeren malzemeler yerine, terörizm, küreselleşme gibi dış siyasi konular daha önemli olmakta ve merkez bununla ilgilenmektedir.

Federasyonu savunanlar, devlet organlarının parçalı şekilde görünmesine rağmen birleşmiş bir siyasi mekanizma oluşturduğuna dikkat çekmektedir (Deacon & Sandry, 2007, s. 118). Almanya ve ABD gibi federasyonlarda da ayrılma taleplerinin olmaması ve bu hareketlerin baş göstermemesi bu argümanı zayıflatmaktadır. Bu

sistemin karşıtlarının asıl odaklanması gereken durum; demokrasiyi önemseyen ve benimseyen ülkelerin veya halkların sistemin işlerliği sağlayabilmesidir. Demokratik olan ve bölgelerin taleplerine duyarsız kalmayan yönetimlerde bu gibi sorunların ortaya çıkmayacağı açıktır.

4.1.1.3 AB ve Birleşik Krallıkta Görülen Federasyon Çeşitleri

4.1.1.3.1. Karşılaştırmalı Federal Sistem

Federasyon sistemlerinin farklı çeşitleri mevcuttur. Birleşik Krallık'ta ve AB'de bu çeşitlerden sadece iki tanesi uygulanmaktadır. AB'ne uyan model, devletlerarası iş birliğine dayalı ilişkilerin kurulduğu karşılaştırmalı federal sistemdir (Menon & Schain, 2006, s. 60-61). Bu model gösteriyor ki, liberal ve kapitalist dünyanın prensipleri AB tarafından kabul edilmiştir. Liberal dünya görüşü, ülkelerin birbiri ile işbirliğine açık olduğunu savunmaktadır. Bu model, AB'ye bunu sağlamaktadır. Ayrıca, liberal dünyada oldukları için devlet ilişkilerinin rekabete dayalı ortamda gerçekleştirilmesi, bu modelin karşılaştırmalı federal sistem diye adlandırılmasına yol açmıştır.

Bu model için iki çeşit tez geliştirilmiştir. Birincisi, AB'nin karar alıcı mekanizmaları yerel, ülkesel ve birlik düzeylerini kapsayarak gerçekleşmektedir. Kurum içinde bu farklı seviyedeki mekanizmalar politika geliştirmesine ve üretmesine çabalamaktadır. Bir politikaya karşı farklı açılardan bakabilmeyi sağlıyor olması büyük bir avantaj sağlamaktadır. Politikaları üretirken bütün tarafların benimseyeceği bir karar vermenin önünü açmış olacaktır. İkincisi, mülteci, savunma ve refah gibi konuları içeren iç politikada ise, ülkelerin merkezi yönetimleri karar alıcıdır. Bu da, AB'nin ulus üstü bir kurum olmadığını göstermektedir. Devletler, AB'nin politikalarını ve kanunlarını uygun gördüklerinde kabul edip ülkelerinde uygulamaya koymaktadırlar. AB ile aynı düşünmediği durumlarda ise, merkez kendi ulusal politikasını devam ettirecektir. AB'de bulunan devletlerde bir yandan uzlaş sağlanabilirken, bir yandan da uzlaş olmama durumu olabilir. Bu da, ulus devletlerin hala ana karar verici olmasını sağlamaktadır. Bu modele karşılaştırmalı federalizm denilmesinin sebebi, AB kurumunun politikalarını ve devletin kendi politikaları arasında mukayese ederek tercih yapma imkânına sahip olmasıdır.

AB, bölgelerin ve ülkelerin birlik içinde uyumlu olmasına çalışmaktadır. Fakat devletler ulusal çıkarları uymadığında bazı konularda çekince koyma hakkına sahiptir. Bu durum, AB'nin tam bir bütünleşme ve entegrasyon sağlamasında engel oluşturmaktadır. Bu da, Birlik içinde devletlerarası rekabet durumunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bunun en iyi örneği, Almanya-Fransa ve Birleşik Krallık'ın AB politikalarını oluşturmak isterken, kendi politikalarının uygulanması için giriştikleri rekabettir. AB, bir kararın uygulanması veya değiştirilmesinin merkez devletler ile AB'nin karar alıcı mercilerinin ortak karar veriyor olmasına çabalamaktadır. Bu sayede, kurumsal olarak AB içinde devletlerin uyum problemlerini kaldırmayı amaçlamaktadır. Yine de, alınan kararların uygulanmasında işbirliği oldukça zor olmaktadır. Ülkelerin kendi ulusal çıkarları veya sert duruşları, AB'de gözlenmektedir. AB, sözü edilen model ile merkezi hükümetleri ikna etmeye çabalasa da başaramadığı açıktır. Avrupa'nın Ortak Savunma politikası oluşturmaya çalışması buna iyi bir örnektir.

4.1.1.3.2 Mali Federal Sistem

Birleşik Krallık, federatif yapının mali federalizm kategorisine giren bir yönetim sistemine sahiptir. Mali federalizm, ekonomik sabitlik, gelir toplama verimliliği ve dağıtmada eşitliğin sağlandığı sosyal refahın merkezi olmayan politikalar ile gerçekleşmesini sağlamaktadır (Schneider, 2003, s. 36) . Bu federasyon şekli özellikle vergilendirme gücünün merkez hükümetten yerel hükümete devredilmesiyle gerçekleşmektedir. Bu sayede, merkez gelir toplarken yereli kullanmakta ve merkezin ulaşamadığı yerlere yerelin ulaşmasını sağlamaktadır. Bunun dışında, yerelin uygulayacağı politikalarda kaynak olması ve mali olarak merkezden bağımsız olması ise, hareket kabiliyeti sağlamaktadır. Bölgenin herhangi bir politikayı uygulamak istediğinde, mali desteğin merkezden gelmesini beklenmesine gerek kalmayacaktır. Bölgede uygulanabilecek politikaları, merkezin yerele devrettiği finansal otoriteyle gerçekleştirebilmektedir.

Birleşik Krallık yönetim sisteminde yetki devri ve sonrasındaki süreçte değişikliklere rağmen, bu ülkenin yönetiminin federal yapıya uygun olmadığı savunulmuştur. Bunun altında yatan sebep olarak anayasal düzenlemelerinde radikal bir değişikliğin meydana gelmemesi gösterilmektedir (Bingham Centre For The Rule of

Law, 2015, s. 14). Birleşik Krallık'ın yazılı bir anayasaya sahip olmaması ve teamüllere bağlı kalınarak ülkenin yönetilmesi, klasikleşen Britanya geleneklerine ters bir durum olduğundan siyasi adım atılamamış olması örnek gösterilebilir.

İkinci önemli neden ise yetki devri politikalarının yasal düzenlemeler yapılarak konvansiyonlar aracılığıyla çözülmesi ve federasyon yapılanmasına gidilmemesi gerektiğidir (Bingham Centre For The Rule of Law, 2015). Bölge ile merkez arasında, güç transferinin gerçekleşeceği konuların belirlenmiş olması ve problemler oluştuğunda konvansiyon gibi yazılı bir anayasadan yasal olarak düşük değere sahip bir belgeyle halledilebiliyor olması merkez açısından yeterlidir. Hem merkez hem yerelde temsil edilen parlamenterlerin olması, ülke ve bölge sorunlarında iki tarafın da müdahil olması her iki taraf için artı olarak görülebilir.

Federatif yapının ülkede uygulanamamasının önemli bir nedeni de bölgelerin büyüklüklerinin birbirinden farklı olmasıdır (Melding, 2013, s. 209). Bunun doğuracağı bir sonuç olarak, kimi federasyonun zengin kimisinin fakir olması gibi, refahın iyi dağıtılamaması, gelişmişlik düzeylerinin farklı kalması gibi birçok sorunu da beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu da bölgelerdeki artan ulus kimliklere dayalı ayrılıkçı hareketlerin artmasına ve klasik Birleşik Krallık yönetim anlayışına karşı bölgelerin ayrılma taleplerinin dillendirilmeye başlamasına sebep olabilir.

Bununla birlikte yetki devri politikalarının uygulanması istendiği dönemde de yetki devrine karşı olan düşüncelerin olduğunu belirtmek gerekir. Ancak siyasi korkular yüzünden politikaların uygulanamaması veya etkin olamaması tedirginliği yerine yapıcı ve üretken fikirlerin olması bölgeye getireceği kazanımlar göz ardı edilmemelidir.

Yetki devrinin bölgelere getirmiş olduğu dinamizm düşünüldüğünde federasyonun da yetki devri gibi Birleşik Krallık için iyi olacağı yönünde görüşler de mevcuttur. Bu tezi savunanlarda, federatif yapıya geçildiğinde yeniden bölgelerin birliğini içerecek yeni bir Birlik antlaşmasının yapılarak bu yapıya geçilebileceği görüşü hâkimdir (Melding, 2013, s. 36). Bu sayede, yeni bir anayasanın yazılması gibi bir gereksinimin ortadan kalkacak ve Birleşik Krallık geleneklerinin eskisi gibi devam edecektir. Bunun sonucu olarak etkin ve güçlü Birleşik Krallık kurumsallaşması

korunup, bürokraside yetki devri politikasında karşılaşılan problemler de ortadan kalkacaktır.

Federasyon fikrini destekleyenlerin diğer argümanları ise, yetki devri politikaları beraberinde merkezden yerele egemenliğin kısmen olarak aktarılmış olması sayesinde federatif sisteme geçerken bölgelere verilecek egemenlik konusunun daha az tartışma çıkaracağı ve sistemin daha kolay benimsenebileceğidir (Fraser, 2016, s. 3). Özellikle bölgesel politikalarda merkezin yerelin kararına direkt müdahale etmesi zordur. Yerel, merkezin olası müdahalelerine karşı koruyucu mekanizmalara sahiptir. Yetki devrinde de federasyon gibi güç kurumlar arasında paylaşılmaktadır. Dolayısıyla yetki devrinden kaynaklanan bu bilinç ile federasyona geçiş süreci daha kolay olacaktır.

Bunlara ilaveten, bölgelerin etnik ayrımına göre yetki politikasını uyguluyor olması, İngiliz bölgesinde bölgesel kurumların oluşturulmasında bir takım zorlukların olması ve yetki devri politikasının uygulanmıyor olmasına rağmen, eşit dağılmayan bölgeleri dengeli hale getirmek mümkün hale getirilebilir. Westminster hükümetinin yapacağı kanuni düzenlemeyle İngiliz bölgesinin de yetki devrindeki gibi etkili olacak bir sistemi getirerek bölgelerin federasyona dönüşümü hızlandırılabilir. Bölgesel etnik veya ulusal kimliklerin, İngiliz bölgesinde de uygulanması ile ancak sağlanabilir. Böylece, yasal alt yapı ve sosyal temel oluşturularak federasyona geçmek ve dönmek daha kolay hale gelecektir. Bölgeler arası eşitsizliğin ve sorunların minimize edilerek bu sistemin uygulanması merkez tarafından da tercih sebebi olacaktır.

Federasyonda bölgesel hükümetin ve merkez hükümetin üstünde bir mahkemenin olması gerekmektedir. Yetki devri sonrasındaki aşamanın federasyona dönüş olduğunu savunanlar, Birleşik Krallık'ta yetki devrinde karşılaşılabilecek herhangi bir probleme karşı kurmuş oldukları Judicial Committee of Privy Council (Meclis Yargı Komitesi'ni) örnek göstermektedirler. Bu komitenin merkez ve bölgeler arasındaki sorunları çözmeye çalışması aslında fiili olarak federatif yapı olduğu tezini güçlendirmektedir (Wright, s. 15). Bu yargı komitesinin olması, merkez ve yerel arasında muhtemel çatışmalar ve öngörülemeyen politikalar konusunda karar verici bir rolünün olması, iki meclis için de bu komiteden çıkacak kararın bağlayıcı olması ve

kararlarının federasyonlardaki yüksek mahkeme kararları gibi olması açısından benzerlik göstermesi, federal Birleşik Krallık fikrinin savunulmasına neden olmaktadır.

Kısaca, bölgelerin istek ve taleplerinin hem merkez hem de yerel parlamentoda dillendirilebiliyor olması, İskoçya bölgesinin mali yetki devrini elde etmiş olması, ülkeyi ilgilendiren büyük politikalarda yetkinin merkezde kalmış olması, bölgelerin kendi kamu politikaları uygulama ve yasa yapma gibi karar alma mekanizmalarına sahip olması, bölge ile merkez arasında denge ve kontrol yolların geliştirilmesi, federalizmin izleri olarak görülmektedir. Britanya'daki sisteme federasyon denilmesine de bu sisteme dönüşümün temeli sayılabilecek birçok konuda adım atılmıştır.

Bununla birlikte henüz tamamlanamayan bir süreç olarak bakıldığında ise, eksikliklerinin olması muhtemel ve olağandır. Birleşik Krallık federatif yapılanmayı oluşturacaksa bile, bunu kendi dinamiklerinin ve geleneklerinin göz ardı edilemeden uygulanması faydalı olacaktır. Bunun dışında, başka bir ülkenin sisteminin uygulanması Birleşik Krallık örneğinde tutmama ihtimali yüksektir. Yetki devri politikalarında bile, Birleşik Krallık sistemindeki bölgelerin dinamikleri gözetilmiştir. Birleşik Krallık federatif sisteme geçerse de, bölgelerin farklılıkları bu yeni sisteme dâhil edilecektir. Bununla birlikte sürecin iyi yürütülememiş olması yetki devri politikasının getirdiği başarıların ardından bağımsızlık referandumuna dönüşmüş ve ardından AB'den çıkış kararı alınmıştır. Bu yüzden, Birleşik Krallık'ı dağılmadan ayakta tutulabilmenin yollarından birisi de yetki devrinin bir üst formu olan federatif yapıya dönüştürülmesi olabilir. Çıkış sürecinin iyi yürütülmesi ve AB ile iyi ilişkiler ve ticari antlaşmaların sağlanma aşaması uzun süreceğinden, bir süre daha yetki devri politikaları ile yönetilmeye merkez ile yerel arasında ilişkiler kurulmaya devam edecektir. Bu bağlamda yetki devri politikalarının uygulanması, hem ülkenin üniter yapısının nasıl korunabileceğini hem de federatif yapıya geçişin nasıl mümkün hale geleceğini hem de Birleşik Krallık siyasetinin ne şekilde evrilebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Daha kalıcı ve yapıcı politikalar, bölge aktörleri ve merkez siyasetçilerle beraber uyumlu hale getirildiği zaman özellikle bağımsızlık seslerinin azaldığı bir dönemde, bu federatif sistemin başarısız olması için herhangi bir sebep kalmayacaktır.

Yetki devri politikalarının uygulanması, Birleşik Krallık siyasetinin dönüşümü açısından önemlidir fakat yeterli olmamaktadır. Bölgelerin kimliklerinin korunması ve bölge siyasetinde yerelin etkili olması için federatif sistem daha rasyonel bir tercihtir. Birleşik Krallık, yetki devri politikalarını kısa sürede uygulamamış, aksine uzun ve zorlu bir süreç sonunda Birleşik Krallık sistemi bu dönüşümü geçirmiştir. Federasyona geçişte uzun vadede birliğin ayakta kalmasını sağlayacak en temel unsur olacaktır. Yetki devriyle kısmen de olsa federal sisteme geçişin yolu açılmıştır. Britanyalı siyasetçilerin bunu böyle okuması gerekmektedir. Birleşik Krallık siyaseti zorlu bir süreçten geçmektedir. Son 6 yılda, İskoçya Bağımsızlık Referandumu ve AB'den Çıkış Referandumu gibi büyük siyasal krizlere yol açacak referandumlar atlatılmıştır. Brexit süreci, bölgelerin memnuniyetsizliklerin artacağı bir dönem olduğundan, birliğin bir arada kalması için Birleşik Krallık siyasal sistemindeki partiler alternatif olarak düşünülmelidir. Brexit sonrası bölgelerin isteklerini ve beklentilerini karşılayacak bir politika olarak federal sistem görülmelidir. Federal sistem sayesinde hem merkez ile bölgeler hem de bölgeler arasındaki sorunlar azaltılacaktır. Bu süreçte doğru ve akılcı politikalar iyi yönetilirse, bu sistemin Britanya'da çalışmaması için neden yoktur.

4.1.2 Üniter Sistem ve Birlik Yapılanması

Üniter sistem, ulus devletlerin ortaya çıkmaya başlamasıyla, ülkelerin tek bir kimlik altında toplanıp tek merkezden yönetilmeye çalışıldığı Fransa gibi ülkelerde uygulanmaktadır. Farklı kimliklerin bir araya gelerek birlik altında tek bir merkezden yönetilmeye çalışıldığı Birleşik Krallık gibi ülkelerde de üniter yapı uzun süre korunmuştur. Bu ülkelerde merkez, bütün farklı bölgeleri, tek karar alıcı olarak yönetmiştir. Ayrıca merkez, bölge politikalarını belirlemiştir ve uygulamıştır. Bu sistemde yerel, merkez tarafından sıkı şekilde kontrol edilerek ve yerele sınırlı yetki verilerek ülke bir noktadan idare edilmeye çalışılmaktadır. Birleşik Krallık'ta krizler, savaşlar ve ekonomik sorunların ortaya çıkmadığı sürece merkez ile farklı bölgeler arasında ciddi çatışma alanları görülmemiştir. Bu dönemlerde, ülkenin bir yandan üniter yapısını korumak diğer yandan da bölgelerin birliğini korumak kolay olmuştur.

Üniter devlet yapılanması, yetki devri öncesi Birleşik Krallık siyasal sistemidir. Bu dönemde, Britanya'nın çok uluslu kimliği tek merkezden yönetilmiştir (McEwen &

Moreno, 2005, s. 16). Bu yapılanma şekline bakıldığında merkez siyasi güç olarak kalmasına rağmen, bölgelerin kendi kimliklerini koruması ve kendilerine özel olan ulusal kurumlarının, merkezden farklılıkları devam etmiştir. İskoç Bölgesi yerel otoriteyi merkeze devretmiş olmasına ve birlik içinde yer almasına rağmen, Katolik Kilisesi, İskoç Yasası ve eğitim sistemi merkezle bütünleşmeyen alanlar olarak kalmıştır. Bu da, yerelin kendi kimlik ve bazı kurumsallaşmalarını devam ettirdiğini göstermektedir. Merkez, yereli daha iyi anlayabilmek, etkin olabilmek ve bölgelerin sorunlarını çözmek için Bölgesel Ofis ve Sekreterlik gibi kurumlar aracılığıyla yerelde merkezin kurumsallaşmasını güçlendirmeye çalışmıştır. Fakat bu kurumlar, hiçbir zaman devletin üniter yapısını etkileyecek ya da değiştirecek yetkiye ve kapasiteye sahip kurumlar olmamıştır. Yani, tek karar alıcı merkez Westminster Parlamentosu'nun bulunduğu Londra olmuştur. Yerel, merkezin siyasi otoritenin gölgesinde kalmıştır. Merkez, farklı bölgeleri Britanyalı kimlik etrafında toplamaya çalışmıştır. Bunu, merkez politikaları uygulayarak sağlamıştır.

Yetki devri uygulanana kadar hem yerelin farklı dokusunun korunması başarılmış hem de devletin üniter birlik yapılanmasını da muhafaza eden bir siyaset izlenmiştir.

Üniter devlet yapılanması, üst otoritenin (supreme authority) tek bir kaynaktan toplanmasını, yasal olarak yetkilendirilen kurumun hükümet veya parlamentonun olmasını, kuralların ve düzenlemelerin bu kurumlar aracılığıyla yapılmasını ön gören sistemdir (Coxall & Robins, 1989, s. 88). Birleşik Krallık'ta, Westminster Parlamentosu bu sorumluluklarını yetki devri politikaları uygulanana kadar devam ettirmiştir. Bu parlamentonun üstünde karar verme mekanizmasında ve siyasi konularda başka hiçbir kurum veya dengi olan herhangi bir kurumda olmamıştır. Bu sayede, merkez bölgeleri de kapsayan ülkesel boyutta hem içeride hem dışarıda temsil eden bir güç olarak dünya siyasetinde temsil etmiştir ve ülke ile bölge çıkarlarını savunmuştur.

Kültürel, dilsel, etnik gibi farklılıklara rağmen tek merkezden yönetim ortak bir siyasal kültürün oluşmasına neden olmuştur. Bu bilincin kazanılması hem ayrılma yönündeki taleplerin hem de kimliklerin siyasi amaç için kullanılmasına yol açmıştır.

Birleşik Krallık gibi ülkeler, üniter yapı korunarak birliğin devam ettirilmesi için bölge halklarının yararının gözetilerek karar alma mekanizmasının geliştirilmesine ve çoğunluğun da desteklenerek kararların alınmasına yardımcı olmuştur (Select Committee on The Constitution, 2016, s. 14). Örneğin; 1970’lerde Kuzey denizinde bulunan petrol, merkez tarafından ülkenin bir kaynağı görülmüştür. İskoçya bölgesi bu kaynaktan fazla yararlanamıyor olduğunda, İskoç bölgesel partileri bunları siyasi amaçlarına malzeme ederek bölgenin kaynağının bölge için kullanılması yönünde politikalar izlemiştir. Bölge halkı tarafından tepki verilmesi ve seçimlerde oyların bölgesel partiye oy vermeleri, merkezin siyasi adım atması ve siyasi gündemde olmayan bir politika olan yetki devri yönündeki fikirleri öne sürerek büyük krizlerin önüne geçmeyi hedeflemiştir. Merkez, çoğunluğun yönünde politikaları gündeme getirmek durumunda kalmıştır.

Bu açıdan, merkez ile yerel arasındaki bağın güçlendirilmesi ve farklılıklardan çok ortak noktalar bulunması; ortak siyasi kurumlar, vatandaşlık kavramı, finansal ve refah düzenlemelerinin oluşturulmasıyla mümkündür. Westminster hükümetinde bölgelerin temsil edilmesi sağlanırken, Britanya vatandaşlığı etrafında farklı etnik, dinsel ve dilsel bölgelerin etkin olması yolunda adımlar atılmıştır. Yine de, parasal kaynakların ve sosyo-ekonomik gücün merkez tarafından kontrol edilmesi herhangi bir politikanın uygulanması halinde sorumluluğun Westminster hükümetinde kalmasına neden olmuştur. Bu sayede, bölgelerin merkezin politikalarını takip etmesi ve sürece katılımı sağlanarak üniter birlik yapısı korunmaya çalışılmıştır. 1707’den 1999’a kadar bu yapı korunabilmiştir.

Birleşik Krallık’ta birlik, Galler, İskoçya, Kuzey İrlanda ve İngiliz bölgelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu bölgelerin farklı olmasının altında yatan sebeplere bakıldığında, Galler bölgesinin diğer bölgelerden ayıran en önemli özelliği dilsel farklılıktır. İskoçya bölgesinin etnik kimliği ve Kuzey İrlanda’nın ise dinsel farklılığıdır. Bu farklılıklara rağmen, ulusal ve bölgesel kimlikler üzerinden bağımsız ortak bir tarih ve kültür etrafında emperyalist Büyük Britanya imparatorluğunun altında birliğin oluşması sağlanmıştır. İngiliz Anglikan kilisesine, İskoç bölgesi Katolik kilisesinin tabi olmaması birliğin içinde kimlik ve inançların özgürce ifade edilebiliyor olması

açısından önemlidir (Devine, 2008, s. 183). Bölgelerin hiçbir farklılığına müdahalede bulunulmaması birlik altında kalmalarını kolaylaştıran bir etkidir. Bölgelerin uzun süreden beri bu kimliklerini ve farklılıklarını koruyor olmalarının en önemli nedeni merkez ve yerel arasındaki ortak anlayış ve tarihi Britanya imparatorluğunun etrafında toplanmış olmasıdır.

Birliğin sağladığı en büyük avantajlar, hem askeri hem de ekonomik boyutta karar alıcının merkez olmasıdır. Bölgelerin de bu kararlarda merkezle birlikte temsil edilmeleri mümkün olmuştur. Yine de, merkezin yerelerde kurumlar oluşturması ve yerel meclislerin kurulması, birliğin devam etmesi adına yerel ve merkez arası bağların geliştirilmesini sağlamıştır. Vergilendirme, harcama, parasal ve finansal düzenlemeleri bütün birlik için Westminster hükümeti yetki devrine kadar başarılı bir şekilde sürdürmeye devam etmiştir. A. V. Dicey de birliğin Birleşik Krallık Parlamentosu'nun diğer kurumlardan yasal olarak üstünlüğü savunarak hem birlik hem de üniter yapıya dikkat çekmiştir (Evans, 2003, s. 220). Westminster hükümeti ve parlamentonun çıkarmış olduğu yasaların üstünlüğü, Birleşik Krallık politik yaşamında önemli görülmektedir. Yetki devri politikaları uygulanana kadar da bölgelerde ve merkezde tek karar alıcı olarak parlamentonun kalması ve çıkardığı kararların bütün bölgeleri kapsayarak uygulanmasıyla üniter yapının korunmuş olduğu ve birlik yapısının devam ettiği söylenilebilir.

Özetlemek gerekirse, yetki devrine kadar giden süreç boyunca merkez hükümet üniter devlet yapısından ödün vermeyerek birliğin devamını sağlamıştır. Yetki devrinden sonra, bölgelerin parlamenter sisteminde değişikliğe yol açmış, tek merkez yerine bölgesel hükümetlerin kurulmuş olması bu devlet sisteminde değişime yol açmıştır.

Bölgesel ofis ve sekreterlik siyasi sistemde önemli bir değişikliğe sebep olmamıştır. Birliğin devam ediyor olması ve merkezi hükümetin yetkilerinin diğer bölgesel hükümetlere göre daha fazla görünmesi nedeniyle üniter yapıda değişikliğe neden olmadığı söylenilebilir fakat yetki devriyle gelen yasal değişimin yarattığı etkilere bakıldığında, üniter yapıdan biraz daha fazlası olduğu görülmektedir. Gücün

transferi ve karar verme mekanizmasında merkez dışındaki aktörlerin de dahil olması, üniter yapı ile ilişkilendirilemeyecek durumlardır. Bunun dışında, İskoç bölgesinin ekonomi ve vergilendirme konularında da merkezden yetkiyi elde etmiş olması, birliğin sağlanmasında yaşanacak zorluklardır. Parasal konularda da bağımsızlığın olması federasyon sistemine geçişin izleri olarak görülebilir. Bu bağlamda üniter sistemden git gide uzaklaşıldığını söylemek mümkündür. Yine de, önemli siyasi konularda özellikle askeri, güvenlik, dış politikada merkezin etkin olması ve tek karar verici olması ise, üniter yapının korunduğunu göstermektedir.

4.1.3 Yarı Federatif Yapı ve Yetki Devri Politikaları

Yarı federatif yapı, ne üniter devlet yapısındaki gibi tek merkezden yönetimin olduğu bir yapıdır ne de federatif yapıdaki gibi bölgelerin merkezden bağımsız hareket edebildiği bir sistemdir. Bu iki sistemin dışında kendine özgü özellikleri olan bir sistemdir. Hem fazla merkezileşen devlet politikalarının uygulanması hem de fazla adem-i merkezileşen politikaların uygulanmasına karşı olan devletler bu ara yöntemi bulmuşlardır. Hem bölgelerin farklı yapılarının korunması hem de merkezin yönetim sisteminin devam etmesini savunan bir sistem olması nedeniyle, politikacılar tarafından tercih edilen bir yönetim sistemi olmuştur. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde, modern devlet olarak gördüğümüz ülkelerin bölge politikalarında başarıya ulaşılmasını sağlamak için devlet altı kurumlar veya yerel parlamentolar kurulmaya başlanmıştır. Birleşik Krallık'ta bu bölge politikalarını 1990'lar sonunda yetki devri politikasını uygulayarak siyasal sisteminde değişikliğe gitmiştir.

Yarı federatif yapının adlandırıldığı bir diğer tanım ise hibrit/melez siyasi model olarak adlandırılmaktadır. Devletin bölgesel kurumlarının bağımsız çalışması merkez tarafından yasal çerçeve çizilerek gerçekleşmektedir (Driving Democracy, 2007, s. 13). 1999'dan itibaren Westminster hükümetinin İskoç ve Galler parlamentolarının kurulması yasal çerçevesi oluşturulmuş ve bu yerel hükümetlerin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. Ayrıca, ülkenin üstündeki egemenlik merkezi hükümette kalarak yerelin merkeze bağlı kalması sağlanmıştır. Üniter yapıya sahip Birleşik Krallık, devretme siyasetiyle bu yapıya dönüşmüştür.

Yerel hükümetin yetkilerine bakıldığında, vergilendirme ve kamu politikalarında merkezin güç transferi yapmasına rağmen, tam bir federal yapı yerine yarı federal sistem olarak görülmektedir (Driving Democracy, 2007, s. 13). Federal yapılanmada güç devri, anayasa tarafından federatif yapılanmalara verilmektedir ve bu güç transferi merkezin iradesine bırakılmamaktadır. Yarı federal sistemde, güç devri gerçekleşmesinden dolayı federal yapılanmaya benzese de, yerele güç aktarımı merkezin kontrolünde gerçekleşmektedir. Bu yüzden, bu sistem yarı federal sistem olarak adlandırılmaktadır.

Bu sistem, bölgelerin ve ulusların ihtiyaçlarını dengelemek amaçlı ülke politikaların verimliliğini arttırmak amacıyla uygulamaktadırlar. Bölgelerin sosyal ve ekonomik durumlarının farklılıklarının ve eşitsizliklerinin iyileştirilmesi konusunda yetki devri politikalarının tercih edilmesine yol açmıştır. Bu da federal yapılardan ayrılan bir yandır. Merkezin tam kontrolü bölgelerde kaybetmemek istemesi ve bölge farklılıkları arasında düzenleyici rol üstlenmesi gerektiğinden bu model tercih edilmiştir.

Yetki devri politikası, yarı federatif sistemi içeren bir politika olarak görülmektedir. Bölgeleri temsil eden parlamentoların oluşturulması federal devlet özelliği olarak görülmektedir. Bununla birlikte federal sistemlerin anayasal düzenlemesi söz konusudur. Birleşik Krallık'ta böyle bir düzenleme yapılmamaktadır bu açıdan sistem, yarı federatif şeklinde tanımlanmaktadır. Federatif yapılardaki gibi bölgeye sorumluluk, eşitlik ve katılımın sağlanması ile çatışma alanlarının çözmesi konusunda bölgenin etkin olması ve bölgenin dış politika, makroekonomik, güvenlik konularında merkeze yetkiyi vermesi federal oluşumun işaretidir. Fakat merkezden yerele güç transferinin sağlanması merkeze bağlı gelişmesi ve yeri geldiğinde yetkiyi verme ya da alma gücünün merkezde kalıyor olması tam bir federasyon sistemi olarak tanımlanamaz.

Birleşik Krallık'ın yarı federatif yapısının federal devlet gibi olmamasının altında yatan sebeplerden biri de, bölgesel parlamentoların birbiriyle eşit ve dengeli güce sahip olmamasıdır. İskoçya bölgesine parasal/mali konularda güç transferinin bir

benzerinin diğer bölgelerde olmaması ise yarı federal olarak adlandırılmasına yol açmaktadır. Galler veya Kuzey İrlanda'nın bu yetkiye sahip olmaması, yetki devri politikalarının bölgelere göre farklı olduğunu göstermektedir. İskoçya'daki parlamento merkezden herhangi bir kamu politikasını çıkartmak zorunda kalmazken, Galler bölgesinde, Westminster hükümetinin almış olduğu kararların meclisten geçirerek uygulamak durumunda kalınması bu politikanın farklılığını gözler önüne sermektedir.

Birleşik Krallık siyasetinde bu değişimin yaşanmasının altında yatan sebeplerden birisi de, AB'nin politikalarının değişmesi, tarihi, ideolojik ve pratik olarak farklı olan Birleşik Krallık'ın da bölge politikalarında değişim meydana getirmesidir (Oliver, 2013, s. 2). Yetki devri politikaları kapsamında bölgelerin kamu politikalarının ışığında AB'nin bölge politikalarında tarım, balıkçılık vb. konularla içeren konularda bu yarı federatif yapı, yerel-AB ilişkilerin gelişmesini ve oluşmasını sağlamıştır. Özellikle yapısal fon ve ortak tarım politikalarında İskoç idaresi, merkeze bağlı kalmadan AB ile ilişkiler içinde bulunmasını gerekli kılmıştır (Scottish Executive, 2002, s. 15). Bu sayede, AB ile ilişkilerin hem İskoçya hem Birleşik Krallık boyutlarında geliştirilmesi yetki devri politikası ile mümkün olmuştur. Fakat bu politikanın gelişiminde belirlenen konular dışındaki ilişkilerde, merkezin rezerve ettiği konular da vardır. Merkezin benimsemiş olduğu kuralların hepsi yetki devri uygulanan politikalar açısından da bağlayıcı olmuştur. Bunlardan bazıları, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ve AB'nin yasal yükümlülöklere tabi olmaktır (Scottish Parliament, 2013, s. 9). Merkeze bağlı ya da bağlı olmadan da yerelin izlediğı politikalarla AB'nin birçok politikasına dâhil edilmektedirler.

Birleşik Krallık siyasi sistemi, yetki devrine kadar yasal düzenlemelerle iyi şekilde yürütölmüştür. Yetki devri politikalarının bir takım düzenlemelerinin yapılması, beraberinde federalizm baskılarının da bölgelerde azalmasını mümkün hale getirmiştir. Yetki devri politikası ile ulusal hareketlerin bastırılması ve yarı federal sistem ile Birleşik Krallık'ın sorunlarının çözülebileceğı düşünölmüştür. Merkez hükümetin etkin güçte kalması ve gücün paylaşılanın sağlanması merkez ile yerel arasında siyasi liderlerin sayesinde geliştirilmektedir. Fiili olarak federal yapılanmaya gerek kalınmıyor görünmesi de bu politikanın desteklenmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda yetki devri

politikası federalizm konusundaki baskıyı azaltan bir sistemin oluşturulmasını sağlamıştır. Ancak yetki devrinin ve yarı federalizmin bölgelerdeki değişimleri ve talepleri karşılayamadığı durumda federalizmin bu bölgeye gelmesi söz konusudur. Bağımsızlık referandumu sonrası merkezin finansal gücünü de İskoçya bölgesine devretmesi federalizme bir geçiş süreci olarak değerlendirilebilir. Bu yetki devri politikalarının AB politikalarına yansması da, Soğuk Savaş sonrası döneme denk gelmektedir.

4.2 AB İçerisinde Bölgeselcilik Anlayışı ve Yönetim Modelleri

Birleşik Krallık ile Avrupa Birliği ilişkilerinin zamanla gelişimine bakıldığında hem merkez hem yerel arasında bu birliğe bakışın değişimini görmek mümkündür. 1980'lerin değişen ekonomik sisteminde neo-liberal dalganın yayılmasıyla beraber 90'larda AB merkezi olmayan politikalara yönelmiştir. Bunun bir sonucu olarak, Birleşik Krallık'ta bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Merkez politikaların yetersiz kaldığı ve bölgelerin kalkınması için ihtiyaç duyduğu finansal desteği AB'den alması sayesinde, Birleşik Krallık politikaları AB ile uyumlu hale gelmeye başlamıştır. Bunun dünya siyasetine yansması yeni yönetim uygulamaları şeklinde yansımıştır.

Yönetim sistemindeki değişimin gerçekleşmesi, kuralların ve uygulanan metotlardaki değişim ile mümkün olmuştur. İdare edenlerin kuralları belirlemesi, o ülkenin dinamikleri, farklılıkları ve demokratikleşme düzeylerine bağlı olarak gelişim göstermektedir. Yönetim sürecine hangi aktörlerin katılması gerektiği ve hangi politik tercihlerin yapılması gerektiği konusunu belirleyen karar alıcılar ve düzenleyicilerdir. Bu yönetim sistemi sadece elit grupların elinde değil, yeni bir yönetim kadrosunun oluşturulmasıyla ulus devletlerinin yapısında değişiklik yaratmıştır. Vatandaşların seçimlerde temsil edilmesi, hükümet ve parlamentonun seçime göre belirlenmesi, kurumsallaşmanın yerel, bölgesel ve ülkesel ihtiyaçlara göre oluşturulması yönetim sisteminin şekillenmesinde önemli unsurlar olmuşlardır. Bu yönetim sistemi, karar verme mekanizmasının oluşturulması, kaynakların toplanılması ve kullanılması, finansal düzenlemelerin yapılması vb. çeşitli konularda çalışmaktadır. Bu karmaşık görülen sistemin oluşmasında idari yönetime inanılmaz bir sorumluluk düşmektedir. Bu yönetim, çeşitli kurumlar ile uyumlu bir şekilde çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Bir

yandan devlet merkezli kontrolü elinde tutan yapıları içeren klasik yapılar yönetimi sürdürürken bir yandan da mali, ekonomik, siyasi ve idari olarak merkezi olmayan yönetim modellerini uygulayan AB kurum ve kurumları ortaya çıkmıştır.

4.2.1 Çok Katmanlı Yönetim

Siyasetin iki ulus arasında kurulan klasikleşen ilişkilerin boyutunun dışında, uluslararası organizasyonlar ve bölgesel örgütlenmelerin ortaya çıkmasıyla beraber ikili ilişkilere başka boyutların da ilave edilmesine neden olmuştur. Yönetim ilişkileri, sadece ülkeler arasında değil bulundukları birliklerde ya örgütlerde kurulan ilişkilerle çok katmanlı hale gelmiştir. Böylece, ulus devletlerin altında bulunan bölgelerin de bu organizasyon ve birliklere katıldığı durumlar ortaya çıkmıştır. AB ile Birleşik Krallık arasında kurulan ilişkilerde çok katmanlı yönetim şekli görülmektedir. Yerel, bölgesel ve ülkesel olarak AB ile farklı boyutta ilişkiler kurulmaktadır.

Literatürde geniş yer kaplayan bu kavram, siyasi konular ve politikalarda karar alma mekanizmasının sağlanması için yerel, ulusal ve ulus üstü yapılar tarafından karar alınması durumu olarak tanımlanmaktadır (Stephenson, 2013, s. 817). Örneğin, AB'nin ortak politika oluşturmada tarım konusu Birlik tarafından ele alınması ulus üstü yapı aracılığıyla gerçekleşmektedir. Ulus devlet yapısındaki merkez hükümet tarafından bu karar onaylanırsa ülke çapında uygulanır. Yerelde bulunan hükümet veya karar alıcı bir sistem var ise, bu kararı bölge uygular. Bu sayede, çok boyutlu bir şekilde bu politikanın uygulanması sağlanır. Bu kararın üç farklı boyutta alınması ve kurumlar arası ilişkilerin kurulması, çok yönlü ilişkileri ortaya çıkarmaktadır. AB ile merkez, AB ile yerel, merkez ile yerel arasındaki ilişkilerin geliştiriliyor olması, ülke ve örgütlenmeler yürütülürken sadece bir noktaya bağlı kalmadan farklı mercilerinde sürece katılımını mümkün kılmaktadır.

Bununla birlikte, ulus altı bölgelerin kurumlarında bölgelerin ihtiyaçlarına finansal ve siyasi olarak güç verildiğinde çok yönlü ilişkilerin bölgeye avantaj getirdiği görülmektedir. Dengeli ve koordineli ilişkilerin kurulmuş olması, hem bölgelerin kalkınmasını hem de ülkelerin zenginleşmesini sağlamaktadır. Böylece merkezi ile adem-i merkezi politikalar birlikte uygulanarak merkezi politikaların uygulanmasını

savunan ülkelerin ön yargıları da ortadan kalkmaktadır. Bu da, bir diğer avantajıdır. Bu ilişkiler ekonomik, parasal, yönetsel birçok konuyu kapsayan yönde adımların atılmasının önünü açmaktadır. Bölgelere kapasite ve sorumlulukların verilmesi, merkezin yerele ulaşmasının önünü açarak birliğin içinde yer alan ülkelerinde ortak politika geliştirmesi yönünde çok faydalı olmaktadır.

Çok yönlü ilişkilerin boyutuna bakıldığında, iki farklı çeşidi vardır. Birinci tip yönetim şeklinde, güç, sınırlı hükümet organlarında paylaşılarak merkez ile merkez altı kurum ilişkilerine dayanmaktadır. Bu modelde hükümet seviyeleri ve işlevlerinin çok boyutlu olmasına rağmen, sınırlı sayıda kuruma yetkilendirme yapılmaktadır (Hooghe & Marks, 2001, s. 4-5). Bu yönetim sistemine bakıldığında kurumların ve örgütlenmenin sınırlı sayıda tutulmasının bir sonucu olarak, kurum başına düşen görev ve sorumluluklarının çok olmasına sebep olmaktadır. Bu durum belirli yetkiyi elinde tutan kurumların kapasitelerinin zorlanmasına yol açabilmektedir. Örneğin Birleşik Krallık'ta çoğu kamu politikasında bölgelerin ihtiyaçlarının belirlenmesinde İskoç Ofisi kullanılmaktaydı. Bunu yaparken bir de bölgesel sekreterliğin olması, bölgenin bütün sorunları için yapılması gerekenleri bu iki kurumun üstünden gerçekleştirmeye çalışılması sözü edilen birinci tip yönetim anlayışına iyi bir örnektir.

Birleşik Krallık'ta yetki devri sonrası dönemde, finansal konularda sadece merkez ve yerel hükümetlere sorumluluk verilmiş olması birinci model yönetim ilişkilerine girmektedir. Görevler, sınırlı sayıda kuruma verilmiştir. Yetki devriyle ofisin ve sekreterliğin görevi olan birçok yetki yerel hükümete geçmiştir. Bu iki kurumun sadece merkez ile yerel ilişkilerini düzenleyen devretme politikasının işleyişini ve kurumlar arası ilişkileri geliştirmektedir. Ayrıca, kurum sayısında sınırlamaya giderek ve görevlerin çokluğunun bir başka boyuta taşınmasına sebep olmuştur. Bir konu hakkında görevlendirilen merkez ve yerel hükümetler dışında, siyasi adımlar atılmasında etkin olabilecek kurumların belirli olması ve bu kurumlara verilen sorumlulukların çokluğu bu ilişki biçimine iyi bir örnek teşkil etmektedir.

İkinci tip yönetim modelde, yetki ve sorumluluk çok farklı kurumları ve örgütlenmeleri kapsamaktadır. Sürece katılan her kurum da özel bir konu üzerinde

uzmanlaşmaktadır. Uzmanlıklarına göre görev almaları ilk modelin tam tersidir (Hooghe & Marks, 2001, s. 6-7) . Bu modelde, kurum sayısının belirli olmaması kurumların çalışmalarında belirgin bir rahatlık getirmektedir. Her kurumun farklı bir görevi olup birbirlerine müdahale etme gibi durumları ortaya çıkmaz. Ayrıca, her kurum sadece verilen işin yapılmasını hedefleyerek çalışmaktadır. Büyük katmanlı az sayıda kurum yerine, daha küçük yapılara bölünerek kurumlar üzerinde katmanlaşmanın önüne geçmektedir. Problem görülen her konu hakkında yetkilendirilebilecek ve halkın sorunlarına en iyi şekilde ulaşmayı hedefleyen bir yönetim modeli olarak görülmektedir.

En önemli sorun, bu kadar çok kurum veya oluşumun, ortak bir amaç için nasıl bir araya geleceği konusudur. Örneğin, AB'den ayrılma sürecinin takibinin sağlanması için Brexit Bakanlığı'nın kurulması bu modele örnektir. Birleşik Krallık siyasi sisteminde bölgelerin ve merkezin ihtiyacına göre, bu yapılanmanın oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Bunun gibi birçok ihtiyaca göre kurumun oluşturulması ve tek bir konu üzerinde diğer kurumlarla ilişkiye girerek süreci düzenlemeye çalışır. Ancak her konuyu bu kadar çok detaylandırmak koordinasyon ve hızlı karar alma sürecinde aksamaların görülmesine yol açacağı endişesi olmaktadır.

Birleşik Krallık'ın AB ile olan ilişkilerinin yapısı, çok boyutlu ve hükümetler arası ilişkilerin görüldüğü bir yapıdır. Farklı seviyedeki bölgesel aktörler, kamu ve özel sektör ve gönüllü oluşumlar tarafından oluşturulan bu çok yönlü ilişki biçimi, Avrupa Birliği Cohesion Policy (Bütünleştirici politikaları) ile mümkün hale gelmiştir (Bache, Europeanization and Britain:Towards MLG, 2005, s. 5). Bu sayede AB'ye üye olan devletlerde bulunan bütün aktörlerin önemli sorumluluklar aldığı ve kararların sadece siyasi değil, sosyal ve ekonomik boyutlarının da olduğu görülmektedir. Bir politika altında bir araya gelinemeyeceği düşünülen bölgeler ve ülkeler, AB çatısı altında bir araya gelebilmektedir. Ekonomiden ticari ilişkilere kadar çoğu kararın alınması sağlanırken, bu karar sadece siyasi karar olarak alınmaz. Aynı zamanda bölgeleri ve ülkeleri de etkileyecek şekilde kararlar alınır. Ülkelerin aynı politikaları gündemlerinde tutarak ülkeler arası farklılıklarından kaynaklanabilecek sorunlara çözüm getirmesi ve bir sürü bürokratik engeli kaldırıyor olması da büyük bir getiridir. Bu durum birbirine

benzer devlet ve siyasetlerin AB çatısı altında yaygınlaşmaya başlamasına neden olmaktadır.

Bu süreçte, bölgelerin, şehirlerin ve hatta vatandaşların bile sürecin bir parçası olabileceği geniş bir akvaryum oluşturulmaya çalışılmaktadır ve bu süreç tek bir bireyin hükümet politikalarında etkin olabileceğini göstermektedir. Bu sayede, sürekli devam eden müzakere eden ve işbirliği içinde oluşan bölgesel, yerel ve ulus üstü örgütlenmeler, AB'nin değerlerinin 21. yüzyılda benimsemesi ve bu prensipler etrafında ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Avrupalılaşma veya Avrupa uyum sürecinin ortaya çıkmasına neden olan bu çok boyutlu ilişkiler, hem bölge siyasetine hem de dünya siyasetine önemli bir dinamizm getirmiştir. AB'nin bu çok yönlü ilişkilerinin sonucu olarak, bölgeler ve yerel halklar AB kurumlarında yer edinmektedirler.

4.2.2 Bölgeler Komitesi

AB'nin bölge politikalarının uygulanması için kurulmuş olan bölgeler komitesi, birlik içinde yer alan devletlerin bölgelerinde uygulanacak politikaların belirlenmesinde oldukça faydalı bir kurum olmaktadır. Bu politikalar tarım, hayvancılık ve balıkçılık konuları kapsayan ve ilgilendiren bölgelere fon aktarımını sağlamakta, bu konulardaki kararları bölgede uygulamaya çalışarak görüşlerin yerel temsilciler aracılığıyla AB'ye taşınmasını sağlamaktadır. Hem Bu bağlamda komite, hem AB'nin bu politikalar ile bölgeye ulaşmasını hem de bölgelerin AB'de temsil edilmesini sağlamak açısından önemlidir.

Bu komitenin oluşması Maastricht Antlaşmasıyla beraber olmuş, Birleşik Krallık siyasetinde de önemli bir değişiklik meydana getirmiştir. Yetki devri öncesi dönemde bu komiteye İskoç Ofisi'nden atama yapılırken, yetki devri sonrası dönemde ise atamalar İskoç Parlamentosu tarafından gerçekleştirilmektedir (Keating, Nations Against The State-The New Politics of Nationalism in Quebec,Catalonia and Scotland, 1996, s. 207). Bu sayede yerel temsilciler ve gücü elinde bulunduran kişiler komiteye temsilci seçilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda bölge politikalarında yerel temsilcilerin AB'nin içinde yer alması, merkez dışı aktörlerin de karar alma mekanizmalarına katılımını kolaylaştırmaktadır.

Yerelde bölgesel temsilcinin ve hükümetin AB bölgesel politikalarında etkin olması, merkezi hükümetin de yerelle bağlantısını güçlendirme gereksinimi arttıracığından merkezde yer alan siyasetçilerin bölge politikalarının gelişimine katkı sağlaması beklenir. Fakat bu komitenin tavsiye yönündeki kararları ve bölgelerin nüfusuna göre temsil edilmeleri ile beklenen etkiyi yapmamasına da sebep olmaktadır. Çünkü komisyon ve yerel meclisler ile Avrupa Parlamentosu'nun karar vermede etkin olması, bu komiteyi biraz geride bırakmaktadır (Scheepereel, 2007, s. 27). Bölgesel partilerin ülke genelinde bir başarı gösterememesine rağmen, farklı fikirlerin sunabiliyor olması açısından AB'ye büyük bir kazanç sağlamaktadır. Bununla birlikte, yapısal fon sağlama gibi ve Avrupa bölgesel politikalarına ve bölgeye kazandırdığı bir sürü avantajı da gerekir. Bölgeler komitesinin, 1994 yılından beri bölgelerin sesi olması ve bölgesel otoritelerin kendilerini gösterebiliyor olmaları, bölge halkları açısından önemlidir.

4.2.3 Bölgeselcilik ve Bölgesel Kalkınma Ajansları

Bölgeselcilik konusu, özellikle 1990'lar sonunda merkezileşme politikalarının yerini âdemi merkezi politikalar uygulamaya konmaya başlandıkça literatürde genişçe yer almaya başlamıştır. AB'nin bölgesel politikaları ve kurumsallaşmada da değişimler meydana getirerek Kıta Avrupa'sında bir takım değişikliklerin olmasına yol açmıştır. Bunun bir sonucu olarak, bu kavram kendisini diğer farklı ülkelerde de göstermeye başlamıştır. Ülkeler, bölgeselcilik politikaları ile geliştirmiş oldukları yeni politikaların sonucunda ise, yetki devri politikası ve bunun bir sonucu olarak ortaya çıkan yarı federatif yapılı devletlerin dünya siyasetinde yer almaya başlamasının önünü açmıştır.

Sağlık, eğitim, çevre, bölgesel ekonomi, siyasi karar verme, vergilendirme gibi önemli siyasi konularda, sorumluluğun bölgesel kurumlar aracılığıyla halledilmeye çalışılması ve bu bölgesel kurumların bölgedeki seçmen, partiler ve çıkar gruplarının etkin olması şeklinde tanımlanmaktadır (Henderson, Jeffery, & Wincott, 2014, s. 1). Bölgenin bu kadar etkin olması ve kurumların bölgede etkin olmasıyla beraber, ulus devlet yapıların sorgulanmaya başlandığı bir dönem olmaya başlamıştır. Çünkü bölgelerin birçok konuyu kendi başlarına hallediyor olabilmeleri, merkeze tabii olmak zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Bölge halklarının, partilerinin ve diğer

örgütlenme biçimlerinin bu kadar etkin olduğu bir bölgede birçok kavramın yeniden sorgulanmasına yol açmaktadır.

Bölgesel politikaların artık siyasi olarak merkezi devletler tarafından ekonomik ve sosyal politikalarda göz ardı edilmemesi gerektiği yönündeki fikirler, merkezi olmayan politikaların uygulanmaya başlaması ve yetki devri politikalarının yerelde kurumsallaşmasını takip eden süreç, Birleşik Krallık siyasi sisteminde de görülmüştür. Birçok bölgeselleşme politikasının kapsamına giren konular, yetki devri ile yerelin siyaseten karar vermesinde ve sorumluluk almasında önemli rol oynamıştır. Bu sayede yerelin politikaları uygulamasını sağlayarak demokratikleşme seviyelerinde iyileşme sağlanmıştır. Bununla birlikte devlet kaynaklarının daha verimli, etkin kullanılması siyasal sistemde görülen bir takım değişiklikler olmuştur. Siyasi sorumluluk alan yerelin, AB politikalarında bölgeyi içeren bazı konularda sorumluluğu alması, bölge hakkında düzenleme ve kararı uygulama gibi konuları, bu politikanın bir sonucu olarak görmek gerekir.

Bu politikaların bir sonucu olarak, Birleşik Krallık'ta Bölge Kalkınma Ajansları kurulmuş ve bir takım sorumluluklar ve yetkiler bu ajanslara yüklenilmiştir. Ajansların başlıca görevleri şöyle sıralanabilir.

- bölgelerin gelişiminin desteklenmesi,
- bölgelerin çıkarlarının Brüksel ve Westminster'da savunulması
- bölgesel ekonomilerin izlenmesi ve rapor edilmesi, ekonomik fayda getirecek konuların tanımlanması ve buna uygun olarak yatırımın bölgelere getirilmeye çalışılması
- bölgelerdeki merkezi hükümetlerin verim ve etkinlik stratejilerinin oluşturulması,
- merkez tarafından yerel ve bölgesel ekonomik gelişim stratejilerinin geliştirilmesi
- yatırım için bölgelerin çekici hale getirilmesi ve bölgelerde finansal kurumların gelişiminin desteklenilmesidir. (Taylor & Wren, 1997, s. 844-5).

Bu bölgeselleşme politikasının uygulanması için sadece merkezi hükümette değil, AB'nin merkezinde de savunulmalıdır. Bölge için gerekli ekonomik, finansal ve yatırım konularını içeren konuların öncelikli olması ve mali konularda gelişim gösterilmesi, siyasi konuların önüne geçtiğini göstermektedir. Birleşik Krallık'ta da ekonomik gelişimin bir sonucu olarak bunun siyasi bir sonuca varması, yetki devri politikasıyla mümkün hale gelmiştir.

Karar verme sürecinde bölgeselleşen ülkelerde sadece iç siyasi konular da bölgeler müdahil olmakta, dış konular merkezi hükümetler tarafından belirlenmektedir. Hükümetin daha etkin ve bölgelerin daha katılımcı olmasını sağlamak, ekonomik ve politik olarak gelişim süreçlerine olumlu bir etki yapmaktadır. Bölgesel politikalarda, bölgeler üstü, şehir bölgeleri ve bölgeler altı aktörler, Birleşik Krallık'ta sürece dâhil olmaktadır. (David, Syrett, & Etherington, 2007). Bölgeselcilik, konusunun ne kadar geniş tutulduğunun gösterilmesi açısından önemlidir. Bu politikanın ortaya çıkış noktası, bölgeler arasındaki eşitsizliğin yarattığı kalkınmışlık sorunu ve gelişimin bölgelerde aynı derecede gerçekleşmiyor olmasıdır. Ajanslar, bölgeler arası bu farkın daha da açılmaması ve kapanmaya yönelik adımların uygulanması amacıyla kurulmuştur.

Birleşik Krallık siyasetine bakıldığında, bölge politikalarındaki değişiklik uzun süredir istenilmiş fakat başarılamamış bir politika olarak görülmektedir. Bölgelerin birliğin içine girmesinden beri, merkezin müdahil olmaya çalışması ve gerekli kurumsallaşmaları yapmasına rağmen yetersiz kalmıştır. Ancak, ciddi adımların 1990'lardan sonra atılabiliyor olması ve bunun sadece ekonomik boyutta değil siyasi boyutunda göz ardı edilemeyeceğinin anlaşılması sonucunda uygun koşullar oluşmuştur. Ayrıca, AB ile koordinasyonlu bir şekilde süreç izlemesini zorunlu hale getirmiştir. Bölgesel politikaların sonucu, bölge parlamentolarının kurulmasıyla beraber nihai bir sonuç elde edilmiştir.

4.3 AB Antlaşmaları Çerçevesinde Birleşik Krallık ile Kurulan İlişkiler ve Tutum

Birleşik Krallık ve AB arasındaki ilişkiler çok farklı boyutta ve farklı dengelere göre gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık'ın AB ile ne herhangi tam bir üye devlet gibi

ilişkileri olmuş ne de AB ile uyumlu olma fikrine tam karşı duruş göstermiştir. Her zaman gönülsüz bir üye olan Birleşik Krallık, merkezi olmayan politikalarda ekonomik getirilerden yararlanmak istemiş ancak fazla ses getirecek adımlardan da uzak durmaya çalışmıştır. Bu da Birleşik Krallık siyasetinde AB konusunu sürekli tartışmalı bir konu haline gelmesine neden olmuştur.

AB ile merkezi olmayan politikalar konusunda, ilk yapılan antlaşma 1986 yılında kabul edilen Tek Avrupa Senedi olarak görülebilir. Bu anlaşmayla beraber devletlerin tek bir pazarda ürettiklerini satması ve yapısal formların bölgelerdeki ekonomik eşitsizlikleri yerel otoriteler aracılığıyla sağlanması öngörülmüştür (Sloat, 2002, s. 36). Bu sayede, bölgelerin ekonomik olarak merkezde bulamadıkları kaynakların, AB tarafından sağlanması, ülkelerin ekonomik olarak gelişmesinde ve bölgelerin ekonomik olarak kalkındırılmasında fayda sağlamıştır. Tek Senet, serbest piyasa ekonomisinde ürünlerini kolayca satmak, gümrüklerden ve vergilerden muaf olarak ticareti hızlı gerçekleştirmek gibi birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Bu da Birleşik Krallık siyasetinin ve politikacılarının çıkarıyla paralel olduğu için herhangi bir karşı duruş gösterilmeden kabul edilmiştir.

Birleşik Krallık'ı ve bölgeleri ilgilendiren diğer önemli gelişme ise Maastricht Antlaşmasıyla bölgeler komitesinin kurulmasıdır. Böylece yerel ve ulus altı otoriteler arasında bölge siyasetini ve gündemi oluşturulmasında etkin düzenlemeler yapılmıştır. Bakanlar Konseyinde belirlenen alanlarda AB'ye üye devletler yasal bir süreci başlatmaktadırlar. Fakat bu üye devletler, kendi ulusal çıkarlarına uymadığı takdirde Avrupa Parlamentosu'nda uygulanacak politikaları veto etmektedir (Sloat, 2002, s. 36). Bu antlaşma ile bir yandan bölgelerin ortak politikalarının oluşturulması sağlanırken, bir yandan da üye devletlerin ortak gündemlerinin birlik içinde oluşturulması sağlanmıştır. Bu sayede, birlik içinde hem bölgeleri hem de merkezi kontrol altına tutulabilmeyi hedefleyen yapıların kurumsallaşmasını getirmiştir. Bölge konularında bölgelerin yetkilendirilmesi sağlanmış fakat merkezle ortak politikaların oluşturulmasında veto hakkı verilmesi ile elindeki gücü etkin tutabilmesine olanak vermiştir. Bununla birlikte yerelin oluşturduğu kurumsal yapının tavsiye düzeyinde kalması ve veto gibi bir

durumun etkisi olmaması ülkenin içinde tam bir merkez-bölge dengesinin sağlanmasına engel olmuştur.

Avrupa Birliği'nin ortak para politikasında, Birleşik Krallık, Euro bölgesine katılmamıştır. Birleşik Krallık, kendi para birimi poundu kullanarak AB içinde yer almıştır. Ayrıca, serbest piyasada mal, hizmet ve bireylerin serbest dolaşımını ön gören antlaşmaya dâhil olmasına rağmen, bireylerin serbest dolaşımında yavaş bir süreç işletmiştir (Geddes, 2004, s. 18).

1997 yılında Amsterdam Antlaşması, üye devletlerdeki bölgelerin üçte ikisini ortak kararı ile Avrupa Parlamentosu'nda bölge politikalarında etkin olacağı öngörülmekteydi. Bu antlaşma, merkez ile yerel arasında ilişkilerin geliştirilmesini, Bakanlar Konseyi'nin bölgesel konularla ilgili kararın alınmasını ve merkez devletlerin yerel sorunlar ve konular hakkında gündem oluşturulmasını sağlamaktadır (Sloat, 2002, s. 36). Bu antlaşma, yerel politikalarda üye devletler arasında tartışma açması açısından önemlidir. Ayrıca, yerelin süreçte daha etkin olmasını da ön görmüştür. Hukuki olarak bağlayıcı olan antlaşma, bir amaç çerçevesinde karar alınmıştır. AB'nin merkezi ve yereli etkinleştirmeyi hedefleyen politikaların AB'nin gündemine girmesine yol açmıştır.

Üye devletler, AB kurumlarını, Birliğin amacını ve yapısını zamanla oluşturmuşlardır. Kurumsal yapıları oluşturmada yasalar ve antlaşmalar ortaya çıkarmışlardır. Yine de, en son karar verici merci merkez hükümetler olarak belirlenmiştir. Ülkeler çıkan yasaları ve düzenlemeleri kendi parlamentolarında onaylayarak AB ile uyumlu olmaya çalışmışlardır. Ayrıca, AB kurumlarında merkezden ve yerelden seçilen temsilciler ülkeleri ve bölgeleri temsil etmektedir. Bu kurumlarda, ülkelerin egemenlik ve çıkarlarının savunulması sağlanmıştır. Bütün bunlar, Birliğin ortaya çıkmasında önemli gelişmelerdir.

4.4 AB ile İskoç Bölgesi İlişkileri

İskoçya için AB ile olan ilişkileri, Birleşik Krallık ile olan ilişkilere göre bölge çıkarlarının savunulması adına daha önemli görülmektedir. Bölge, yetki devri öncesi ve sonrasında bölgelerin gelişimini sağlayan politikalar, finansal destekler ve projeler

aracılıyla AB politikalarından yararlanmıştır. Bölge siyaseti, ülke siyasetinden oldukça farklı çizgide gerçekleşmektedir. Avrupa Birliği ilişkileri bölge siyasetinde desteklenirken, ülke siyasetinde çizgide olmamıştır. Bu yüzden, AB politikaları, Birleşik Krallık siyasetinde ülke çıkarlarına uygun olduğu sürece uygulanmaya çalışılmıştır.

İskoçya bölgesi, AB'yi çoğu yasal düzenlemeleri ile bölge politikalarında örnek rol model olarak almıştır. Sağlık, güvenlik, çevre, ticaret ve kopyalama kanunu hakkındaki yasal düzenlemelerde İskoç hükümeti AB ile uyum sağlamıştır (Scottish Executive, 2002, s. 15). Bu düzenlemelerin yapılabilmesinin altında yatan sebep, bölgenin AB ile var olan ticari ilişkileri, projeleri ve fonlama konularında uyum içinde olmasını gerçekleştirmiş olmasıdır. Bu da AB ve üye devletlerin bölgeye daha çok ilgi göstermesine neden olmuştur.

AB'nin üyeleri ile sağladığı çok boyutlu olan ilişkileri de ulus devlet altı kurumların etkin olmasıyla mümkün olmaktadır. AB ile İskoçya bölgesi arasında olan ilişkiler, yerel ve uluslararası çıkar grupları, iş dünyası iştirakleri, ticari birlikler ve sosyal sorumluluk konusunda çalışan sivil toplumun da dâhil olduğu geniş bir kitle ile yürütülmüştür. (Awesti, 2007, s. 6). Bununla birlikte hala net olarak çizilmemiş olan bazı politikalarda, merkez yerel arasındaki konuların çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Yetki devri politikaların sonucunda, İskoç yönetimi hem Avrupa yapısal fon ve ortak tarım politikalarında yetkili olmuş hem de Avrupa yasal düzenlemeleri ve politikaların uygulanmasında etkin olduğu kurumlar oluşturulmuştur (Scottish Executive and COSLA). Devretme politikasının uygulanmasıyla tarım politikası ve balıkçılık politikası AB politikaları ile paralellik göstermiştir. Özellikle fonlar, yapısal değişikliğe yol açmış, bölge projeleri ile bölgelerin kalkınmaları sağlamıştır.

Bölgenin AB ile ilişkilerinin geliştirilmesi genel olarak kalkınmanın hedeflenmesinden kaynaklanmıştır. Bölgesel politikaların AB yasal düzenlemelerine uygun hale getirilmesi ile bölgelerin entegrasyonu kolaylaştırılırken, merkezinde bu politikalara uygun politikalar üretmesi gerekmektedir. Böylece AB ile daha uyumlu

politikalar gerçekleşmesi ve bölgenin kalkınması mümkün olmaktadır. Bu politikaların AB’de uygulanamıyor olması, Birleşik Krallık’ta değışimin yaşanmasına sebep olmuştur. İskoçya bölgesi, AB ile Britanya ilişkilerinin kurulmamasından dolayı, Bağımsızlık Referandumu istemiştir. Birleşik Krallık’ta kalınmasının ardından ise, Birleşik Krallık’ın AB’ye üyelik konusu tartışmaya açılmıştır. 23 Haziran 2016 tarihinde gerçekleşen Brexit referandumdan beklenilenin aksine, çıkış kararının alınması Birleşik Krallık siyasetini ciddi anlamda zorlamıştır. AB ile Brexit müzakereleri devam ederken önemli konu başlıklardan birisinin de İrlanda ve İskoçya’nın olası bağımsızlık talepleri olacağı açıktır.

4.5 Birleşik Krallık’ta Referandumlar

2007 sonrasında Holyrood Parlamentosu’nda İskoç Ulusal Partisi’nin iktidara gelmesiyle beraber, İskoçya, bölge politikaları ve sosyal meselelerle daha fazla ilgilenmeye başlamıştır. 2010 sonrası İşçi Partisi’nin iktidarı kaybetmesiyle merkezde Muhafazakâr Parti iktidarı ile Birleşik Krallık siyasetinde değışim rüzgârı başlamıştır. Bölge ve merkez arasındaki bu iki partinin ideolojik olarak zıt olması, gündemi sıcak tutmuştur. İskoç Partisi’nin bağımsızlık için referandum taleplerinin olması ve merkez tarafından kabul görmesi, bölge siyasetinde yıllardır süre gelen bağımsızlık yönündeki talebin karşılanması anlamına gelmiştir. Referandum, Birleşik Krallık’ta birliğin korunması için ciddi bir sınav olmuştur.

Bağımsızlık referandumundan ayrılık kararının çıkmamasıyla bu seferde merkezin gündeme getirmiş olduğu ve çokça tartışılan AB’ye üyelik siyasi bir sorun olarak yer almıştır. Bunu bilen Muhafazakâr Parti, AB’den çıkış olarak adlandırılan Brexit konusunda referandum kararı almıştır.

Brexit kararının çıkması hem AB’nin hem de Birleşik Krallık siyasetinde izlenilecek yolun nasıl olması gerektiği yönündeki tartışmaları beraberinde getirmiş hem de bölgelerin seslerinin yükseldiği yetki devri politikalarında nasıl bir yola girmesi gerektiği konusunda önemli tartışmalara yol açmıştır. Bu bağlamda tezin bundan sonraki bölümünde Bağımsızlık Referandumu ve Brexit konusunda yetki devri

politikaları ve bu konuların AB ile ilişkilere muhtemel etkileri analiz edilmeye çalışılacaktır.

4.5.1 İskoçya Bağımsızlık Referandumu

İskoçya Bölgesi'nin Birleşik Krallık'ta birliğe dâhil olması, 100 yıllık bir sürecin geçmesi ardından gelmiş ve uzun bir uzlaşma sürecinden sonra gerçekleşmiştir. Bölgenin bütünleşmesinde zorlaştırıcı etmenlerin başında kurumların farklılaşması ve birliğe aidiyetlik hissedilememesi gelmektedir. Bunun sonucunda, birliği bir arada tutacak yöntemlerin merkez tarafından aranması ve bölgeler için kurulan kurumlar ile bölgeyi kapsamaya çalışan politikalar uygulamaya çalışması söz konusu olmuştur. Bu çerçevede 1997 sonrası yetki devriyle başlayan yeni bölge siyaseti sayesinde birliğin dinamizm kazanacağı ve ayrılma yönündeki taleplerin azalacağı düşünülmüştür. 2007 sonrası yerel hükümette bağımsızlık ve sosyal politikaları uygulayan İskoç Ulusal Partisi'nin azınlık hükümetini kurması ve 2008 ekonomik krizinin etkisinin Birleşik Krallıkta da hissedilmesiyle bölgede Birleşik Krallık'tan ayrılma talepleri daha çok dillendirilmiştir.

1998'deki İskoç Kanunu ve 2012'deki İskoç Kanunu ile yetki devri ve vergilendirme konusunda bölgeye daha fazla finansal görevlendirme yapılmasının etkisi olmamıştır. Bunun sonucunda, merkez ile yerel arasında bağımsızlık referandumu yapılması konusunda Edinburgh Antlaşması'na varılmıştır. Bu antlaşmada İskoçya'nın bağımsız olması için yasal bir zeminde adilane bir sürecin sürdürülmesi yönünde karar alınmıştır (Democratic Progress Institute, 2014, s. 36). Antlaşmada sonuç ne çıkarsa çıksın, Westminster ve Holyrood hükümetlerinin kararı birlikte uygulamaları, iki tarafın da süreç boyunca İskoç bölgesinin ve diğer Birleşik Krallık bölgelerinin çıkarlarını savunması öngörülmekteydi.

Ayrıca, Edinburgh Antlaşması, İskoç hükümetinin ve İskoç ofisinin görevlerini parlamentonun referandum konusunu düzenlerken gözetmesi gereken durumları ile İskoç Parlamentosu'nun yetkisini içeren bir metin olmuştur (Tierney & Suteu, Towards A Democratic And Deliberative Referendum? :Analysing The Scottish Independence Referendum Bill and The Scottish Independence Referendum(Franchise) Bill, 2013, s.

4). Bu sayede uzun süredir bölgede olacak bir referandum bu antlaşma ile belgelenmiştir. Bunun resmi bir yol seçilerek uygulanması, bölgenin ve merkezin uyum içinde olduğunu göstermektedir.

Edinburgh Antlaşması'nın 2012 yılında imzalanması ile 2 yıllık referandum süreci öngörülmüş, bu süre zarfında referandum da oluşturulacak soruların ve yaş sınırının ne olması gerektiği gibi hummalı bir çalışma İskoçya bölgesinde başlatılmıştır. Bu süre zarfında, partilerde kendi kampanya ve propaganda süreçlerini oluşturmuşlardır. İskoçya Parlamentosu'ndan da 2013 yılında Referandum Kanunu yayınlanmış, İskoçya'nın bağımsız olmaması halindeki durum ve İskoçya hükümetinin bağımsız olması halinde bölgedeki halkın kendi sorunlarını bölgenin halletmesi gerektiği konusundaki görüşler savunulmuştur. Buna ilaveten, referandumun adil, açık ve demokratik şekilde işleyen bir süreç olması yönünde uluslararası standart yakalanması gerektiği bildirilmiştir (Scottish Independence Referendum Bill, 2013). Böylece İskoçya referandumunda Katalan bölgesinde yaşanan olumsuzlukların önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

Bu referandumun diğerlerinden ayıran en önemli farkı, 2013 Referandum Kanunu ile bağımsızlık istenilip istenilmediğinin referandumda sorulması ve ilk defa 16–17 yaşındaki seçmenlerin oy kullanılması kararının almasıdır (Scotland Referendum Act 2013). Bölgenin ve Birleşik Krallık'ın anayasal değişikliğine sebep olacak bu önemli kararda ilk kez reşit olmayan kişilerin katılmasının önünü açmıştır. Bununda altında yatan sebebe bakıldığında ise ayrılma sürecinin 2 sene süreceği ön görülerek bu grubunda seçimlere katılımında sonucu etkilemesi beklenmiştir.

İskoç Bağımsızlık referandumun sonucu yüzde 84'lük katılımı ile gerçekleşmiştir. Seçmenlerin yüzde 45'i evet yönünde bağımsızlık isterken, 55'lik kesimi hayır yönünde oy kullanmıştır (Tierney & Boyle, A Tale of Two Refendums Scotland, The UK and Europe, s. 1). Bu sonuç, yasal bir değişiklik getirmeyerek İskoçya'nın Birleşik Krallık'ın parçası olarak dünya siyasetinde devam etmesini sağlamıştır. İki tarafın da kampanya süreçlerinde kullandıkları dilin etkisi bu kararın çıkmasında önemli olmuştur. 1990'lardan günümüze büyük devletlerin ayrılmaya başladığı bir süreçte bu

ülkedeki ayrılma talebinin gerçekleştirilmemesinde seçmen davranışının etkisi göz ardı edilemez.

Merkez partilerin oluşturduğu hayır cephesine karşı, bölge partileri bağımsızlık yönündeki propaganda yapmışlardır. Evet cephesini savunan bağımsızlık isteyen bölgesel partilerin savundukları tezlerine bakıldığında, İskoçya halkının bölgede ülkesel olarak karar verme yetisinin olacağı savunulmuş ve Westminster hükümetinden bağımsız hareket edebilmesi vurgulanmıştır (The Scottish Government, s. 2). Uluslararası arenada temsil edilmekten, ekonomik kalkınmaya, kamu harcamalarından, para birimine kadar bütün sistemlerin sorumluluğun bölgeye devredilmesi şeklinde gerçekleşmesinin, bölge için daha iyi olacağı bu süreçte dillendirilmiştir.

Bununla birlikte Britanya adasının hiçbir zaman Avrupa kıtasına ait hissetmediğini ve Avrupa değerlerini benimsemediğini söyleyen bölge siyasetçileri, İskoçya'nın bağımsız olması halinde Avrupa siyasetini izleyeceklerini dillendirmişlerdir. Avrupa'nın değerlerini benimseyen sosyal konulardan ahlaki birçok konuyu benimseyeceklerini seçmenlere garanti etmişlerdir (The Scottish Government, s. 2) . Siyasi ayrılık kararının çıkması halinde, Avrupa politikalarında hiçbir değişikliğe uğramadan devam edeceği ve uygulanacağı ve işbirliklerini arttıracak yolların tercih edileceği savunulmuştur. Birleşik Krallık'tan ayrılmanın AB'den ayrılma anlamına gelmediğini ve buna devam edileceği belirtilmiştir. Birleşik Krallık'ta AB demokratik ve ekonomik prensipleri, İskoçya bölgesinde uygulandığından olası ayrılığın AB'den ayrılık olmadığı ifade edilmiştir.

Yetki devri politikası ile merkez ile yerel arasında kurulan ilişkilerin işbirliği sayesinde, bölge politikalarında ideolojik olarak aynı çizgide olan partilerin iktidarda olmasıyla başarıya ulaşmasına çalışılmıştır. Bağımsızlık isteyen partinin yerelde iktidar olması ve merkezde de birlik taraftarı olan partinin iktidara gelmesiyle bu bölgede bağımsızlık taleplerinin artması ve Avrupa Birliği konusunda aynı fikirlere sahip olunmaması merkez ile yerel arasında uyumsuzluğa yol açmıştır.

Yerel siyasi yöneticiler, bağımsızlık halinde, kendi yasalarını çıkaracak bağımsız bir devlet olarak dünya siyasetinde yer alacak olmalarının bir avantaj olduğunu

savunmaktaydılar (HM Government, 2014, s. 6). Yeni kurulan devletin hem Birleşik Krallık hem de uluslararası devletler dışında, çoğu organizasyonda da temsil edileceğini ve katılım süreçlerinin takip edileceğini dillendirilmişlerdir. Bağımsızlık kabul olduğunda belirsizliklerin kaldırılması için Birleşik Krallık ile aralarında olan bağların ekonomik, sosyal ve coğrafi olarak bölgesel yönetim tarafından savunulacağını da altını çizmişlerdir.

Bu sürecin sonucu, yeni bir devlet kurulacağından, bölgenin talebi olan yeni anayasanın yazılması ve yasalarının belirlenmesi olacaktı (Renwick, 2014, s. 18). Yıllardır Birleşik Krallık'ta yazılı bir anayasa tartışması da bölgenin ayrılmasıyla halledilecekti. Ancak kısa vadede birçok problemle uğraşacak olan İskoçya, büyük ekonomik problemlerle karşılaşmamak için ortak para birimini kullanmak, savunma, dış politika ve güvenlik konularında işbirliği içinde tam bir devlet yapısını oturtuncaya kadar bu alanların beraber götürülebileceğini ön görmekteydi (Hallwood J. , 2013, s. 7-8). Çoğu politikada geçiş süresince merkezin belirleyici olması gibi bir durum çıkacaktı. Bu bağlamda, bölgesel partilerin bağımsızlığı savunmasına gerek yok gibi bir anti-tez sunulmuştur. Bağımsız olduğunda bölgeler arası geçişler, sınırlar, askeri konular gibi birçok konuda belirsizliğin olması evet kampanyasını zayıflatan tezler olmuştur. Ayrıldıktan sonra Westminster ile kurulacak olan ilişkilerinde de birlik içindeki gibi iyi olacağını garantisinin de olamaması problemli görülmekteydi. Bu gibi sorunların karşılığının seçimde yeterince altı dolduramaması sebebiyle evet kampanyası başarılı olamamıştır. Kimsenin ön göremediği bir sonuca evet denmesi olağan bir durum olmadığından sadece tarihi ve kültürel farklılıklar vurgulanarak oy kazanmaya çalışmak akılcı bir politika değildi.

Hayırcı cephenin savunduğu tezler, daha gerçekçi görülmüştür. Ayrıca, İskoç Parlamentosu'nun kurulmasının halkın beklentilerini karşılamış olması, ayrılma veya bağımsızlık fikirlerine arka çıkılmamasına yol açmıştır.

Evet kampanyasını savunanlar, AB ile ilişkilerin devam edeceği ve hatta üyesi olarak kalınacağını iddia etmişlerdir. Hayır kampanyasını savunanlar ise bunun mümkün olmadığını ve yeni devlet olarak siyasete çıkmaları halinde iki yıllık AB'ye

uyum süreci halinde tekrar birliğe üye olunabileceğini savunmuşlardır (Tierney & Boyle, A Tale of Two Refendums Scotland, The UK and Europe, s. 1). Dolayısıyla bağımsızlık gerçekleşirse İskoçya'nın AB'ye üye olması veto edilebilirdi.

Kaldı ki, Birleşik Krallık AB üyesiyken yeni bir üyelik süreci başlatılması hem zaman hem de maliyet olarak fazla bir kayıp olacaktı. Bu sürecin başlatılması yeni devlet iken yapılacak kurumsallaşma problemini de beraberinde getirecek, ayrılmak rasyonel bir tercih olmayacaktı. Avrupa Birliği vatandaşlığı ve Schengen gibi konularda da ne olacağının bilinmemesi nedeniyle İskoçya halkı ayrılma yönündeki belirsizliğe karşı durmuştur.

Ayrıca ekonomik olarak bağımsızlığa gidildiğinde, İskoç ekonomisinin diğer bölge ekonomilerinin onda birlik bir milli hasılatı sahip olduğu düşünüldüğünde bölge ekonomisinin kısa veya uzun vadede toparlanması mümkün görünmemekteydi (Select Committee on Economic Affairs, 2013, s. 7). Bölgenin diğer bölgelere göre gelişmemiş olması ayrılma talebini arttıracaklarını düşündürebilir fakat ayrıldığında bölgenin kalkınmasındaki fon ve yatırımı tek başına alınamayacağı gerçeği yadsınamazdı. Sterlinin güçlü olmasının ekonomik ve parasal olarak Birleşik Krallık'tan ayrılma yönündeki talepleri de azaltacağı bir gerçektir. Yine de, İskoçya bölgesi için ayrılma gerçekleştiği takdirde dört durum ortaya atılmıştır; sterlin kullanmaya devam edilmesi, hanedanlığa bağlı model, Euro'ya geçiş ya da yeni bir para birimi şeklinde (Foley, s. 26). Sterlin dışındaki seçeneklerin dışında özellikle Euro'nun para birimi olarak kullanılması, AB'ye devam edilip edilmeyeceğinin belli olmaması geçiş sürecinde nasıl bir yol izleneceğini karmaşıktırmaktaydı ve riskler barındırmaktaydı. Bölgenin en büyük pazarının AB olması ve 2014 yılındaki ticari hacminin 11,560 milyon pound olduğu hesaba katılırsa, birlikten ayrılmanın sonuçlarının maliyeti bölge için oldukça fazla olacaktı (Nordlander, 2016). Yeni para biriminin dünya piyasalarında nasıl bir güçte olacağının bilinmemesi, birlikte kalmanın tercih edilmesine sebep olmuştur.

İstihbarat ve güvenlik konularının nasıl olabileceği konusunda ve dış politika ve kaynaklar ile bütçe konularının olası bir bağımsızlık konusunda İskoçya bölgesinde kurumsallaşmayı oluşturan kadar belirsiz olması önemli bir meseleydi (The Secretary

of State, 2013). Savunma, bağımsız devletlerin olmazsa olmazıdır ve ilişkilerin diğer devletler ile kurulması ve bağların oluşması bir anda gelişebilecek durumlar değildir.

Birleşik Krallık'ın şu ana kadar yapmış olduğu on dört bin antlaşmanın ayrılma döneminde yeni kurulacak devlet dâhil edilmeden nasıl işleyeceği ve yeni devletin bu antlaşmalarla nasıl bir bağının olacağı konusu da yine belirsiz bir alandı. İskoçya bölgenin ayrılması halinde adının nasıl olacağı konusu da, diğer belirsizlikler kadar önemli bir meseleydi.

Ulusal sağlık hizmeti ve Birleşik Krallık'ta serbest dolaşım konularının da nasıl olacağı, sınır kontrolleri ve pasaportla geçiş gibi konuların ekstra maliyet ve yükümlülükleri beraberinde getirecek olması her iki tarafında kabul edeceği bir durum değildi. Küreselleşen bir dünyada sınırlar kalkarken, bu bölgede uzlaşa sağlayıncaya kadar tekrar sınırların çizilmesi veya kontrol edilmesi gibi durumlar ortaya çıkacaktı.

Bütün bu belirsizliklerin getirdiği durumlara bakıldığında, “Beraber Daha İyi” kampanyasının kazanması ve İskoçya bölgesi için parasal/mali yetki devrini gerçekleştirmesi mümkün olmuştur. Bölgenin vergilendirilmesinde birçok verginin İskoçya Parlamentosu'na devredilmesi vaadi, bu referandumu kazanmalarının bir başka sebebi olmuştur (Dodwell & Machintosh, 2014, s. 7). Bu sayede, yetki devrinde verilebilecek olan maksimum güç transferinin verildiği İskoçya bölgesinde de, bundan sonra pek büyük değişikliklerin olması muhtemel değildir.

Hayırcı cephe, yetki devriyle bölge konularını gündemde tutmasıyla ve vaatlerini bunun üzerinden şekillendirmesi sayesinde başarılı olmuştur. Ayrılma taleplerine karşı Britanya siyasetinde merkez partilerin birlik olması da önemli bir unsurdur. Birleşik Krallık, zorlu siyasal krizlerde, hep bir arada tutum içinde olunması sayesinde günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

4.5.2 AB'den Çıkış Referandumu (Brexit Süreci)

İskoçya bölgesinin ayrılıp ayrılmama yönündeki referandumundan sonra, tartışmalı bir konu olan AB ile olan ilişkilerin ne boyuta taşınması gerektiği önem kazanmıştır. 1970'lerden günümüze kadar gelen AB-Birleşik Krallık ilişkisi, çoğu Birlik politikalarında Birleşik Krallık'ın çekimser kalması ve AB'ye şüpheyle yaklaşan

liderlerin ülkeyi yönetmesi nedeniyle sorunlu hale gelmiştir. Referandumun dinamiklerinin anlaşılması için mevcut düzende Birleşik Krallığın neden tam bir bütünleşmeden yana olmadığına sebeplerine bakılması gerekir.

AB ile olan ilişkilere şüpheyile yaklaşılmasının sebeplerinden biri, AB'nin politikalarının belirsizliği ve faydalarından çok zararın getireceği konusunda merkezin yaklaşımıdır. Ortak piyasa ekonomisini savunan ticari bir antlaşmanın, AB siyasi düzleminde yapıyor olması ve ülkeleri bağlayıcı olması, İngiliz siyasetçiler tarafından çoğu zaman siyasal alana ve iç işlerine müdahale olarak görülmektedir (Oliver, 2013, s. 4). AB'de alınan bir kararın Birleşik Krallık'ı etkiliyor olması, siyasi egemenliğin kimde olduğu konusunda tartışmaları da beraberinde getirmiştir. AB yasalarına bağlı olunması, AB'nin Birleşik Krallık kurumlarından ve yasalarından üstün olduğunu kabul etmek anlamına geldiği için AB konusu, Birleşik Krallık siyasetçileri tarafından eleştirilen bir konu olmuştur. Birleşik Krallık, tarihsel süreçte kendisini Kıta Avrupası ülkelerinden hep farklı görmüş, Anglo-Sakson kimliğini önelemiştir. Sosyal devlet anlayışı, kimliği, inanca bakışı ile Kıta ülkelerinden farklı bir profil çizen Britanya, üye olduğundan beri AB'nin gönülsüz üyesi olmuştur.

Bununla birlikte serbest dolaşım Birleşik Krallık'ı en fazla rahatsız eden konu başlıklarındandır. Britanya serbest dolaşım konusunda da mal ve hizmetlerin AB içinde serbest dolaşımına uyum sağlarken, işçilerin serbest dolaşımı konusunda çekince koymuştur. (Emerson, s. 28). Antlaşmalara konulan çekinceler, Birleşik Krallık'ın AB politikalarına karşı şüpheli tavrının göstergesidir. Bunun altında yatan nedenler; hem kendi ülkesindeki vatandaşların istihdamını zorlaştıracak hem de diğer ülke vatandaşlarının ülkede serbestçe gezmesinin güvenlik riski oluşturacağıdır. Bu yüzden, Schengen'e dahil olmamak, AB ile uyum sağlanamayan konulardan biri olmuştur. Bu sayede, AB üye devletlerinin vatandaşları Birleşik Krallık topraklarında seyahat hakkı kazanamamıştır ve güvenlik açısından da Birleşik Krallık'a kolaylık sağlanmıştır. Bununla birlikte, Büyük Britanya'nın AB ile uyum sağlayabildiği konular, tarım, balıkçılık ve çevre politikaları ile yetki devri siyasetidir. Bu politikalar, merkezin yerele ulaşamadığı noktaların AB ile desteklendiği siyasetler olmuştur. Birleşik Krallık'ın AB'de hem çekinceleri olduğu hem de fikir birliği sağladığı konuların olması, Birleşik

Krallık'ın Birlik içinde farklı bir konuma sahip olmasına yol açmıştır. Birleşik Krallık'ın çıkarına uygun politikalarda istediği gibi düzenleme taraftarı olurken, çıkarına ters düştüğü noktalarda çekinceler koymuştur.

Birleşik Krallık'ın birlikteki malları sattığı ticari hacmi sadece yüzde 40'lık bir pay oluştururken, Almanya 71'lik ve Fransa'da 58'lik pay ile daha fazla yarar sağlamaktadır (Milne, 2011, s. 2). Aslında, Birlik'te Birleşik Krallık'ın ticari hacmi, Almanya'ya ve Fransa'ya kıyasla azdır. Ticari hacminin büyük bir çoğunluğu AB dışı ülkelere olması, “Neden birlikte olmalıyım?” fikrini de güçlendirmiştir. Benzer oranlar hizmet, yatırım gibi konularında Almanya ve Fransa'nın daha fazla yararına olması, Birleşik Krallık'ın bütünleşme fikrine uzak kalınmasına yol açmış, AB projesinden Fransa ve Almanya'nın daha fazla istifade ettiği argümanının güçlenmesine neden olmuştur.

Bir diğer sebepte, ABD ve Çin gibi ülkelerin AB ile üye olmadan ve birlik kurumlarında temsil edilmeden AB ile ticari konularda gümrük ve vergilendirmeden muaf tutulup, birlik üyesi Birleşik Krallık'tan daha fazla ürünü satması ve ticari hacminin büyük olmasıdır (Milne, 2011, s. 7). Birleşik Krallık'ın birlik dışı ülkelerin farklı bütünleşmelerine rağmen, bu ülkelerin ticari seviyesine ulaşamaması, İngiliz siyasetçiler tarafından çoğu zaman eleştirilen bir konu olmuştur. Birleşik Krallık, AB teamüllerine ve antlaşmalarına bağlı olarak ticarete tabi olurken, ABD ve Çin'in bu konularda bağımsız olarak ticaretini Birlik ile yapmaları konusu, Birliğe üye olmadan da ilişkilerin geliştirilebileceği fikrini güçlendirmiştir. Yukarıda sayılan nedenler, popülizmin yükseldiği, Eurozone krizinden sonra ekonomik sıkıntıların yaşandığı, göçmenlerin git gide daha fazla tehdit olarak algılandığı, ırkçılığın korumacılığın yükseldiği bir döneme denk gelince ülke içerisindeki popülist siyasetçilerin de Birleşik Krallık'ı Brexit macerasına sürüklemişlerdir. David Cameron iktidarında da bu konuda siyasi adım atılmıştır.

Brexit süreci, David Cameron'ın, Birleşik Krallık-AB ilişkilerinin tekrardan sorgulanması, en uygun koşulların Britanyalılar için elde edilmesi söylemleri ile siyasi ve ticari avantajlar elde etmeyi amaçlayan bir siyasi hamleydi (Straw, 2012, s. 7).

Bununla birlikte AB'ye istediği talepleri kabul ettirmek isteyen Birleşik Krallık için iyi bir kozdu. Fakat Cameron'ın liderliğinin göz ardı ettiği bu konunun Muhafazakâr Parti içinde tartışmalı olduğu ve parti içinde AB karşıtı siyasetçilerin olduğu gerçeğiydi. AB ile ilişkiler ve Birliğe dâhil olma süreçleri Birleşik Krallık açısından hep problemliydi. İskoçya referandumu sonrası gücü elinde bulunduran liderin, ülkenin daha etkin olacağını düşünerek attığı siyasi hamle, ülkeyi öngörülemez bir siyasi yola saptırmıştır. Hem AB için hem de Birleşik Krallık'taki birliğin ne olacağı konusunda belirsizliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. AB'ye karşı yeni çıkışların olup olmayacağı konusu ve Birleşik Krallık'ın bir arada kalıp kalmayacağı konusu, hem AB Hem Birleşik Krallıktaki birlik yapılarında önümüzdeki süreçte tartışılacak alanlardır.

AB'den çıkış referandumunda, 33 milyon seçmenden 17,4 milyonu ayrılmayı oylarken, 16,1 milyon seçmen kalma yönünde oy kullanmıştır (House of Lords, 2016, s. 4) . Bir milyonun üstünde fazla seçmenin ayrılmak istemesi, AB'ye şüpheli yaklaşan görüşlerin elde ettiği bir başarı olarak görülebilir. İskoçya bölgesi ise, yüzde 62'lik oran ile AB'de kalma yönünde oy vermiştir (The State of The State, 2016, s. 45). AB'nin bölgesel politikalarındaki başarısı nedeniyle Kuzey İrlanda ve İskoçya bölgeleri birlikten ayrılmama yönünde oylarını kullanırken, İngiliz ve Galler bölgesi ayrılma yönünde oylarını kullanmıştır. Bu çerçevede, Birleşik Krallık'ın gelecekteki birliğini zorlaştıracak bir durum ortaya çıkarmıştır. Birliği oluşturan bölgelerin ikisi çıkma kararı alırken, ikisinin çıkmama yönünde karar alması ve AB'den çıkış sürecinin nasıl gerçekleşmesi gerektiği konusu hem merkezi hem de yereli uğraştıracaktır. Merkezin bölgelerin bağımsızlığını engelleyecek bir AB'den çıkış vizyonu sunması ve bölgelerin göreceği ekonomik zararı azaltması gerekmektedir. Aksi takdirde, Britanya'da İskoçya'nın ikinci bağımsızlığı ve Kuzey İrlanda'nın İrlanda'ya bağlanma referandumları AB çıkış süreci boyunca gündemde olacaktır.

AB'den çıkış kararının alınması, AB'de önceden denenmemiş bir şey olması, nasıl bir sürecin işleyeceği konusu ve Birleşik Krallık-AB ilişkilerinin nasıl olacağı bir takım sorunları da beraberinde getirmiştir. 50. maddeye göre, önce ülkenin kendi parlamentosundan yasal onay alması ve Avrupa Parlamentosuna bunu bildirmesi gerekmektedir. Bu karardan sonra, ayrılma süreci başlayan ülkenin AB kurumlarına

katılma veya karar alma mekanizmalarına katılması mümkün olmamaktadır. (Gordon & Moffat, 2016, s. 14). Brexit süresi boyunca, Birleşik Krallık AB kurumlarında temsil edilme veya politikalarına katılma durumu ortadan kalkmaktadır. AB'den ayrılma süreci, 2 yıl geçmeden önce fiili olarak başlamaktadır.

Yasal ve resmi olarak 50. maddenin Westminster hükümeti tarafından onaylanması ile beraber, iki yıl içinde Büyük Britanya'nın AB'nden ayrılması tam olarak gerçekleşecektir (House of Lords, 2016, s. 6). AB'den ayrılmanın gerçekleşmesi, Avrupa Konseyi ile müzakere sürecine başlayıp iki tarafında uygun olacağı bir antlaşmaya vararak sürecin işletilmesi ve her iki taraf için başarılı bir antlaşmanın imzalanması ile sağlanacaktır. Birleşik Krallık, yönetim sistemini AB mevzuatına uyumlu hale getiren iki bin antlaşma imzalamıştır. Bunları kendi yasalarına çevirme işlemi ve müzakere sürecini kattığımızda Brexit uzun soluklu bir yoldur. Antlaşma sağlanamadığı zaman ise, Birleşik Krallık'ın AB ile bütün bağları otomatik olarak kesilecektir (House of Lords, 2016, s. 7). Bu nedenle ayrılık karar alan Birleşik Krallık'ın bütün anayasal gereken durumları bu iki yıllık süreçte ortaya koyması gerekmiş üstelik bu sürecin sonuna gelinmiş olunmasına rağmen Brexit konusunda tam bir anlaşma sağlanamamıştır. Britanya hükümeti sadece AB ile olan ilişkilerin boyutunu belirlemek değil, AB yasa ve kanunlarını da Birleşik Krallık yasalarına dönüştürmek gibi bir süreç ile de uğraşacaktır. Bu iki yıllık süre içinde, hem iç siyasette hem de dış siyasette dengeyi tutturmak merkez hükümetin başlıca sorumluluğudur.

Bu süreç içinde hem birlikten ayrılmanın sağlanması hem de ekonomik ve ticari konularda antlaşmanın yapılması bir ihtiyaçtır çünkü hem AB'nin hem de Birleşik Krallık, ekonomilerinin etkilenmesini istemeyecektir. Başlatılan müzakere komisyonunda Kuzey İrlanda sorunu, finansal konular ve üçüncü bir mesele olan AB vatandaşlığı müzakerelerde konuşulan önemli konular olmuştur. AB üyeliği süresince, problem olmayan bu üç konuda anlaşmaya varılması gerekmektedir. Finansal konular, Birleşik Krallık'ın bu süreçte sert çıkışı mı yoksa yumuşak çıkışı mı seçeceği konusunda önemli ayağı oluşturmaktadır. Bunun başlıca nedeni, belirli bir parasal destek yapılması karşılığında serbest ticaret ve gümrük tarifeleri konularında muafiyete devam edilebilecek olmasıdır. Bununla birlikte Kuzey İrlanda ile İrlanda sınır sorunu

öz lemezse, Britanya'nın güvenlik problemleri ve Birleşik Krallık'ın beka sorunu söz konusu olacaktır. Bu yüzden, AB'den ıkış Birleşik Krallık'ın bilinmeyen bir krize girmesine neden olacaktır. Özellikle İrlanda sınırı gibi konular nedeniyle AB ile anlaşmanın sağlanamamış ve Parlamento'dan onay alınamamış olduğu düşünüldüğünde birliği sürdürmek için İngiliz siyasetini daha zor günlerin beklediği açıktır. Birleşik Krallık'taki 3 milyona yakın Avrupa vatandaşı ile AB'de bulunan 800 bin Britanya vatandaşlarının durumu da önemli bir meseledir (Carrera, Guild, & Luk, 2016, s. 4-6). İki tarafında bu konularda esnek davranma ve çözüm bulma zorunluluğu vardır. Aksi takdirde, ilişkilerin kilitlenme noktasına gelmesi iten bile değildir. Birleşik Krallık'taki AB vatandaşlarının sayıca fazla olması, merkez hükümetin elini biraz daha güçlendirmektedir. Bu faktör, akılcı ve doğru siyaset izlenirse, AB ıkış sürecine kolaylaştırıcı etki yapabilir. Bu sürece sadece AB ile Birleşik Krallık değil, Westminster hükümeti ve diğer bölgesel hükümetler de dâhil edilmelidir. Bu sayede, ortak bir AB stratejisi çıkarılabilir. Fakat bu konunun yetki devrine göre kısıtlanan bir alan olduğu için pek mümkün bir yol olarak görünmemektedir.

Uzlaşı sürecinde sorumluluk ve şeffaflık ilkelerine göre uygun bir antlaşmanın sağlanması istenirken, ne AB ne Birleşik Krallık için net bir çıkış strateji görüşmelerde çıkmamıştır. 50. maddenin en büyük eksikliği AB'den ayrılınca birlik ve devlet arasında nasıl bir ticari antlaşmanın olması gerektiğini belirtmemesidir. (The Voice of Business, 2016, s. 10). Brexit süreci ile başlayan Büyük Britanya siyasetinde ciddi sorunlar devam etmektedir. İskoçya AB ilişkilerin yeniden sağlam temeller üzerine oturması ve bölgenin AB ile olan ilişkilerin merkeze rağmen devam etmesi yönündeki tartışmalar gündemde yer almaktadır. AB'den çıkış kararının farklı sonuçlarının bölgeler arasında farklılık göstermesi, AB'den çıkış sürecinde bölgeleri bölen en önemli konulardandır.

Avrupa Birliği vatandaşlığının hak kayıplarının, Britanya vatandaşları için nasıl sağlanması gerektiği konusu da önemlidir. Tarım konusundaki politikalarda Birleşik Krallık'ın kendi pazarını tekrar yaratması ve uluslararası sistemde buna uygun olarak kendi kurallarını belirlemesi konusu tartışılması gereken bir diğer konudur. (CLA, 2016)

AB'den ayrılma gerçekleştiği zaman ticari konularda AB yasaları ile başka devletlerle ilişki kurulamayacağından, yeni ticari ve ekonomik yolların bulunması gerekmektedir. Bunun içinde, Dünya Ticaret rgt gibi kurumlar altında serbest ticaret ve bazı vergi muafiyetlerine tabi olunacak şekilde yolların tercih edilmesi gündemdedir (Miller, 2016, s. 10). Bu sayede ekonomik ve ticari konularda görülecek zararlar aza indirilmeye çalışılmaktadır. Yeni ekonomik, ticari yolların aranmaya başlanması da ayrı bir gündem maddesidir.

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılış sürecinde nasıl bir yolun tercih edileceği konusunda çeşitli fikirler atılmasına rağmen, iki türlü modelin AB ile bu devlet arasında olabileceği savunulmaktadır. Bir modelin Avrupa uyum sürecinin dışında kalarak, sadece Avrupa tek pazarının içinde kalarak ticari yolun tercih edilmesidir. İkinci modelde ise, AB ile yeni bir ikili ticari antlaşmanın imzalanarak ilişkilerin inşa edilmesidir (O'Ceallaigh & Gillespie, 2015, s. 66). Bu sayede, ekonomik ve ticari konularda AB'nin hala bir parçası görülürken, siyasi konularda dışında kalarak ilişkilerin sürdürülmesi istenmektedir.

AB ile ye olmadan da ilişkilerin devam etmesini ngren modeller de Brexit sürecinde dillendirilmiştir. Bu modellerden biri, Norveç modelidir. Bu model, Avrupa Ekonomik Alanı'na ye kalarak ve Avrupa piyasa yasalarını uygulayarak, sosyal ve ekonomik düzenlemeleri kendi alanında kalarak ilişkileri düzenleyen bir modeldir. Ayrıca bu model, serbest dolaşıma izin vermektedir (CLA, 2016). Bu sayede, Birleşik Krallık ticarete sorun yaşamayacak gibi görünebilir fakat tarım politikaları ve balıkçılık politikaları hakkında nasıl bir yol izleneceği konusunda bu model net bir perspektif sunmamaktadır. Bununla birlikte, fon ve bölge kalkınma politikalarında da yetersiz kalan bir model olmaktadır. Serbest dolaşım konusunda, Britanya Norveç ile aynı dşnmediğinden Norveç modelinin Birleşik Krallık'a uymayan yanları vardır. Tek uyan nokta, sosyal ekonomik ve refah politikalarında AB'den ayrı bir modelin gdlmesidir. Bu yüzden, Norveç modeli, Birleşik Krallık'ın çıkarına uyan bir model değildir.

Brexit kararının başından beri dillendirilen diğer model ise İsviçre modeli olmuştur. İsviçre modeli ekonomik ve ticari ilişkinin tercih edilmesidir. Bu da Avrupa Serbest Ticaret İştirakine üye olup düşük bir oranda Avrupa Birliği'nin bütçesine desteklenerek, serbest ticareti gerçekleştirmeyi sağlamaktadır. Çoğu ticaretle ilgili Avrupa düzenlemelerine uyumlu ve serbest dolaşım hakkı bulunmaktadır (Straw, 2012, s. 25). Bu modelde de, tarım konusunun ticari konuların dışında tutulması, Birleşik Krallık için uygun değildir. Yine de, bölgesel siyasette geliştirilen politikalarda elini güçlendirecek bir modeldir. Çünkü bölgelerin ürünlerinin serbestçe ürünlerinin satılması, bölgelerin bağımsızlık taleplerini azaltacaktır.

AB'nin dışarıda kalmasıyla siyasi alandan tamamen uzak olması ise, Birleşik Krallık'ın istediği bir durumdur. AB ile politikalarda bütçeye yardım yapılması, siyasi karar almayacak yere yatırım yapılması gereksiz masraf olarak görülebilir fakat serbest ticaret ve gümrük vergisinden muaf olduğu göz önüne alınırsa ve bölgelerin kalkınması için yeni pazarlar bulması düşünülürse, Birleşik Krallık'a ekonomik olarak avantaj sağlamaktadır. Bunun dışında, serbest dolaşımın olması güvenlik açısından da iki modelde de Birleşik Krallık siyasetinin istediği bir durum değildir. Bu modelin ortaya çıkmasının on yıllar sürdüğü de göz önüne alınırsa, iki yıl içinde bu modele benzer bir ilişki kurulması mümkün değildir. Uzun vadeli planlarda, İsviçre modelini uygulamak hem AB hem de Birleşik Krallık açısından kabul edilecek en iyi modellerden biridir. Ekonomik ve ticari kayıplar aza indirilebilecektir.

Üçüncü model, Birleşik Krallık için kısa vadede en uygun görünen Türkiye modelinin uygulanmasıdır. Bu model, Gümrük Birliği Antlaşması ile bazı özgür ticaret antlaşmaları yaparak ve Avrupa Serbest Ticaret İştirakine üye olarak, ticaret yapmaktaki bütün bürokratik ve ticari engellerin kalkmasını sağlar. Ayrıca, serbest dolaşım da söz konusu değildir (CLA, 2016). Bu modelde hem uygun koşullarda ticari antlaşmalar sağlanıp hem de AB ile diğer Avrupa kurum ve kuruluşları ile de ticari antlaşmalar olacaktır. Tarım, hayvancılık, balıkçılığı içeren bölge politikaları birebir ortak bir uzlaşma sonucu elde edilecek şekilde yer aldığından, Birleşik Krallık ile AB arasında tartışmalı bir konu kalmayacaktır. Türkiye modelinde serbest dolaşımın söz konusu olmaması, güvenlik tehdidi yaratan konuların dışarda kalıp ve istihdam konusunda vatandaşlar için

kolaylık sağlaması avantajlı olan yönlerdir. Gümrük birliği ve serbest dolaşım konularının AB ile müzakere edilerek belirlenmesi Birleşik Krallık'ın çıkış sürecine paralel bir durum olduğundan, buna uyum sağlanması oldukça kolaydır. Birleşik Krallık'ın dinamiklerinin göz önünde bulundurularak bu model tarzı geliştirilebilir.

Son model Yeni Zelanda modelidir ki, tarım sektörünün ticarete odaklanıldığı ve ticari olarak düşük potansiyele sahip bir ortaklıktır. Ayrıca, serbest ticaret antlaşması ile kendine has bir sistem uygulanmaktadır. Serbest dolaşım hakkında AB ile antlaşmaya varılmayan bir konudur (CLA, 2016). Bu modelde ise, Birleşik Krallık'ın istediği yönde ilişkilerin geliştirilmesi ve kurulacak ilişkileri yavaş ve zamanla uygulamayı ön gören bir antlaşma olduğundan uzun vadede uygulanacak bir modeldir. Ama serbest ticaret konusunda hiçbir avantajı sağlamıyor olması kısa vadede problemlidir.

Bu dört modelinde dışında, yeni bir model yaratmak oldukça zor görünmektedir. Hem zaman kaybı ve hem daha fazla mali kayba yol açacaktır. Yine de, iki yıl içinde (bu sürecin sonuna gelinmiştir) açık ve detaylı modelin ortaya çıkarmak Birleşik Krallık için zordur. Bunu sağlayana kadar en az beş yıllık bir planlanma yapılması gerekir. Bölgesel politikalarda yerelin çıkarına olacak şekilde, bu sürece dâhil edilmesi ve kalkınmalarını etkileyeceği göz önüne alınarak kısa süreli politikalarda değişiklik olmadan uzun süreli politikalarda değişikliklerle mümkün olacaktır.

İskoçya bölgesinin de bu Brexit sürecinde merkezle aynı çizgide olması nedeniyle siyasi krizlere yol açacak yolların ve girişimlerin içinde bulunulmamalıdır. İskoçya bölgesinin çeşitli kurumlar aracılığıyla AB'de temsil ediliyor olması ayrılış sürecinde de Westminster tarafından sürece dâhil edilmesi gerekmektedir. Brexit sürecinde İskoçya bölgesi için dört farklı yol ortaya konulabilir. AB'den bütün bölgelerle çıkış, ikinci bir bağımsızlık referandumu, siyasi ve anayasal krizin ortaya çıkması ve ayrılma sürecinde aynı çizgide olmamak fakat sonrasında bölgelerin AB ile ilişkileri yeniden kurmasını sağlamak (Hughes, 2016, s. 5). İlk yol dışındakilerin hepsi Birleşik Krallık'ta ciddi sorunlar ortaya çıkaracaktır. Bu durum siyasi, ekonomik, ticari ve sosyal anlamda ülkenin birliği için tehdit oluşturmaktadır. Bunun üstesinden gelinmesi için iyi bir Brexit sürecinin yönetilmesi ve bölgelerin ekonomik ve ticari

olarak krize girmemesi için uygun olan şekilde zemin oluşturulması için çabalanmalıdır. Merkez ve bölgeler arasında sürekli koordinasyon ve işbirliği içinde bulunulması gerekmektedir. Aksi halde, Birleşik Krallık zor bir süreç ile karşı karşıya kalacak bunca yıldır sürdürdüğü Birlik anlayışından taviz vermek zorunda kalacaktır.

Brexit süreci, Avrupa siyasetini ve Birleşik Krallık siyasetini ciddi şekilde etkileyecek, sürecin yürütülmesi iki tarafı da zorlayacaktır. Bu çerçevede Britanya'nın iç siyasetinde gündeme gelen yetki devri gerçekleşen politikalarda nasıl bir ilerlemenin olacağı konusu önem kazanmaktadır. Brexit süreci ve başbakan Theresa May'in sert Brexit yönündeki tavrı ve tutumu AB' de kalmayı tercih eden bölgelerin, AB'den çıkışı kabul etmeyip bölgelerde bağımsızlık seslerinin yükselmesine neden olmaktadır. Hem partisini lider etrafında toplamaya çalışan hem de bölgelerin taleplerini karşılamaya çalışan May, AB konusunda bir çıkmazın içine girmiştir. Bunun nedeni ise, AB'den çıkışın teorideki çıkışıyla pratikte uygulanması arasındaki farktan kaynaklanmaktadır.

Theresa May, Cameron'dan başbakanlığı aldığı anda 'Avrupa Birliği'nden çıkışın Avrupa Birliği'nden çıkış olduğunu vurgulamıştır. Mümkün olduğunca, AB'den bağımsız Birleşik Krallık mottosuyla liderliği devralmıştır. (Nelson, 2017). AB ülkesi olmayan diğer ülkelerle ticaretten savunma konularında adım atması bu yöndeki hamlelerdendi. AB ile müzakere süreci başladığında ise, bunun pek mümkün olmadığı açıktır. May' in 29 Mart 2019 çıkış antlaşmasını sunması hem bölgelerde hem parti içinde huzursuzluğa neden olmuştur. AB müzakerelerini yöneten Brexit Sekreterinin istifa etmesi ve Dışişleri Bakanı olan Boris Johnson'ın istifa etmesi, Brexit antlaşmasının gerçek anlamda bir çıkış antlaşması olmamasıdır (Theresa May names new Brexit Chief Aftershock Resignation, 2018) . Bu noktaya gelinmesinin sebebi, May'in AB ile serbest ticaret antlaşmasını devam ettirmesi ve AB ile ticaret kanunlarının kabul edilmesiydi. Bu süre içinde May'in, savunduğu düşüncelerde değişikliğe gitmiş olması hem ülke başbakanlığında hem de parti liderliğinde tartışmaları beraberinde getirmiştir.

Kendisiyle aynı fikirde olmayan muhafazakâr partililer, yönetimden uzaklaşmış, Brexit bakanları istifa etmiş, kabineden istifa eden diğer bakanlarla birlikte Theresa

May yönetimde oldukça zor bir pozisyona düşmüştür. Bu süreç, May'ın yönetmekteki başarısızlığını göstermektedir. Bir antlaşma sağlanmamasını partinin sorumluluğunun olduğunu göstermesi, liderlik konusundaki inisiyatifi almadığını göstermiştir. May'ın özellikle altını çizdiği nokta, Birleşik Krallık için en uygun antlaşmayı sağlamaya çalışmak hedefinde olduğudur fakat bunu kendi partisine anlatamayacak kadar süreç içerisinde zayıf düşmüş bir lider profili çizmiştir.

Theresa May bu çıkışıyla beraber, bölgelerde Brexit memnuniyetsizliği de kendini göstermeye başlamıştır. Nicola Sturgeon yeniden ikinci bağımsızlık referandum yapılması gerektiği konusunda, merkezi yönetime çağrı yapmaktadır. Sturgeon, merkez yönetimin İskoç bölgesinin çıkarlarının bu süreçte korunmadığı iddiasındadır. AB ile anlaşılan bölgesel konularda, İskoçya'nın temsil edilmeden karar alındığını dillendirmektedir (Brooomfild, 2018). Yetki devriyle verilen birçok yetkinin bu süreçte merkeze devredilmesiyle karşı karşıya kalınabilir. Bu da, yeniden merkezileşen ve üniter yapıya dönen Birleşik Krallık modeline neden olması ihtimali vardır. Bu yüzden, bölgeler bu süreçte daha çok bağımsızlığı dile getirmektedir. Brexit antlaşma metni, İskoçya parlamentosunda 93 red oyuna karşı 30 evet oyu verilerek reddedilmiştir. Bunu, bölgesel yönetim yüksek mahkemeye götürmüştür (Scotland Refuses to Green Light Brexit bill, setting up constitutional clash, 2018).

Parlamento, merkezin alacağı bu kararın bölge için bağlayıcı olmadığını savunmaktadır. Bu bağlamda merkez- yerel arasında anayasal bir çatışmanın fitili ateşlenmiştir. AB ile merkezin arasında antlaşma, bütün bölgeleri bağlamaktadır çünkü yetki devriyle bölgelere tam yetki verilmemiştir. Bölgelerin önemli politikası olan balıkçılık ve tarım müzakerelerinde bölgeler dâhil edilmelidir. Böylece, bölge ve merkez ilgilendiren konularda ortak çözüm ve akıl geliştirilmesinde fayda vardır. Bu sayede, merkez yerelin bağımsız taleplerini az da olsa azaltmak yolunda adım atılabilmektedir. AB'nin Kuzey İrlanda bölgesi için gümrük ve ortak pazar konularının uygulanma ihtimaline karşılık, diğer bölgelerde bundan yararlanmak isteyecektir. Bu da bölgelerin ayrılma taleplerini güçlendirecektir. Brexit masasında, Britanya'yı güçlendirecek adımlar atılmalıdır. Theresa May, Avrupa Birliği (AB) ile vardığı Brexit anlaşmasının Parlamento'da reddi sonrası bundan sonra atacağı adımları açıklamıştır.

May, en önemli anlaşmazlık konusu olan Kuzey İrlanda sınırı konusunda milletvekillerinin taleplerini AB'ye ileteceğini söyleyerek bölgelerin hassasiyetlerini daha fazla göz önünde bulundurma konusunda daha titiz davranacağı mesajını vermiştir.

Dünya siyasetinde yükselen popülist söylemlerin ve kitleleri manipüle etme yeteneği yüksek liderlerin arttığı bir dönemdeyiz. Bunun bir yansıması olarak Trump'ın seçilmesinden, referandumda Brexit kararının çıkmasına kadar, dünya politikasının belirsizleştiği durumlar ortaya çıkmıştır. Bu süreç, seçmenlerin anlık karar vermesine ve seçimden farklı sonuçların çıkmasına neden olmuştur. Son referandum olan Brexit konusunda hem siyasetçilerde hem seçmenlerdeki davranışlar, Britanya siyasetinde daha önceki dönemde gözlenmeyen bir vakadır. Dolayısıyla popülizm dalgasının etkisi ile alınmış Brexit kararı Birleşik Krallık siyaseti açısından zorlayıcı olmuştur.

Görünen en büyük sorun da bunca yıldır uğraşılan ve güçlüklerle sağlanan barış içerisinde bir arada yaşama fikrine ve pratiğine vereceği zarardır. Brexit, kararının ekonomik etkileri bölgelerde ve ülkede kısa vadede şok etkisi yaratabilir. Fakat Britanyalı politikacılar, yeni ticaret ve yatırım kaynakları bulacak yöntemler geliştirdiğinde bunun etkilerini azaltmak mümkündür. AB ile yeni ticari antlaşmanın yapılması, Birleşik Krallık ekonomisine kayıplar yaşatacaktır. Bununla birlikte yeni pazarlar yaratmak söz konusudur. Birleşik Krallık ulusal gelirinin % 13'ünü AB ile ticaretinden sağlanmaktadır. Bu yeni ekonomik ve ticari antlaşmalar ile AB'den kaynaklanacak kaybın önüne geçilebilir. ABD- Birleşik Krallık ilişkilerinin Trump döneminde pek mümkün görünmese de aralarındaki özel ilişkinin ekonomik ve ticari boyutuna ivme kazandırmakta mümkün olabilir. Bu belirsizlikler, Birleşik Krallık ekonomisinde enflasyonu %3'e kadar çıkarmıştır (Breinlich, Leromain, Novy, & Sampson, s. 2). Her ne kadar halkın alım gücünü azaltsa da, bölgeye gelecek yeni yatırımlar ve ekonomik büyümenin sağlanması açısından bu oran Birleşik Krallık ekonomisine yeni bir dinamizm getirecektir.

Siyasi etkiler açısından bakıldığında ise. Birleşik Krallık, Avrupa Birliği'nden ayrıldığında dünya siyasetinde, yeni bir güç olarak ortaya çıkacaktır. Yükselen Rusya ve Çin gibi ülkeler gibi Birleşik Krallığın da dünya politikasında yer alması sağlanacaktır.

AB ile daha bağımsız ilişkiler ve Britanya kanunlarına göre şekillenecek olan ilişkiler, olası avantajlardır. Bununla birlikte AB bütçesine katkı sağlamaktan, mülteci sorunundan ve AB'nin kurumsal düzenlemelerinden kurtulmanın da Birleşik Krallık için avantaj olduğu düşünülmektedir.

Bu çerçevede yukarıda da belirtildiği gibi, Brexit sürecinin en zorlu kısmını oluşturacak olan iç politikada yetki devri ve AB ile olan sürecin nasıl evrileceği konusudur. Yetki devriyle balıkçılık ve tarım konularının AB politikalarında bölgeye devredilen konular olması, Birleşik Krallık'ın çıkış konusunda zorlanacağı alanlardan biridir. Bu süreçte, Westminster hükümeti bölgelere kapsayıcı bir çıkış planı sunmalıdır. Bunun dışında bölgelerin kalkınmak için AB'den aldıkları fonların yerine, merkezin fon sağlaması gerekecektir. Birleşik Krallık'ın bu imkânları bölgeye yetki devriyle genişletmelidir. Aksi takdirde, birliğin bir arada kalması zor hale gelecektir. Bunun dışında, gümrük birliği ve serbest piyasa konusunda bölgelerin herhangi bir zarara uğramaması için merkez önlemler almalıdır. İskoçya bölgesinin AB ile 2017 yılı itibariyle 14.9 trilyon poundluk ticaretinin nasıl sürdürüleceği konusu önemli hale gelmektedir (Export Statistics Scotland-Publication, 2017). AB ile ilişkilerde ve çıkış sürecinde bu konulara öncelik vermelidir.

Avrupa Birliği'nden çıkış süreci gerçekleştiğinde, Birleşik Krallık siyasal sisteminin de değişmesi gerekmektedir. Özellikle İskoçya ve Kuzey İrlanda konularındaki yetki devri politikalarının getirmiş olduğu yarı federal sistemin devamını sağlayabilmek için federasyona geçmek bir çözüm olabilir. Birleşik Krallık'ı bir arada tutmak, AB birliği çıkış sonrası dönemde yetki politikalarının bir üst formu olan federasyon ile sağlanabilir. AB'den çıkış sürecinde, merkez ve bölgelerin tutumuna göre yetki devri politikalarının dönüşümünü belirleyici olacaktır. AB'den çıkış süreci, Birleşik Krallığın vereceği önemli bir sınavdır. Bölgelerin bir arada kalınması, bu değişen dünya siyasetinin belirsizliğinde ve ekonomik korumacılığın arttığı bir dönemde seçilmesi akılcı bir politika olacaktır.

SONUÇ

Uluslararası sistemin dönüşüm sürecinin gerçekleştiği Soğuk Savaş dönemi sonrasında, sistemsel değişiklikler ülkeleri etkilemiş, farklı ulusların bir çatı altında yönetildiği devlet sistemlerinde bölgelerin kendilerini yönetme konusundaki talepleri artmıştır. Birleşik Krallık, uzun yıllardır demokrasiyi benimsemiş ve kurumları yerleşmiş bir devlet yapısına sahiptir. Bu bağlamda İskoçya gibi Birlik çatısı altında yer alan bölgelerden yükselen ayrılık talepleri, güçlü demokrasi geleneği ve kurumsallaşmış bir devlet yönetimi sayesinde, yetkilerin aşama aşama arttırılarak ve bölgelerin huzursuzluğu giderilerek fiili bir ayrılma yaşanmadan çözülebilmiştir. Bu bağlamda hem oldukça köklü bir tarihe sahip hem de iyi yönetilmiş yetki devri politikası, özellikle uygulamada karşılaşılan güçlükler düşünüldüğünde diğer devletlerde örnek olmaktadır. Bu tez çalışmasında amaçlanan yetki devri politikasının olumlu ve olumsuz tüm yönlerini ortaya konularak, olumsuzlukların nasıl bertaraf edilebileceği analiz edilerek başarılı uygulanmış bir modeli ortaya koymak ve ayrılık talebi olan diğer ülkeler için örnek oluşturabilmektir. Alt kimlikler ve aidiyetler ülkelerin yönetilmesini zorlaştırmaktadır. Buna rağmen başarılı bir sistemin oluşturulması, yönetim sisteminin değiştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Zira çalışmada görüldüğü gibi, merkez politikaları uygulamaya devam etmek, ayrılıkçı hareketleri daha güçlendirmektedir. İspanya’da Katalan bölgesinde yaşananlar, talepler karşılanmadığında ayrılıkçı hareketlerin geleceği noktayı göstermektedir. Bu bağlamda Birleşik Krallık örneği bir laboratuvar olması açısından önem taşımaktadır. 1999’da üniter devlet yapısından yetki devri ile yarı federal sisteme geçen Birleşik Krallık, yerel yönetimin taleplerini karşılamak için oldukça önemli bir adım atmıştır ancak sistem sorununu nihai olarak çözmek için federatif yapıya dönüşmesi gerekmektedir.

Birleşik Krallık siyasal sistemindeki dönüşümün analiz edilmesinin diğer önemli nedeni ise, konunun Avrupa Birliği üyeliği ile olan bağlantısıdır. Özellikle Brexit süreci sonrasında yaşanan güçlükler, AB üyesi olunmadığı takdirde ülkenin yerel yönetimler bağlamında yaşadığı güçlükleri ortaya koyduğundan, siyasal sistemde yaşanacak bütün zorlukların Britanya üzerinden gösterilmesi, AB’den çıkmak isteyen ülkeler açısından önemlidir. Britanya AB’den çıkış sürecini iyi yürütmeyi başarabilseydi, AB’den

ayrılmak veya dahil olmak isteyen ülkeler açısından ciddi bir örnek teşkil edecekti. Ancak Brexit sonrası süreçte özellikle Kuzey İrlanda sınırında yaşananlar ve İskoçya'dan yeniden yükselen bağımsızlık talepleri, AB'den çıkma yönünde niyetleri olan benzer durumdaki ülkeler açısından da caydırıcı olacaktır. Tez çalışması hem Birleşik Krallık içerisinde yetki devri uygulamalarını göz önüne sermekte hem de Avrupa Birliği'nin bölgelerle ilgili politikalarına ışık tutarak, AB üyesi olmanın ve olmamanın yerel yönetimler açısından ne anlama geldiğini ortaya koymaktadır.

Avrupa Birliği'nden çıkış süreci, dünya genelinde hüküm süren popülizmin, ırkçılığın, ekonomik krizin ve son dönem Avrupa ülkelerini fazlaca ürküten mülteci krizinin etkisiyle gündeme gelmiş, bu bağlamda İngiliz siyaseti dünya siyasetinin belirsizliğinden doğrudan etkilenmiştir. Brexit kararı, ülkeyi ekonomik ve siyasi açıdan etkileyecek olmakla birlikte en önemli sorun yerel yönetimlerden yükselen bağımsızlık taleplerinin yeniden gündeme gelmesidir. Bu açıdan tez çalışmasının sorunsallarından da birisini oluşturmakta, Birleşik Krallık'ın yetki devri politikalarını başarıyla uygulamasında Avrupa Birliği'nin katalizör olmasının önemini de bir kez daha ortaya koymaktadır. Gelecekte ülkenin birliğinin sağlanması bölgelerin bağılıklarının devam ettirilmesiyle mümkün olacaktır. Aksi gerçekleştiğinde, Britanya adasında hakim olmayan yeni devlet yapıları gözlenmesi olasıdır. Avrupa Birliği açısından, AB içinde güçlü olan Birleşik Krallık'ın çıkması, AB'nin geleceği ile ilgili kaygıları da beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla iki tarafın oluşturdıkları modelin başarısızlığı Birleşik Krallık siyasi sistemi kadar AB açısından da önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Bundan sonraki süreçte, en önemli sorun, AB-Birleşik Krallık- İskoçya arasında yetki devri ile gerçekleşen konuların nasıl olacağı ve şekilleneceği konusudur. AB sonrası, bölgelere bu yetkinin yeniden tesisinin mi gerçekleşeceği yoksa merkezin yetkileri elinde tutacak politikalar mı izleyeceği Brexit sonrası hükümetin izleyeceği politikaya göre belirlenecektir.

Kaynakça

Addison, P., & Jones, H. (2005). *A Companion to Contemporary Britain 1939-2000*. Blackwell Publishing.

Andrews, R., & Mycock, A. (2007). Citizenship Education in the UK: Devolution, Diversity and Divergence. *Citizenship Teaching and Learning*, 73-88.

Aughey, A. (2001). *Devolution and the Challenge to the UK*. Londra: Pluto .

Aughey, A., Bort, E., & Osmond, J. (2011). *Unique Paths to Devolution Wales, Scotland and Northern Ireland*. Cardiff: Institute of Welsh Affairs.

Awesti, A. (2007). The EU, New Institutionalism and Types of MLG Political Perspectives. *EPRU*.

Bache, I. (2005). Europeanization and Britain: Towards MLG. *EUSA 9TH Biennial Conference*. Texas.

Bache, I., & Jordan, A. (2006). *The Europeanization of British Politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Bardsley, L. W. (2012). *The Politics of Devolution: Institutionalizing Subnational Legislatures in Scotland and Wales*. University of Florida.

Barnes, J. (1998). *Federal Britain-No Longer Unthinkable?* Londra: Centre For Policy Studies.

Bevir, M., & O'Brien, D. (2013). *The Labour Government and British Constitutional Reform*. ECPR Workshop.

Bewan, G. (2014). *The Impact of Asymmetric Devolution on Health Care in The Four Countries of The UK*. The Health Foundation.

Bingham Centre For The Rule of Law. (2015). *A Constitutional Crossroads : Ways Forward For UK*. British Institute of International and Comparative Law.

Birrell, D. (2012). *Comparing Devolved Governance*. Basingstoke: Pagrave Macmillan.

Blond, P., & Morrin, M. (tarih yok). *Devo-Max,Devo-Manc:Place Based Public Services*. ResPublica.

Bogdanor, V. (2015). *The Crisis of The Constitution*. Londra: The Constitution Society.

Bolleyer, N. (2010). Why Legislatures Organise:Inter-Parliamentary Activism in Federal Systems and Institutions. *The Journal of Legislative Studies*, 411-437.

Borker, A. (1982). *Quangos in Britain*. Londra: Macmillan.

Bowers, P. (2005). *The Sewel Convention* . Parliament and Constitution Centre.

Boyle, A., & Crawford, J. (2014). Annex A opinion:Referendum on The Independence of Scotland-International Law Aspects. 64-108.

Bradbury, J. (2008). *Devolution,Regioalism and Regional Development*. London: Routledge.

Bradbury, J., Mitchell, J., Bennie, L., & Denver, D. (2000). Candidate Selection,Devolution and Modernization. *British Elections&Parties Revies*, 151-72.

Breinlich, H., Leromain, E., Novy, D., & Sampson, T. (tarih yok). *The Brexit Vote, Inflation and UK Living Standards*. London: Centre for Economic Performance.

Bremner, J. (2011). The Complexities of Dencralization. *European Overver*, 1-12.

Brennan, G. E. (tarih yok). New Labour and The Devolution of Power in the UK. 319-334.

Brooks, J. (1991). Can Modern Local Government Be In Touch With The People. *Public Policy Administration*, 42-59.

Broomfield, R. (2018, Ocak 16). *The SNP ought to grasp that Brexit can hold the key to a brighter economic future for Scotland*. Ağustos 28, 2018 tarihinde Brexit Central: <https://brexitcentral.com/snp-grasp-brexit-can-hold-key-brighter-economic-future-scotland/> adresinden alındı

Brown, A. J., Kincaid, J., Cole, R., & Deem, J. (2014). Federal Political Culture: How Has it Been Measured in Non-Federal Countries. *World Congress of Political Science*.

Brown, A., McCrone, D., & Paterson, L. (1998). *Politics and Society in Scotland*. Londra: Macmillan Press.

Bulmer, S., & Burch, M. (2000). Coming to Terms With Europe : Europeanisation, Whitehall and the Challenge of Devolution. Queen's Papers on Europeanization.

Cairney, P. (2009). The role of ideas in policy transfer: the case of UK smoking bans since devolution. *Journal of European Public Policy*, 471-488.

Cairney, P. (2012). Intergovernmental Relations in Scotland: What Was The SNP Effect? *BJPIR*, 231-249.

Cairney, P. (2013). Majoritarian Versus Consensus Policy Making or a Common European Style? The Case of UK and Scotland. *Japanese Political Science Association Annual Conference*.

Cairney, P., & McGarvey, N. (2008). *Scottish Politics-An Introduction*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Carrera, S., Guild, E., & Luk, N. C. (2016). What does Brexit mean for the EU's Area of Freedom, Security and Justice? *CEPS Commentary*, 1-12.

Cheema, G. S., & Rondinelli, D. A. (2007). *Decentralizing Governance*. Brookings Institution Press.

Civil Service. (2015). *A Devolution Toolkit*.

(2016). *Civil Service Management Code*.

CLA. (2016). *Leave or Remain :The Decisions That Politicians Must Make To Support The Rural Economy*.

Conservative Manifesto. (2005).

Convery, A. (2013). Devolution and Limits of Tory Statecraft:The Conservatives in Coalition and Scotland,Wales. *The Political Studies Association Annual Conference*. Cardiff.

COSLA. (2014). *Scottish Local Government Influencing The EU Agenda*.

Coxall, B., & Robins, L. (1989). *Contemporary British Politics*. Londra: Macmillan.

Craig, G., Taylor, M., Bloor, K., Wilkinson, M., Syed, A., & Monro, S. (2002). *Contract or Trust-The Role of Compacts in Local Governance*. Bristol: Public Press.

Curtice, J., & Ormston, R. (2013). *Attitudes Towards Scotland's Constitutional Future*. ScotCen.

Curtice, J., & Seyd, B. (2001). *Is Devolution Strengthening or Weakening The UK*. Londra: SAGE.

Dale, I. (2000). *Party General Election Manifesto 1990-97*. London: Routledge.

Dardanelli, P. (2003). Ideology and Rationality:The Europeanization of The SNP. *ÖZP*, 271-284.

Dardanelli, P. (2006). *Europeanisation and Party Competition on Self-Government For Scotland 1974-1997*. ESTUDIO.

David, N., Syrett, S., & Etherington, D. (2007). *Devolution and Regional Governance*. Joseph Rowntree Foundation.

Deacon, R., & Sandry, A. (2007). *Devolution in the UK*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Declaration of Arbroath. (tarih yok). 07 29, 2017 tarihinde Britannica: www.britannica.com/topic/Declaration-of-Arbroath adresinden alındı

Democratic Progress Institute. (tarih yok). *The Experience of Scottish Devolution*.

Democratic Progress Institute. (2014). *The Experiences of Scottish Devolution*.

Denver, D. (2002). Voting In The Scottish And Welsh Devolution Referendums: Information, Interests and Opinions. *European Journal of Political Research*, 827-43.

Desmoyers-Davis, T. (2001). *Citizenship in Modern Britain*. London: Cvendish Publishing Limited.

Devine, T. M. (2008). *Scotland and The Union 1707-2007*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Discover Central Government. (tarih yok). 07 26, 2017 tarihinde Brit Politics: www.britpolitics.co.uk/margaret-thatcher-UK-the-poll-tax adresinden alındı

Dodwell, B., & Machintosh, J. (2014). Devolution of Further Tax Powers For Scotland. *Tax of Journal*.

Dorey, P. (2008). *The Labour Party and Constitutional Reform-A History of Constitutional Conservatism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Driving Democracy. (2007). *Federalism and Decentralization*.

Dye, D. T. (2015). Britain's Nationalist Moment: The Claims-Making of The SNP and UKIP. *Political Studies Association Annoual International Conference*.

Emerson, M. (tarih yok). *Britain's Future in Europe*. Centre For European Policy Studies.

Evans, M. (2003). *Constitititon Making and The Labour Party*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Ezzamel, M., Hyndman, N., Johnsen, A., & Lapsley, I. (2008). *Accounting in Politics-Devolution and Democratic Accountability*. Routledge.

Faulconbridge, G., & James, W. (2018, Temmuz 15). *My warns rebels-Back me or risk << No Brexit at All >>*. Ağustos 2018, 17 tarihinde ABC: <http://www.abc.net.au/news/2018-07-15/theresa-may-warns-there-could-be-no-brexit-at-all/9996052> adresinden alındı

Ferguson, I., & Chandrasekharan, C. (tarih yok). *Paths and Pitfalls of Decentralization for Sustainable Forest Management: Experiences of the Asia-Pacific Region*.

Foley, B. (tarih yok). *Scotland and The UK*. The British Academy ve The Royal Society of Edinburgh.

Fraser, M. (2016). *Reforming Scotland:A Federal Future*.

Gallagher, J. (tarih yok). Where Next For Scottish Devolution. *Public Policy Research*, 201-206.

Gallegher, J. D., & Gibbon, G. (2014). *The Day After Judgement:Scotland and The UK Referendum*.

Gay, O. (1997). *Scotland and Devolution*. House of Commons.

Gay, O., Winetrobe, B. K., & Wood, E. (1995). *The Government of Scotland:Recent Proposals*. House of Commons Library.

Geddes, A. (2004). *The EU and British Politics*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Giddings, P., & Drewry, G. (2014). *Britain in The EU-Law,Policy and Parliament*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Giubernau, M. (2010). Devolution and Independence in The UK: The Case of Scotland. *REAF*, 56-82.

Glen, C. M. (2015). Nationalism, Identity and Scotland's Referendum. *Contemporary European Studies*, 5-19.

Gordon, R., & Moffat, R. (2016). *Brexit: The Immediate Legal Consequences*. The Constitution Society.

Greer, S. L. (2009). *Devolution and Social Citizenship in the UK*. Bristol: The Policy Press.

Greer, S. L., & Jorman, H. (2007). Policy Styles and Devolution. *Britain Blair Conference*.

Griffiths, S., & Hickson, K. (2010). *British Party Politics and Ideology After New Labour*. Londra: Palgrave Macmillan.

Guibernau, M. (2006). National Identity, Devolution and Secession in Canada, Britain and Spain. *Nations and Nationalism*, 51-76.

Hallwood, C. P., & MacDonald, R. (2009). *The Political Economy of Financing Scottish Government*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Hallwood, J. (2013). *If Scotland says No*. The Constitution Society.

Hansen, C. N. (tarih yok). *Scottish Home Rule-How Will It settle?*

Hassan, G. (2002). A Case Study of Scottish Labour: Devolution and The Politics of MLG. *The Political Quarterly*, 144-157.

Hazel, R. (1997). *Delivering Constitutional Reform: The Collected Briefings of The Constitution Unit*. The Public Finance Foundation.

Hazell, R. (2006). The English Question. *Publius: The Journal of Federalism*, 37-56.

Hazell, R. (2010). *The Conservative Agenda*. The Constitution Unit.

Henderson, A., Jeffery, C., & Wincott, D. (2014). *Citizenship After Nation State*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

HM Government. (2014). *Scotland Analysis :EU and International Issues*.

Hogwood, P., Cater, C., Bulmer, S., Burch, M., & Scott, A. (2002). Devolution and EU Policy Making: The Territorial Challenge. *Public Policy and Administration*, 81-95.

Holiday, I. (tarih yok). *The Road to The Referendum on Scottish Independence-University of Aberdeen*. 08 06, 2017 tarihinde abdn.ac.uk adresinden alındı

Hood, C. (1991). A Public Management For All Seasons . *Public Administration*, 3-19.

Hooghe, L., & Marks, G. (2001). Types of Multi-level Governance. *European Integration Online Papers*, 4-5.

Hopkin, J. (2009). Party Matters. *Party Politics*, 179-98.

Hopkins, J. (2002). *Devolution in Context:Regional Government in The UK*. Londra: Cavendish Publishing.

Hopkins, J., & Bradbury, J. (2006). British Statewide Parties and Multi-level Politics. *Publius:The Journal of Federalism*, 135-52.

House of Lords. (2016). *The Invoking of Article 50*.

Huggins, R., & Kitagowa, F. (2012). Regional Policy and University Knowledge Transfer:Perspectives From Devolved Regions in the UK. *Regional Studies*, 817-832.

Hughes, K. (2016). *Scotland and Brexit*. Friends of Europe Discussion Paper.

Ichijo, A. (2014). *Scottish Nationalism and Idea of Europe*. Londra: Routledge.

John, P. (2001). *Local Governance in Western Europe*. Londra: SAGE Publications.

Joint Committee on Human Rights. (2008). *A Bill of Rights for UK*. Londra: House of Lords and House of Commons.

Jones, B., & Norton, P. (2010). *Politics UK*. Essex: Pearson Education.

Jones, R., Goodwin, M., Jones, M., & Simpson, G. (2003). Devolution, State Personnel and the Production of New Territories of Governance in the UK. *Environment and Planning A*, 89-109.

Justice Committee. (2009). *Devolution :A Decade on*. House of Commons.

Keating, M. (1996). *Nations Against The State-The New Politics of Nationalism in Quebec, Catalonia and Scotland*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Keating, M. (2010). The Strange Death of Unionist Scotland. *Government and Opposition*, 365-385.

Keating, M. (2012). Intergovernmental Relations and Innovation: From Co-operative to Competitive Welfare Federalism in the UK. *BJPIR*, 214-230.

Keating, M., & Elcock, H. (1998). Introduction :Devolution and The UK State. *Regional&Federal Studies*, 1-9.

Kellas, J. G. (1992). *The Scottish Constitutional Convention*. Scottish Government Year Book.

Labour and Constitutional Reform. (tarih yok).

Laffin, M., Shaw, E., & Taylor, G. (tarih yok). The Subnational Politics of British Labour Pary. *Party Politics*.

Leeke, M., Sear, C., & Gay, O. (2003). *An Introduction to Devolution in the UK*. House of Commons.

Lord Goldsmith. (2009). *Citizenship :Our Commonbond*. Citizenship Review.

Lynch, P., & Bromage, S. (tarih yok). The 1979 Devolution Referedum in Scotland. *The Scottish Political Archieve*, 1-21.

Mackinnon, D. (2009). Devolution and Regional Development in UK. *REDES*, 82-105.

Mackinnon, D. (2015). Devolution, State Restructuring and Policy Divergence in the UK. *The Geographical Journal*, 47-56.

Mackinnon, D., Shaw, J., & Docherty, I. (2010). Devolution as Process: Institutional Structures, State Personnel and Transport Policy in the UK. *Space and Polity*, 271-287.

Manor, J., & Crook, R. (1998). *Democracy and Decentralisation in South Asia and West*. Cambridge: Cambridge University Press.

Marr, A. (2007). *A History of Modern Britain*. London: PanBook.

McConnell, A. (2004). Has Devolution Transformed Scottish Local Government. *Australian Political Studies Association Conference*, (s. 1-36).

McEwen, N., & Moreno, L. (2005). *The Territorial Politics of Welfare*. New York: Routledge.

McGarvey, N. (2002). Intergovernmental Relations in Scotland Post Devolution. *Local Government Studies*, 29-48.

McGregor, J. (1999). Spin and The Scottish Devolution Poll. *British Journalism Review*, 60-66.

Mciver, I. (2014). *Proposals to The Smith Commission on The Future Power in EU And International Affairs*. SPICe.

Melding, D. (2013). *The Reformed Union-The UK as a federation*. Cardiff: Institute of Welsh Affairs.

Miller, V. (2016). *Brexit :Impact Across Policy Areas*. House of Commons.

Milne, I. (2011). *Time to Say No-Alternatives To EU Membership*. Londra: Institute For The Study of Civil Society.

Mitchell, J. (2006). Evolution and Devolution : Citizenship Institutions and Public Policy. *Publius:The Journal Federalism*, 153-168.

Mitchell, J., & Bradburry, J. (2004). Devolution:Comparative Development and Policy Roles. *Parliamentary Affairs*, 329-49.

Mitchell, J., & Bradbury, J. (2001). Devolution:New Politics for Old. *Parliamentary Affairs*, 257-75.

Monroch, G. (2003). Scottish Devolution:Identity and Impact and The Case of Community Care for Elderly. *Public Administration*, 253-273.

Morell, M. (2004). *FAO Experience in Decentralization in the Forest Sector*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Morgan, K. (2001). The New Territorial Politics:Rivalry and Justice in Post-Devolution Britain. *Regional Studies*, 343-348.

Nelson, F. (2017, Ocak 19). *The Evolution of Theresa May sets Brexit Britain on course for a bright global future*. 17 09, 2018 tarihinde Telegraph. adresinden alındı

O'Ceallaigh, D., & Gillespie, P. (2015). *Britain and Europe : The Endgame*. The Institute of International and European Affairs.

Oliver, T. (2013). Why an In-Out Referendum Wont Settle The European Question in British Politics. *SWP(Stiftun Wissenschaft und Politic*.

Oosterlynck, S., Kazepov, Y., Novy, A., Cools, P., Wukovitsch, F., Soruis, T., et al. (2013). *Exploring the MLG of Welfare Provision and Social Innovation:Welfare Mix,Welfare Models and Rescaling*. IMPOVE.

Papaun, A., Rutter, J., & Nicholl, A. (2016). *Devolution As A Policy Laboratory*. Alliance For Useful Evidence.

Parliamentary constituencies. (tarih yok). 07 26, 2017 tarihinde Parliament.UK: www.parliament.uk/about/how/elections-and-voting/constituencies adresinden alındı

Parry, R. (2001). Devolution, Integration and Modernisation in The UK Civil Service. *Public Policy and Administration*, 53-67.

Pittock, M. (2008). *The Road to Independence Scotland Since Sixties*. London: Reaktion Books.

Political and Constitutional Reform Committee. (2013). *Do We Need A Constitutional Convention For The UK*. House of Commons.

Political and Constitutional Reform Committee. (2013). *Do We Need A Constitutional Convention For The UK*. House of Commons.

Pratchett, L. (2001). *Towards a Separation of Local Autonomy and Local Democracy*. ECPR Joint Sessions of Workshops.

Raco, M. (2003). Governmentality, Subject-Building and The Discourses and Practices of Devolution in the UK. *Royal Geographical Society*, 75-95.

Rennie, D. (2012). The Continent or The Open Sea-Does Britain have a European Future? *Centre for European Reform*.

Renwick, A. (2014). *After The Referendum-Options For A Constitutional Convention*. The Constitution Society & Unlock Democracy.

Rhodes, R., Carmichael, P., McMillan, J., & Mossey, A. (2003). *Decentralizing The Civil Service*. Buckingham: Open University Press.

Riche, T. (2013). The Role of National Identity in Determining Proposals for Devolution. *Mapping Politics*, 42-51.

Robins, K. (1998). Britain and Europe: Devolution and Foreign Policy. *International Affairs*, 105-118.

Rhodes, R., Carmichael, P., McMillan, J., & Mossey, A. (2003). *Decentralizing The Civil Service*. Open University Press: Buckingham.

Schakel, A. H., Hooghe, L., & Marks, G. (2012). *Multi-Level Governance and The State*. Oxford: Oxford University Press.

Scheepereel, J. A. (2007). Sub-national Authorities in the EU's Post Socialist States :Joining The Multi-Level Polity. *Journal of European Integration*, 23-46.

Schneider, A. (2003). Decentralization :Conceptualization and Measurement Studies in Comparative Development. 32-56.

Scotland Parliament. (tarih yok). *What is a democracy?- Why Do We Have A Parliament*.

Scotland Referendum Act 2013. (tarih yok).

Scotland Refuses to Green Light Brexit bill,setting up constitutional clash. (2018, Mayıs 16). Ağustos 28, 2018 tarihinde DW: <https://www.dw.com/en/scotland-refuses-to-green-light-brexit-bill-setting-up-constitutional-clash/a-43799917> adresinden alındı

Scott, A. (2000). *The Role of Concordats in the New Governance of Britain:Takin Subsidiarity Seriously*. Harvard Jean Monnet.

Scottish Conservatives. (2014). *Commission on The Future Governance of Scotland*. Glasgow.

Scottish Constitutional Convention. (1995). *Scotland's Parliament :Scotland's Right*. Edinburgh: Convention of Scottish Local Authorities.

Scottish Executive. (2002). *Commission White Paper on European Governance*.

Scottish Executive and COSLA. (tarih yok). Joint Discussion Paper on European Governance.

Scottish Independence Referendum Bill. (2013).

Scottish Labours Devolution Commission. (2014). *Powers For APurpose Strengthening Accountability and Empowering People*.

Scottish Office. (1998). *Report of The Consultative Steering Group on The Scottish Parliament*.

Scottish Parliament. (2013). *Devolution-Memorandum of Understanding and Supplementary Agreements Between The UK Government, The Scottish Ministers, The Welsh Ministers and N.Ireland Executive Committee*.

Seawright, D. (2008). The Conservative Party's Devolution Dilemma . *Centre Interlanguages*, 41-49.

Seldon, A. (2007). *Blair's Britain 1997-2007*. Cambridge: Cambridge University Press.

Seldon, A., & Kavanagh, D. (2005). *The Blair Effect 2001-2005*. Cambridge: Cambridge University Press.

Select Committee on The Constitution. (2016). *The Union and Devolution*. House of Lords.

Select Committee on Constitution. (2002). *Devolution: Inter-Institutional Relations in the UK*. House of Lords.

Select Committee on Economic Affairs. (2013). *The Economic Implications For The UK of Scottish Independence*. House of Lords.

Select Committee on The Constitution. (2015). *Intergovernmental Relations in the UK*. House of Lords.

Select Committee on The Constitution. (2016). *The Union and Devolution*. House of Lords.

Select Committee on The Constitution. (2012). *Referendum on Scottish Independence*. House of Lords.

Seymour, M., & Gagnon, A. G. (2012). *Multinational Federalism*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Shaw, J., & MacKinnon, D. (2003). New State Space, Agency and Scale: Devolution and The Regionalisation of Transport Governance in Scotland. *Antipode*, 1226-52.

Shi, T. (2008). British National Identity in the 21st Century. *Intercultural Communication Studies*, 102-114.

Silk, P. (2015). Devolution and Decentralization: Lessons From The UK and Wales. *Global Partners and Governance*, 1-7.

Sloat, A. (2002). *Scotland in Europe: A Study of MLG*. Bern: Peter Lang.

Steel Commission. (2006). *Moving to Federalism-A New Settlement For Scotland*.

Stephenson, P. (2013). Twenty Years of MLG: Where does it come from? What Is it? Where Is It Going? *Journal of European Public Policy*, 817-37.

Straw, W. (2012). *Staying in A Reform Plan For Britain and Europe*. London: Institute For Public Policy Research.

Swenden, W. (2006). *Federalism and Regionalism in Western Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Szolnoki, A. (2006). *Scottish Independence-An Analysis of Speeches made by Jack McConnell*. Tromsø: University of Tromsø.

Tarditi, V. (2010). *The Scottish National Party's Changing Attitude Towards The EU*. Sussex: Sussex European Institute.

Tarleton, C. (1965). Symmetry and Asymmetry as Elements of Federalism: A Theoretical Speculation. *The Journal of Politics*, 861-874.

Taylor, J., & Wren, C. (1997). UK Regional Policy: An Evaluation. *Regional Studies*, 835-848.

Telegraph View. (2014, 06 11). *The Core British Values That Define Our Nation*. 07 26, 2017 tarihinde The Telegraph: www.telegraph.co.uk/education/education/educationopinion/10889884/The-core-British-values-that-define-our-nation.html adresinden alındı

Ter-Minassian, T. (1997). Decentralizing Government. *Financial Development*, 6-9.

The Constitution Unit. (2002). *Nations and Regions:The Dynamic of Devolution* .

The Constitution Unit. (2003). *Nations and Regions:The Dynamic of Devolution*. Quarterly Monitoring Programme.

The Constitutiton Unit. (2001). *Nations and Regions:The Dynamics of Devolution* .

The Scottish Government. (tarih yok). *Consumer Protection and Representation in an Independent Scotland :Options* .

The Secretary of State. (2013). *Foreign Policy Considerations For The UK and Scotland In The Event of Scotland Becoming An Independent Country*.

The State of The State. (2016). *Devolved Governements of The UK*.

The Voice of Business. (2016). *Two Futures-What The EU Referendum Means For UK's Prosperity*.

Theresa May names new Brexit Chief Aftershock Resignation. (2018, Temmuz 9). Ağustos 9, 2018 tarihinde Associated Press: <https://nypost.com/2018/07/09/theresa-may-names-new-brexite-chief-after-shock-resignation/> adresinden alındı

Tierney, S., & Boyle, K. (tarih yok). *A Tale of Two Refendums Scotland,The UK and Europe*.

Tierney, S., & Suteu, S. (2013). Towards A Democratic And Deliberative Referendum? :Analysing The Scottish Independence Referendum Bill and The Scottish Independence Referendum(Franchise) Bill.

Tijmstra, S. A. (2009). Uniquely Scottish? Placing Scottish Devolution in Theoretical Perspective. *Environment and Planning C*, 732-746.

Tomaney, J. (2000). End of The Empire State? New Labour and Devolution in the UK. *International Journal of Urban and Regional Research*, 675-88.

Toubeau, S., & Wagner, M. (2013). Explaining Party Positions and Decentralization. *British Journal Politics*, 97-119.

Where Now for Politics in Britain. (2014). *The Socialist Correspondent*.

Wightman, A. (2014, 02 13). *Renewing Local Democracy in Scotland*. 08 12, 2017 tarihinde Greens.scot: [www.greens.scot>default>files>policy](http://www.greens.scot/default/files/policy) adresinden alındı

Wilson, D., & Game, C. (1994). *Local Government in The UK*. Basingstoke: Macmillan Press.

Wilson, T. (1999). *Learning and Teaching Scotland*. Education for Citizenship in Scotland:A Paper for Discussion and Development: www.itc.napier.ac.uk adresinden alınmıştır

Winetrobe, B. K. (1996). *The Constitution:Principles and Development*. House of Commons.

Winetrobe, B. K. (1997). *The Referendum Bill*. House of Commons.

Winetrobe, B. K. (2001). *Realising The Vision:A Parliament With A Purpose An Audit of First Year of The Scottish Parliament*. The Constitution Unit.

Wright, A. (tarih yok). *Scotland in Europe-Independence or Federalism*. Federal Trust.

Zwet, A. v. (2013). European Integration and Autonomist Parties: A Scottish National Party and Frisian National Party Perspective. *Annual Conference of the Political Studies Association*. Cardiff.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmam süresince, hiçbir emeğini ve desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Sinem KOCAMAZ' a teşekkür ederim. Değerli tavsiyeleriyle tez çalışmama yardımcı olduğu için kendisine teşekkürlerimi sunarım. Bu süre zarfında, sabırla bekleyen ve moral veren aileme de sonsuz teşekkürler ederim.

İsmail TURAN

Şubat 2019

ÖZGEÇMİŞ

İsmail Turan, 1991 yılında Balıkesir’de doğdu. 2010 yılında Işık Üniversitesi Uluslararası İlişkiler(İngilizce) başladığı lisans eğitimini 2015 yılında tamamladı. Aynı yıl Çap yaptığı Uluslararası Ticaret bölümünden de mezun oldu. 2015 yılında Ege Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Tezli yüksek lisans eğitimine başladı. 2018 yılında başladığı İstanbul Üniversitesi İktisat(İngilizce) öğrenimine devam etmektedir.

